

CODI

“ พอช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง ”

พอช. = CODI

รายงานประจำปี 2561
ANNUAL REPORT

2018

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
Community Organizations Development Institute (Public Organization)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
Ministry of Social Development and Human Security

WOB. - CODI

พอช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง

Annual Report

2018

รายงานประจำปี 2561

CONTENTS

สารบัญ

1. วิทยาลัยคนและพันธกิจ

2. ยุทธศาสตร์และนโยบายเพื่อการพัฒนา ชุมชนองค์กรชุมชน พ.ศ. 2560-2564

3. ผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

4. ภาคผนวก

สารจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
(พลเอก อนันตพร กาญจนรัตน์)

4

สารจากประธานกรรมการ (นายสมพร ไร่บางยาง)

6

สารจากผู้อำนวยการ (นายสมชาติ ภาะสุวรรณ)

8

คณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

12

1. วิสัยทัศน์และพันธกิจ	22	3.2 งานตามนโยบายรัฐบาล	98
2. ยุทธศาสตร์และนโยบายเพื่อการพัฒนา ขบวนองค์กรชุมชน พ.ศ. 2560-2564	26	<ul style="list-style-type: none"> • การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย ผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท 1. การพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัย คนจนในชุมชนแออัด “โครงการบ้านมั่นคง” 2. โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชุมชนริมคลอง 3. โครงการบ้านพอเพียงชนบท 4. โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต กลุ่มคนไร้บ้าน 5. โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัย ชั่วคราว กรณีไฟไหม้ไถ่เรือ 	99 101 108 110 115 118
3. ผลการดำเนินงาน	34	3.3 การประเมินสถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชนตามมาตรการปรับปรุง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561	122
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561		3.4 รายงานสถานะการเงิน ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2561	126
3.1 งานตามภารกิจหลักและนโยบาย การพัฒนาขบวนองค์กรชุมชน	38	4. ภาคผนวก	138
1) การสนับสนุนการเชื่อมโยงและ บูรณาการแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สู่แผนยุทธศาสตร์จังหวัด	40	<ul style="list-style-type: none"> • ภาคผนวก 1 : พื้นที่รูปธรรม ชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเอง <ul style="list-style-type: none"> ○ ปลุกพลังมวลชนนำคนแก้ปัญหา สร้างสภาฯ ให้เข้มแข็งที่คลองใหญ่ ○ 15 ปีบ้านมั่นคง เหลียวหลัง แลหน้า จากชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ถึงชุมชน บึงบางซื่อ ○ “เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน ชุมชนร่วมสร้าง เพื่อการเติบโตที่ดีมีคุณภาพ” กองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา ○ “ความจำเป็นและความเดือดร้อนของ พี่น้องต้องมาก่อน !!!” บ้านพอเพียงชนบท ตำบลน้ำสวย อำเภอเมือง จังหวัดเลย • ภาคผนวก 2 : รายงานผลการประเมินผล มูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคม โครงการบ้านมั่นคง ปี 2561 • ภาคผนวก 3 : ประวัติคณะกรรมการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) 	140 165 180
2.1 ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน พ.ศ. 2560-2564			
2.2 นโยบายเพื่อการพัฒนาขบวน องค์กรชุมชน พ.ศ. 2561-2563			
3.1 งานตามภารกิจหลักและนโยบาย การพัฒนาขบวนองค์กรชุมชน	38		
1) การสนับสนุนการเชื่อมโยงและ บูรณาการแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น สู่แผนยุทธศาสตร์จังหวัด	40		
<ul style="list-style-type: none"> • แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ระดับตำบล • แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ระดับจังหวัด 			
2) การส่งเสริมและสนับสนุนการ ยกระดับพื้นที่รูปธรรมการพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง	60		
<ul style="list-style-type: none"> • การพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน 			
3) การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพ แกนนำและขบวนองค์กรชุมชน	68		
<ul style="list-style-type: none"> • การสนับสนุนการจัดตั้งและ พัฒนาคุณภาพสภาองค์กร ชุมชนตำบล • การสนับสนุนการพัฒนา สวัสดิการชุมชน • การพัฒนาศักยภาพแกนนำ เพื่อการเปลี่ยนแปลง 			
4) การประสานความร่วมมือและ บูรณาการการทำงานร่วมกับ ภาคีพัฒนา	83		
5) การพัฒนาระบบข้อมูล องค์กรความรู้ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์	86		
6) การพัฒนาระบบการกำกับและ บริหารองค์กร	89		
7) การบริหารและพัฒนาบุคลากร	95		

สารจาก รัฐมนตรีว่าการกระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

Waloon

(อนันตพร ทานจนรัตน์)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์

รัฐบาลมีนโยบายในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ซึ่งได้กำหนดให้เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ชาติว่าด้วย “การสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม” สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เป็นหน่วยงานหนึ่งของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่มีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติภารกิจตามยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายของรัฐบาล

จากผลการดำเนินงานของสถาบันฯ ในช่วงที่ผ่านมา เกิดผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ มีตัวอย่างความสำเร็จในหลายพื้นที่ สามารถสร้างความเชื่อมั่นต่อชุมชนหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภารกิจด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อยและผู้ด้อยโอกาสทั้งในเมืองและชนบท มีโครงการสำคัญได้แก่ 1) “โครงการบ้านมั่นคง” ปรับปรุง

และพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนแออัดในเมือง ให้มีความมั่นคง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมถึง “โครงการบ้านมั่นคงชนบท” โดยการนำที่ดิน ส.ป.ก.ที่มีการครอบครองไม่ถูกต้องมาจัดสรรให้แก่เกษตรกรที่ยากไร้ และไม่มีที่ดินทำกิน 2) บ้านประชารัฐริมคลอง ปรับปรุงและพัฒนาชุมชนแออัด รุกกล้าริมคลอง ให้เป็นระเบียบ มีความมั่นคงและปลอดภัย เหมาะสมในการอยู่อาศัย 3) โครงการบ้านพอเพียงชนบท ซ่อม สร้าง ที่อยู่อาศัยของผู้ด้อยโอกาสและคนยากจนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น 4) ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน จัดหาที่พักเพื่อรองรับคนไร้บ้านให้มีที่อยู่อาศัยเป็นหลักแหล่ง รวมทั้งพัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้บ้าน 5) โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ไล่รื้อ ช่วยเหลือประชาชนที่ประสบความเดือดร้อนจากภัยพิบัติ หรือการถูกไล่รื้อ ในระยะเร่งด่วน

ในภารกิจด้านการสร้างชุมชนเข้มแข็ง สถาบันฯ สนับสนุนให้มีการจัดตั้ง **กองทุนสวัสดิการชุมชน** ระดับตำบล มีการจัดระบบสวัสดิการเพื่อดูแลกันในหลากหลายด้าน ส่งผลให้คนในชุมชนปรับแนวความคิดเดิมที่เคยขอรับการช่วยเหลือเปลี่ยนเป็นการจัดการระบบการพึ่งพากัน ตลอดจนส่งเสริมการสร้าง **ความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชน** ให้เป็นกลไกในการพัฒนาชุมชนร่วมกับท้องถิ่นท้องที่ โดยสนับสนุนให้เกิดแผนการพัฒนาในพื้นที่ทั้งในระดับตำบลและจังหวัด เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศจากฐานราก การดำเนินงานของสถาบันฯ ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของชุมชน อีกทั้งผู้มีรายได้น้อยและคนด้อยโอกาสได้รับการช่วยเหลือ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคม

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ขอขอบคุณ และเป็นกำลังใจให้คณะกรรมการ รวมทั้งผู้บริหารสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เครือข่ายองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้มีความมุ่งมั่น ตั้งใจ ปฏิบัติหน้าที่ของตน ในการผลักดัน และขับเคลื่อน ยุทธศาสตร์ชาติ เพื่อสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคมแก่ผู้ด้อยโอกาส ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายการพัฒนาคนและสังคม อันจะนำไปสู่การพัฒนาประเทศให้มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน สืบไป

สารจาก ประธานคณะกรรมการ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

(นายสมพร ไร่บางยาง)

ประธานคณะกรรมการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน
(องค์การมหาชน)

คณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีนโยบายในการพัฒนาชุมชนระหว่างปี 2561-2563 จำนวน 7 ด้านคือ การพัฒนาพื้นที่รูปธรรมเชิงคุณภาพ การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก การขับเคลื่อนงานร่วมกับภาคีการพัฒนาต่างๆ การพัฒนาผู้นำและชุมชน การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ การพัฒนาธรรมาภิบาลของสถาบันฯ และชุมชน และการเชื่อมโยงเครือข่ายองค์กรชุมชนไทยและอาเซียน

การทำงานในช่วง 18 ปีที่ผ่านมา สถาบันฯ ได้สร้างผลงานและสะสมงานเชิงปริมาณในทุกมิติขึ้นมาจำนวนมากในขอบข่ายทั่วประเทศ ในระยะต่อไป คณะกรรมการจึงเน้นหนักการพัฒนางานเชิงคุณภาพในประเด็นงานต่างๆ ซึ่งจะเป็นการยกระดับผลการทำงานของสถาบันฯ และชุมชนในพื้นที่ให้เป็นตัวอย่างการพัฒนาเพื่อลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเสมอภาคทางสังคม สามารถขยายผลในวงกว้างต่อไปได้ ไม่ว่าจะเป็นงานเกี่ยวกับการพัฒนาที่อยู่อาศัย สวัสดิการชุมชนหรือเศรษฐกิจชุมชน แต่การทำงานขับเคลื่อนประเทศในงานขนาดใหญ่ นี้ จะต้องมีพัฒนาระบบการบริหารจัดการของทั้งสถาบันฯ และชุมชนให้มีประสิทธิภาพสูง จึงจะสามารถขับเคลื่อนงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในช่วงปี 2561 ที่ผ่านมา ถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาคุณภาพงาน มีการคัดเลือกพื้นที่ตัวอย่างในงานพัฒนาด้านต่างๆ การสอบทานโครงการ สอบทานงานพัฒนาระดับภาค การพัฒนาตัวชี้วัดเชิงประเด็น และตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็ง เป็นเครื่องมือประเมินคุณภาพองค์กรชุมชนและการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ อย่างเข้มข้น โดยได้เริ่มขยายความร่วมมือไปกับเครือข่ายชุมชนในภูมิภาคอาเซียนด้วย เพราะงานพัฒนาของสถาบันฯ โดยเฉพาะงานด้านที่อยู่อาศัยนั้นมีศักยภาพและเป็นแหล่งศึกษาดูงานของหน่วยงานและขบวนองค์กรชุมชนในอาเซียนมาเป็นเวลาหลายปีแล้ว

งานพัฒนาชุมชนเชิงคุณภาพนั้นเป็นงานที่ต้องใช้เวลาสะสมประสบการณ์ ลองผิดลองถูกและดำเนินการต่อเนื่องเป็นเวลาหลายปีร่วมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง แต่เมื่อเกิดผลสำเร็จแล้วก็จะสามารถนำรูปแบบที่สำเร็จไปขยายผลได้กว้างขวางทั้งในและต่างประเทศ เพื่อสร้างความเข้มแข็งของชุมชนฐานรากอย่างแท้จริงตามวิสัยทัศน์ของสถาบันฯ ที่ต้องการเห็นชุมชนเข้มแข็งเต็มแผ่นดินในปี 2579

สารจาก ผู้อำนวยการ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

(นายสมชาติ การสุวรรณ)

ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

(องค์การมหาชน)

ปี 2561 ที่ผ่านมา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในฐานะหน่วยงานของรัฐในรูปแบบ องค์การมหาชน ที่มีภารกิจในการเสริมสร้างความเข้มแข็ง ขององค์กรชุมชนและชุมชน ได้ทำงานตอบสนองความ ต้องการของประชาชนด้านที่อยู่อาศัย เศรษฐกิจชุมชน สวัสดิการชุมชนและการพัฒนาองค์กรและผู้นำชุมชน โดยออกแบบแผนงาน โครงการให้สอดคล้องกับแผน ปฏิรูปประเทศไทย แผนยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้าง โอกาสและความเสมอภาคทางสังคม แผนแม่บท การพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี ซึ่งคณะรัฐมนตรี ให้ความเห็นชอบ ในเดือนกันยายน 2560 แผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 แผนยุทธศาสตร์ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่มีวิสัยทัศน์คือ “คนอยู่ดีมีสุขในสังคมคุณภาพ” และ นโยบายของคณะกรรมการสถาบันฯ ที่เน้นการพัฒนา งานเชิงคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ องค์กร

งานด้านการสร้างความมั่นคงในที่อยู่อาศัยของ ประชาชนกลุ่มต่างๆ ส่วนใหญ่เป็นไปตามเป้าหมาย และ บ้านพอเพียงชนบท ดำเนินการได้เกินเป้าหมายเล็กน้อย เพราะความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ และการบริหารจัดการ ของขบวนองค์กรชุมชน บ้านมั่นคงซึ่งดำเนินการ ในชุมชนแออัดของเมืองมาตั้งแต่ปี 2546 ได้ขยายไป ยังพื้นที่ชนบทมากขึ้นตั้งแต่ปี 2560 เพราะมีหน่วยงาน ของรัฐสนับสนุนที่ดินเพื่อแก้ปัญหาคนไร้ที่อยู่อาศัย และที่ดินทำกินตามนโยบายรัฐบาล สำหรับบ้านชุมชน ริมคลองลาดพร้าวซึ่งเป็นงานตามนโยบายอีกงานหนึ่ง นั้นยังไม่สามารถดำเนินการได้ครบตามเป้าหมาย เพราะ ผู้อยู่อาศัยบางส่วนยังไม่เห็นด้วยกับโครงการ ต้องพูดคุย ทำความเข้าใจกันต่อไป แต่พื้นที่ที่ได้รับการปรับปรุงแล้ว ก็เป็นที่ชื่นชมของผู้คนในสังคมเป็นอย่างมาก เพราะงาน ในพื้นที่แบบนี้เป็นงานที่ดำเนินการได้ยากมาก เนื่องจาก ปัญหาสะสมมายาวนาน ในปีนี้ยังมีงานที่อยู่อาศัย ชั่วคราวของผู้ประสบภัยพิบัติดินโคลนถล่มที่ อ.บ่อเกลือ

จนาน ซึ่งต้องย้ายชุมชนออกจากพื้นที่เสี่ยงและร่วมกันจัดหาที่อยู่อาศัยถาวรในปีต่อไป

การพัฒนาศูนย์พักพิงของคนไร้บ้านที่เชียงใหม่ เปิดดำเนินการในปีนี้และกำลังเริ่มก่อสร้างศูนย์อีกแห่งหนึ่งที่ขอนแก่น คาดว่าจะเปิดดำเนินการได้ในปี 2562-2563

งานพัฒนาที่อยู่อาศัยเป็นแผนงานสำคัญของสถาบันฯ มายาวนานหลายปี ตั้งแต่ก่อตั้งองค์กร มีผลลัพธ์และผลกระทบกับชุมชนและสังคมมากมาย แต่ยังไม่มีการศึกษาอย่างเป็นระบบ ปีนี้สถาบันฯ จึงทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา ศึกษามูลค่าทางเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงใน 35 องค์กรตัวอย่างที่ดำเนินโครงการพบว่า ผลลัพธ์สำคัญอย่างหนึ่งจากการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่ชุมชนทำให้ทำให้ชาวบ้านลดรายจ่ายค่าดอกเบี้ยได้ถึง 911 ล้านบาท เป็นต้น

ปีนี้รัฐบาลจัดงบประมาณสมทบกองทุนสวัสดิการชุมชนในอัตรา 1 บาท/คน/วัน เท่ากับจำนวนเงินที่สมาชิกกองทุนสมทบเข้ากองทุน มีสมาชิกที่ได้รับการสมทบ 885,104 คนใน 989 กองทุน ด้านการพัฒนาคุณภาพกองทุนนั้นยังมีการติดตามสอบถามกองทุนเพื่อจัดชั้นคุณภาพการพัฒนาต่อเนื่องมาจากปีที่แล้ว โดยได้ปรับตัวชี้วัดที่แต่ละภาคจัดทำในปีที่แล้วเป็นตัวชี้วัดกลางที่ทุกภาคใช้ร่วมกัน นอกจากนี้มีการมอบรางวัลกองทุนสวัสดิการดีเด่นด้านต่างๆ อย่างมีธรรมาภิบาลร่วมกับสถาบันปวช อิงภากรณ์ ที่ดำเนินการต่อเนื่องเป็นปีที่สาม

งานพัฒนาผู้นำชุมชนทั้งรุ่นใหม่อุ่นเก่า ก็เป็นงานที่ดำเนินการต่อเนื่อง เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ชาติที่ทุกคนเห็นความสำคัญร่วมกัน ปีนี้มีผู้นำชุมชนเข้าสู่กระบวนการพัฒนามากกว่า 3,800 คน เพื่อให้งานนี้มีทิศทางและแนวทางการขับเคลื่อนที่ชัดเจนต่อเนื่อง จึงได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคอนในขบวนชุมชนระยะสามปี (พ.ศ. 2561-2563) เป็นกรอบการทำงานต่อไปด้วย

เป้าหมายระยะยาวตามแผนยุทธศาสตร์ของสถาบันฯ คือ ชุมชนเข้มแข็งเต็มแผ่นดินในปี 2579 กลยุทธ์สำคัญในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายนั้นนอกเหนือจากการพัฒนาประเด็นต่างๆ ให้ครอบคลุมพื้นที่เต็มประเทศแล้ว สถาบันฯ ยังสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นในตำบลต่างๆ ได้วางแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคอน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแผนระยะ 4-5 ปี ที่ขบวนชุมชนขับเคลื่อนเป็นหลัก เนื่องจากมีงบประมาณจำกัดจึงทยอยทำในจำนวนไม่มากนัก ปีนี้มีการดำเนินการ 501 ตำบล ผู้ที่เป็นหลักในการดำเนินการส่วนใหญ่คือ สภาองค์กรชุมชน นอกจากแผนระดับตำบลแล้วยังสนับสนุนให้ขบวนชุมชนวางแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด เพื่อเชื่อมโยงกับแผนระดับจังหวัดและระดับภาคของหน่วยงานของรัฐ ปีนี้ดำเนินการใน 25 จังหวัด สามารถเชื่อมโยงกับแผนจังหวัดของหน่วยงานใน 8 จังหวัด และได้รับงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนจำนวน 17 จังหวัด เป็นการวางรากฐานการเชื่อมโยงระหว่างขบวนชุมชนระดับจังหวัดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระยะยาว เพราะในอนาคตการจัดสรรงบประมาณจะเน้นงบประมาณเชิงพื้นที่ ลดงบประมาณที่ส่วนกลางลง

เครื่องมือสำคัญในการพัฒนาชุมชนเข้มแข็งจัดการตนเองคือ ตัวชี้วัด ปีนี้สถาบันฯ ได้ระดมความคิดเห็นและยกย่องตัวชี้วัดชุมชนเข้มแข็งขึ้นมา และจะทำการทดสอบ เผยแพร่การใช้ไปยังหน่วยงานและขบวนชุมชน ตัวชี้วัดดังกล่าวมีประเด็นสำคัญ 4 ประเด็นคือ คุณภาพของคน คุณภาพและความเข้มแข็งขององค์กรชุมชน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการเชื่อมโยงกับหน่วยงาน/ การผลักดันนโยบายสาธารณะ เป็นกรอบใหญ่ที่ชุมชนและหน่วยงานสามารถนำไปปรับใช้ตามความเหมาะสมตามบริบทของตนเอง

การจัดตั้งและพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ปีนี้มีการจัดตั้งเพิ่ม 805 สภา รวมจัดตั้งสะสม 7,291 ตำบล คาดว่าในปี 2562 หรืออย่างช้าที่สุดในปี 2563 จะมีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนครบทุกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีสมาชิกสภาไม่น้อยกว่า 160,000 องค์กรชุมชน ซึ่งสภาองค์กรชุมชนจะกลายเป็นโครงสร้างพื้นฐานสำหรับงานพัฒนาสังคมในทุกมิติของประเทศที่จะขับเคลื่อนชุมชนเข้มแข็งจัดการตนเองต่อไป

หนึ่งในนโยบายสำคัญของคณะกรรมการสถาบันในปี 2561 คือการขยายงานไปสู่อาเซียน นอกเหนือจากการที่มีผู้แทนหน่วยงาน นักวิชาการและองค์กรชุมชนจากต่างประเทศมาศึกษาดูงานอย่างสม่ำเสมอแล้ว ในปี 2561 สถาบันได้จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์การจัดการเมืองที่ทุกคนมีส่วนร่วม (Inclusive City Development) เป็นส่วนหนึ่งของงาน Thailand Social Expo 2018 มีผู้แทนจากกัมพูชา มาเลเซีย อินโดนีเซีย และผู้แทนองค์กรระหว่างประเทศเข้าร่วมเสวนา

พอช. เป็นหน่วยงานขนาดเล็ก มีทรัพยากรและกำลังคนจำกัด จึงมียุทธศาสตร์ว่าด้วยการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งระดับชาติ ระดับภาค ระดับจังหวัดและระดับตำบล/เมือง ปัจจุบันการจัดทำบันทึกความร่วมมือ การวางแผนร่วม การจัดทำโครงการร่วมกับหน่วยงานต่างๆ จึงเป็นกิจกรรมปกติของ พอช.

ที่ดำเนินการเป็นประจำทุกเดือน ทั้งยังถูกระบุไว้ในค่านิยมร่วมขององค์กรด้วยว่า **“เราสร้างความร่วมมือและทำงานร่วมกับภาคีทุกภาคส่วนในการพัฒนาสังคม”**

แผนปฏิรูปประเทศไทยระยะ 5 ปี มีผลบังคับใช้ในปี 2561 นี้ ทุกหน่วยราชการมีภารกิจเกี่ยวข้องในประเด็นปฏิรูปด้านต่างๆ ซึ่งมีทั้งหมด 11 ประเด็น สถาบันมีแผนที่ได้รับผิดชอบใน 5 ประเด็นคือ แผนปฏิรูปด้านสังคม โดยเฉพาะเรื่องระบบเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็ง ด้านการเมือง ซึ่งเน้นบทบาทของสภาองค์กรชุมชนในการสร้างการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวกับเศรษฐกิจชุมชนและการพัฒนาที่อยู่อาศัย ด้านพลังงาน คือการใช้พลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาอาคารสำนักงาน และด้านการปฏิรูประบบราชการ คือการลดขั้นตอนการทำงานและการพัฒนาระบบสารสนเทศ

แผนงาน โครงการที่เริ่มดำเนินการแล้วคือการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน การพัฒนาที่อยู่อาศัย การปรึกษาหารือและยกย่อง พ.ร.บ.สวัสดิการชุมชน ร่างแก้ไข พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ. 2551 การแก้ไข พรฎ. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน การลดขั้นตอนการทำงานและโครงการ Solar rooftop เมื่อแผนยุทธศาสตร์ชาติมีผลบังคับใช้ในปี 2562 จะมีการเชื่อมโยงแผนเหล่านี้กับยุทธศาสตร์ชาติต่อไปด้วย

ทุกๆ ปี สถาบันฯ จะทำการสำรวจความพึงพอใจในการให้บริการจากผู้นำชุมชนที่ทำงานร่วมกัน ในปีที่ผ่านมาผลการสำรวจความพึงพอใจผู้นำชุมชนให้คะแนนความพึงพอใจสูงถึงร้อยละ 84

ปี 2561 เป็นปีที่ พอช.ทำงานมาครบ 18 ปี มีงานในเชิงปริมาณมากกว่าตอนเริ่มก่อตั้งนับสิบเท่าตัว อัตรากำลังและงบประมาณก็ไม่สอดคล้องกับภารกิจ ประกอบกับกฎระเบียบและนโยบายใหม่ๆ ของรัฐบาล ความต้องการที่เปลี่ยนแปลงไปของประชาชนและสภาพเศรษฐกิจสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ต้องมีการพัฒนาระบบการบริหารขององค์กรอย่างเข้มข้นในทุกมิติ

ปีที่ผ่านมาหน่วยงานย่อยๆ ในสถาบันฯ ส่วนใหญ่ ได้เริ่มวิเคราะห์ขั้นตอนการทำงาน (Work flow) แบบละเอียด เพื่อศึกษาว่าจะสามารถปรับปรุง ลดขั้นตอนการทำงานได้แค่ไหน อย่างไร ซึ่งคาดว่าจะดำเนินการได้จริงจังในปี 2562 ที่ดำเนินการไปแล้วบางส่วนในปีก่อนๆ และปีนี้คือ การให้สำนักงานภาคโอนเบิกจ่ายเงินให้ชุมชนผ่าน KTB Corporate Online ซึ่งทำให้ผู้บริหารส่งอนุมัติการจ่ายเงินจากที่ไหนก็ได้และชุมชนได้รับเงินทันที

ทางด้านงานบุคคลากร ได้เริ่มรณรงค์ค่านิยมร่วมขององค์กร (Core value)ในงานประชุมใหญ่เจ้าหน้าที่ประจำปี เพื่อยกระดับการทำงานในมิติต่างๆ และเริ่มใช้ระบบสารสนเทศการบริหารทรัพยากรบุคคล (HRIS) ปรับระบบการบริหารงานบุคคลให้มีความรวดเร็ว ลดภาระงานบางอย่างลง เช่น การลา การลงเวลา การเพิ่มเติมประวัติการศึกษาด้วยตนเอง เป็นต้น ทางด้านการพัฒนาบุคลากรก็ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอทั้งระดับภาค สำนักและภาพรวมของสถาบันฯ ทั้งการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาบรรยายประเด็นทางเศรษฐกิจ สังคม และการส่งเจ้าหน้าที่ไปอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับการทำงาน มีเจ้าหน้าที่จำนวน 275 คน หรือประมาณร้อยละ 75 ของเจ้าหน้าที่ทั้งหมด เข้าร่วมกระบวนการอบรมดังกล่าว โดยคณะกรรมการสถาบันฯ ได้ให้ความเห็นชอบแผนยุทธศาสตร์บริหารทรัพยากรบุคคล (2561-2564) เป็นกรอบการพัฒนาทางด้านนี้ในระยะต่อไปด้วย

การจัดการความรู้และการสื่อสารงานพัฒนาเป็นองค์สำคัญของการบริหารองค์กรในการสื่อสารกับสังคม พอช. ได้ผลิตสื่อ ให้ข้อมูลกับสังคมอย่างต่อเนื่อง มีการประมวลข้อมูลพื้นที่ตัวอย่างทั่วประเทศมาสำหรับการสื่อสาร จำนวน 552 เรื่องในปีที่ผ่านมา รวมทั้งจัดระบบประมวลผลการทำงานทุกสัปดาห์จากทุกภูมิภาคและรายงานผลการทำงานต่อรัฐมนตรีทุก

สองเดือน มีการนำเสนอผลงานวิดิทัศน์เข้า ครม. 3 เรื่อง คือ บ้านพอเพียงชนบท การพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าว และบ้านมั่นคงชนบทในพื้นที่ สปก.

การรณรงค์ประหยัดพลังงานและลดค่าใช้จ่ายการบริหารสำนักงานเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาระบบราชการมาหลายปีแล้ว พอช. ได้ติดตั้ง Solar rooftop บนหลังคาสำนักงานใหญ่ที่กรุงเทพฯ และเริ่มใช้งานอย่างจริงจังในปี 2561 และมีมาตรการประหยัดพลังงานอื่นๆ ประกอบด้วย เช่น การเปลี่ยนเครื่องอากาศและเปลี่ยนหลอดไฟแบบประหยัดพลังงาน การลดค่าน้ำประปา โทรศัพท์ ไปรษณีย์ ทำให้ค่าใช้จ่ายไฟฟ้า ประปา ไปรษณีย์ โทรศัพท์ ลดลงร้อยละ 10 เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 รวมเป็นเงินที่ลดลงได้กว่า 595,000 บาท

ภารกิจที่ พอช. ได้ดำเนินการในปีที่ผ่านมาประสบความสำเร็จได้ด้วยการทำงานอย่างมุ่งมั่นเสียสละของเจ้าหน้าที่และผู้นำชุมชนทั่วประเทศ โดยการสนับสนุนอย่างแข็งขันขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประชาสังคมและกระทรวงทบวงกรมต่างๆ ที่เล็งเห็นว่า การลดความเหลื่อมล้ำ สร้างความเป็นธรรมทางสังคมและการสร้างชุมชนเข้มแข็งนั้น คือคำตอบสุดท้ายของการสร้างความแข็งแกร่งให้กับประเทศชาติของเรา พอช. ขอขอบพระคุณภาคีการพัฒนาทุกภาคส่วนที่ทำงานร่วมกันอย่างเต็มที่ในปี 2561

คณะกรรมการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

นายสมพร ไร่บางยาง
ประธานกรรมการ

นายชัชวาลย์ ทองดีเลิศ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

นายแก้ว สัจยู่
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

นายอภิชาติ อภิชาตบุตร์
รองปลัดกระทรวง
การพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์
กรรมการผู้แทน
ส่วนราชการ

นางบุรดีนาฏ วงศ์สุพรรณ
รองเลขาธิการ สำนักงานสภา
พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม
แห่งชาติ
กรรมการผู้แทน
ส่วนราชการ

นางสาวราทิพย์ อากาหะยี่
ผู้อำนวยการสำนักนโยบาย
พัฒนาระบบการเงิน
ภาคประชาชน
กรรมการผู้แทน
ส่วนราชการ

นายนิสิต จันทร์สมวงศ์
อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
กรรมการส่วนราชการ

นางทิพย์พร กองสอน
กรรมการผู้แทนองค์กร
ชุมชน

นายจันทา บุญจันทร์
กรรมการผู้แทนองค์กร
ชุมชน

นายไพโรจน์ สุวรรณหงส์
กรรมการผู้แทนองค์กร
ชุมชน

นายสมชาติ ภาวะสุวรรณ
ผู้อำนวยการสถาบันฯ

ที่ปรึกษาคณะกรรมการ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

นายวิมล มณีลาอื้อศิริ

พระอมรมิตร คัมภีร์ธัมโม

ศ.ดร.บรรจง ลีงคะเนติ

พศ.ดร.จิตติ มงคลชัยอรัญญา

นางสาวสมสุข บุญณะ-บัทธา

นางสนอง รวยสูงเนิน

นางสาววิภาศตี ไร่ทอง

นายสีจคม เจริญทรัพย์

นายบรรจง น:เส

ผู้บริหาร

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

 นายสมชาติ ภาระสุวรรณ
 ผู้อำนวยการ

 นางสาวพรรณทิพย์ เพชรมาก
 รองผู้อำนวยการ

 นายธีรพล สุวรรณรุ่งเรือง
 รองผู้อำนวยการ

 นายอัมพร แก้วหนู
 รองผู้อำนวยการ

 นางอุษา เลิศเจริญพบ
 ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

 นายนิธิ นฤพรพงศ์
 ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นางอุดมศรี ศิริลักษณ์พร
ผู้ช่วยผู้อำนวยการ

นายสุพัฒน์ จันทนา
ผู้อำนวยการภาค
สำนักงานภาคเหนือ

นายปฏิภาณ จุมพา
ผู้อำนวยการภาค
สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นางสาวเฉลิมศรี รัตกุล
ผู้อำนวยการภาค
สำนักงานภาค กทม. ปริมณฑล
และตะวันออก

นายธีรพงศ์ พร้อมพ้อชื่นบุญ
ผู้อำนวยการภาค
กลางและตะวันตก

นายวิชัย นະสุวรรณ์โน
ผู้อำนวยการภาค
สำนักงานภาคใต้

ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานภาค
หัวหน้าสำนัก และหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการ

กลุ่มงานพื้นที่

สำนักงานภาคเหนือ

นายวิเชียร พลสม
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นายสยาม นนทคำจันทร์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางสาวสุกสิตา โธติวิทักดิ์ศรี
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(บริหาร)

สำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

นายธนชัย อากทาน
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นายชัยวิวัฒน์ภณ ตังกิจ
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางวירה สงมา
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(บริหาร)

สำนักงานภาคใต้

นายสุวัฒน์ คงแป้น
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นายวิริยะ ใต้แก้ว
รักษาการผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางแคตชูริยา คงสกุล
รักษาการผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(บริหาร)

สำนักงานภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก

นายทมล ปุยะสุน
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นายธราศานต์ ทองพัก
รักษาการผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางสาวจิรวรรณ วรรณทอง
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(บริหาร)

สำนักงานภาคกลางและตะวันตก

นายรณกน เมืองเฉลิม
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางวรรณภา สีทาพิง
รักษาการผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(ปฏิบัติการพื้นที่)

นางสาวธันธา เอียดศิริพันธ์
ผู้ช่วยผู้อำนวยการภาค
(บริหาร)

ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานภาค
หัวหน้าสำนัก และหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการ

กลุ่มงานยุทธศาสตร์

นางสุภานิตร จุฑา

ผู้จัดการสำนักเชื่อมโยงขบวนองค์กรชุมชน
และประชาสังคม

นายทองใบ สิงสีทา

ผู้จัดการสำนักเลขานุการสภาองค์กรชุมชน

นางสาวสุริดา บัวสุขเกษม

รักษาการผู้จัดการสำนักสื่อสาร
จัดการความรู้และนวัตกรรมชุมชน

นางทิพวรรณ หัวหิน

ผู้จัดการสำนักบ้านมั่นคง

นายนิธิ นฤพรพงศ์

ผู้ช่วยผู้อำนวยการ ปฏิบัติหน้าที่ในตำแหน่ง
หัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการที่อยู่อาศัย
ชุมชนริมคลอง

ผู้ช่วยผู้อำนวยการสำนักงานภาค
หัวหน้าสำนัก และหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติการ

กลุ่มงานสนับสนุน
และบริหารองค์กร

นางสาวนิษฐา สุวตฤกุล
หัวหน้าสำนักนโยบายและแผน

นางสาวจันทนา เบนจกรทรัพย์
หัวหน้าสำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ

นางริษิตา กระจ่างริมาพร
หัวหน้าสำนักอำนวยการกลาง

นางสาวสุมล ยางสูง
หัวหน้าสำนักบริหารกองทุนและสินเชื่อ

นางสาววินิต ติรพัฒน์พันธุ์
หัวหน้าสำนักทรัพยากรบุคคล

นางสาวบัวทอง จันทรหะลือ
รักษาการหัวหน้าสำนักบริหารงานกลาง

นางบุษกร ธาตุวาร
หัวหน้าสำนักการเงินและบัญชี

นายอริชาติ กาว
หัวหน้าสำนักตรวจสอบ

1. วิสัยทัศน์และพันธกิจ

1 วิสัยทัศน์และพันธกิจ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดตั้งขึ้นตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ซึ่งประกาศในพระราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 โดยการรวมสองหน่วยงาน คือ สำนักงานกองทุนพัฒนาชนบท และสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง สถาบันฯ เริ่มต้นดำเนินการอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 26 ตุลาคม 2543 ภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยมีวิสัยทัศน์และพันธกิจ ดังนี้

1.1 วิสัยทัศน์ระยะ 5 ปี และ 20 ปีข้างหน้า

วิสัยทัศน์ **ระยะ 5 ปี** >> ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสู่การจัดการตนเอง (พ.ศ. 2560 - 2564)

วิสัยทัศน์ **ระยะ 20 ปี** >> ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งเต็มพื้นที่ประเทศไทย (พ.ศ. 2560 - 2579)

จากการระดมความเห็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ชุมชนท้องถิ่นต่างมีความเห็นไปในทิศทางร่วมกันว่า ควรจะต้องมีการพัฒนาให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ ทั้งนี้ความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ของชุมชนท้องถิ่นในอนาคตควรมีพื้นฐานจากคนในชุมชนท้องถิ่น ที่แสดงบทบาทเป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ใส่ใจสังคม มีการรวมตัวกันตามพื้นที่ในประเด็นต่างๆ เป็นองค์กรชุมชนที่มีภาวะผู้นำที่สอดประสานส่งต่อกันในทุกระดับ องค์กรชุมชนจะเป็นฐานของชุมชนท้องถิ่นและเป็นองค์การสำคัญ ที่จะเอื้อให้ชุมชนท้องถิ่นมีคุณภาพชีวิตที่ดี อันเป็นผลเนื่องมาจากการร่วมกันจัดการให้มีระบบเศรษฐกิจชุมชนและระบบทางสังคมที่เข้มแข็ง และมีความพร้อมทางทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การมีขบวนการองค์กรชุมชนที่เข้มแข็ง เป็นเอกภาพและมีธรรมาภิบาล เป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา

ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ดังนั้นจึงต้องมีกลไก เครือข่าย และการบริหารจัดการขบวนองค์กรชุมชนที่ดี รวมทั้งมีการเชื่อมโยงประสาน ถักทอ และผนึกพลังกับภาคีเครือข่ายจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชน ภาคการศึกษา ภาคประชาสังคม ภาคสื่อสารมวลชน ฯลฯ ในอันที่จะหนุนเสริมความเข้มแข็งของขบวนองค์กรชุมชน รวมทั้งการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและนโยบาย เพื่อบรรลุเป้าหมายสู่ชุมชนท้องถิ่นที่เข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ในอนาคต

ดังนั้นการขับเคลื่อนให้ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็ง จึงเป็นจุดมุ่งหมายสำคัญขององค์กรที่ต้องการให้บรรลุในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับพันธกิจ ยุทธศาสตร์ และกรอบเป้าหมายการพัฒนา อันได้แก่ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) นโยบายรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

1.2 พันธกิจ

- 1 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อมและ**การพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่**ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ และหลักการพัฒนาที่สมาชิกมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม
- 2 สนับสนุนและให้การ**ช่วยเหลือทางการเงิน**แก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน
- 3 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนา**องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน** ตลอดจนประสานงานการสนับสนุนและการให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน
- 4 ส่งเสริมและสนับสนุนและ**สร้างความร่วมมือ**ขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน ทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

2. ยุทธศาสตร์และนโยบาย
เพื่อการพัฒนาชุมชนองค์กรชุมชน
พ.ศ. 2560-2564

2 ยุทธศาสตร์และนโยบายเพื่อการพัฒนา ขบวนการองค์กรชุมชน พ.ศ. 2560 - 2564

2.1 ยุทธศาสตร์การดำเนินงาน ปี พ.ศ. 2560 - 2564

ยุทธศาสตร์

ประเด็นยุทธศาสตร์

องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง

ดำเนินงานภายใต้ 4 ประเด็นยุทธศาสตร์ คือ

- 1) การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง
- 2) การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคที่เกี่ยวข้อง สู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย
- 3) การพัฒนาศักยภาพคนในขบวนการองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน
- 4) การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2560 - 2564

วิสัยทัศน์ระยะ: 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579)

วิสัยทัศน์ระยะ: 5 ปี (พ.ศ. 2560 - 2564)

“ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งต้นแบบที่ประเทศไทย”

“ชุมชนท้องถิ่นมีความเข้มแข็งสู่การจัดการตนเอง”

ยุทธศาสตร์ : องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง

<p>ประเด็นยุทธศาสตร์</p>	<p>7</p> <p>การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง</p>	<p>2</p> <p>การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคที่เกี่ยวข้องสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย</p>	<p>3</p> <p>การพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน</p>	<p>4</p> <p>การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร</p>
<p>เป้าประสงค์</p>	<p>ชุมชนมีความเข้มแข็งสามารถจัดการตนเองบนพื้นฐานทุนชุมชนท้องถิ่นได้อย่างสมดุล</p> <p>ชุมชนมีรายได้ไม่น้อยในเมืองและชนบทมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัยสามารถพึ่งตนเองได้</p>	<p>ภาคีความร่วมมือสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง</p>	<p>ผู้นำชุมชนมีความรู้สภาวะและสัมพันธ์ภาพที่ดีเป็นพลเมืองตื่นรู้ใส่ใจสังคมสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสู่การเป็นประเทศไทยยุคใหม่ตามแนวทางการชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง</p> <p>องค์กรชุมชนสามารถบริหารจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพตามหลักธรรมาภิบาล</p>	<p>ระบบบริหารจัดการขององค์กรมีความพร้อมสามารถรองรับและสนับสนุนงานขององค์กรและชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ</p> <p>บุคลากรมีความรู้ ความสามารถปฏิบัติงานอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ</p>
<p>เป้าหมาย</p>	<ul style="list-style-type: none"> แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเชื่อมโยงสู่แผนยุทธศาสตร์ของหน่วยงานและได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงาน/ภาคีพัฒนาในพื้นที่ 3,000 ตำบล ขยายผลและสร้างโอกาสให้ชุมชนและผู้มีรายได้น้อยเข้าถึงสวัสดิการด้านที่อยู่อาศัย มีที่อยู่อาศัยของตนเองและสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม 176,714 ครัวเรือน 	<p>ยกระดับความร่วมมือระหว่างชุมชนหน่วยงานภาครัฐและภาคีพัฒนาสู่เครือข่ายความร่วมมือชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเองอย่างเป็นรูปธรรมใน 77 จังหวัด</p>	<ul style="list-style-type: none"> ผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถเท่าทันการเปลี่ยนแปลงและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 15,000 คน องค์กรชุมชนมีความรู้และความสามารถในการบริหารจัดการการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างมีส่วนร่วม 6,260 ตำบล (ร้อยละ 80 ของพื้นที่ อปท.) 	<ul style="list-style-type: none"> เพิ่มประสิทธิภาพในการกำกับดูแลและพัฒนาองค์กร ร้อยละ 80 บุคลากรมีความรู้ ความสามารถในการปฏิบัติงาน ร้อยละ 80
<p>กลยุทธ์</p>	<ul style="list-style-type: none"> การพัฒนาพื้นที่ที่มีศักยภาพเป็นพื้นที่ต้นแบบ การพัฒนาความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานราก การจัดการพื้นที่อย่างมีส่วนร่วม การสนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น การพัฒนาความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินในเมืองและชนบท 	<ul style="list-style-type: none"> การพัฒนาใกล้ความร่วมมือ การสร้างพื้นที่บูรณาการความร่วมมือ การเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ยุทธศาสตร์จังหวัด 	<ul style="list-style-type: none"> การพัฒนาคนในชุมชนท้องถิ่นให้มีคุณภาพและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง การสร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน การยกระดับคุณภาพขององค์กรชุมชนและขยายวงองค์กรชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> การยกระดับการใช้ข้อมูลสารสนเทศสู่องค์ความรู้เพื่อการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และการสื่อสารเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการองค์กรสู่ธรรมาภิบาล การบริหารการเงินและสินเชื่อที่มีประสิทธิภาพ การบริหารและพัฒนาศักยภาพบุคลากร

ยุทธศาสตร์การดำเนินงานสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2560 - 2564

<p>การเชื่อมโยงทิศทาง นโยบาย แผนยุทธศาสตร์การดำเนินงานของสถาบันฯ กับแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561</p>	
ยุทธศาสตร์ชาติ	<p>ยุทธศาสตร์ด้านการสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
SDGs	<p>สร้างเมืองและการตั้งถิ่นฐานกับสังคม</p> <p style="text-align: center;">↑</p> <p>ลดความเหลื่อมล้ำทั้งภายในและต่างประเทศ</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
พ.พ.ฯ 12 เป้าหมาย	<p>ยุทธศาสตร์การสร้างโอกาสความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม</p> <p style="text-align: center;">↑</p> <p>ลดปัญหาความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ของกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างกัน เพิ่มศักยภาพชุมชนและเศรษฐกิจฐานรากให้มีความเข้มแข็ง เพื่อให้ชุมชนพึ่งพาตนเอง และได้รับส่วนแบ่งผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจมากขึ้น</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
นโยบายรัฐบาล	<p>การลดความเหลื่อมล้ำของสังคม และการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
ยุทธศาสตร์ พ.บ.	<p>สร้างปฏิสัมพันธ์และส่งเสริมโอกาสทางสังคมบนฐานแห่งความพอเพียง</p> <p style="text-align: center;">↑</p> <p>พนักำสั่งทางสังคมจากทุกภาคส่วนเสริมสร้างธรรมาภิบาล</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
ยุทธศาสตร์ พ.ร.บ.	<p>องค์กรชุมชนเป็นแกนหลัก พื้นที่เป็นตัวตั้ง</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
ประเด็นยุทธศาสตร์	<p>1 การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
	<p>2 การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคที่เกี่ยวข้องสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
	<p>3 การพัฒนาศักยภาพคนในขบวนการชุมชนและองค์กรชุมชน</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
	<p>4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
	<p>5 การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพคนนำและขบวนการองค์กรชุมชน 1,870 ตำบล 3,000 คน</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
	<p>6 การพัฒนาข้อมูล องค์ความรู้ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์ : ชุดความรู้ 500 ชุด</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
	<p>7 ระบบการกำกับและบริหารองค์กร : ร้อยละ 80</p> <p style="text-align: center;">↑</p>
	<p>8 การบริหารและพัฒนาบุคลากร : ร้อยละ 80</p> <p style="text-align: center;">↑</p>

แผนงานที่ 1 การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท 25,408 ครัวเรือน

แผนงานที่ 2 การส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับพื้นที่บูรณาการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง 500 ตำบล

แผนงานที่ 3 การสนับสนุนการเชื่อมโยงและบูรณาการแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่แผนยุทธศาสตร์จังหวัด 500 ตำบล 22 จังหวัด

2.2 นโยบายเพื่อการพัฒนาขบวนองค์กรชุมชน พ.ศ. 2561 - 2563

นโยบายคณะกรรมการสถาบันฯ เพื่อการพัฒนาขบวนองค์กรชุมชนได้จัดทำขึ้นบนพื้นฐานของกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างคณะกรรมการสถาบันฯ ผู้แทนขบวนองค์กรชุมชน ภาคประชาสังคม ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ โดยมีการรับฟังความคิดเห็นจากทุกภาคส่วน รวมทั้งมีการแต่งตั้งคณะทำงานสังเคราะห์เนื้อหาทำร่างนโยบาย ซึ่งคณะกรรมการสถาบันฯ มีมติเห็นชอบนโยบายเพื่อการพัฒนาขบวนองค์กรชุมชน พ.ศ. 2561 - 2563 ใน 7 ประเด็นสำคัญ ดังนี้

1 การพัฒนาพื้นที่รูปธรรมเชิงคุณภาพ ในประเด็นงานต่างๆ และพื้นที่ชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเองถึงระดับชุมชน ตำบล/เมือง และจังหวัด

- 1.1 สนับสนุนการพัฒนาและยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการ เป็นพื้นที่รูปธรรมเชิงคุณภาพ โดยใช้กลไกขบวนองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชน และประเด็นงานในพื้นที่เป็นรูปธรรมการขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่พื้นที่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง และเชื่อมโยงให้เกิดการบูรณาการการพัฒนาเชิงพื้นที่ทั้งระดับชุมชน ตำบล/เมือง และจังหวัด สามารถใช้พื้นที่รูปธรรมขยายการเรียนรู้สู่พื้นที่รูปธรรม ขยายการเรียนรู้สู่พื้นที่ใกล้เคียงและพื้นที่อื่นๆ ได้อย่างกว้างขึ้น
- 1.2 สนับสนุนการพัฒนาแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเชื่อมโยงสู่ยุทธศาสตร์จังหวัด ครอบคลุมทุกมิติทั้งด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในชุมชนได้เห็นเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน ใช้แผนเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่น พร้อมทั้งผลักดันแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนเป็นแผนยุทธศาสตร์จังหวัด โดยได้รับการสนับสนุนหรือเชื่อมโยงบรรจุเป็นแผนพัฒนาของหน่วยงานภาครัฐ หรือหน่วยงานท้องถิ่น หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2 การเชื่อมโยงและพัฒนาระบบเศรษฐกิจฐานราก โดยการใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง

สนับสนุนการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชนฐานราก บนวิถีเศรษฐกิจพอเพียง วิเคราะห์ปัญหาและศักยภาพของระบบเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่น กลุ่มเครือข่ายทางเศรษฐกิจ และสร้างกลไกการเชื่อมโยงในการพัฒนาอย่างครบวงจร พร้อมทั้งสามารถใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างคุณค่าจากสินค้าและบริการ โดยประสานความร่วมมือกับภาคประชาสังคม ภาคเอกชน และภาคีพัฒนา เพื่อสร้างความมั่นคงด้านอาชีพและรายได้ให้แก่คนในชุมชน ตลอดจนยกระดับคุณภาพชีวิตคนในชุมชนอยู่ดีมีสุข สามารถพึ่งพาตนเองสู่การพัฒนาและยกระดับเป็นวิสาหกิจเพื่อสังคม หรือธุรกิจของชุมชน

3

การพัฒนาผู้นำองค์กรชุมชนและขบวน องค์กรชุมชน เพื่อขับเคลื่อนชุมชนท้องถิ่น จัดการตนเองร่วมกับหน่วยงานภาคี

เป็นการวางรากฐานการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของคนทำงาน พร้อมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถของขบวนองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นกลไกและแกนสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ให้มีความรู้ ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถเชื่อมโยงการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับพื้นที่และระดับนโยบาย

- 3.1 สร้างและพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลงในชุมชน ยกระดับศักยภาพแกนนำในขบวนองค์กรชุมชนสู่การเป็นผู้นำเชิงยุทธศาสตร์ ทั้งผู้นำปัจจุบันและผู้นำรุ่นใหม่ โดยค้นหาและสร้างระบบการพัฒนาผู้นำที่มีจิตอาสาและมีศักยภาพในการพัฒนา เป็นผู้นำมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์เชิงยุทธศาสตร์และการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และทักษะในการประสาน เชื่อมโยง และบูรณาการความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ รวมถึงการนำประสบการณ์มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและเสริมสร้างการพัฒนาาระบบสวัสดิการผู้นำ
- 3.2 ยกระดับคุณภาพองค์กรชุมชน ขบวนองค์กรชุมชน และสภาองค์กรชุมชน เป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยงและขับเคลื่อนงานในทุกระดับทุกพื้นที่อย่างมีคุณภาพ และประสิทธิภาพสู่การพัฒนาที่หลากหลายและสร้างสรรค์ ส่งเสริมการสอบทานและพัฒนาคุณภาพ สภาองค์กรชุมชนและขบวนองค์กรชุมชน อาทิ กองทุนสวัสดิการชุมชน องค์กรผู้ใช้สินเชื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4

การเชื่อมโยงและขับเคลื่อนงานร่วมกับ หน่วยงานภาคีพัฒนาเพื่อสร้างการ เปลี่ยนแปลงทั้งระดับพื้นที่และระดับนโยบาย

- 4.1 พัฒนากลไกความร่วมมือในระดับพื้นที่และระดับนโยบาย เป็นการจัดความสัมพันธ์การทำงานร่วมระหว่างองค์กรชุมชนขบวนองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และภาคีพัฒนาในการหนุนเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างผ่านเครือข่ายและขบวนการในรูปแบบต่างๆ โดยใช้ประเด็นปัญหาาร่วมทั้งในเชิงพื้นที่และเชิงนโยบาย
- 4.2 ผนึกพลังเครือข่ายขบวนองค์กรชุมชนในพื้นที่ เชื่อมโยงกลไกและขบวนองค์กรชุมชนในทุกระดับ ทั้งในเชิงพื้นที่ และเชิงประเด็นขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยบูรณาการงานพัฒนาทุกประเด็นงานของขบวนองค์กรชุมชน ผลักดันสู่กลไกและแผนยุทธศาสตร์/แผนพัฒนาทั้งในระดับตำบล จังหวัด ภาค และชาติ

5

การเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ ด้วยการกระจายอำนาจไปยังภาคและชุมชน และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศมาสนับสนุน การทำงานในทุกระบบ

พัฒนาระบบและกลไกการบริหารจัดการองค์กรและการสนับสนุนการพัฒนาขบวนองค์กรชุมชนให้มีความคล่องตัว รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และได้มาตรฐาน ทบพวนและลดความซ้ำซ้อนของขั้นตอนการทำงาน กระจายอำนาจและการบริหารจัดการสู่ภาคและส่วนงานในการพัฒนารูปแบบการบริหารและกระบวนการทำงานให้มีคุณภาพ มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศที่เหมาะสมมาใช้สนับสนุนการทำงานด้วยความคล่องตัว ทันสมัย เป็นปัจจุบัน พร้อมใช้งานและสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล

6 การส่งเสริมการบริหารจัดการธรรมาภิบาลของ พอช. และขบวนองค์กรชุมชน

มุ่งเน้นการวางรากฐานการพัฒนาให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนในระยะยาว ทั้งในส่วนขององค์กร พอช. และขบวนองค์กรชุมชนในทุกกระดับ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาองค์กรและชุมชนให้เกิดความน่าเชื่อถือและได้รับการยอมรับ โดยสนับสนุนการบริหารจัดการที่ดีในทุกกระดับให้มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ พร้อมทั้งพัฒนาและเสริมสร้างกลไกการกำกับ ติดตาม และตรวจสอบอย่างถ่วงดุลบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมทั้งในระดับชุมชน ตำบล จังหวัด ภาค และประเทศ เป็นการสร้างระบบการบริหารจัดการที่ดีที่รับผิดชอบต่อชุมชนและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันเป็นรากฐานสำคัญของการสร้างธรรมาภิบาลในองค์กรและขบวนองค์กรชุมชน

7 การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงระหว่างขบวนองค์กรชุมชนไทยและขบวนองค์กรชุมชนในประเทศอาเซียน

เป็นการพัฒนากระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างชุมชนท้องถิ่นภายในประเทศและระหว่างกลุ่มประเทศอาเซียน โดยการเปิดโอกาสให้ขบวนองค์กรชุมชน ได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานพัฒนาในพื้นที่ทั้งในมิติด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการจัดการทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม สู่แนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน อันเป็นการเชื่อมโยงการพัฒนาในมิติต่างๆ ที่กว้างขวางและหลากหลายของขบวนองค์กรชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มพื้นที่ชายแดนประเทศอาเซียน

3. ผลการดำเนินงาน

การดำเนินงานของสถาบันฯ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ดำเนินงานภายใต้ประเด็นยุทธศาสตร์ 4 ประเด็น ประกอบด้วย

- 1) การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง
- 2) การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้องสู่ความเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย
- 3) การพัฒนาศักยภาพคนในขบวนการองค์กรชุมชนและองค์กรชุมชน
- 4) การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

โดยมีสาระสำคัญครอบคลุมงานตามภารกิจหลักขององค์กร งานตามนโยบายรัฐบาล การประเมินองค์การมหาชน และสถานะการเงินของสถาบันฯ

1

งานตามภารกิจหลัก
และนโยบายการพัฒนา
องค์กรชุมชน

2

งานตามนโยบายรัฐบาล

3

การประเมินองค์การมหาชน
ตามมาตรการปรับปรุง
ประสิทธิภาพในการ
ปฏิบัติราชการ

4

รายงานสถานะการเงิน

ผลการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ประจำปี 2561 ในระดับพื้นที่

ภาคเหนือ

- พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจและทุนชุมชน 123 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับตำบล 110 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับจังหวัด 5 จังหวัด
- สภาองค์กรชุมชนฯ
 - 🏠 จัดตั้งสภาฯ 165 ตำบล
 - 🏠 พัฒนาสภาฯ 268 ตำบล
- กองทุนสวัสดิการชุมชน (สมทบงบ) 211 ตำบล
- สมาชิก 197,288 คน
- การพัฒนาที่อยู่อาศัย
 - 🏠 บ้านมั่นคง 878 ครั้วเรือน
 - 🏠 บ้านพอเพียงชนบท 3,270 ครั้วเรือน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

- พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจและทุนชุมชน 99 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับตำบล 87 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับจังหวัด 5 จังหวัด
- สภาองค์กรชุมชนฯ
 - 🏠 จัดตั้งสภาฯ 404 ตำบล
 - 🏠 พัฒนาสภาฯ 452 ตำบล
- กองทุนสวัสดิการชุมชน (สมทบงบ) 386 ตำบล
- สมาชิก 338,399 คน
- การพัฒนาที่อยู่อาศัย
 - 🏠 บ้านมั่นคง 971 ครั้วเรือน
 - 🏠 บ้านพอเพียงชนบท 3,066 ครั้วเรือน

ภาคกลาง และตะวันตก

- พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจและทุนชุมชน 112 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับตำบล 115 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับจังหวัด 5 จังหวัด
- สภาองค์กรชุมชนฯ
 - 🏠 จัดตั้งสภาฯ 99 ตำบล
 - 🏠 พัฒนาสภาฯ 321 ตำบล
- กองทุนสวัสดิการชุมชน (สมทบงบ) 163 ตำบล
- สมาชิก 90,604 คน
- การพัฒนาที่อยู่อาศัย
 - 🏠 บ้านมั่นคง 1,640 ครั้วเรือน
 - 🏠 บ้านพอเพียงชนบท 3,445 ครั้วเรือน

ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก

- พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจและทุนชุมชน 122 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับตำบล 94 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับจังหวัด 5 จังหวัด
- สภาองค์กรชุมชนฯ
 - 🏠 จัดตั้งสภาฯ 65 ตำบล
 - 🏠 พัฒนาสภาฯ 189 ตำบล
- กองทุนสวัสดิการชุมชน (สมทบงบ) 58 ตำบล
- สมาชิก 39,446 คน
- การพัฒนาที่อยู่อาศัย
 - 🏠 บ้านมั่นคง 2,867 ครั้วเรือน
 - 🏠 บ้านพอเพียงชนบท 3,320 ครั้วเรือน

ภาคใต้

- พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจและทุนชุมชน 100 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับตำบล 104 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับจังหวัด 5 จังหวัด
- สภาองค์กรชุมชนฯ
 - 🏠 จัดตั้งสภาฯ 72 ตำบล
 - 🏠 พัฒนาสภาฯ 232 ตำบล
- กองทุนสวัสดิการชุมชน (สมทบงบ) 171 ตำบล
- สมาชิก 159,367 คน
- การพัฒนาที่อยู่อาศัย
 - 🏠 บ้านมั่นคง 1,234 ครั้วเรือน
 - 🏠 บ้านพอเพียงชนบท 3,174 ครั้วเรือน

สรุป

- พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจและทุนชุมชน 566 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับตำบล 510 ตำบล
- แผนพัฒนาฯ ระดับจังหวัด 25 จังหวัด
- สภาองค์กรชุมชนฯ
 - 🏠 จัดตั้งสภาฯ 805 ตำบล
 - 🏠 พัฒนาสภาฯ 1,462 ตำบล
- กองทุนสวัสดิการชุมชน (สมทบงบ) 989 ตำบล
- สมาชิก 825,104 คน
- การพัฒนาที่อยู่อาศัย
 - 🏠 บ้านมั่นคง 7,590 ครั้วเรือน
 - 🏠 บ้านพอเพียงชนบท 16,275 ครั้วเรือน

3.1 งานตามภารกิจหลักและนโยบาย การพัฒนาขบวนองค์กรชุมชน

เป็นการดำเนินงานตามภารกิจหลักขององค์กรและนโยบาย
ของคณะกรรมการสถาบันฯ ในการสนับสนุนและพัฒนาองค์กรชุมชน
และเครือข่ายองค์กรชุมชน โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีจุดเน้น
การดำเนินการที่สำคัญ ได้แก่

1. เน้นพื้นที่รูปธรรมการพัฒนาที่อยู่อาศัยทั้งในเมืองและชนบท ภายใต้แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนของสหประชาชาติ (SDGs) ในเป้าหมายที่ 11 ทำให้เมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มีความครอบคลุม ปลอดภัย มีภูมิต้านทานและยั่งยืน รวมทั้งการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนตามแนวทางประชารัฐ และการจัดสวัสดิการชุมชนอันเป็นนโยบายรัฐบาลในการลดความเหลื่อมล้ำของสังคมและสร้างโอกาสเข้าถึงบริการของรัฐ
2. พัฒนาและยกระดับแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบลและจังหวัด ที่สอดคล้องกับปัญหา ความต้องการ และบริบทของพื้นที่ โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และขบวนองค์กรชุมชน สภาองค์กรชุมชน เป็นกลไกกลางในการเชื่อมโยงและบูรณาการแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นกับแผนงานหน่วยงาน/ภาคีพัฒนา ซึ่งการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระยะ 4-5 ปี จะทำให้ชุมชนมีทิศทางพัฒนาและสามารถรองรับการเชื่อมโยงกับแผนของหน่วยงาน เพื่อเสนอแผนงานและรับงบประมาณอุดหนุนจากรัฐได้ตามระยะเวลาการจัดทำงบประมาณประจำปี และระหว่างปีจากหน่วยงานต่างๆ
3. ส่งเสริมการบริหารจัดการที่ดีตามหลักธรรมาภิบาลของขบวนองค์กรชุมชน โดยเน้นพื้นที่ที่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณ มีกลไกและกระบวนการเปิดเผยข้อมูล สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่างๆ ที่สามารถตรวจสอบได้ ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพและศักยภาพกลไกและขบวนองค์กรชุมชนในทุกระดับ
4. พัฒนาระบบข้อมูลและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่เท่าทันสถานการณ์ และสามารถเชื่อมโยงการทำงานอย่างเป็นระบบและพร้อมใช้งาน

ประเด็นยุทธศาสตร์

การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งสนับสนุนให้ ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง

1 การสนับสนุนการเชื่อมโยงและบูรณาการแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่แผนยุทธศาสตร์จังหวัด

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน สนับสนุนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ครอบคลุมทุกมิติ ทั้งด้านการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ และทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เพื่อให้คนในชุมชนได้กำหนดและเห็นเป้าหมายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน โดยใช้แผนเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนงานพัฒนา ที่จะทำให้ชุมชนท้องถิ่นมีความมั่นคงและมีคุณภาพชีวิตที่ดี พร้อมทั้งรักษาเอกลักษณ์ และปรับใช้ภูมิปัญญาของชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเหมาะสมในการจัดการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนอย่างมีส่วนร่วม และเป็นพื้นฐานสำคัญในการฟื้นฟูและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่ความสมดุลและยั่งยืน

แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล

การจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบลของแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกันตามสภาพปัญหา ความต้องการ และบริบทของชุมชน รวมถึงการจัดความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่างๆ ในชุมชน จากการประมวลผลการดำเนินงานปี 2561 พบว่า **ปัจจัยความสำเร็จในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนระดับตำบล** ที่เป็นลักษณะร่วม และก่อให้เกิดแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล มีดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในตำบล ทั้งองค์กรชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมีสภาองค์กรชุมชน เป็นกลไกสำคัญในการประสานเชื่อมโยงขับเคลื่อนกระบวนการ จัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2. การมีข้อมูลพื้นที่ อันประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป (ประวัติ ที่ตั้ง ข้อมูลด้านกายภาพ ฯลฯ) ข้อมูลทุนชุมชน (ข้อมูลกลุ่ม องค์กรชุมชน/ทรัพยากรธรรมชาติ/ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ) ผังตำบล *ข้อมูลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม, วิสัยทัศน์, แผนพัฒนา ชุมชนท้องถิ่นระดับตำบลที่ครอบคลุมมิติ* ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม วัฒนธรรม และด้านทรัพยากร

3. การวิเคราะห์เพื่อนำไปสู่แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบล **ที่สำคัญ** *ขั้นแรก* การวิเคราะห์ศักยภาพของตำบล (จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ข้อจำกัด/ภัยคุกคาม) รวมถึงปัญหาและความ ต้องการของคนในชุมชน วิเคราะห์ทุนที่มีในพื้นที่ (ทรัพยากร ธรรมชาติ การเงิน องค์ความรู้และภูมิปัญญา) *ขั้นที่สอง* การ วิเคราะห์เพื่อกำหนดทิศทางของชุมชน เป็นการนำผลจากการ วิเคราะห์ในขั้นแรกมาใช้เพื่อนำไปสู่การกำหนดเป้าหมายที่ สำคัญของชุมชนร่วมกัน หรืออาจเรียกว่าการกำหนดวิสัยทัศน์ ของชุมชนในระยะ 3-5 ปีข้างหน้า และ*ขั้นตอนสุดท้าย* คือ การวิเคราะห์แนวทาง/วิธีการดำเนินงานที่จะนำไปสู่การบรรลุ เป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น จะมีทั้งแผนงานที่ชุมชนสามารถดำเนินการได้เอง แผนงานที่ ต้องดำเนินการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือขอรับการสนับสนุน จากหน่วยงาน และแผนงานที่ต้องให้หน่วยงานดำเนินการ ทั้งนี้ ในแต่ละขั้นตอนมีความแตกต่างตามบริบทของพื้นที่และการ ออกแบบของขบวนการองค์กรชุมชนในพื้นที่

4. การจัดการความสัมพันธ์การทำงานร่วมกัน ระหว่าง ชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การจัดทำ แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้รับการยอมรับ สามารถแปลงสู่การ ปฏิบัติ และเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง

5. การนำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบลไปใช้ **ประโยชน์** โดยแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้รับการบรรจุเป็น แผนท้องถิ่นหรือแผนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้รับการ สนับสนุนทรัพยากร พร้อมทั้งเชื่อมโยงเป็น **แผนพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นระดับจังหวัด**

ในปีงบประมาณ 2561 สถาบันฯ สนับสนุนการจัดทำ แผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล ก่อให้เกิดการพัฒนา และยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่รูปธรรมในการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเอง จำนวน 510 ตำบล ซึ่งได้มีการวิเคราะห์ศักยภาพตำบลสู่การจัดการจัดทำ แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบลในการแก้ไขปัญหาและ พัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ก่อให้เกิดแผนพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นระดับตำบล ที่สามารถเชื่อมโยงและวางเป้าหมายในการ พัฒนาชุมชนท้องถิ่นในมิติต่างๆ สอดคล้องกับปัญหาและ ความต้องการของชุมชน โดยแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของ ภาคประชาชนได้รับการเชื่อมโยงบรรจุเป็นแผนของหน่วยงาน และได้รับการสนับสนุนทรัพยากรในการดำเนินงาน เช่น งบประมาณ สถานที่ บุคลากร เป็นต้น และก่อให้เกิดรูปธรรมการแก้ไขปัญหา และพัฒนาชุมชนในมิติต่างๆ เช่น การพัฒนาอาชีพ การจัดการ ที่อยู่อาศัย การฟื้นฟูวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น โดยชุมชนเป็น แกนหลักในขับเคลื่อน ทำให้ชุมชนสามารถพึ่งพาและจัดการ ตนเองได้อย่างเป็นระบบ

ภาค	จำนวนตำบลที่มีแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น (ตำบล)
เหนือ	110
อีสาน	87
ใต้	104
กลางและตะวันตก	115
กทม.ปริมณฑลและตะวันออก	94
รวม	510

กรณีตัวอย่าง แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับตำบล และการเชื่อมโยงกับแผนของหน่วยงาน

1. แผนพัฒนาชุมชน ตำบลท่าพาน้ำ อำเภอมะนัง จังหวัดแม่ฮ่องสอน

ศักยภาพ ตำบลท่าพาน้ำ อำเภอมะนัง จังหวัด แม่ฮ่องสอน	ปัจจัยภายใน <ul style="list-style-type: none"> • ทุนเดิม ศักยภาพ และสิ่งที่ดีในตำบล <ol style="list-style-type: none"> 1) มีพืชเศรษฐกิจที่ทำรายได้ให้กับชุมชนคือ ถั่วเหลือง 2) ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมคือ การทำนาและการปลูกผัก ทั้งไว้ขายและบริโภคเอง ชุมชนปลอดภัยเสพติด 3) สมาชิกชุมชนให้ความสำคัญในเรื่องการออม 4) มีน้ำใช้สำหรับบริโภคอย่างเพียงพอ • ปัญหา และข้อติดขัดที่เกิดในตำบล <ol style="list-style-type: none"> 1) รายได้ต่อครัวเรือนน้อย เนื่องจากการประกอบอาชีพทำนามีแค่บางฤดูกาล 2) ขาดความรู้ในการประกอบอาชีพเสริม 3) การรวมกลุ่มอาชีพในชุมชนไม่เข้มแข็ง และไม่มีตลาดรองรับ 4) ปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน
	ปัจจัยภายนอก <ul style="list-style-type: none"> • โอกาส / สิ่งที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาชุมชน <ol style="list-style-type: none"> 1) นโยบายรัฐบาลที่ส่งเสริมและสนับสนุนนั้นเกิดจากความต้องการของชุมชน 2) หน่วยงานรัฐในพื้นที่ให้การสนับสนุนด้านความรู้และอุปกรณ์ในการประกอบอาชีพ 3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นช่วยสนับสนุนและร่วมแก้ไขปัญหาของชุมชน • ข้อจำกัด / สิ่งที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาชุมชน <ol style="list-style-type: none"> 1) การสนับสนุนของภาครัฐไม่ทั่วถึง 2) หน่วยงานรัฐในพื้นที่ที่ร่วมสนับสนุนอาจมีงบประมาณไม่เพียงพอในการร่วมช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา
	จากการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ เกิดแผนพัฒนาชุมชนตำบลท่าพาน้ำ ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2564) วิสัยทัศน์ตำบล “การคมนาคมสะดวก คุณภาพชีวิตและเศรษฐกิจดี มีคุณธรรมในการบริหาร การจัดการตามหลักธรรมาภิบาล เชิดชูศิลปวัฒนธรรม เกษตรกรรมยั่งยืน”

มิติพัฒนา	แผนงาน/กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ	เป้าหมาย	งบประมาณ	
				จำนวน (บาท)	ที่มา
ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างบูรณาการ				
	1) บวชป่า บวชปลา 5 ครั้ง	- คณะกรรมการหมู่บ้านกำหนด - เชิญภาคีภายนอกเข้าร่วมกิจกรรม - ขออนุญาตพื้นที่ป่าจากประมง - ขออนุญาตล่าไม้จากป่าไม้	พื้นที่ป่ามีความ สมบูรณ์ใน 8 หมู่บ้าน	15,000	พอช. อบต.
	2) สร้างฝายมีชีวิต 1 ฝาย	- ออกแบบฝายมีชีวิตในพื้นที่ (โดยผู้เชี่ยวชาญ) - ชาวบ้านและภาคีเครือข่ายภายนอก	มีแหล่งน้ำที่สมบูรณ์ คนในชุมชนได้ใช้ ประโยชน์ในหมู่ 4	100,000	อบต.
3) เข้าค่ายรักษาสีสิ่งแวดล้อม 1 ครั้ง	- รับสมัครเยาวชนนักเรียน - เชิญวิทยากรที่ทำงานด้าน สิ่งแวดล้อมมาให้ความรู้	เยาวชนมีจิตสำนึกใน การรักษาทรัพยากร 8 หมู่บ้าน	100,000	อบต.	

มิติพัฒนา	แผนงาน/กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ	เป้าหมาย	งบประมาณ	
				จำนวน (บาท)	ที่มา
ด้านเศรษฐกิจ และชุมชน	การสนับสนุนและพัฒนาพื้นที่รูปธรรมแนวทางกิจกรรมธรรมชาติตามศาสตร์พระราชานี้ “โคก หนอง นา โมเดล”				
	1) การเพาะเห็ดหอม	- ประกาศรับสมัครครัวเรือนที่สนใจ - สนับสนุนก้อนเชื้อเห็ดและวิทยากร	30 ครัวเรือน มีอาชีพเสริมสร้างรายได้ หมู่ 1,2,7	20,000	อบต. เกษตรอำเภอ พช.
	2) การส่งเสริมปลูกกาแฟ	- ประกาศรับสมัครครัวเรือนที่สนใจ - สนับสนุนกล้ากาแฟและวิทยากร	30 ครัวเรือน มีอาชีพด้านการปลูกกาแฟ หมู่ 1,2,3,6,7	10,000	อบต.
	3) การจัดการสวนไม้กวาด	- รวมกลุ่มแม่บ้าน - วิทยากรจากพัฒนาชุมชน อำเภอแม่ลาน้อย	40 คน มีอาชีพเสริมสร้างรายได้ หมู่ 4,5,8	20,000	พช.

2. แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านแดง อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี

ศักยภาพ ตำบลบ้านแดง อำเภอ ตระการพืชผล จังหวัด อุบลราชธานี	การวิเคราะห์ทุน และสภาพปัญหาในชุมชน
	<ul style="list-style-type: none"> ● ทุนเดิม ศักยภาพ และสิ่งที่ดีในตำบล <ol style="list-style-type: none"> 1) มีทรัพยากรธรรมชาติที่ดี มีแหล่งน้ำธรรมชาติ เหมาะกับการประกอบอาชีพเกษตรกรรม 2) มีต้นกก เป็นพืชทางเศรษฐกิจสร้างอาชีพเสริมให้กับคนในชุมชน (การทอเสื่อกก) 3) มีแกนนำที่เข้มแข็ง ● ปัญหา และข้อติดขัดที่เกิดในตำบล <ol style="list-style-type: none"> 1) ขาดเยาวชนที่สนใจงานพัฒนาของตำบล 2) ไม่มีแหล่งตลาดรองรับสินค้า 3) ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยทรุดโทรม 4) มีการบุกรุกป่าชุมชน

จากการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ เกิดแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านแดง อำเภอตระการพืชผล จังหวัดอุบลราชธานี
ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2560 - พ.ศ. 2562)

มิติพัฒนา	แผนงาน/กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ	เป้าหมาย
ด้านเศรษฐกิจ และชุมชน	ส่งเสริมอาชีพและรายได้ของคนในชุมชน	- จัดอบรมเกี่ยวกับอาชีพและรายได้ - ประเมินผลการจัดกิจกรรม	คนในชุมชนมีรายได้ที่เพียงพอต่อค่าใช้จ่าย มีความมั่นคงทางรายได้ และพัฒนาสินค้าสู่ระดับสากลได้
ด้านที่ดินและ ที่อยู่อาศัย	แก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย	- สืบหาความเดือดร้อนของคนในชุมชน สืบหาสิทธิที่ดิน - จัดกระบวนการทำความเข้าใจการแก้ไขปัญหาที่ดิน - เสนอโครงการบ้านพอเพียงชนบทเพื่อแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของคนในชุมชน	คนในชุมชนมีความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน
ด้านทรัพยากร ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม	ส่งเสริมอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	- จัดกิจกรรมอนุรักษ์และฟื้นฟูป่าชุมชน	มีทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ トラบข้าวลูกหลาน

เกิดการเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลบ้านแดงกับแผนของ อบต. ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) ผ่านโครงการฝึกอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ โครงการอุดหนุนกลุ่มอาชีพต่างๆ ในการจัดการทุนและวัสดุอุปกรณ์ โครงการพัฒนาอาชีพและคุณภาพชีวิตตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. แผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

ศักยภาพ ตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง

การวิเคราะห์ทุน และสภาพปัญหาในชุมชน

- **ทุนเดิม ศักยภาพ และสิ่งที่ดีในตำบล**
 - 1) เป็นพื้นที่ในเขตอำเภอเมือง ที่เอื้อประโยชน์ต่อการคมนาคม
 - 2) พื้นที่เหมาะแก่การทำเกษตรกรรม
 - 3) มีสถานที่ท่องเที่ยวทางธรรมชาติหลายแห่ง
 - 4) มีประเพณีพื้นถิ่นที่จัดขึ้นทุกปี เช่น งานแข่งเรือชิงถ้วยพระราชทาน
 - 5) มีภูมิปัญญาท้องถิ่นและการอนุรักษ์วัฒนธรรม เช่น มีระบำกลองยาว ระบำร่อนแร่
- **ปัญหา และข้อติดขัดที่เกิดในตำบล**
 - 1) งบประมาณในการพัฒนาไม่เพียงพอ
 - 2) ปัญหาการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเนื่องจากเป็นพื้นที่ที่อยู่ในเขตอุทยาน
 - 3) ชุมชนยังขาดองค์ความรู้ในการดำเนินการท่องเที่ยวโดยชุมชน

จากการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ เกิด **แผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลหาดส้มแป้น อำเภอเมืองระนอง จังหวัดระนอง**
วิสัยทัศน์ : ตำบลท่องเที่ยวเชิงนิเวศควบคู่การพัฒนา สร้างรายได้ให้ชุมชนอย่างยั่งยืน

มิติพัฒนา	แผนงาน/กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ	เป้าหมาย	งบประมาณ	
				จำนวน (บาท)	ที่มา
ด้านเศรษฐกิจ	1) การพัฒนาเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงทั้งตำบลส้มแป้น	- ลงพื้นที่สำรวจเพื่อศึกษาเส้นทาง - ประชุมเพื่อวางแผนการจัดทำเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงทั้งตำบล	มีเส้นทางและโปรแกรมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงทั้งตำบลเพื่อหนุนเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ตำบลหาดส้มแป้น	5,000	อบต.
	2) การพัฒนาองค์ความรู้-ศักยภาพให้กับบุคลากรด้านการท่องเที่ยว	- ศึกษาดูงาน/อบรมให้ความรู้เรื่องการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวให้เป็นระบบและได้มาตรฐานรวมถึงเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	คนในชุมชนมีความรู้และศักยภาพเรื่องการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเพื่อสร้างรายได้ให้แก่ตนเองและชุมชน	10,000	อบต.
ด้านสังคม	การพัฒนาที่ดินและที่อยู่อาศัย	- สำรวจพื้นที่ - แก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินซ่อมแซมบ้านให้กับผู้ยากไร้ - เดือดร้อนในตำบล	พัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในตำบล เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาดินและที่อยู่อาศัย	380,000	พอช. / กองทุน ที่ดิน
ด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม	ฟื้นฟู อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อความมั่นคงของชีวิต	- กิจกรรมเยาวชนปลูกป่า - รมณรงค์การจัดการขยะ	คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ และช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิต	15,000	อบต.

เกิดการเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลหาดส้มแป้นกับแผนขององค์การบริหารส่วนตำบลหาดส้มแป้น
 ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) ใน 2 ประเด็น คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และ การพัฒนาคนและสังคม
 ผ่านโครงการฝึกอบรมและศึกษาดูงานเพื่อพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางการท่องเที่ยว และโครงการก่อสร้างหรือซ่อมแซมบ้านแก่ผู้ยากไร้

4. แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลคลองเขิน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

ศักยภาพ
ตำบลคลองเขิน
อำเภอเมือง
สมุทรสงคราม
จังหวัดสมุทรสงคราม

การวิเคราะห์ทุน และสภาพปัญหาในชุมชน

● **ทุนเดิม ศักยภาพ และสิ่งที่ดีในตำบล**

- 1) **ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม**
 - มีอากาศที่บริสุทธิ์ ไม่มีมลพิษ
 - มีลำคลองที่มีน้ำไหลขึ้นลงตามธรรมชาติที่มีสัตว์น้ำซึ่งสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีคุณภาพ
 - มีต้นไม้พื้นบ้านเก่าแก่ สำหรับใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้ และสร้างมูลค่าเพิ่มได้
- 2) **ด้านเศรษฐกิจ**
 - มีการรวมกลุ่มทำอาชีพเพื่อสร้างรายได้
 - ประชากรมีอาชีพเกษตรกรรมและมีรายได้จากการทำสวนมะพร้าว
- 3) **ด้านสังคม**
 - มีภูมิปัญญาและวัฒนธรรมในทุกหมู่บ้าน
 - มีศูนย์การถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการเกษตรเข้มแข็ง
 - มีสภาองค์กรชุมชนที่ร่วมกันขับเคลื่อนกิจกรรมต่างๆ ในตำบลอย่างต่อเนื่อง

● **ปัญหา และข้อติดขัดที่เกิดในตำบล**

- 1) **ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม**
 - การใช้สารเคมีในการกำจัดวัชพืชสำหรับการทำเกษตรกรรม
 - ขาดความรู้ความเข้าใจในการบำบัดน้ำเสียจากครัวเรือนและส่งผลกระทบต่อลำคลอง
 - ขาดความรู้เรื่องการแยกขยะ
- 2) **ด้านเศรษฐกิจ**
 - อัตราที่ลดลงของแรงงานในการทำสวนมะพร้าว
 - การกู้เงินนอกระบบของประชากร
 - การกู้ยืมเงินจากกองทุนและไม่ชำระคืน
- 3) **ด้านสังคม**
 - ขาดการสืบทอดกิจการจากเยาวชนและคนรุ่นใหม่

จากการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ เกิดแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลคลองเขิน อำเภอเมืองสมุทรจังหวัดสมุทรสงคราม

มิติพัฒนา	แผนงาน/กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ	เป้าหมาย	งบประมาณ	
				จำนวน (บาท)	ที่มา
ด้านการเมือง	เสริมสร้างความเข้มแข็ง การเมืองภาคพลเมือง	1) สร้างการเรียนรู้ความ เป็นพลเมืองสภาองค์กร ชุมชนภาคประชาชน ของตำบล	เกิดการบูรณาการการทำงานของกลุ่ม องค์กรต่างๆ - คณะกรรมการสภาองค์กรชุมชน - คณะกรรมการสวัสดิการชุมชนตำบล - คณะกรรมการสภาวัฒนธรรมตำบล - สมาชิก อบต. - ผู้แทนจากกลุ่มองค์กรต่างๆ	20,000	อบต.
		2) สร้างเยาวชนต้นกล้า ประชาธิปไตยในชุมชน (สภาเด็ก)	เกิดการรวมกลุ่มเยาวชนทั้ง 9 หมู่บ้านเพื่อดำเนินกิจกรรมที่เป็น ประโยชน์ร่วมกัน(เด็กและเยาวชน หมู่บ้านละ 5 คน รวม 45 คน)	40,000	กองทุน สปสข. อบต.
		3) การสร้างเครือข่ายกลุ่ม ด้านการเกษตร	เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกรในพื้นที่ เพื่อร่วมกันวางแผน และพัฒนาผลผลิต (กลุ่มเกษตรกรผสมผสานที่มีเป้าหมาย ผลผลิตจากแต่ละกลุ่มที่ชัดเจน)	จัดการประชุม ร่วมกับการ ประชุมสภา องค์กรชุมชน	สภา องค์กร ชุมชน

มิติพัฒนา	แผนงาน/กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ	เป้าหมาย	งบประมาณ	
				จำนวน (บาท)	ที่มา
ด้านทรัพยากร และ สิ่งแวดล้อม	เสริมสร้างความยั่งยืน ทรัพยากรและ สิ่งแวดล้อม	1) สร้างการมีส่วนร่วมดูแล พัฒนาลำคลองลำประโดง ให้สวยงาม ปลอดภัย เพื่อการท่องเที่ยวในชุมชน	- ความสวยงามริมฝั่งคลอง - เกิดเครือข่ายจัดการปัญหาขยะ (พื้นที่คลองในทุกหมู่บ้าน)	ภาคีเครือข่ายในชุมชน	
		2) การรณรงค์การบำบัด น้ำเสียในครัวเรือน	- ทุกครัวเรือนบำบัดน้ำเสียก่อนทิ้ง ลงคลอง	ภาคีเครือข่ายในชุมชน	
ด้านเศรษฐกิจ	เสริมสร้างความมั่นคง เศรษฐกิจชุมชน	1) จัดทำแผนธุรกิจการ ท่องเที่ยวชุมชน	- เกิดทิศทางการขับเคลื่อนการท่องเที่ยว ของตำบล	23,000	สถาบัน พัฒนา องค์กร ชุมชน
		2) เปิดตลาดชุมชน	- เกิดการซื้อขายผลิตภัณฑ์ของชุมชน (พื้นที่ตลาดชุมชนคลองเขิน ณ วัด ศรีศรีรัตนธรรม กลุ่มอาชีพ กลุ่ม วิสาหกิจทั้ง 9 หมู่บ้าน)		
		3) เสริมศักยภาพกลุ่มอาชีพ และกลุ่มวิสาหกิจ			
		4) รวมกลุ่มเยาวชนเพื่อ สร้างการเรียนรู้ในการ ประกอบอาชีพระหว่าง เรียน	- เยาวชนมีทักษะในการพึ่งพาตนเอง และเกิดกระบวนการเรียนรู้ด้าน อาชีพ (นักเรียนระดับมัธยมต้น กลุ่มเด็กและเยาวชนในพื้นที่)	- เสนอโครงการรับการ สนับสนุนจาก พมจ. จ.สมุทรสงคราม - เสนอโครงการตามแผน ของ อบต. - ร่วมกับ กศน.	
ด้านสังคม	การมีส่วนร่วมของ สังคมและวัฒนธรรม	1) พัฒนาศูนย์เรียนรู้และ แหล่งเรียนรู้ในตำบล	เกิดแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในตำบล (ประชากรในชุมชนทั้ง 9 หมู่บ้าน)	ปีละ 60,000	อบต.
		2) สร้างความเข้มแข็งชมรม ผู้สูงอายุ	เกิดการรวมกลุ่มของผู้สูงอายุเป็น ชมรมเพื่อพัฒนาสุขภาพ และก่อให้เกิด เกิดการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุ - ชมรมผู้สูงอายุวัดดาวโต้ง - ชมรมผู้สูงอายุวัดปากลัด	40,000	อบต.
		3) พัฒนากองทุนสวัสดิการ ชุมชนตำบลคลองเขิน	เกิดการพัฒนากองทุนและคณะกรรมการ สวัสดิการชุมชน - สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชน - ผู้พิการ ผู้สูงอายุ เยาวชนในชุมชน		อบต.
		4) พื้นฟูการเล่นพื้นบ้าน วันสงกรานต์	เกิดวัฒนธรรมการมีส่วนร่วม มีการ สืบสานการเล่นพื้นบ้านให้ยั่งยืน (ประชากรในชุมชนทั้ง 9 หมู่บ้าน)	40,000	อบต.

เกิดการเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลคลองเขิน อำเภอเมืองสมุทรสงคราม จังหวัดสมุทรสงคราม

กับแผนของ อบต. ระยะ 4 ปี (พ.ศ. 2561 - 2564) ใน 2 ประเด็น คือ การพัฒนาสังคมและวัฒนธรรม และ การพัฒนาเศรษฐกิจ ผ่านโครงการส่งเสริมกลุ่มอาชีพให้กับประชาชน โครงการส่งเสริมสวัสดิการชุมชนตำบลคลองเขิน โครงการอุดหนุนการฟื้นฟูการเล่นพื้นบ้าน โครงการอุดหนุนชมรมผู้สูงอายุ และโครงการสร้างการเรียนรู้ความเป็นพลเมืองสภาองค์กรชุมชน

5. แผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลชากโดน อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง

ศักยภาพ ตำบลชากโดน อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง	การวิเคราะห์ทุน และสภาพปัญหาในชุมชน <ul style="list-style-type: none"> ● ทุนเดิม ศักยภาพ และสิ่งที่ดีในตำบล <ul style="list-style-type: none"> - พื้นที่เป็นที่ราบลุ่มเหมาะแก่การประกอบอาชีพทางการเกษตร ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรมีคุณภาพและได้ปริมาณที่เหมาะสม - มีการรวมตัวกันทำกิจกรรมของประชาชนในชุมชนอย่างต่อเนื่อง - มีการรวมกลุ่มวิสาหกิจชุมชนที่หลากหลาย - เป็นแหล่งเกษตรต้นแบบในการทำผลไม้คุณภาพ ● ปัญหา และข้อติดขัดที่เกิดในตำบล <ul style="list-style-type: none"> - สมาชิกยังขาดความรู้ความเข้าใจเรื่องการดำเนินกิจกรรมร่วมกัน และ พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน - การอพยพและประชากรแฝงแรงงานต่างด้าวทำให้เกิดความหนาแน่นและยากต่อการควบคุมดูแล - งบประมาณจากหน่วยรัฐไม่เพียงพอและไม่สม่ำเสมอ
	<p>จากการวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ เกิดแผนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลชากโดน อำเภอกาหลง จังหวัดระยอง</p> <p>วิสัยทัศน์ : ผลไม้คุณภาพ ท่องเที่ยวเชิงเกษตร พัฒนาคุณภาพชีวิต มาตรฐานสินค้าชุมชน</p>

มิติพัฒนา	แผนงาน/กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ	เป้าหมาย		งบประมาณ (บาท)
			พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	
ด้านสังคม	ส่งเสริมพัฒนาการเด็ก 1-5 ปี	ปลูกฝังพื้นฐานที่ดีโดยให้เด็กได้มีโอกาสได้รับการส่งเสริมพัฒนาการครบทุกด้าน	เกิดกระบวนการในการปลูกฝังพื้นฐานที่ดี	เด็กอายุ 1-5 ปี จำนวน 278 คน มีพัฒนาการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างดี	300,000
	ส่งเสริมพัฒนาอาชีพให้กับผู้สูงอายุและจัดตั้งศูนย์เรียนรู้	- เสริมสร้างและพัฒนาอาชีพของผู้สูงอายุ - จัดตั้งศูนย์เรียนรู้สำหรับเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนและทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ	- ผู้สูงอายุมีสุขภาพที่ดีทั้งร่างกายและจิตใจ - มีกิจกรรมของผู้สูงอายุร่วมกันในชุมชน - มีอาคารศูนย์บริการทางสังคมแบบมีส่วนร่วม (ศาลาสว่างสุข) ศูนย์สามวัยธรรมาคารความดี 1 หลัง	อาคารศูนย์บริการทางสังคมแล้วเสร็จพร้อมใช้บริการ	2,000,000
	ส่งเสริมและสนับสนุนกองทุนสวัสดิการชุมชน	- สนับสนุนให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาศักยภาพกองทุน - ศึกษาดูงาน	- นำองค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษาดูงานมาปรับใช้และต่อยอดในการพัฒนากองทุนสวัสดิการ - เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน		50,000
	สนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับคนยากจนและปานกลาง	ซ่อมแซมปรับปรุงต่อเติมที่อยู่อาศัยให้กับคนยากจนและปานกลาง	มีการปรับปรุงและพัฒนาที่อยู่อาศัยจำนวน 50 ครัวเรือน	มีการปรับปรุงที่อยู่อาศัย 50 ครัวเรือน	100 ครัวเรือน 1,800,000 บาท

มิติพัฒนา	แผนงาน/กิจกรรม	กระบวนการ/วิธีการ	เป้าหมาย		งบประมาณ (บาท)
			พ.ศ. 2561	พ.ศ. 2562	
	ส่งเสริมการออกกำลัง กายให้กับประชาชน ในตำบล	ปรับปรุง-พัฒนาพื้นที่ สำหรับการออกกำลังกาย	เกิดกระบวนการในการ ปลูกฝังพื้นฐานที่ดี	เด็กอายุ 1-5 ปี จำนวน 278 คน มีพัฒนาการ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มี คุณภาพและอยู่ร่วมกับ ผู้อื่น ในสังคมได้อย่างดี	300,000
ด้านเศรษฐกิจ	ส่งเสริมและพัฒนา แหล่งท่องเที่ยว (เชิงเกษตร/วัฒนธรรม/ นิเวศ)	- ศึกษาวิเคราะห์ศักยภาพ ของพื้นที่ - พัฒนาพื้นที่เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ	เกิดแหล่งท่องเที่ยว 3 แห่ง ประกอบด้วย วัดเขากระโดน ป่าเสม็ด และสวนเกษตร	เกิดแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อีกจำนวน 3 แห่ง	500,000
	ส่งเสริมอาชีพและ พัฒนาสินค้าชุมชน	ส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ และสินค้าในชุมชน	สินค้าตอบสนองความต้องการของตลาด และชุมชน มีรายได้เพิ่มขึ้น		100,000
ด้านทรัพยากร และสิ่งแวดล้อม	อนุรักษ์ฟื้นฟูป่า ให้มีความสมดุล	ปลูกป่าในพื้นที่ป่าเสม็ด และปรับภูมิทัศน์สำหรับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ปลูกป่าจำนวน 100 ไร่	ปรับปรุงภูมิทัศน์และ สร้างสะพานเดินป่าเสม็ด 1 กิโลเมตรสำหรับ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ	ปลูกป่า 100,000 บาท สร้างสะพาน และปรับ ภูมิทัศน์ 1,500,000 บาท

เกิดการเชื่อมโยงแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตำบลชากโดน อำเภอแก่ง จังหวัดระยอง กับแผนองค์การบริหารส่วนตำบลชากโดน
ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2559 - 2561) ในประเด็น การพัฒนาคนและสังคม ผ่านโครงการพัฒนาศักยภาพสภาองค์กรชุมชนเพื่อส่งเสริม
ให้สภาองค์กรชุมชนตำบลมีศักยภาพในการปฏิบัติงาน และในปี พ.ศ. 2561 ได้การสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 60,000 บาท

แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด

แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด เป็นการสนับสนุนกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นภาคชุมชนที่สอดคล้องกับวิถีชีวิต บริบทของพื้นที่ สภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยเกิดกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างขบวนการองค์กรชุมชนและหน่วยงานในพื้นที่ พร้อมทั้งกำหนดเป้าหมายแต่ละกลุ่มจังหวัด จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาท้องถิ่นกลุ่มจังหวัดละ 1 จังหวัด โดยเน้นจังหวัดที่มีความพร้อมและ ศักยภาพในการเชื่อมโยงสู่แผนยุทธศาสตร์จังหวัด เพื่อยกระดับคุณภาพแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัดเป็นแผนระยะ 4 ปี มีเป้าหมายดำเนินการในปี 2561 จำนวน 25 จังหวัด เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงแผนพัฒนาระดับตำบลเป็นแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด โดยจำแนกคุณภาพของแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในการเชื่อมโยงกับหน่วยงาน/ยุทธศาสตร์ระดับจังหวัดได้ 2 ระดับ ดังนี้

(1) แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัดที่เชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัด/แผนหน่วยงาน จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี พิษณุโลก บึงกาฬ เลย สงขลา นครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี และสุพรรณบุรี

(2) แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัดที่เชื่อมโยงกับหน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือ ผ่านการสนับสนุนงบประมาณ/ทรัพยากร จำนวน 17 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดแม่ฮ่องสอน เชียงราย กำแพงเพชร มหาสารคาม ศรีสะเกษ ยโสธร ตรัง ปัตตานี สระบุรี กาญจนบุรี สมุทรสงคราม สมุทรปราการ ตราด จันทบุรี ระยอง ปราจีนบุรี และเพชรบุรี

ตาราง สรุปการเชื่อมโยงพัฒนาชุมชนท้องถิ่นกับแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด/แผนหน่วยงาน

ที่	จังหวัด	ยุทธศาสตร์/แผนงาน (บูรณาการกับระดับจังหวัด) ที่เชื่อมโยง	หน่วยงาน	การเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์จังหวัด	การเชื่อมโยงพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
1	อุดรธานี	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การทุนเสริมพื้นที่ตำบลจัดการตนเอง	<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด สำนักงานจังหวัด 	<p>(1) แผนงาน 1.2 พัฒนาการพัฒนาจังหวัด ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด อุดรธานี 2561-2564 ในยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างบ้านเมืองให้น่าอยู่ ชุมชนและครอบครัว เชื่อมเข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี</p> <p>(2) แผนงานที่ 3 การพัฒนาตำบลที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน การแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยเมืองและผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน เชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์ที่ 1 เสริมสร้างบ้านเมืองให้น่าอยู่ ชุมชนและครอบครัว เชื่อมเข้มแข็งมีคุณภาพชีวิตที่ดี และยุทธศาสตร์ที่ 4 อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและแหล่งน้ำ และส่งเสริมพัฒนาพลังงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม</p>	<p style="text-align: center;">พลสวัสดิ์</p> <p>1) เกิดการพัฒนาชุมชนสู่สวัสดิการสังคม โดยพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดอุดรธานี จัดทำแผนงานในปีงบประมาณ 2561 ลำดับที่ 31 การประชุมสมาชิกสวัสดิการสังคมจังหวัดที่สอดคล้องกับภารกิจและนโยบายของกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ทั้งนี้ พมจ.อุดรธานี ร่วมกับเครือข่ายสวัสดิการชุมชนจังหวัดอุดรธานีพัฒนาโครงการ “รวมพลคนสวัสดิการจังหวัดอุดรธานี ประจำปี 2561” เพื่อให้หน่วยงานทุกภาคส่วนและภาคีที่เกี่ยวข้อง ได้มีส่วนร่วมในการใช้ความคิดเห็นประเด็นการทบทวนสวัสดิการสังคม 4 ระบบ ทั้งในเชิงประเด็นและกลุ่มเป้าหมาย ส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม แบบ Productive Welfare ในบริบทพื้นที่ และให้ความรู้การรับรองมาตรฐานการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมแก่องค์กรสวัสดิการสังคม รวมทั้งถอดบทเรียนการทำงานของการจัดระบบสวัสดิการ</p> <p>2) เกิดการพัฒนาตำบลที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์จังหวัด ยุทธศาสตร์ที่ 1 และ 4 ซึ่งมีผลการดำเนินงาน คือ</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการวางแผนการพัฒนาเมืองร่วมกัน และฐานข้อมูลกลางในระดับเมือง/จังหวัดที่สามารถนำไปใช้ในการวางแผนการทำงานของแต่ละเมือง โดยออกการพัฒนาในมิติอื่นๆ (2) สำนักงานธนารักษ์พื้นที่อุดรธานี อนุญาตให้เช่าที่ดินราชพัสดุเพื่อปลูกสร้างบ้านพักอาศัยตามโครงการบ้านมั่นคง โดยเป็นการเช่าที่ดินราชพัสดุแปลงหมายเลขเบีเยนที่ อด.172 ต.ชัยชุมพล อ.สับแล จ.อุดรธานี เนื้อที่ประมาณ 4-2-48 ไร่ เพื่อปลูกสร้างบ้านพักอาศัยแก่สมาชิกสหกรณ์ตามโครงการบ้านมั่นคง ระยะเวลา 2 ปี (3) องค์การบริหารส่วนตำบลชัยชุมพล องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี และสำนักงานทรัพย์สินพยกกรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดอุดรธานี สนับสนุนการขุดเจาะน้ำบาดาลให้กับสหกรณ์เคหะสถานบ้านมั่นคงอุดรธานี จำกัด ปัจจุบัน ได้มีการดำเนินการเจาะน้ำบาดาลเสร็จเรียบร้อยแล้ว (4) เกิดการบูรณาการภาคเอกชน โดยบริษัท ทีพีอี เอ็นจิเนียริง จำกัด ดำเนินการจัดกระบวนการวางแผนผังชุมชน และออกแบบการสร้างบ้าน และสร้างบ้าน
2	พิจิตร	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างสังคมการศึกษา และวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเอง อย่างอยู่ดีมีสุข	<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด 	<p>เชื่อมโยงยุทธศาสตร์ของจังหวัด ยุทธศาสตร์ที่ 3 การเสริมสร้างสังคมคุณภาพ สันติสุขอย่างยั่งยืน</p>	<p>เกิดการพัฒนาสวัสดิการชุมชนและคุณภาพชีวิต โดยมีการเสนอแผนยุทธศาสตร์ขององค์กรชุมชนฯ ผ่านเวทีระดมสมองเครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัดพิจิตร และสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพิจิตร ส่งผลให้เกิดการยกระดับโครงการชุมชนจังหวัดพิจิตร “โครงการส่งเสริมการเข้าถึงระบบสวัสดิการ และพัฒนาคุณภาพผู้สูงอายุ ผู้พิการ ผู้ด้อยโอกาส เด็กและเยาวชน ผู้โครงการระดับจังหวัด “โครงการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมในมิติวัฒนธรรม เพื่อสร้างความสัมพันธ์ภายในครอบครัว การสื่อสารกันระหว่างพ่อแม่ ลูก ส่งเสริมกิจกรรมในครอบครัว” ซึ่งดำเนินการและได้รับงบประมาณสนับสนุนใน 2 กิจกรรม ได้แก่</p> <p>กิจกรรมที่ 1 : สร้างโอกาสทางสังคมแก่คนพิการและผู้ด้อยโอกาส โดยชุมชนจัดการตนเองผ่านระบบสวัสดิการชุมชน งบประมาณ 1,295,800 บาท</p>

ที่	จังหวัด	ยุทธศาสตร์/แผนงาน (บูรณาการกับระดับจังหวัด) ที่เชื่อมโยง	หน่วยงาน	การเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์จังหวัด		ผลการเชื่อมโยงพบพัฒนาชุมชนท้องถิ่น
				กลยุทธ์	ผลลัพธ์	
3	บึงกาฬ	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาและส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน เพื่อยกระดับการท่องเที่ยว โดยชุมชนสู่ท้องถิ่นจัดการตนเองด้านเศรษฐกิจ และทุนชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) 	เชื่อมโยงยุทธศาสตร์ของกรมการพัฒนาชุมชน เรื่อง ส่งเสริมเศรษฐกิจและพัฒนาศักยภาพชุมชน	<p>กิจกรรมที่ 2 : พาผู้ด้อยโอกาสหลุดพ้นจากความยากจนอย่างยั่งยืน งบประมาณ 1,100,000 บาท ทั้งนี้ ในการดำเนินงานได้มุ่งเน้นให้เกิดการจัดสวัสดิการทางสังคม โดยจัดทำฐานข้อมูลด้านคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสในพื้นที่ที่มีกองทุนสวัสดิการระดับตำบล และอบรมแกนนำคนพิการ ผู้ด้อยโอกาสและผู้นำชุมชนท้องถิ่น รวมทั้งพื้นที่จัดกระบวนการระดับตำบลทั้ง 50 กองทุนสวัสดิการตำบลเพื่อติดตามสอบทานกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ประเมินคุณภาพและพัฒนายกระดับกองทุนสวัสดิการให้เข้มแข็งมากขึ้น</p> <p>เกิดการพัฒนาด้านท่องเที่ยวชุมชนและนโยบายสาธารณะ ได้แก่</p> <p>(1) สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดสนับสนุนงบประมาณ “โครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี” ภายใต้แผนปฏิบัติการรายจ่ายเพิ่มเติม ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดบึงกาฬ ในยุทธศาสตร์ส่งเสริมเศรษฐกิจและพัฒนาภาคภัยชุมชน ซึ่งได้ดำเนินการในระดับพื้นที่ 37 หมู่บ้าน ครอบคลุม 8 อำเภอ และได้รับคัดเลือกเป็นชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถีหลายชุมชน</p> <p>(2) แผนพัฒนาของภาคประชาชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) จำนวน 400,000 บาท ในการโครงการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมจังหวัดบึงกาฬ</p> <p>เกิดการพัฒนาด้านสภาองค์กรชุมชนสู่การพัฒนาชีวิต โดยผู้ว่าราชการจังหวัดเลย สนับสนุนงบประมาณจังหวัด ประจำปี 2561 จำนวน 89,680 บาท ในการดำเนินโครงการ “เสริมสร้างศักยภาพแกนนำสภาองค์กรชุมชน ตำบลในจังหวัดเลยในการเป็นประชาคมอาเซียน (AC)” เกิดการส่งเสริมการขับเคลื่อนขบวนการภาคประชาชนสู่ไทย อยู่ดี กินดี นอนอุ่น ด้วยธรรมชาติดุเดือดอินทรีย์ เศรษฐกิจและทุนชุมชน จัดสวัสดิการตนเอง คนไทยเลยจัดการตนเอง ภายใต้ไทยเลย 5.0 อย่างยั่งยืน มีพัฒนาการอย่างต่อเนื่อง และมีรูปธรรม เป็นการสนับสนุนในรูปแบบ หนุนส่วนการพัฒนา ภายใต้ การใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ในการพัฒนาร่วมกับภาคี</p>	
4	เลย	ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาองค์กรเข้มแข็งสู่การจัดการตนเองทุกมิติ	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดเลย	เชื่อมโยงยุทธศาสตร์ยุทธศาสตร์ที่ 4 การพัฒนาคุณภาพชีวิตและภาคบริหารจัดการภาครัฐเพื่อยกระดับสู่สากล	<p>เกิดการพัฒนาด้านสภาองค์กรชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและจัดกิจกรรม โดยองค์การบริหารส่วนตำบล 3 การส่งเสริมสนับสนุนสภาองค์กรชุมชนตำบลให้มีบทบาทเชื่อมโยงภาคีในการจัดทำแผน (ภายใต้โครงการเวทีสาธารณะเพื่อการนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับจังหวัด และระดับหน่วยงาน) (ภายใต้โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประจำปีงบประมาณ 2561) การอบรมประมาณจำนวน 82,500 บาท เพื่อแผนงานพัฒนาภาคประชาชนทุกตำบล จำนวน 140 ตำบล และการเชื่อมโยงโครงการทำงานขององค์กรชุมชนกับภาคีหน่วยงานของรัฐนำไปสู่การพัฒนาจังหวัดตามระบบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน</p> <p>นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้สนับสนุนงบประมาณประจำปีงบประมาณ 2561 จำนวน 20,000 บาท ในการจัดเวทีถอดบทเรียนประเด็นด้านการจัดการภัยพิบัติ ในกรณีพื้นที่ตำบลทากัน อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวทางในการนำสู่การกำหนดแผนรับมือภัยพิบัติในระยะต่อไป</p>	
5	สงขลา	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมสนับสนุนสภาองค์กรชุมชนตำบลให้มีบทบาทเชื่อมโยงภาคีในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	องค์การบริหารส่วนจังหวัด	เชื่อมโยงยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับจังหวัดที่ 2 ส่งเสริมสร้างความมั่นคงและความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน (ส่งเสริมพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนในการบริหารจัดการเพื่อเป็นหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง เสริมสร้างความเชื่อมั่นคงปลอดภัย ปกป้องเขตอุตสาหกรรม (พระมหาทักษิณ)	<p>เกิดการพัฒนาด้านสภาองค์กรชุมชนในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ปรารถนาตามยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมสนับสนุนสภาองค์กรชุมชนตำบลให้มีบทบาทเชื่อมโยงภาคีในการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นขององค์กรชุมชนฯ เข้าสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด ปี 2560 -2564 และในปี 2561 สนับสนุนงบประมาณ สำหรับกิจกรรมเวทีสาธารณะเพื่อการนำเสนอข้อเสนอเชิงนโยบายในระดับจังหวัด และระดับหน่วยงาน (ภายใต้โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประจำปีงบประมาณ 2561) การอบรมประมาณจำนวน 82,500 บาท เพื่อแผนงานพัฒนาภาคประชาชนทุกตำบล จำนวน 140 ตำบล และการเชื่อมโยงโครงการทำงานขององค์กรชุมชนกับภาคีหน่วยงานของรัฐนำไปสู่การพัฒนาจังหวัดตามระบบประชาธิปไตยที่เข้มแข็งและยั่งยืน</p> <p>นอกจากนี้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาได้สนับสนุนงบประมาณประจำปีงบประมาณ 2561 จำนวน 20,000 บาท ในการจัดเวทีถอดบทเรียนประเด็นด้านการจัดการภัยพิบัติ ในกรณีพื้นที่ตำบลทากัน อำเภอสติงพระ จังหวัดสงขลา เพื่อเป็นแนวทางในการนำสู่การกำหนดแผนรับมือภัยพิบัติในระยะต่อไป</p>	

ที่	จังหวัด	ยุทธศาสตร์/หน่วยงาน (ยูนิต) กองกับระดับ (จังหวัด) ที่เชื่อมโยง	หน่วยงาน	การเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์จังหวัด	การเชื่อมโยงเพื่อบรรณบท้องถิ่น
6	นครศรีธรรมราช	ยุทธศาสตร์ การพัฒนาศักยภาพคนทำงานโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งภายใต้แผนงานครบวงจร เพื่อการพัฒนาเป็นนโยบายสาธารณะ	องค์การบริหารส่วนจังหวัด	<ul style="list-style-type: none"> องค์การบริหารส่วนจังหวัด สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด 	<p>การเชื่อมโยงเพื่อบรรณบท้องถิ่น</p> <p>เกิดการเชื่อมโยงองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราชในการจัดทำแผนพัฒนาและกิจการท่องเที่ยวชุมชน ได้แก่</p> <p>(1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สนับสนุนงบประมาณจัดทำแผนแม่บทชุมชนแก่สถานศึกษาชุมชน โดยการบริหารในแผนพัฒนาท้องถิ่น ปี (2561-2564) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งในปี 2561 อบจ. สนับสนุนงบประมาณเพื่อจัดทำแผนชุมชนสู่การพัฒนาแผนงานแบบบูรณาการระหว่างหน่วยงานขององค์กรชุมชน หน่วยงาน และท้องถิ่น ที่องคิน แก่สถานศึกษา 100 ตำบล งบประมาณ 350,000 บาท</p> <p>(2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สนับสนุนงบประมาณในปี 2561 สำหรับกิจกรรมโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวตำบลห้วยผึ้ง ชมของดีเยี่ยมวิถีคนลุ่มน้ำ งบประมาณ 600,000 บาท</p> <p>(3) องค์การบริหารส่วนจังหวัดนครศรีธรรมราช สนับสนุนอาหารและสถานที่จัดประชุม “เวทีสมัชชาคนคอน” ทำเพื่ออยู่อย่างพอเพียง” เพื่อจัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อผู้ว่าราชการจังหวัดและจัดทำข้อเสนอต่อ อบจ. ในการสนับสนุนขององค์กรชุมชนและสถานศึกษาใน ปี 2562</p> <p>เกิดการเชื่อมโยงกับสำนักงานสหกรณ์พัฒนาภาคใต้ โดยสำนักงานสหกรณ์บ้านมั่นคงใหม่ประสิทธิภาพ ในปี 2561 แก่สหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงในพื้นที่จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 7 แห่ง งบประมาณสนับสนุน 124,250 บาท</p>
7	สุราษฎร์ธานี	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน	องค์การบริหารส่วนจังหวัด	เชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดที่ 4 การพัฒนาสังคม จังหวัด ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาเศรษฐกิจ และยุทธศาสตร์ที่ 5 การพัฒนาการบริหารจัดการองค์กรภายใต้ระบบธรรมาภิบาล	<p>เกิดการพัฒนาศักยภาพแก่นำและเครือข่ายกองทุนสวัสดิการ โดยองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุราษฎร์ธานี บรรจุแผนงานตามยุทธศาสตร์ที่ 1 การสร้างความเข้มแข็งของชุมชนขององค์กรชุมชนเข้าสู่ยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด และสนับสนุนงบประมาณประจำปีงบประมาณ 2561 ในกิจกรรมโครงการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพแก่นำและเครือข่ายกองทุนสวัสดิการจังหวัดสุราษฎร์ธานี ภายใต้กรอบงบประมาณ จำนวน 400,000 บาท โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มศักยภาพ ความรู้ ความเข้าใจ แก่แก่นำกองทุนสวัสดิการชุมชนในระดับพื้นที่</p>
8	สุพรรณบุรี	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การยกระดับคุณภาพชีวิตสังคม และสิ่งแวดล้อมและยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน ด้านผลิตผลการเกษตรปลอดภัย ลดต้นทุน การปรับปรุงการท่องเที่ยว โดยชุมชน	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด	เชื่อมโยงแผนงานสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด เพื่อเชื่อมโยงแผนยุทธศาสตร์ภาคประชาชนกับแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี ประจำปี 2561 ในยุทธศาสตร์ที่ 4 การยกระดับคุณภาพชีวิต และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	<p>เกิดการพัฒนาศักยภาพและสวัสดิการชุมชน ได้แก่</p> <p>(1) ได้รับความสนับสนุนงบประมาณดำเนิน “โครงการชุมชนเข้มแข็งด้วยพลังรัฐ สภาองค์กรชุมชนตำบลต้นแบบจัดการตนเองจังหวัดสุพรรณบุรี” วงเงิน 647,720 บาท ส่งผลให้เกิดเวทีกลไกในการเชื่อมโยงหน่วยงานรัฐ และภาคี ร่วมกับผู้นำชุมชน สามารถพัฒนาแผนชุมชนท้องถิ่นระดับตำบลและสังเคราะห์ร่วมกันเป็นข้อเสนอแนะนโยบายและแผนพัฒนาจังหวัดเสนอต่อผู้ว่าราชการจังหวัด เพื่อประกอบเป็นแผนพัฒนาจังหวัดให้ทิศทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน</p> <p>(2) ได้รับความสนับสนุนงบประมาณดำเนิน “โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรี” จำนวน 800,000 บาท โดยสนับสนุนกิจกรรมประชุมเชิงปฏิบัติการพัฒนาท้ายคุณภาพคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล จำนวน 71 กองทุน และจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนให้ครอบคลุมพื้นที่ปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 55 พื้นที่ ทั้งนี้ แผนพัฒนาจังหวัดสุพรรณบุรี 5 ปี (พ.ศ. 2561 - 2565) ได้บรรจุโครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน งบประมาณดำเนินการ 5 ปี รวม 6,426,720 บาท</p>

ตาราง สรุปแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัดที่เชื่อมโยงกับหน่วยงาน/ภาคีความร่วมมือผ่านกระบวนการสนับสนุนงบประมาณ/ทรัพยากร

ที่	จังหวัด	ยุทธศาสตร์/หน่วยงาน(ระบบกองทุนระดับจังหวัด) ที่เชื่อมโยง	หน่วยงาน	การเชื่อมโยงพัฒนาชุมชนท้องถิ่น	
				รายละเอียด	ผลลัพธ์
1	แม่ฮ่องสอน	การจัดการ อนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน	1) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) องค์การบริหารส่วนจังหวัด	แผนพัฒนาจังหวัดของประชาชน ได้รับการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานจากหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานท้องถิ่น ส่วนราชการจังหวัดในจังหวัด ได้แก่ 1) พมจ.จังหวัดแม่ฮ่องสอน สนับสนุนงบประมาณ จำนวน 169,270 บาท ดำเนินงานในแผนงานเพิ่มศักยภาพเครือข่ายสวัสดิการชุมชน ประจำปี 2561 โครงการประชุมสมาชิกเครือข่ายสวัสดิการชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน 2) อบจ.แม่ฮ่องสอน สนับสนุนแผนงานส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ พัฒนา ฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพในโครงการจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า โดยเครือข่ายองค์กรชุมชนจังหวัดแม่ฮ่องสอน จำนวน 1,110,000 บาท	ผลลัพธ์
2	เชียงราย	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ท้องถิ่นชุมชนสร้างผู้นำชุมชนรุ่นใหม่	สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ นอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัด	สำนักงานส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศตามอัธยาศัยจังหวัดเชียงราย สนับสนุนงบประมาณประจำปี 2561 จำนวน 2 โครงการ ได้แก่ 1) ประชุมสัมมนาผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อถอดสรุปบทเรียนการดำเนินการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และกำหนดแนวทางการทำงานสภาองค์กรชุมชนแบบบูรณาการอย่างเป็นระบบ จำนวน 2 ครั้ง งบประมาณรวม 468,750 บาท 2) สนับสนุนการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจแนวทางการทำงานต่อประชาชนในพื้นที่และร่วมปฏิบัติการตามแผนงาน การบูรณาการการทำงานภายใต้สภาองค์กรชุมชนแต่ละท้องที่ จำนวน 2 ครั้ง งบประมาณรวม 468,750 บาท โดยเน้นสภาองค์กรชุมชนต้นแบบ 8 พื้นที่/ตำบล เพื่อเสริมสร้างกระบวนการทำงานระหว่างภาคประชาชน ภาคเอกชน อปท. และผู้นำชุมชน ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาของท้องถิ่น	ผลลัพธ์
3	กำแพงเพชร	ยุทธศาสตร์ที่ 5 การเชื่อมโยงภาคีการพัฒนาสู่นโยบายสาธารณะ	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)	แผนพัฒนาของภาคประชาชนได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) จำนวน 460,000 บาท ในโครงการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมบนพื้นฐานปัญญา (PW 4) ปีที่ 2 ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนธรรมนูญสุขภาพ โดยใช้พื้นที่เป้าหมาย 3 ตำบลที่ขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนตำบล สวัสดิการชุมชน และการแก้ไขปัญหาดินที่กินที่อยู่อุดมคติในประเด็นร่วมที่เป็นนโยบายสาธารณะ 3 ประเด็น ประกอบด้วย (1) ประเด็นการศึกษาเพื่อชีวิต : โรงเรียนแห่งความสุข/ห้องเรียน 2 ภาษา/การพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง (2) ประเด็นเด็ก เยาวชน และครอบครัว : ครอบครัวอบอุ่น (3) ประเด็นอาหารปลอดภัย : สวนป่าครอบครัว	ผลลัพธ์
4	มหาสารคาม	ยุทธศาสตร์ การพัฒนาโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นมีระบบที่พัฒนาไปสู่การจัดการตนเอง	สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 7 (สปสช.)	สภาอภัย เบ็ญแจ คนมหาสารคามได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ เขต 7 (สปสช.) จำนวน 318,750 บาท ดำเนินโครงการส่งเสริมและเผยแพร่การให้ความรู้สิทธิและหน้าที่ในระบบหลักประกันสุขภาพประชาชนในจังหวัดมหาสารคามปี 2561 และจัดตั้งศูนย์ประสานหลักประกันสุขภาพภาคประชาชนจังหวัดมหาสารคาม (สภาอภัยเบ็ญแจ) เพื่อเป็นกลไกประสานงานด้านความรู้สิทธิหน้าที่	ผลลัพธ์

ที่	จังหวัด	ยุทธศาสตร์/แผนงาน(รูปแบบกองทุนระดับจังหวัด) ที่เชื่อมโยง	หน่วยงาน	การเชื่อมโยงพัฒนาบนท้องถิ่น
			หน่วยงาน	ผลลัพธ์
5	ศรีสะเกษ	1) การเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรภาคประชาสังคม 2) การเสริมสร้างสนับสนุนการเชื่อมโยงภาคีเครือข่ายการพัฒนาชุมชน	องค์การบริหารส่วนจังหวัด	<p>ในระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า (บัตรทอง) ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นในการเชื่อมโยงและบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างกองหลักประกันสุขภาพและสภาองค์กรชุมชน ตลอดจนงานที่มีแนวทางงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลให้เข้าถึงทรัพยากรของกองทุนหลักประกันสุขภาพในรูปแบบต่างๆ</p> <p>นอกจากนี้ สภาก็ยังแบ่งปันความรู้และประสบการณ์กับประชาชนในพื้นที่เขต 7 (สาปสข.) สำนักงานสุขภาพแห่งชาติ (สช.) มหาวิทยาลัยราชภัฏกาฬสินธุ์ ขับเคลื่อนงานธรรมนูญตำบล โดยมีสภาองค์กรชุมชนตำบลเป็นกลไกหลักเชื่อมประสานภาคีเครือข่ายจากทุกภาคส่วนในตำบลมาขับเคลื่อนงานธรรมนูญตำบล โดยปี พ.ศ.2561 จัดเวทีนำร่องธรรมนูญตำบลจำนวน 40 ตำบล และในปีพ.ศ.2562 มีเป้าหมายในการขยายพื้นที่ธรรมนูญเพิ่มเติม เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาท้องถิ่น</p> <p>องค์การบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ สนับสนุนงบประมาณ 280,000 บาท ในการเสริมพลังเชิงยุทธศาสตร์ “คนเมืองศรี อุทัยมีแสง” ของภาคประชาสังคมจังหวัดศรีสะเกษ “โครงการบูรณาการสมัยสุขภาพเมืองคนเมืองศรี อุทัยมีแสง อีกแห่ง แบ่งปัน” ซึ่งเวทีสมัยชาติดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เชื่อมโยงภาคีองค์กรบริหารส่วนจังหวัดศรีสะเกษ กับขบวนการชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ และกลุ่ม องค์กร เครือข่ายในการยกระดับการพัฒนาองค์กรชุมชนสู่เป้าหมายยุทธศาสตร์ “คนเมืองศรี อุทัยมีแสง” ตามศาสตร์พระราชชา 2) ทบทวนและกำหนดแนวทางการขับเคลื่อนงานพัฒนาภาคีเครือข่าย องค์กรคณะทำงานภาคประชาสังคม ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ 3) จัดทำข้อเสนอเชิงนโยบายต่อองค์กรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 4) เพื่อการประกาศเจตนารมณ์และแนวทางการขับเคลื่อนในเชิงยุทธศาสตร์ “คนเมืองศรี อุทัยมีแสง” 20 ปี ของภาคีเครือข่าย องค์กรคณะทำงานภาคประชาสังคม ขบวนการชุมชนจังหวัดศรีสะเกษ</p>
6	ยโสธร	ยุทธศาสตร์ที่ 6 ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.)	<p>สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ(สช.) สนับสนุนงบประมาณ 400,000 บาท ในการดำเนินโครงการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมจังหวัดยโสธรปี 2561 โดยมีแผนการบูรณาการความร่วมมือในระดับบริหารปกครองส่วนท้องถิ่น การส่งเสริมสุขภาพเด็กปฐมวัยด้วยการอ่าน การลดการบริโภคแอลกอฮอล์สู่สุขภาพของคนยโสธร และเวทีสมัชชาสุขภาพจังหวัด</p>
7	ปัตตานี	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสนับสนุนการเชื่อมโยงขององค์กรชุมชนระดับจังหวัด	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี	<p>สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดปัตตานี สนับสนุนการดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ภาคประชาชนของหน่วยงานองค์กรชุมชนจังหวัดปัตตานี ในการทบทวนแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชน และการจัดทำข้อเสนอเพื่อการพัฒนาและจัดสวัสดิการสังคมระดับจังหวัด โดยสนับสนุนงบประมาณแก่ขบวนการองค์กรชุมชน เพื่อจัดทำแผนงานยุทธศาสตร์ภาคประชาชนภายใต้แผนงานโครงการบูรณาการการจัดทำแผนด้านสังคมจังหวัด จำนวน 20,000 บาท และสนับสนุนงบประมาณกองทุนสวัสดิการสังคมจังหวัดปัตตานี ปี 2561 ในการพัฒนาและขยายสมาชิกให้แก่องค์กรชุมชนตำบล ที่จัดตั้งเป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์และนำเสนองบ 3 ตำบล รวม 150,000 บาท</p>

ที่	จังหวัด	ยุทธศาสตร์/หน่วยงาน(รูปแบบกิจกรรมระดับจังหวัด) ที่เชื่อมโยง	หน่วยงาน	การเชื่อมโยงหน่วยงานกับท้องถิ่น
8	ตรัง	การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนองค์กรชุมชนจังหวัดตรัง โดยใช้สภาองค์กรชุมชน เป็นเครื่องมือสำคัญ	สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรัง	<p>การเชื่อมโยงหน่วยงานท้องถิ่น</p> <p>สำนักงานสหกรณ์จังหวัดตรัง สนับสนุนแผนงานและงบประมาณ 17,240 บาท ในการสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกสหกรณ์โครงการบ้านมั่นคง เพื่อหาแนวทางพัฒนาสหกรณ์ให้มีประสิทธิภาพในการดำเนินงาน “โครงการประชุมเชิงปฏิบัติการวิเคราะห์ปัญหาและกำหนดแนวทางพัฒนาสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงกันดั๋งจำกัด” เพื่อให้คณะกรรมการดำเนินการและสมาชิกสหกรณ์ สามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและหาแนวทางแก้ไข ปัญหาของสหกรณ์อย่างเป็นระบบ นำสู่การเกิดแผนพัฒนาสหกรณ์และสามารถนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป</p>
9	สระบุรี	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน และส่งเสริม/สนับสนุนบ้านพอเพียง	สำนักงานจังหวัดสระบุรี	<p>หน่วยงานภาครัฐ</p> <p>หน่วยงานภาครัฐ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดสระบุรี หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานเอกชน และหน่วยงานองค์กรชุมชนจังหวัดสระบุรี ร่วมจัดทำบันทึกความร่วมมือโครงการ “ประชารัฐสระบุรี ช่อม/สร้างบ้านเพื่อช่วยเหลือประชาชน” (เริ่มวันพอ สำหรับแม่) ประจำปีงบประมาณ 2561 กำหนดเป้าหมาย 524 หลัง เพื่อให้การส่งเสริมช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ด้อยโอกาสที่มีปัญหาเรื่องที่อยู่อาศัย ซึ่งถือเป็นการบูรณาการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน</p>
10	กาญจนบุรี	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การสนับสนุนการใช้ประเด็นงานทุกมิติเป็นเครื่องมือ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนและพัฒนาคุณภาพชีวิต	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาญจนบุรี	<p>สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดกาญจนบุรี สนับสนุนเงินอุดหนุนช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคมกรณีฉุกเฉินตามแผนปฏิบัติงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ในโครงการบ้านพอเพียง จำนวน 5 ราย งบประมาณทั้งสิ้น 10,000 บาท ตามที่สภาองค์กรชุมชนตำบลกาญจนบุรีได้ประสานความร่วมมือ</p>
11	สมุทรสงคราม	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดสวัสดิการชุมชน ที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย ของประชาชนในมีความมั่นคงเข้มแข็งในการดำรงชีวิต	สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสงคราม	<p>สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสมุทรสงคราม สนับสนุนงบประมาณในโครงการให้บริการสงเคราะห์ผู้สูงอายุในภาวะยากลำบาก ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561</p>
12	เพชรบุรี	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การปกป้องรักษาความมั่นคงทางอาหารพลังงาน และน้ำอย่างยั่งยืน (การผลิต) ยุทธศาสตร์ที่ 4 ที่ดินทำกินอย่างมั่นคงที่อยู่อาศัย อย่างเหมาะสม	1) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) 2) หอการค้าจังหวัดเพชรบุรี	<p>1) สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) สนับสนุนงบประมาณ 400,000 บาท ในการดำเนินโครงการพัฒนานโยบายสาธารณะแบบมีส่วนร่วมจังหวัดเพชรบุรี ปีงบประมาณ 2561 โดยมีแผนการบูรณาการความร่วมมือในประเด็นความมั่นคงทางอาหาร อาหารปลอดภัย สยามเพชรแห่งความปลอดภัย การใช้พลังงานที่ยั่งยืน การเตรียมความพร้อมผู้สูงอายุ การเสริมพลังเด็กและเยาวชนคนดี และการจัดการขยะ รวมถึง รวมทั้งการจัดการจิตอาสาสุขภาพจังหวัด</p> <p>2) หอการค้าจังหวัดเพชรบุรีและคณะประสานงานขององค์กรชุมชนจังหวัดเพชรบุรี จัดทำบันทึกความร่วมมือโครงการเพื่อการพัฒนาและสนับสนุนการค้าเป็นงานซ่อมแซมปรับปรุงบ้านผู้ยากไร้ด้วยโอกาสในจังหวัดเพชรบุรี ตามโครงการบ้านพอเพียงชุมชน ส่งผลให้เกิดการบูรณาการความร่วมมือในการสนับสนุนการค้าเป็นงานของสภาองค์กรชุมชนในโครงการบ้านพอเพียงชุมชน และให้เกิดการวางแผนการทำงาน การติดตามผลร่วมกันในมิติต่างๆ อย่างต่อเนื่อง</p>

ที่	จังหวัด	ยุทธศาสตร์/แผนงาน(ระบุแบบองค์ กับระดับจังหวัด) ที่เกี่ยวข้อง	หน่วยงาน	การเชื่อมโยงพัฒนาบูรณาการกับ wslwr
13	สมุทรปราการ	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การพัฒนาคน เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง	สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ	สำนักงานจังหวัดสมุทรปราการ สนับสนุนโครงการฝึกอบรมสัมมนาและเสริมสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาเสพติดที่จัดขึ้นระหว่างวันที่ 2-4 สิงหาคม 2561 โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือเครือข่ายองค์กรภาคประชาชนในจังหวัดสมุทรปราการ (สภาองค์กรชุมชนตำบล) ทั้ง 6 อำเภอ ส่งผลให้เครือข่ายองค์กรภาคประชาชนมีความเข้าใจในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด
14	ตราด	ยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาผู้นำ การเปลี่ยนแปลงทางสังคม	ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า	ศูนย์พัฒนาการเมืองภาคพลเมือง สถาบันพระปกเกล้า จังหวัดตราด สนับสนุนงบประมาณ 176,200 บาท ในการขับเคลื่อนกิจกรรมเสริมสร้างจิตสำนึก พลเมือง และเสริมสร้างความรู้ด้านการเมืองภาคพลเมือง รวมถึงการแก้ไขปัญหาในพื้นที่ โดยใช้กลไกสภาองค์กรชุมชนตำบล 21 พื้นที่เป็นเครือข่ายร่วมขับเคลื่อนหลัก ผ่าน “โครงการ ทบทวน พัฒนา สำนึกปฏิบัติประชาธิปไตยชุมชนจังหวัดตราด” ร่วมกับภาคีเครือข่ายอื่นๆ ทั้งในระดับตำบล อำเภอ และจังหวัด
15	จันทบุรี	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างควม มั่นคงด้านที่อยู่อาศัยและที่ดิน ทำกิน	สหกรณ์จังหวัดจันทบุรี	กรมส่งเสริมสหกรณ์ โดยสหกรณ์จังหวัดจันทบุรี ให้การสนับสนุนด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจและการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์ให้กับสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคงในพื้นที่จังหวัดจันทบุรี ผ่านโครงการพัฒนาความ เข้มแข็งเพื่อยกระดับสหกรณ์
16	ระยอง	ยุทธศาสตร์ที่ 2 การสร้างควม เป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ในสังคม	สำนักงานพัฒนาสังคมและความ มั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง	ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดระยอง สภาองค์กรชุมชน และสหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนเมืองแห่งชาต จังหวัดระยอง และภาคีที่เกี่ยวข้อง ประสานกับสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดระยอง ร่วมจัดทำแผนพัฒนาจังหวัดระยองตามแนวทางยุทธศาสตร์การสร้างความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ ในสังคม ประเด็นการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินจังหวัดระยอง (พ.ศ. 2562 - 2564) ซึ่งเกิดจากกระบวนการ สำรวจที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินครอบครัวที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินจังหวัด ระยอง (พ.ศ. 2562 - 2564) ซึ่งเกิดจากกระบวนการ นอกจากนี้ ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดระยองได้ผลักดันโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้ผู้มีรายได้น้อยและ ปานกลางทั้งในเมืองและชนบทวงเงินงบประมาณ 36,990,000 บาท ให้เป็นส่วนหนึ่งของโครงการจังหวัดระยอง ที่จะดำเนินการในปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ตามโครงการทบทวนแผนพัฒนาจังหวัดระยอง พ.ศ. 2561-2564 และแผนปฏิบัติการประจำปี (ทบทวนปี 2563) แผนพัฒนาจังหวัดระยอง ด้านที่ 5 สังคมและคุณภาพชีวิต
17	ปราจีนบุรี	ยุทธศาสตร์ที่ 3 การบริหาร จัดการน้ำอย่างยั่งยืน	สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ และการเกษตร (องค์การมหาชน)	สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำ (องค์การมหาชน) มูลนิธิอุทกพัฒน์ฯ และบริษัท ภาวะพึ่งพิงแดง จำกัด สนับสนุนงบประมาณ 2,000,000 บาท ในการดำเนินโครงการพัฒนาวิทยากรศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อการ บริหารจัดการทรัพยากรน้ำ ตามแนวพระราชดำริ โดยชุมชนอย่างยั่งยืน โดยมีกิจกรรม 1) การสำรวจข้อมูลแหล่งน้ำ ในชุมชน 2) การทำแผนที่เส้นทางน้ำ/ฝั่งน้ำ 3) การพัฒนาแหล่งน้ำ (งานชุดทดลอง ชุดสระ การซ่อมแซมประตูลง ระบายน้ำ) ดำเนินการในพื้นที่ 45 ตำบล ครอบคลุมทุกโหนดตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำ

กรณีตัวอย่าง แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด และการเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์จังหวัดอุดรธานี

พัฒนาการขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอุดรธานี เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538 โดยการสนับสนุนของสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พชม.) ที่ส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ มีคณะทำงานที่มาจากตัวแทนกลุ่ม และเมื่อปี 2549 จังหวัดอุดรธานีเกิดอุทกภัยน้ำท่วมและดินโคลนถล่ม ในพื้นที่ 3 อำเภอ ทำให้องค์กรชุมชน/ภาคประชาชน มีการจัดกระบวนการทำงานร่วมกัน จากนั้นการดำเนินงานของขบวนการองค์กรชุมชนได้ปรับปรุงกลไกการทำงานเรื่อยมา เพื่อยกระดับการทำงานให้ดีขึ้น มีการเชื่อมโยงหนุนเสริมเศรษฐกิจฐานราก มีแนวทางการขับเคลื่อนทั้งการจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด การขับเคลื่อนและการประชุมขบวนจังหวัด การพัฒนาคุณภาพแกนนำระดับตำบลและระดับจังหวัด

ในปัจจุบัน พ.ศ. 2561 ขบวนการองค์กรชุมชนจังหวัดอุดรธานียกระดับการพัฒนาและขับเคลื่อนขบวนการองค์กรชุมชนเป็นจังหวัด ยุทธศาสตร์ เชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยมีสภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางในการเชื่อมโยงที่พัฒนาให้เกิดแผนการทำงานของตำบลอย่างน้อย 3 ด้าน คือ ด้านสังคม ด้านเศรษฐกิจ และด้านทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งต้องมีแผนการทำงานเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับท้องถิ่น รวมทั้งพัฒนารูปธรรมการทำงานเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงของตำบล ตลอดจนจัดทำรายงานผลการดำเนินงานของตำบล ซึ่งต้องมีการเชื่อมโยงระดับจังหวัดหรือมีการเชื่อมโยงด้านยุทธศาสตร์กับหน่วยงานในทุกระดับ เช่น (1) ระดับตำบล เป็นพื้นที่ปฏิบัติการของ

ขบวนการองค์กรชุมชนที่มีเป้าหมายจัดการตนเอง สามารถกำหนดทิศทางและแผนการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่น โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากคนในพื้นที่สร้างพื้นที่รูปธรรมยกระดับสู่การเปลี่ยนแปลงในประเด็นต่างๆ (2) ระดับจังหวัด สามารถผลักดันยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงและจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเชื่อมโยงสู่แผนยุทธศาสตร์จังหวัด เกิดการเชื่อมโยงงานขบวนทั้งเชิงพื้นที่และเชิงประเด็น โดยเชื่อมโยงแผนพัฒนาระดับตำบลสู่แผนพัฒนาจังหวัดของภาคประชาชน และบูรณาการกับแผนยุทธศาสตร์จังหวัด

<p>กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นระดับจังหวัด ระยะ: 4 ปี (พ.ศ. 2561 - พ.ศ. 2564)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ทบทวนการจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาของจังหวัดและแผนพัฒนาจังหวัด (ทบทวนเป้าหมายยุทธศาสตร์ แผนงาน โครงการ) มีการทบทวนพัฒนาการและผลสำเร็จ ถอดบทเรียนกระบวนการในการจัดทำแผน รวมถึงการประเมินจุดแข็ง จุดอ่อน ร่วมกันโดยขบวนการองค์กรชุมชน • ศึกษาสถานการณ์และแผนระดับชาติ เพื่อนำมาวิเคราะห์และเชื่อมโยงสู่การทำแผนของชุมชน • วิเคราะห์ SWOT ในการประเมินสถานการณ์และวางแผนกลยุทธ์ • ปรับปรุงแผนพัฒนาของขบวนการองค์กรชุมชนระดับจังหวัด และวิธีการเชื่อมโยงแผนพัฒนาของชุมชนเพื่อบรรจุกับแผนของหน่วยงาน
<p>กระบวนการเชื่อมโยงและผลักดันแผนพัฒนาของขบวนการองค์กรชุมชนสู่แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด 4 ปี</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ศึกษาและวิเคราะห์แผนพัฒนาจังหวัด (ความสอดคล้องกับแผนพัฒนาประชาชน แผนพัฒนาระดับชาติ แผนปฏิรูปประเทศ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี) • นำเสนอแผนพัฒนาของประชาชน สู่แผนพัฒนาจังหวัด • จัดทำรายละเอียดและนำเสนอแผนงาน งบประมาณโครงการพัฒนาของขบวนการองค์กรชุมชน

แผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของภาคประชาชนจังหวัดอุดรดิตถ์ พ.ศ. 2561-2564

การวิเคราะห์ศักยภาพจังหวัด (SWOT)

จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน (W)
1. ชาวบ้านมีแนวคิดของตัวเองและเปิดกว้างทางความคิด 2. มีคนรุ่นใหม่ที่มีสนใจงานด้านการพัฒนาชุมชน 3. เกิดการรวมกลุ่มเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง 4. แคนนำเรียนรู้งานพัฒนาและนำมาปรับใช้ได้ดี 5. เป็นแหล่งปลูกไม้ผลและมีผลิตภัณฑ์หลากหลายตลอดปี	1. ขาดการเชื่อมประสานการดำเนินงานรวมถึงข้อมูลระหว่างพื้นที่ตำบลและหน่วยงานภาคี 2. ขาดการบูรณาการแผนงานร่วมกัน 3. กลไกการทำงานไม่ชัดเจน 4. ขาดตลาดกลางที่ส่งผลทางการเกษตรที่ครบวงจร 5. การท่องเที่ยวยังไม่ได้รับการพัฒนาอย่างครบวงจรและยังขาดการเชื่อมโยงกับจังหวัดใกล้เคียง 6. ความเจริญทางเศรษฐกิจยังกระจุกในตัวเมือง
โอกาส (O)	อุปสรรค/ข้อจำกัด (T)
1. มีการยอมรับจากภาคีอื่นๆ มากขึ้น ทั้งภาครัฐและเอกชน 2. มีการหนุนเสริมการทำงานและงบประมาณจากจังหวัด 3. การพัฒนาเส้นทางเศรษฐกิจเชื่อมโยงตะวันออกตะวันตก (East-West Economic Corridor) แม่สอด-ภูกูด และระเบียงเศรษฐกิจจากเชียงใหม่-เวียงจันทน์ 4. การพัฒนารถไฟทางคู่ของรัฐบาลผ่านจังหวัดอุดรดิตถ์ 5. รัฐบาลมีนโยบาย Zoning พื้นที่การเกษตร ทำให้เกิดความชัดเจนในการพัฒนาการเกษตร	1. ปัจจัยการผลิตมีราคาสูงขึ้น ทำให้ต้นทุนในการผลิตสินค้าทางการเกษตรเพิ่มขึ้น ในขณะที่ในตลาดกลางสินค้าการเกษตรราคาตกต่ำและไม่มีเสถียรภาพ 2. ขาดการผลักดันและการพัฒนาด้านเศรษฐกิจจากรัฐอย่างจริงจัง ทั้งที่มีเขตแดนติดต่อกับประเทศลาว

วิสัยทัศน์ “ร่วมเย็น เป็นสุข รู้เท่าทัน สัมพันธ์อบอุ่น ทุนมี หนีลต”

เป้าหมาย

1. การสนับสนุนการสร้างความเข้มแข็งของระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน
2. การเชื่อมโยงเครือข่ายและประสานเชื่อมโยงภาคี การพัฒนาระบบข้อมูล และจัดการความรู้ การประชาสัมพันธ์ การสื่อสารให้เกิดรูปธรรมการทำงานในเชิงประเด็น หรือคลัสเตอร์ ได้แก่ เกษตรอินทรีย์ ท่องเที่ยวโดยชุมชน ร้านค้าชุมชน ประมงพื้นบ้าน ภูมินิเวศและวัฒนธรรม สถาบันการเงินชุมชน ที่อยู่อาศัยคนจนเมือง รวมถึงทำให้เกิดการเผยแพร่สื่อสาธารณะที่รู้รูปธรรมความสำเร็จจากการดำเนินงานของขบวนการองค์กรชุมชนออกสู่สาธารณะ
3. การบริหารจัดการ พัฒนาระบบติดตาม/ประเมิน เพื่อให้เกิดการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเครื่องมือการสนับสนุนตลอดจนการติดตามเพื่อเสริมพลังให้กับขบวนการองค์กรชุมชนได้พัฒนาระดับความสามารถของตนเอง ตามแนวทางยุทธศาสตร์พื้นที่จัดการตนเอง

ยุทธศาสตร์

1. พัฒนาศักยภาพคน กลไก ความร่วมมืองานพื้นที่/ประเด็น
2. หนุนเสริมพื้นที่ตำบลจัดการตนเอง
3. เชื่อมโยงขบวนการองค์กรชุมชน คน งาน ท้องถิ่น
4. หนุนเสริมงานขบวน ผลักดันให้เกิดเศรษฐกิจฐานราก

2

การส่งเสริมและสนับสนุนการยกระดับพื้นที่รูปธรรม การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

การส่งเสริมและสนับสนุนยกระดับพื้นที่ปฏิบัติการเป็นพื้นที่รูปธรรมในการแก้ไขปัญหาหรือพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองระดับตำบล/เมือง เน้นพื้นที่ที่มีรูปธรรมความสำเร็จที่ชัดเจน ก่อให้เกิดกระบวนการวิเคราะห์พื้นที่ยกระดับการพัฒนาจากกิจกรรมงานประเด็นต่างๆ ที่ได้มีการดำเนินงานในพื้นที่ พร้อมทั้งเชื่อมโยงและประสานความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อเป็นพื้นที่ต้นแบบในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และขยายผลสู่การเปลี่ยนแปลงของชุมชนท้องถิ่นและการผลักดันเชิงนโยบาย โดยใช้กลไกขบวนองค์กรชุมชนขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การจัดการตนเองอย่างเป็นรูปธรรม

การพัฒนาเศรษฐกิจและชุมชน

1. กลไกและการขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและ ชุมชน

สถาบันฯ มีคณะทำงานขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากเป็นกลไกในการกำหนดแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากของขบวนองค์กรชุมชน สนับสนุนการเชื่อมโยงกระบวนการพัฒนาในทุกระดับ เพื่อให้เกิดสัมมาชีพเชิงพื้นที่และการพึ่งตนเองของชุมชนท้องถิ่นอย่างยั่งยืน โดยคณะทำงานฯ ประกอบด้วย ผู้แทนองค์กรชุมชนจาก 5 ภาค และหน่วยงานภาคีพัฒนา อาทิ กรมการพัฒนาชุมชน องค์กรบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. ศูนย์บ่มเพาะและพัฒนานวัตกรรม SMEs ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สำนักงานกองทุนฟื้นฟูและพัฒนาเกษตรกร และผู้แทนภาคธุรกิจเอกชนจากบริษัท เซ็นทรัล ฟู้ด รีเทล จำกัด ในปีงบประมาณ 2561 คณะทำงานฯ ได้กำหนดแผนงาน ทิศทางการดำเนินงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจและทุนชุมชนฐานรากของขบวนองค์กรชุมชน และติดตามการพัฒนาพื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจฐานราก พร้อมทั้งสนับสนุนการจัดงาน Thailand Social Expo 2018 ซึ่งมีการจัดแสดงผลผลิตภัณฑ์ จำหน่ายสินค้าชุมชน “ตลาดชุมชนท้องถิ่น 5 ภาค” เพื่อนำเสนอสินค้าท้องถิ่น วิถีชีวิตเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งการผลิต (เกษตรกรอินทรีย์ สินค้าเกษตร) การแปรรูป (อาหาร แปรรูปผลิตภัณฑ์) และผลิตภัณฑ์เครื่องใช้สำเร็จรูป หัตถกรรม

2. รูปธรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนระดับพื้นที่

2.1 การดำเนินงานโครงการศึกษาและปฏิบัติการ การพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน 4 พื้นที่ปฏิบัติการ

ประกอบด้วย จังหวัดสมุทรสงคราม แม่ฮ่องสอน เลย และพัทลุง โดยประสานความร่วมมือกับกลุ่มศึกษาและพัฒนาโมเดลธุรกิจชุมชน เพื่อออกแบบพัฒนาและติดตั้งระบบกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนที่สามารถเสริมศักยภาพการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดผลการดำเนินงานสำคัญ คือ มีการติดตั้งกระบวนการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน KSNB & CANVAS ใน 4 จังหวัด (พัทลุง สมุทรสงคราม เลย แม่ฮ่องสอน) และในจังหวัดเครือข่ายการพัฒนาที่ยั่งยืน 7 จังหวัด (เพชรบุรี สตุล ตรัง พังงา สงขลา ปัตตานี และสุราษฎร์ธานี) รวมเป็น 11 จังหวัด

หลักการของกระบวนการจัดทำแผนธุรกิจชุมชน KSNB

- K = ความคิดและความรู้ (ว่าด้วยเศรษฐกิจชุมชนที่แกนนำขององค์กรธุรกิจชุมชน สามารถบริหารจัดการได้)
- S = ทักษะ (สิ่งที่ต้องมี ต้องทำ แต่ยังไม่ได้ทำ)
- N = เครือข่าย (สิ่งที่จำเป็นต้องทำ แต่ทำด้วยตนเองลำพังไม่ได้ ต้องร่วมมือกับภายนอก)
- B = กระบวนการทำแผนธุรกิจชุมชน C-BMC (โมเดลธุรกิจชุมชนแบบแคนวาส - 9 ขั้นตอน)

จากกระบวนการดังกล่าว ได้ก่อให้เกิดแผนธุรกิจชุมชนของ
องค์กรธุรกิจชุมชน และเครือข่ายองค์กรชุมชน พร้อมทั้งเกิดความ
ร่วมมือกับเครือข่ายการพัฒนาและคณะกรรมการประสานงาน
ประชาชนจังหวัด รวมถึงเกิดชุดความรู้ KSNB - CBMC เพื่อใช้
ส่งเสริมทักษะและความรู้การสร้างเครือข่าย การเป็นผู้ประกอบการ
ขององค์กรธุรกิจชุมชน

2.2 การพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนกลุ่มเครือข่าย
ในการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ โดยมีการเตรียมความพร้อม
ของชุมชนใน 15 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี สระบุรีหนองบัวลำภู
บึงกาฬ เลย นครพนม อุบลราชธานี แม่ฮ่องสอน ตาก อุดรดิตต์
สุโขทัย แพร่ นครปฐม ปราจีนบุรี และนครนายก ในการพัฒนา
ความรู้ความเข้าใจภาพรวมการขับเคลื่อนเกษตรอินทรีย์ที่มี
การเชื่อมโยงทั้งห่วงโซ่อุปทาน นำไปสู่การจัดตั้งกลไกธุรกิจ
ในรูปแบบบริษัท ควบคู่กับเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน และการจัดตั้ง
กลไกการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งมีการอบรม
ผู้ตรวจแปลงมาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS)
โดยบริษัทเอสซีอี-SCE วิสาหกิจเพื่อสังคม จำกัด ร่วมกับ
หน่วยงานภาคีพัฒนาในจังหวัด เป็นการเรียนรู้ภาคทฤษฎี เพื่อ
ให้เกษตรกรผู้เข้าอบรมมีความรู้ความเข้าใจในการตรวจแปลง
และลงพื้นที่ปฏิบัติตรวจแปลงจริง เพื่อนำความรู้ที่ได้ไปขยายผล
ในพื้นที่ สามารถตรวจแปลงซึ่งกันและกันได้ อีกทั้งยังเป็น
กำลังสำคัญในการขับเคลื่อนและขยายผลผู้ตรวจแปลง
SCE PGS ในระดับตำบลและระดับจังหวัดต่อไป โดยมีพื้นที่
ดำเนินการไปแล้ว 11 พื้นที่ ได้แก่ จังหวัดสกลนคร มหาสารคาม
ขอนแก่น นครพนม อุดรดิตต์ ตาก กำแพงเพชร กาญจนบุรี
เพชรบุรี สุพรรณบุรี และนครปฐม

นอกจากนี้ ยังมีกลไก **คณะทำงานพัฒนาตลาดสินค้าเกษตร**
อินทรีย์แบบมีส่วนร่วมประชารัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค
ภายใต้ยุทธศาสตร์การปฏิรูปโครงสร้างการผลิตภาคการเกษตร
เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้เกษตรกร และ
เป็นการยกระดับรายได้ คุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น โดย
ดำเนินโครงการพัฒนาตลาดสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วน
ร่วมประชารัฐเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจภูมิภาค ในพื้นที่ 6 จังหวัด
ที่มีฐานเกษตรอินทรีย์และมีเกษตรกรผู้ทำอินทรีย์ในพื้นที่
ได้แก่ จังหวัดน่าน แม่ฮ่องสอน สกลนคร นครปฐม เพชรบุรี
สุพรรณบุรี และเลย เพื่อพัฒนาและส่งเสริมกระบวนการสร้าง
มาตรฐานรับรองสินค้าเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม (PGS) ส่ง
เสริมเกษตรกรในระบบเกษตรปลอดภัย GAP สามารถพัฒนา
สู่เกษตรอินทรีย์แบบมีส่วนร่วม โดยพัฒนาการเชื่อมโยงตลาด
ประชารัฐและตลาดในประเทศทุกระดับ

2.3 การพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนกลุ่มเครือข่าย
ในการขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยมีกลไก**คณะ**
อนุกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ขับเคลื่อนการพัฒนาการท่องเที่ยว
โดยชุมชน (Community Based Tourism หรือ CBT)

ให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากสู่ความ
ยั่งยืน ประเด็นการขับเคลื่อนสำคัญ ได้แก่ การรับรองแนวทาง
ปฏิบัติสำหรับผู้เกี่ยวข้องในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว
โดยชุมชน (CBT Thailand Code of Conduct) การกำหนด
รายชื่อชุมชนเป้าหมายเพื่อยกระดับเป็นชุมชนต้นแบบในเขต
พัฒนาการท่องเที่ยวทั่วประเทศ การจัดทำแผนการยกระดับ
ตามศักยภาพชุมชนสู่การตลาด

2.4 การพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน กลุ่มเครือข่าย
ในการขับเคลื่อนตลาดชุมชน/ร้านค้า/แปรรูป

- ธุรกรรมการขับเคลื่อน “สวายโมเดล” เป็นการ
พัฒนาเศรษฐกิจฐานรากโดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ใช้ทุนวิถีวัฒนธรรม
การผลิตผ้าไหมทอมือเป็นประเด็นนำ ชูการท่องเที่ยวโดยชุมชน
วิถีผ้าไหม และเกษตรอินทรีย์ อาหารปลอดภัยสำหรับต้อนรับ
นักท่องเที่ยว บูรณาการทั้ง 3 ประเด็น เพื่อขับเคลื่อนระบบ
เศรษฐกิจฐานรากทั้งระบบ รวมการจัดตั้ง “บริษัทพัฒนาสวาย
จำกัด” เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาระดับตำบลในการ
จัดการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำในห่วงโซ่คุณค่าของ
ผ้าไหม เพื่อจัดทำแผนธุรกิจต่อไป

- ความร่วมมือตลาดเพื่อเกษตรกรในงาน “ท็อปส์ทำ
นำชุมชนยั่งยืน” (Tops Tham For Local Sustainability)
ณ เซ็นทรัลบางนา จัดโดย Tops ซึ่งเป็นภาคีสำคัญในการ
พัฒนาตลาดเพื่อเกษตรกร ตามบันทึกความร่วมมือเมื่อวันที่ 13
มกราคม 2559 ระยะเวลาในการขับเคลื่อนถึงปี 2564 ภายใน
งานมีเครือข่ายเกษตรอินทรีย์จากจังหวัดเลย กำแพงเพชร และ
พิษณุโลก ที่กำลังพัฒนามาตรฐานเกษตรอินทรีย์แบบมีส่วน
ร่วม (SCE PGS) ส่งผลผลิตวิถีอินทรีย์เข้าร่วมแสดงและจัด
จำหน่าย ได้แก่ สับปะรด มันเทศญี่ปุ่น มะนาว กะหล่ำปลี และ
กล้วยตาก ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเป็นอย่างดี

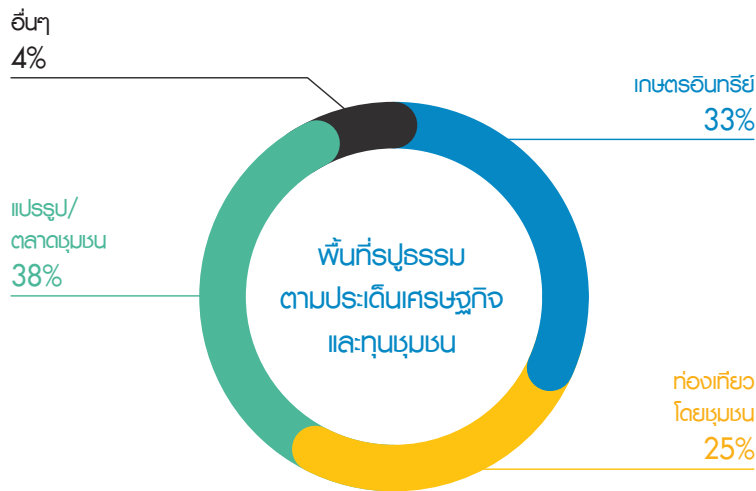
2.5 การสนับสนุนพื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจและทุนชุมชนระดับตำบล

ในปีงบประมาณ 2561 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนสนับสนุนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากในระดับพื้นที่ ก่อให้เกิดพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมใน 556 ตำบล ประกอบด้วย แปรรูป/ตลาดชุมชน 211 ตำบล เกษตรอินทรีย์ 184 ตำบล และท่องเที่ยวโดยชุมชน 141 ตำบล

หน่วย : ตำบล

ภาค	พื้นที่ได้รับการสนับสนุนด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน				รวม
	เกษตรอินทรีย์	ท่องเที่ยว	แปรรูป/ตลาดชุมชน	อื่นๆ*	
ภาคเหนือ	61	16	46	-	123
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	34	21	28	16	99
ภาคใต้	40	28	32	-	100
ภาคกลางและตะวันตก	25	37	46	4	112
ภาคกรุงเทพ ปริมณฑล และตะวันออก	24	39	59	-	122
รวม	184	141	211	20	556

*กรณีอื่นๆ หมายถึง พื้นที่ที่มีการดำเนินงานด้านเศรษฐกิจ เช่น สถาบันการเงิน เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น

ตัวอย่างพื้นที่บูรณาการประเด็นการพัฒนาเศรษฐกิจและชุมชน

 พื้นที่บูรณาการเศรษฐกิจ
 ฐานรากด้านเกษตรอินทรีย์

 นวัตกรรมข้าว ใส่ใจสุขภาพ
 ตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

ตำบลคูขุด มีการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนระดับตำบล โดยใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางในการวิเคราะห์สภาพพื้นที่เพื่อรวบรวมข้อมูลจุดแข็ง จุดอ่อนของชุมชน จากการวิเคราะห์พบว่า ตำบลคูขุดมีจุดเด่นในด้านแหล่งท่องเที่ยว/วัฒนธรรม วิถีโหนด นา เล มีผลิตภัณฑ์แปรรูปขึ้นชื่อและหลากหลาย เช่น วนัลูกตาลกรอบสมุนไพร การแปรรูปผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางค์จากข้าวสำหรับบำรุงผิว ไข่ครอบ ไข่เค็ม กุ้งหวาน ปลาเค็ม มะม่วงเบา และเนื้อสุกรปลอดสารพิษ เป็นต้น ขณะเดียวกันปัญหาสำคัญในพื้นที่คือ ชาวบ้านไม่มีเอกสารสิทธิ์ในการครอบครองที่ดิน ทะเลสาบต้นเงิน ระบบชลประทานไม่เพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ชุมชน ระบบการสื่อสารขาด กลุ่มองค์กรขาดการหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง สมาชิกในชุมชนมีรายได้ไม่เพียงพอกับรายจ่าย รวมทั้งสภาพพื้นที่ยังมีขยะที่จะก่อให้เกิดเชื้อโรค

แผนพัฒนาชุมชน ระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2561 - 2563) ของตำบลคูขุดเน้นการส่งเสริมอาชีพด้านวิถีเกษตรแบบผสมผสาน รวมทั้งการพัฒนาอาชีพเสริมอื่นๆ เพื่อสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชน พร้อมทั้งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนแผนงานพัฒนาของสภาองค์กรชุมชนตำบล และสร้างกลไกการเชื่อมโยงกับสภาองค์กรชุมชนอื่นๆ และหน่วยงานในพื้นที่สู่การขับเคลื่อนงานด้านเศรษฐกิจและทุนชุมชน โดยในปี 2561 สภาองค์กรชุมชนตำบลคูขุดได้ดำเนินการตามแผนพัฒนาชุมชนส่งเสริมให้ประชาชนผลิตข้าวกล้อง เช่น ข้าวสังหยด ข้าวไรซ์เบอร์รี่ ข้าวหอมนิล ข้าวพื้นเมือง เนื่องจากเป็นอาชีพของคนส่วนใหญ่ในตำบล และเป็นการส่งเสริมการรักษาสุขภาพโดยการรับประทานข้าวกล้อง ผัก ผลไม้ และออกกำลังกาย รวมถึงการสร้างมูลค่าเพิ่มของข้าวกล้องจากการใช้รับประทานเป็นการใช้ประโยชน์ในด้านการเสริมความงามและรักษาผิวพรรณ

การประสานความร่วมมือกับภาคี

การดำเนินงานของชุมชน มีการเชื่อมโยงการทำงานร่วมกับหน่วยงานภาคีที่เกี่ยวข้องในชุมชน ได้แก่ **โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ** ในการส่งเสริมการผลิตปุ๋ยจากขยะมาทำนาอินทรีย์ การผลิตปุ๋ยขี้เลนเพื่อปลูกผักในท่อนซีเมนต์ และส่งเสริมการปลูกผักไร้ดิน **องค์การบริหารส่วนตำบลคูขุด** สนับสนุนงบประมาณโครงการส่งเสริมกลุ่มทำนาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง **การศึกษาตามอัธยาศัย (กศน.)** ส่งเสริมอาชีพเสริมต่างๆ เช่น การแปรรูปผลิตภัณฑ์และอาหาร เป็นต้น นอกจากนี้ ยังบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานในการส่งเสริมให้คนในชุมชนหันมาใส่ใจสุขภาพโดยการรับประทานข้าวกล้อง เพื่อส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน รวมถึงการใช้สภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางในการต่อยอดการพัฒนาสู่การขยายตลาดเพื่อรองรับผลิตภัณฑ์จากชุมชนในอนาคต

จากการขับเคลื่อนดังกล่าว ส่งผลให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของการมีสุขภาพที่ดี สามารถแก้ปัญหาโรคมะเร็ง และยังมีรายได้จากผลิตภัณฑ์ข้าว ซึ่งเป็นของดีภายในชุมชนโดยสามารถต่อยอดให้เป็นนวัตกรรมของชุมชนได้ เป็นไปตามวิสัยทัศน์ของตำบล คือ **“คนในชุมชนได้เห็นความสำคัญของสุขภาพของตนเอง และมีรายได้จากการผลิตผลิตภัณฑ์ข้าวที่เป็นของดีในชุมชนให้เกิดมูลค่า และสามารถพัฒนาเป็นนวัตกรรมของชุมชน โดยชุมชนเป็นผู้คิดค้นและผลิตเอง”**

เรียบเรียงเนื้อหาจากชุดความรู้

นางวรินทร์ แก้วศรี ตำบลคูขุด อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา

พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจ
ฐานรากด้านท่องเที่ยว
โดยชุมชน

บุงฟ้าซัน เขม เขม ซือป ๓๖:
กาดวิถีชุมชน ต้นไทร - ยวน
ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี
จังหวัดราชบุรี

จากการร่วมมือของชุมชน โดยมีสภาองค์กรชุมชนเป็นแกนหลักร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาสำคัญในพื้นที่นำไปสู่การจัดทำแผนพัฒนาตำบลคูบัว ซึ่งครอบคลุมทั้งมิติด้านสังคม เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม เพื่อใช้ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตามปัญหาและความต้องการของคนในชุมชน โดยคำนึงถึงศักยภาพ ทรัพยากร ภูมิปัญญา วิถีชีวิต วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่นเป็นหลัก มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของชาวคูบัว คือ “ใช้ภูมิปัญญาสร้างรายได้ เร่งแก้ไขปัญหาหาเสพติด ยกกระดับคุณภาพชีวิต ลดมลพิษสิ่งแวดล้อม” ซึ่งแผนปี 2561 ของตำบลคูบัวครอบคลุมการพัฒนาและแก้ไขปัญหายของชุมชนในทุกมิติ เช่น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนในทุกช่วงวัย การพัฒนาความสามารถในการประกอบอาชีพและการขับเคลื่อนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมจารีตประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นไทร - ยวน เป็นต้น ทั้งนี้แผนพัฒนาตำบลคูบัวได้นำไปสู่การเชื่อมโยงกับแผนพัฒนาระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2560-2562) ขององค์การบริหารส่วนตำบลคูบัวในด้านสังคมและเศรษฐกิจ ส่งผลให้ตำบลคูบัวได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานทั้งภายในและภายนอกชุมชน เช่น สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สนับสนุนงบประมาณผ่านโครงการเศรษฐกิจและทุนชุมชน บริษัทประชารัฐรักสามัคคีจังหวัดราชบุรี สนับสนุนการจัดทำแผนท่องเที่ยวชุมชน รวมทั้งเชื่อมโยงกับกรมการค้าภายในเพื่อสนับสนุนงบประมาณโครงการเสริมสร้างศักยภาพพาณิชยกรรมที่มีความพร้อมสู่การต่อยอดเชิงท่องเที่ยว สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬา จัดทำแผนพับและวิถีที่ศรัณย์เผยแพร่เรื่องการท่องเที่ยวของกาดคูบัว สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส สถานีโทรทัศน์ช่อง 3 ช่อง 3 SD และเคเบิลทีวีมหาชัย จัดทำการประชาสัมพันธ์ผ่านรายงานทางสถานี เป็นต้น

ตำบลคูบัว มีรูปธรรมการแก้ไขปัญหายและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่ชัดเจนในการสร้างเศรษฐกิจชุมชน รักษาวัฒนธรรมวิถีชุมชนถิ่นไทร-ยวน สู่การจัดการท่องเที่ยวชุมชนกาดคูบัว หรือตลาดคูบัวที่สะท้อนวิถีชีวิตของคนคูบัว ซึ่งเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางจากการสื่อสารผ่านช่องทางต่างๆ โดยมีหลักคิดการดำเนินงานที่สำคัญ คือ “เดินทีละก้าว กินข้าวทีละคำ” เป็นการสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ค่อยเป็นค่อยไปและเริ่มต้นจากคนในชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างรายได้จากกาดคูบัวไม่น้อยกว่า 2 ล้านบาทต่อเดือน หรือประมาณ 6 แสนบาทต่อสัปดาห์ ซึ่งเป็นการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจและการเปลี่ยนแปลงของชุมชนสู่การพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคง

เรียบเรียงเนื้อหาจากชุดความรู้
ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี จังหวัดราชบุรี

พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจ
ฐานรากตำบลลาดชุมขน/
บ้านคำ/ แปรรูป

การพัฒนาผลิตภัณฑ์สมุนไพร
โดยการเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย
ตำบลคอนสาย อำเภอแก้ว
จังหวัดอุดรธานี

จากทุนด้านทรัพยากรทางธรรมชาติ ได้แก่ สมุนไพรและผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ที่มีจำนวนมาก ผสมกับวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่ใช้สมุนไพรเป็นยาสำคัญในการรักษาสุขภาพมาอย่างช้านาน ชาวชุมชนตำบลคอนสายจึงได้พัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นในการนำสมุนไพรและผลผลิตทางการเกษตรมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์สมุนไพร และใช้เป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจภายในชุมชน โดยใช้เครือข่ายองค์กรชุมชนและสภาองค์กรชุมชนตำบลคอนสายเป็นหลักในการเชื่อมโยงทุนทางสังคม พัฒนาและหนุนเสริมให้เกิดการรวมกลุ่มในชุมชนที่หลากหลาย ได้แก่ กลุ่มแปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตร เช่น กลุ่มข้าวฮางอก กลุ่มผลิตสินค้าชุมชน เช่น กลุ่มจักรสาน กลุ่มทอผ้า กลุ่มทอเสื่ออก กลุ่มทำหมอนผ้าทอสมุนไพร กลุ่มธุรกิจชุมชนและบริหารจากภูมิปัญญาชุมชน กลุ่มพัฒนาระบบตลาด ระบบกระจายสินค้าชุมชน เช่น ร้านจำหน่ายสินค้าชุมชน กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชน เกิดการออกแบบการพัฒนาที่เปิดโอกาสให้ภาคประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดและการตัดสินใจ รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพแกนนำในพื้นที่ จนเกิดการนำทรัพยากรที่มีอยู่มาต่อยอดทั้งด้านการท่องเที่ยววัฒนธรรมเพื่อสุขภาพ พร้อมทั้งขยายความร่วมมือกับสภาองค์กรชุมชนตำบลใกล้เคียงในการสนับสนุนและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรมร่วมกัน ก่อให้เกิดเครือข่ายการพัฒนาทั้งภายในและภายนอกตำบล รวมไปถึงในระดับอำเภอ จังหวัด และภาค ทั้งนี้แผนการดำเนินงานด้านการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชนตำบลคอนสาย ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอแก้ว ประชากรจังหวัดอุดรธานี และเกิดการขยายผลจนสามารถเชื่อมโยงกับ “โครงการเมืองสมุนไพร” ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งตำบลคอนสายได้รับการสนับสนุนงบประมาณ จำนวน 150,400 บาท เพื่อการพัฒนากลุ่มอาชีพผ้าทอหมอนสมุนไพรเพื่อสุขภาพ

ข้อค้นพบจากการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในเรื่องของการใช้ฐานทุนทางสังคมและทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนงานและการประสานงานเชื่อมโยงแผนงานและกิจกรรมจากหน่วยงานภาคี ทำให้การขับเคลื่อนงานเป็นไปอย่างมีอัตลักษณ์เฉพาะตัว รวมไปถึงการมีศูนย์รวมในการรวมกลุ่มคน รวมแกนนำในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และรวมกลุ่มองค์กรชุมชนในตำบล ทำให้เกิดพลังในการขับเคลื่อนงานการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นโดยคนในชุมชนเอง

เรียบเรียงเนื้อหาจากชุดความรู้
ตำบลคอนสาย อำเภอแก้ว จังหวัดอุดรธานี

พื้นที่รูปธรรมเศรษฐกิจ ฐานรากด้านอื่นๆ (การเลี้ยงสัตว์)

เกษตรกรตำบลไร่พัฒนาปรับเปลี่ยนอาชีพ
สู่การเลี้ยงแพะแปลงใหญ่ เป็นอาชีพสร้างราย
ได้แก่ชุมชน
ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

ประชากรส่วนใหญ่ในพื้นที่ตำบลไร่พัฒนา อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำไร่ ทำสวน ซึ่งมักประสบปัญหาการขาดแคลนผลผลิตตกต่ำ ส่งผลให้ประชาชนมีรายได้น้อยและมีหนี้สินจำนวนมาก จากสภาพปัญหาดังกล่าว สภาองค์กรชุมชนตำบลไร่พัฒนา จึงเป็นแกนหลักร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลและภาคีอื่นๆ หาแนวทางเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน โดยมีการจัดทำแผนงานและขอรับงบประมาณส่งเสริมการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจ “การเลี้ยงแพะ” เนื่องจากในพื้นที่มีการปลูกพืชไร่ เช่น ข้าวโพด อ้อย ถั่ว และมัน ซึ่งใช้เป็นอาหารสัตว์ และแพะเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่เลี้ยงง่าย ปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดี รวมถึงให้ผลผลิตเป็นที่ต้องการของตลาด

กระบวนการขับเคลื่อนงานของสภาองค์กรชุมชนตำบลไร่พัฒนา มีการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการทำงานร่วมกันของประชาชนและหน่วยงานภาคีพัฒนาต่างๆ ได้แก่

- 1) สถาบันพัฒนาองค์กรชน หนุนเสริมกระบวนการเรียนรู้ และขับเคลื่อนให้เกิดการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนในพื้นที่ การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินผ่านโครงการบ้านพอเพียงชนบท และส่งเสริมการพัฒนาระบบเศรษฐกิจและทุนชุมชน
- 2) องค์การบริหารส่วนตำบลไร่พัฒนา สนับสนุนบุคลากรและสถานที่ ในการจัดทำแผนพัฒนาตำบล เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชน และขอรับงบประมาณสนับสนุนผ่านโครงการฝึกอบรมอาชีพตามความต้องการชุมชน ในการปรับเปลี่ยนอาชีพเกษตรกร
- 3) โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลไร่พัฒนา ให้ความรู้เกี่ยวกับสุขภาพของเกษตรกร และชี้ให้เห็นถึงผลเสียของการใช้สารเคมีในการเกษตร และ
- 4) สำนักงานเกษตรอำเภอมโนรมย์ ให้ความรู้และสนับสนุนเกษตรกรผู้เลี้ยงแพะขึ้นทะเบียนเป็นกลุ่มวิสาหกิจชุมชน

จากการขับเคลื่อนการพัฒนาโดยการมีส่วนร่วมของคนในพื้นที่ ร่วมกับแรงหนุนเสริมจากหน่วยงานภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงทำให้สามารถนำศักยภาพและทุนชุมชนที่มีมาสู่การปรับเปลี่ยนอาชีพเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกรที่เลี้ยงแพะ 80,000 - 100,000 บาทต่อปี ส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งและสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างมั่นคงของชุมชน

ประเด็นยุทธศาสตร์

การพัฒนาศักยภาพคนในขบวนการองค์กรชุมชนและ
องค์กรชุมชน

3

การส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพคนใน
ขบวนการองค์กรชุมชน

เป็นการวางรากฐานการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็ง โดยการพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของชนทำงาน พร้อมทั้งเสริมสร้างขีดความสามารถของขบวนการองค์กรชุมชน ซึ่งเป็นกลไกและแกนนำสำคัญในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ให้มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรมจริยธรรมและเท่าทันการเปลี่ยนแปลง ตลอดจนเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับองค์กรและชุมชนท้องถิ่น

การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาคุณภาพ
สภาองค์กรชุมชนตำบล

การสนับสนุนการขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน เป็นการดำเนินงานตามพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 มีเจตนารมณ์สำคัญในการส่งเสริมให้ชุมชน ซึ่งเป็นสังคมรากฐาน มีความเข้มแข็ง สามารถจัดการตนเองได้อย่างยั่งยืน มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นตามความหลากหลายของวิถีชีวิต วัฒนธรรมและภูมิปัญญาของท้องถิ่น และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน มีอำนาจหน้าที่ ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการจัดตั้งและพัฒนากิจการของสภาองค์กรชุมชนตำบล

ในปี 2561 มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

1) **การจัดตั้งกลไกสนับสนุนการดำเนินการสภาองค์กรชุมชน** เพื่อสนับสนุนและพัฒนาความเข้มแข็งของสภาองค์กรชุมชนให้สามารถดำเนินการได้ตามภารกิจ บทบาทและหน้าที่ที่กำหนดในพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 โดยในปีงบประมาณ 2561 จัดตั้งกลไกสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน 4 คณะ ได้แก่

- คณะอนุกรรมการสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน ประกอบด้วย นักวิชาการ ผู้แทนหน่วยงาน ประชาสังคม ผู้นำสภาองค์กรชุมชน และเจ้าหน้าที่สถาบันฯ รวม 26 คน โดยมีการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การพิจารณาแผนยุทธศาสตร์ การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน ปี พ.ศ. 2563 - 2565 ซึ่งเป็นการนำแผนยุทธศาสตร์ 5 ปี สภาองค์กรชุมชนมาจัดทำรายละเอียดกิจกรรม กำหนดกรอบงบประมาณเพื่อเป็นกรอบและวิธีการสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน การแก้ไขพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน โดยแต่งตั้งคณะทำงานศึกษา รวบรวมข้อเสนอการแก้ไขพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน เพื่อดำเนินการเฉพาะ

- คณะกรรมการดำเนินการตามกติกาที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล และได้มีการแต่งตั้งคณะทำงานย่อย เพื่อสนับสนุนการดำเนินงาน ได้แก่ คณะติดตามข้อเสนอเชิงนโยบาย คณะตรวจสอบกิจการสภาองค์กรชุมชน โดยมีผลการดำเนินงาน ได้แก่ จัดทำแผนยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชน 5 ปี (พ.ศ. 2561-2565) เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนงานสภาองค์กรชุมชน ซึ่งแผนยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนสภาองค์กรชุมชน 5 ปี ประกอบด้วย 4 ยุทธศาสตร์หลัก ได้แก่ (1) การขยายผลการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชน (2) การพัฒนาผู้นำสภาองค์กรชุมชน (3) การพัฒนาระบบและกลไกสนับสนุนสภาองค์กรชุมชน และ (4) การพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน

• **คณะทำงานประมวล พัฒนา และติดตามข้อเสนอเชิงนโยบาย** ทำบทบาทในการรวบรวมข้อเสนอจากสภาองค์กรชุมชนตำบลต่างๆ เพื่อเสนอต่อที่ประชุมในระดับชาติ และได้ร่วมกันกำหนดแผนงานเพื่อติดตามและรวบรวมข้อเสนอเชิงนโยบายแต่ละภาค การวางแผนพัฒนาฯ 10 ปีข้างหน้า เพื่อขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนในระดับตำบล ระดับจังหวัด และในระดับชาติ การจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศไทยที่สภาองค์กรชุมชนเข้าไปเกี่ยวข้อง 2 ด้าน ได้แก่ แผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม และแผนการปฏิรูปประเทศด้านการเมืองและการแก้ไข พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551

• **คณะตรวจสอบกิจการสภาองค์กรชุมชน** มีการลงพื้นที่ติดตามผลการดำเนินงานสภาองค์กรชุมชนตำบลพูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และผลการขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนตำบล ตลอดจนปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น โดยมีประเด็นการตรวจสอบผลผลิตจากการดำเนินการของสภาองค์กรชุมชนตำบล

2) **การส่งเสริมการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล** เกิดการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานระดับนโยบาย เพื่อสนับสนุนงานสภาองค์กรชุมชน ได้แก่ กรมการปกครอง สนับสนุนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลในพื้นที่ที่ยังไม่มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยประสานงานกับผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน และผู้ใหญ่บ้าน ก่อให้เกิดการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบล ปี 2561 จำนวน 805 แห่ง และนับตั้งแต่ประกาศใช้พระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 จนถึงปัจจุบัน (ณ เดือนกันยายน 2561) มีการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลทั้งสิ้น 7,291 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 93.17 ของจำนวนตำบล/เทศบาล/เขตทั่วประเทศ (7,825 แห่ง)

• **สมาชิก (กรรมการ) สภาองค์กรชุมชนตำบล** รวม 240,023 คน ประกอบด้วย 1) สมาชิกที่เป็นผู้แทนของชุมชน หรือท้องถิ่นดั้งเดิมในแต่ละหมู่บ้านและผู้แทนชุมชนอื่นในตำบลที่ได้รับคัดเลือกและมีจำนวนตามที่ประชุมสภาองค์กรชุมชนตำบลกำหนด และ 2) สมาชิกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวนไม่เกินหนึ่งในห้าของจำนวนสมาชิกในข้อ 1)

• **จำนวนชุมชน/กลุ่ม/องค์กรชุมชน/เครือข่ายองค์กรชุมชนที่จัดตั้ง** รวม 147,957 องค์กรชุมชน

ตาราง แสดงจำนวนการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลแยกตามรายภาค (ข้อมูล ณ วันที่ 13 กันยายน 2561)

ภาค	จำนวนตำบล/ เทศบาล/เขต ทั่วประเทศ	จำนวน สภาองค์กรชุมชนตำบล จัดตั้งจัดตั้งสะสม (พ.ศ. 2551 - 2561)	จำนวน สมาชิก (คน)	จำนวนกลุ่ม องค์กร ชุมชนที่จัดตั้ง (องค์กร)	จำนวน สภาองค์กรชุมชน ตำบลที่จัดตั้ง ในปี พ.ศ. 2561
ภาคเหนือ	1,471	1,367 (92.92%)	43,777	35,720	165
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,947	2,640 (89.58%)	92,598	54,692	404
ภาคใต้	1,176	1,138 (96.76%)	32,639	17,293	72
ภาคกลางและตะวันตก	1,449	1,402 (96.75%)	46,783	22,033	99
ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก	782	744 (95.14%)	24,226	18,219	65
รวม	7,825	7,291 (93.17%)	240,023	147,957	805

3) การขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน ตำบล

3.1) การพัฒนาคุณภาพสภาองค์กรชุมชน จำนวน 1,362 ตำบล

คิดเป็นร้อยละ 104.85 ของเป้าหมาย ก่อให้เกิดการยกระดับคุณภาพสภาองค์กรชุมชนเป็นกลไกกลางในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยมีการจัดทำข้อเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชุมชนประสบ/ข้อเสนอเชิงนโยบายระดับท้องถิ่นเสนอต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เทศบาลตำบล (ทต.) และหน่วยงานรัฐในระดับพื้นที่ เช่น สำนักงานเกษตร สำนักงานที่ดิน เป็นต้น โดยมีข้อเสนอในการแก้ไขและพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ซึ่งสามารถจำแนกประเด็นในการแก้ไขปัญหา ดังนี้

- (1) การจัดการระบบสาธารณสุขมูลฐานและการบริการสาธารณสุขชุมชน
- (2) การสนับสนุนด้านประกอบอาชีพ
- (3) การจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- (4) การพัฒนาคุณภาพชีวิต
- (5) การส่งเสริมประเพณี วัฒนธรรมชุมชน การศึกษา และศาสนา

ส่งผลให้ชุมชนได้รับการแก้ไขและพัฒนาที่สอดคล้องกับปัญหา/ความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน อันเป็นการเสริมสร้างประชาธิปไตยชุมชนจากฐานราก

3.2) การประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล
ครั้งที่ 1/2560 ระหว่างวันที่ 14-15 ธันวาคม 2560 หัวเรื่องการจัดประชุมคือ **“1 ทศวรรษ สภาองค์กรชุมชน นำมาศาสตร์พระราชา เดินหน้าปฏิรูปประเทศไทย”** โดยมีสาระสำคัญ คือ

- ข้อเสนอทางนโยบายของสภาองค์กรชุมชน 7 ประเด็น ได้แก่ (1) การจัดการภัยพิบัติ (2) ผลกระทบจากการใช้พระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย (ฉบับที่ 17) พ.ศ. 2560 (3) ผลกระทบจากพระราชกำหนดประมง พ.ศ. 2558 และฉบับเพิ่มเติม พ.ศ. 2560 (4) การแก้ปัญหาภัยพารา (5) การจัดการปัญหาที่ดินและทรัพยากรธรรมชาติ ลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรม (6) สังคมไทยกับการพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัย และ (7) การสร้างความมั่นคงทางอาหารเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก

- สรุปปัญหาที่ประชาชนในจังหวัดต่างๆ ประสบตามมาตรา 32 (3) แบ่งออกเป็น 4 ประเด็นใหญ่ ได้แก่ (1) ปัญหาการพัฒนาพื้นที่เขตเศรษฐกิจพิเศษและระเบียงเศรษฐกิจตะวันออก (2) ผลกระทบจากการทำเหมืองแร่ (3) ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ และ (4) ผลกระทบจากการก่อสร้างรถไฟรางคู่รถไฟความเร็วสูงและถนนมอเตอร์เวย์

ซึ่งได้มีการนำเสนอต่อรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เพื่อเสนอต่อคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2561 โดยการประชุมของคณะรัฐมนตรีได้รับทราบความเห็น ข้อเสนอแนะของที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล และมีมติมอบหมาย 1) ให้หน่วยงานที่รับผิดชอบการดำเนินการในเรื่องต่าง ๆ ประชาสัมพันธ์ผลและความคืบหน้าการดำเนินการให้ประชาชนได้รับทราบอย่างต่อเนื่อง และ 2) ให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องรับความเห็นของกระทรวงคมนาคมไปพิจารณาดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องต่อไป

3.3) การแก้ไขพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน

พ.ศ. 2551 จากการสนับสนุนส่งเสริมการจัดตั้งและพัฒนากิจการสภาองค์กรชุมชนตำบลกว่า 10 ปีที่ผ่านมา ซึ่งมีอุปสรรคหลายด้านที่เป็นข้อจำกัดของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ทำให้การขับเคลื่อนงานสภาองค์กรชุมชนเพื่อพัฒนาชุมชนเข้มแข็งดำเนินการได้อย่างล่าช้า ที่ประชุมในระดับชาติของสภาองค์กรชุมชนตำบล ปี 2560 ได้มีมติให้รวบรวมข้อเสนอปัญหาอุปสรรคต่างๆ ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ เพื่อประมวล สังเคราะห์ นำมาเป็นประเด็นเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ. 2551 ให้เอื้อต่อการสนับสนุนและพัฒนาสภาองค์กรชุมชนมากขึ้น และคณะกรรมการปฏิรูปประเทศด้านสังคมได้กำหนดให้การแก้ไขพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนเป็นประเด็นหนึ่งในแผนการปฏิรูปประเทศด้านชุมชนเข้มแข็ง คณะทำงานติดตามข้อเสนอเชิงนโยบายจึงได้รวบรวมข้อคิดเห็นจากพื้นที่นำมาวิเคราะห์ที่เป็นประเด็นสำคัญ เพื่อฟังความคิดเห็นจากผู้นำชุมชนและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ประเด็นสำคัญในการเสนอแก้ไขพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ได้แก่ การนิยามความหมาย ตำบล ความเป็นนิติบุคคลของสภาองค์กรชุมชนตำบล การกำหนดให้มีสภาองค์กรชุมชนจังหวัด และสภาองค์กรชุมชนแห่งชาติ และสำนักงานสภาองค์กรชุมชน การสังกัดหน่วยงานการเพิ่มบทบาทภารกิจ โดยเฉพาะการทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น รวมถึงการเข้าถึงแหล่งงบประมาณของภาครัฐ และการบริหารจัดการสภาองค์กรชุมชน

3.4) วัฏจักรการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชนตำบล

ซึ่งสภาองค์กรตำบลได้มีการขับเคลื่อนประเด็นงานต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรมในพื้นที่ ทั้งในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาเกษตรกรรมยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การแก้ปัญหาที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัย การแก้ปัญหาเร่งด่วนของชุมชนที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในพื้นที่ โดยมีตัวอย่างรูปธรรมการดำเนินงานของสภาองค์กรชุมชน ดังนี้

อุปสรรค
การดำเนินงาน
ของสภาองค์กรชุมชน
ตำบล

- **สภาองค์กรชุมชนตำบลที่มุ่งกับการจัดการน้ำโดยชุมชน อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์** สภาองค์กรชุมชนตำบลที่มุ่ง มีการพัฒนาประเด็นงานที่เป็นรูปธรรมของตำบลที่เด่นชัด คือ *การจัดการน้ำโดยชุมชน* โดยในปี 2557 สภาองค์กรชุมชนตำบลที่มุ่งได้เป็นแกนกลางในการแก้ปัญหาที่ท่วมตำบลที่มุ่ง และจัดทำโครงการฟื้นฟูสร้างเสริมศักยภาพผู้ประสบภัยหลังน้ำท่วม ผ่านการจัดทำแผนพัฒนาตำบลที่มีองค์ประกอบจากทุกภาคส่วนในตำบล เช่น กลุ่มองค์กร เครือข่ายต่างๆ สภาองค์กรชุมชน ท้องถิ่น ท้องที่ หน่วยงานภาคี เช่น โรงเรียน วัด อสม. และหน่วยงานภายนอก เป็นต้น เข้ามามีส่วนร่วม จนมีองค์ความรู้หรือชุดความรู้การพัฒนาชุมชนท้องถิ่น มีเครือข่ายที่สามารถเชื่อมโยงระหว่างตำบลได้ มีกฎกติกา / ข้อบัญญัติ และธรรมนูญตำบล ในการจัดการชุมชนท้องถิ่นของตนเองได้อย่างยั่งยืน
- **การปลูกข้าวอินทรีย์เพื่อสุขภาพ ตำบลกุดคำ อำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์** โดยมีสภาองค์กรชุมชนเป็นเครื่องมือ และเวทีกลางในการระดมสภาพปัญหาของตำบลและวิเคราะห์ตำบลแบบมีส่วนร่วม สร้างแนวคิดการพึ่งตนเองหันมาใส่ใจด้านสุขภาพ ผ่านกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่น และจัดทำโครงการพัฒนาข้าวเกษตรอินทรีย์เพื่อสุขภาพ
- **สภาองค์กรชุมชนตำบล คนเสนางคนิคมจัดการตนเอง** สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลเสนางคนิคม อำเภอสนางคนิคม จังหวัดอำนาจเจริญ จัดตั้งขึ้น เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2551 จากแนวคิดของของแกนนำในระดับจังหวัดที่ต้องการสร้าง “นโยบายสาธารณะ” หรือกติกาหรือข้อกำหนดของตำบล เพื่อให้เป็นหลักคิด แนวทางในการดำเนินชีวิต โดยนำเอาคติ ความเชื่อ คำบอกเล่าของคนรุ่นเก่า มาปรับใหม่ให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน เรียกว่า “ธรรมนูญประชาชนบ้านบก-บ้านหนองทับม้า ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2555” สภาองค์กรชุมชนเทศบาลตำบลเสนางคนิคม ดำเนินงานตามบทบาทหน้าที่ที่สำคัญๆ เช่น การจัดเวทีแสดงความคิดเห็นต่อการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่งเสริมให้ภาคประชาสังคมมีความเข้มแข็ง คือ “ธรรมนูญประชาชนคนอำนาจเจริญ” และประกาศเจตนารมณ์ของเมืองว่าจะเป็น “เมืองธรรมเกษตร” ในเวลา 20 ปี การทำงานขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะที่สำคัญๆ ให้ประสบความสำเร็จ การประชุมสามัญ (ประชุมใหญ่) ปีละ 4 ครั้ง เพื่อจัดทำแผนพัฒนาดตนเอง
- **การจัดการป่าชุมชน “ป่าน้ำบ่อทราย” สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านถ้ำ อำเภอดอกคำใต้ จังหวัดพะเยา** สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านถ้ำ จัดตั้งเมื่อปี 2553 มีองค์ประกอบ ตัวแทนกลุ่มอาชีพ-องค์กรต่างๆ ในพื้นที่ ทำหน้าที่เป็นตัวแทนภาคประชาชน สรุปลปัญหาและแนวทางแก้ไข โดยสภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านถ้ำ จัดทำประชาคมหมู่บ้านเรื่องการอนุรักษ์ป่าชุมชน พร้อมส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ป่าชุมชน ไม่ว่าจะเป็น ท้องที่ ท้องถิ่น ผู้นำชุมชน คนในชุมชน และหน่วยงานภาคีต่างๆ รวมทั้งการตั้งกฎระเบียบในหมู่บ้านมีบทลงโทษที่ชัดเจน การแต่งตั้งคณะกรรมการดูแลอนุรักษ์ป่าชุมชน การสร้างจิตสำนึกร่วมโดยใช้วิถีวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยมีเป้าหมายเพื่อให้พื้นที่ป่าดังกล่าวได้รับการบริหารจัดการอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการโดยการมีส่วนร่วมของราษฎรในพื้นที่ ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการควบคุมดูแลรักษา และสามารถใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนได้อย่างยั่งยืน

การสนับสนุนการพัฒนาสวัสดิการชุมชน

การพัฒนาสวัสดิการชุมชน เป็นการสร้างหลักประกันเพื่อความมั่นคงของคนในชุมชน ให้คนในชุมชนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ทั้งในรูปของสิ่งของ เงินทุน และการช่วยเหลือเกื้อกูลเกี่ยวกับวิถีชีวิตตั้งแต่เกิด แก่ เจ็บ ตาย ซึ่งเป็นระบบการช่วยเหลือเกื้อกูลของคนในท้องถิ่นที่มีรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายก่อให้เกิดรายได้ ลดรายจ่าย นำไปสู่การแก้ไขปัญหาความยากจนเป็นการจัดสวัสดิการชุมชน โดยชุมชน เพื่อชุมชนบนพื้นฐาน “ให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี” ซึ่งมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ คือ การใช้ทุนทางสังคมที่มีอยู่แต่ละชุมชนเป็นฐานในการจัดสวัสดิการให้ครอบคลุมตั้งแต่เกิดจนตาย บนฐานของการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและสร้างพลังในการพึ่งตนเอง สร้างความร่วมมือกับภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการสนับสนุนให้เกิดการจัดสวัสดิการอย่างต่อเนื่อง

ยุทธศาสตร์สวัสดิการชุมชน พ.ศ. 2561-2565

การสนับสนุนสวัสดิการชุมชนขับเคลื่อนงานภายใต้ยุทธศาสตร์สวัสดิการชุมชน พ.ศ. 2561-2565

วิสัยทัศน์ สวัสดิการชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นำสู่ความเจริญ สันติสุขของสังคมไทยอย่างยั่งยืน

- **สวัสดิการชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง** หมายถึง 1) ระบบสวัสดิการชุมชนที่หลากหลาย คำนึงถึงวิถีชีวิตที่ติงามของชุมชน ทุกคนเป็นเจ้าของ ยึดการให้อย่างมีคุณค่า รับอย่างมีศักดิ์ศรี คนในชุมชนมีความสัมพันธ์กันอย่างเกื้อกูล 2) ระบบสวัสดิการชุมชนมีการบริหารจัดการที่ดี มีกติการ่วมของชุมชนตามหลักธรรมาภิบาล 3) ระบบสวัสดิการชุมชนที่สามารถสร้างคุณค่า ทำนุบำรุงสิ่งที่ติงามของชุมชน ทรัพยากรของชุมชนอย่างสร้างสรรค์ 4) ระบบสวัสดิการที่ใช้กองทุนสวัสดิการชุมชนเชื่อมโยงทุนทางสังคมของท้องถิ่นให้เกิดคุณค่าแก่ชุมชน สังคมและประเทศ

- **สวัสดิการชุมชนยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง** หมายถึง 1) ประชาชน สมาชิกเข้าใจ เข้าถึงคุณค่า อุดมการณ์ของสวัสดิการชุมชน และนำมาปฏิบัติในการพัฒนาชีวิตของตนเอง ชุมชน และสังคม 2) วิธีการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนยึดหลักความพอประมาณ ความมีเหตุมีผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยคำนึงถึงความรู้ คุณธรรม และความหลากหลายของชุมชน

- **นำสู่ความเจริญ สันติสุขของสังคมไทยอย่างยั่งยืน** หมายถึง 1) ระบบสวัสดิการชุมชนสร้างความเข้มแข็งของสังคมจากฐานราก และเป็นกลไกในการพัฒนาความเจริญแก่ประเทศไทย 2) ระบบสวัสดิการชุมชนทำให้คนในชุมชนมีความรัก ความสามัคคี ดูแลซึ่งกันและกัน 3) ระบบสวัสดิการชุมชนมีความก้าวหน้าเติบโตอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมเป็นมรดกของชุมชนท้องถิ่นจากรุ่นสู่รุ่น

พันธกิจ เครือข่ายสวัสดิการชุมชน มีพันธกิจในการขยายพื้นที่และพัฒนาความเข้มแข็งขององค์กรสวัสดิการชุมชน เสริมสร้างขบวนการสวัสดิการชุมชนและเชื่อมโยงเครือข่ายการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นในทุกระดับ พัฒนาระบบข้อมูลการจัดการความรู้ และเครือข่ายการเรียนรู้สวัสดิการชุมชน และพัฒนานโยบายสาธารณะสวัสดิการชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น จังหวัด และระดับชาติ

ประเด็นยุทธศาสตร์	เป้าประสงค์	กลยุทธ์	ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในปี 2565
1. การเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบสวัสดิการชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> • คนส่วนใหญ่ในชุมชนเป็นผู้ให้และได้รับการคุ้มครองจากระบบสวัสดิการชุมชน • กองทุนสวัสดิการชุมชนมีระบบบริหารจัดการที่ดี • กองทุนสวัสดิการชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ 	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างอุดมการณ์และพัฒนาแกนนำสวัสดิการชุมชน • ขยายฐานสมาชิกให้ครอบคลุมคนส่วนใหญ่ในพื้นที่ • ขยายกองทุนสวัสดิการให้ครอบคลุมพื้นที่ อปท. ทั่วประเทศ • พัฒนาระบบการบริหารจัดการที่ดี • ขยายประเภทสวัสดิการให้สอดคล้องกับปัญหาความต้องการ ฐานะการเงิน กองทุน และบริบทพื้นที่ • บูรณาการทุนภายในชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งตนเองของกองทุน 	<ul style="list-style-type: none"> • เกิดแกนนำที่เข้าใจหลักคิดและอุดมการณ์สวัสดิการชุมชน 50,000 คน • สมาชิกสวัสดิการชุมชนทั่วประเทศ ไม่น้อยกว่า 10 ล้านคน • มีกองทุนสวัสดิการครอบคลุมพื้นที่ 95% ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น • กองทุนสวัสดิการร้อยละ 80 มีระบบบริหารจัดการที่ดี • 50% ของกองทุนสวัสดิการสามารถพึ่งตนเองได้
2. การเสริมสร้างและเชื่อมโยงเครือข่าย	<ul style="list-style-type: none"> • ขบวนการสวัสดิการชุมชนเข้มแข็ง • สวัสดิการชุมชนเป็นฐานของยุทธศาสตร์ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองสามารถบูรณาการระหว่างชุมชน หน่วยงาน และภาคีเครือข่าย 	<ul style="list-style-type: none"> • สร้างความเข้มแข็งเครือข่ายสวัสดิการชุมชนให้เป็นขบวนการในทุกระดับ • เชื่อมโยงกองทุนสวัสดิการชุมชนกับงานพัฒนาด้านต่างๆ ในชุมชนท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> • มีเครือข่ายสวัสดิการชุมชนที่ทำงานต่อเนื่อง ทุกจังหวัด ทุกภาค และระดับประเทศ • ร้อยละ 50 ของพื้นที่สวัสดิการเป็นฐานการเชื่อมโยงสู่งานพัฒนาด้านอื่นๆ
3. การพัฒนาระบบข้อมูลจัดการความรู้และการเรียนรู้	<ul style="list-style-type: none"> • สวัสดิการชุมชนใช้ข้อมูลและองค์ความรู้ในการพัฒนางาน และพัฒนาคน 	<ul style="list-style-type: none"> • ส่งเสริมการใช้ฐานข้อมูลเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการ • ส่งเสริมการจัดการความรู้และพัฒนานวัตกรรมสวัสดิการชุมชน • สร้างเครือข่ายการเรียนรู้ร่วมกันของสวัสดิการชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • กองทุนสวัสดิการชุมชนร้อยละ 80 มีฐานข้อมูลสมาชิกและรายงานสถานะการเงินที่เป็นปัจจุบัน • เกิดชุดความรู้/นวัตกรรมสวัสดิการชุมชน 300 เรื่อง
4. พัฒนานโยบายสาธารณะและสนับสนุนระบบสวัสดิการชุมชน	<ul style="list-style-type: none"> • อปท. หน่วยงานรัฐทุกระดับสนับสนุนสวัสดิการชุมชนอย่างต่อเนื่อง • สวัสดิการชุมชนเป็นรากฐานสำคัญของสังคมสวัสดิการ • เกิด พ.ร.บ. สวัสดิการชุมชน 	<ul style="list-style-type: none"> • ผนึกพลังความร่วมมือกับท้องถิ่นในการจัดสวัสดิการชุมชนท้องถิ่น • ผลักดันให้สวัสดิการชุมชนเป็นยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัดและยุทธศาสตร์ชาติ • สวัสดิการชุมชนเชื่อมโยงกับระบบสวัสดิการสังคมอื่นๆ • ผลักดันให้เกิด พ.ร.บ.สวัสดิการชุมชน และ หรือแก้กฎหมาย กฎระเบียบที่เป็นข้อขัดข้องต่อการสนับสนุนสมทบสวัสดิการ 	<ul style="list-style-type: none"> • ร้อยละ 50 ของกองทุนสวัสดิการชุมชนได้รับการสมทบงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น • ยุทธศาสตร์สวัสดิการชุมชนบรรจุอยู่ในยุทธศาสตร์พัฒนาจังหวัด/แผนขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอย่างน้อย 30 จังหวัด • สมาชิกทุกคนได้รับการสมทบงบประมาณจากรัฐบาลส่วนกลางอย่างน้อย 3 รอบ • ได้ร่าง พ.ร.บ. สวัสดิการชุมชนที่มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

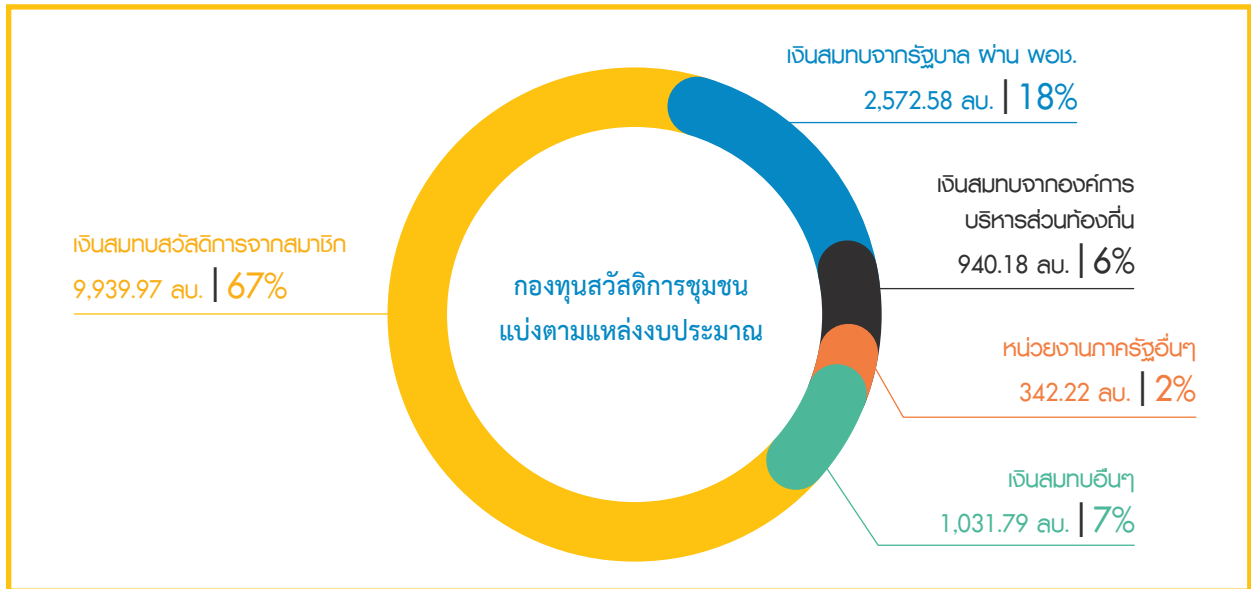
ผลการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนปี 2561 ตามยุทธศาสตร์การพัฒนาสวัสดิการชุมชน

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างความเข้มแข็งระบบสวัสดิการชุมชน

1.1 ภาพรวมกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล การส่งเสริมการพัฒนาาระบบสวัสดิการชุมชนนับตั้งแต่ปี 2548 จนถึงเดือนกันยายน 2561 มีการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล/เมือง จำนวน 5,983 กองทุน สมาชิกกองทุน 5,469,021 ราย และเงินกองทุนรวมกว่า 14,826.64 ล้านบาท

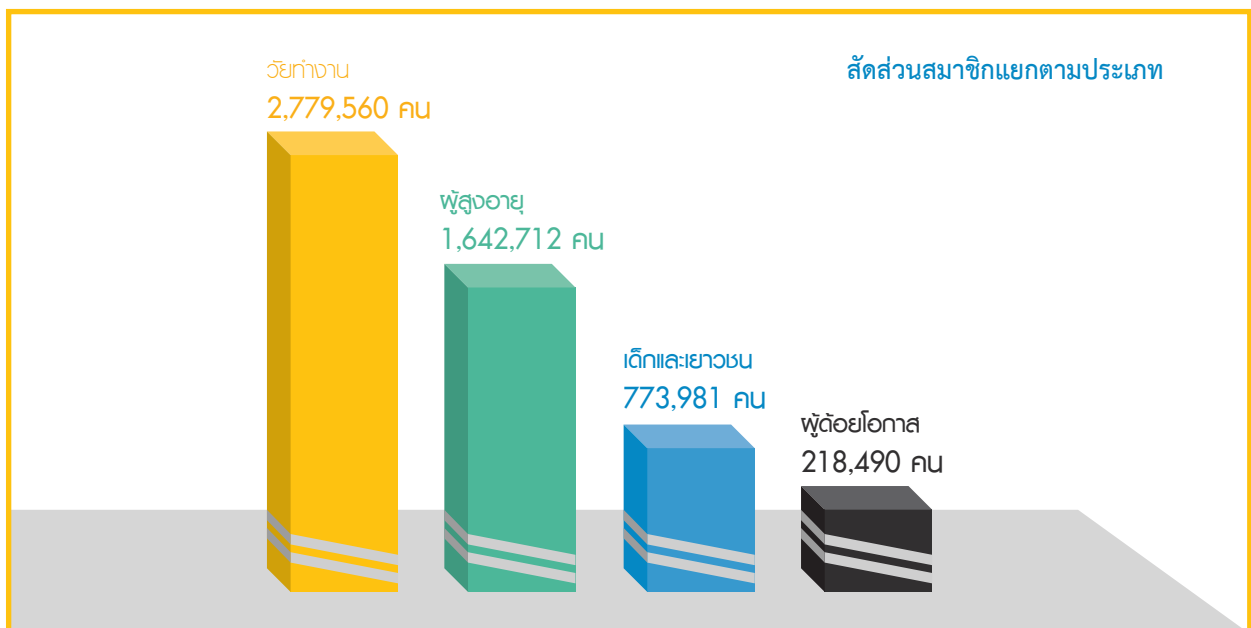
ภาค	จำนวน อปท. ทั้งหมด	จำนวน กองทุน (%)	จำนวนหมู่บ้าน		ปี 2561 (สะสม)		จำนวนคน: กรรมการ (คน)
			ทั้งหมด	เข้าร่วม (%)	จำนวน สมาชิก (คน)	จำนวนเงินกองทุน ของชุมชน (บาท)	
ภาคเหนือ	1,471	1,145 (77.84)	10,649	10,179 (95.59)	1,148,720	2,639,755,422	56,873
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	2,947	2,179 (73.94)	21,450	21,044 (98.11)	2,106,407	5,123,715,510	98,070
ภาคใต้	1,176	1,096 (93.20)	8,386	7,964 (94.97)	1,038,059	2,904,772,200	83,511
ภาคกลางและตะวันตก	1,449	913 (63.01)	8,075	7,810 (69.72)	596,395	1,601,416,679	73,765
ภาคกรุงเทพฯและ ปริมณฑลและตะวันออก	782	650 (83.12)	48,565	6,090 (12.54)	579,440	2,556,984,110	40,867
รวม	7,825	5,983 (76.46)	97,125	53,087 (54.66)	5,469,021	14,826,643,921	353,086

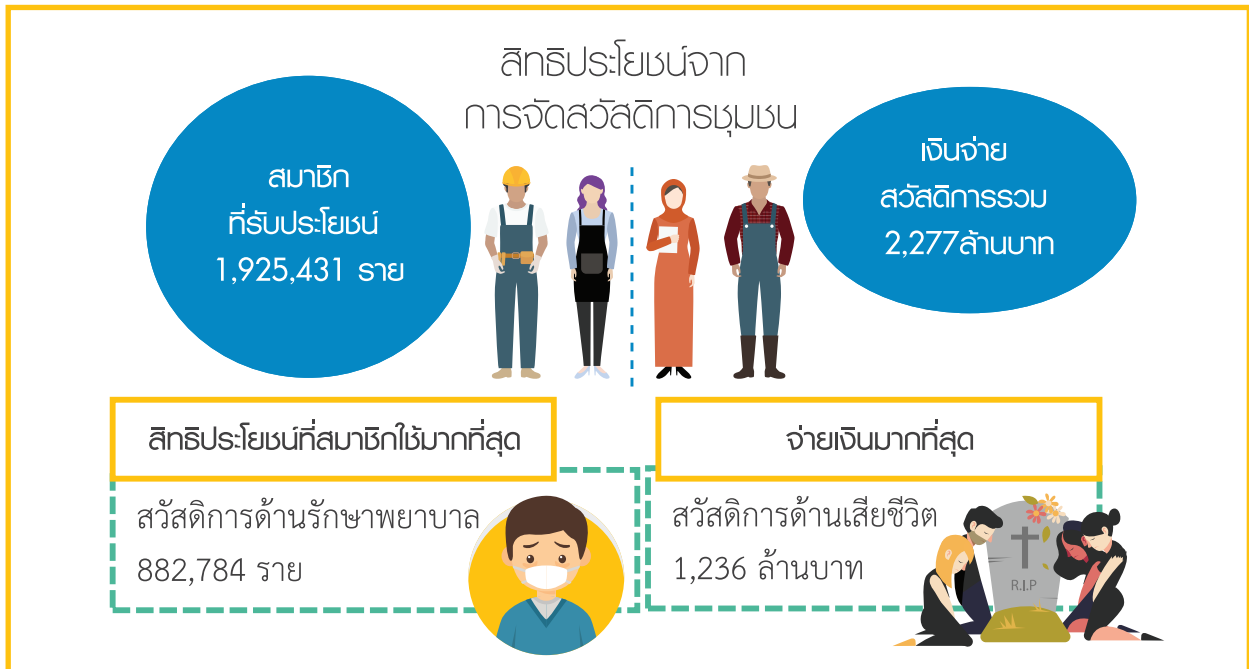
ลำดับ	ที่มาของเงินกองทุน	จำนวน(บาท)	ร้อยละ
1	เงินสมทบสวัสดิการจากสมาชิก	9,939,973,539.99	67
2	เงินสมทบจากรัฐบาลผ่านสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)	2,572,582,237.24	18
3	เงินสมทบจากองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น (อบต./เทศบาล/อบจ.)	940,180,528.42	6
4	เงินสมทบจากหน่วยงานภาครัฐอื่นๆ (ที่นอกเหนือจากการสมทบที่ผ่าน พอช.)	342,224,261.52	2
5	เงินจากแหล่งอื่นๆ เช่น ภาคเอกชน เงินบริจาค ฯลฯ	1,031,799,631.94	7
รวมทั้งหมด		14,826,760,199.11	100

ในส่วนของจำนวนผู้เข้าร่วมเป็นสมาชิกพบว่ากองทุนสวัสดิการชุมชนมีสมาชิกกว่า 5.4 ล้านคน แยกเป็น บุคคลทั่วไปในวัยทำงาน 2,779,560 ราย หรือร้อยละ 52 มากที่สุด รองลงมาคือ ผู้สูงอายุ 1,642,712 ราย หรือร้อยละ 30 เด็กและเยาวชน 773,981 ราย หรือร้อยละ 14 และผู้ด้อยโอกาส 218,490 ราย หรือร้อยละ 4 ตามลำดับ

ประเภทการจัดสวัสดิการ

กองทุนสวัสดิการชุมชน มีการจัดสวัสดิการพื้นฐานแก่สมาชิก โดยครอบคลุมทุกช่วงชีวิต คือ เกิด แก่ เจ็บ ตาย ผู้ด้อยโอกาส ซึ่งจัดสวัสดิการชุมชนครอบคลุมได้มากกว่า 13 ประเภท อาทิ สวัสดิการรับขวัญเด็กแรกเกิด อุปกรณ์การเรียนของนักเรียน จ่ายกรณีเข้ารับรักษาตัวในโรงพยาบาล บำนาญผู้สูงอายุ สวัสดิการเสียชีวิตจัดงานศพ สวัสดิการผู้ด้อยโอกาส คนพิการ ทุนประกอบอาชีพ ภัยพิบัติ ฯลฯ แม้จำนวนเงินการจ่ายให้แก่สมาชิกจะไม่มากนักตามสถานะการเงินแต่ละกองทุน แต่สวัสดิการที่ได้รับ เช่น การที่ตัวแทนกองทุนได้ไปเยี่ยมไข้หรือเป็นเจ้าภาพงานศพ ทำให้เกิดความภาคภูมิใจมีคุณค่าทางจิตใจ จากข้อมูล ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 มีผู้ได้รับสวัสดิการตรงประมาณ 1,925,431 ราย เงินจ่ายสวัสดิการรวม 2,277 ล้านบาท โดยประเภทการจัดสวัสดิการด้านการรักษาพยาบาลมีผู้ได้รับสวัสดิการมากที่สุดจำนวน 882,784 ราย และจำนวนเงินการจ่ายสวัสดิการด้านการเสียชีวิตมีจำนวนมากที่สุดกว่าทุกประเภทจำนวน 1,236 ล้านบาท

1.2 การสอบทานกองทุนสวัสดิการรายภาค เพื่อพัฒนาระดับกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เป็นที่ยอมรับกว้างขวางของสังคมมากขึ้น ในปี 2561 คณะทำงานสวัสดิการชุมชน ตัวแทนกองทุนสวัสดิการ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้จัดให้มีการสอบทานกองทุนสวัสดิการทั่วประเทศ โดยกำหนดเกณฑ์ความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการ เป็น 4 ระดับ คือ ระดับ A = ดีมาก ระดับ B = ดี ระดับ C = พอใช้ และระดับดี D =

ต้องปรับปรุงพัฒนา ซึ่งกองทุนระดับ A มีลักษณะเป็นกองทุนที่มีความเข้มแข็ง มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น มีการจัดสวัสดิการหลากหลาย ผู้รับผลประโยชน์ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย มีการบริหารจัดการที่มีวัตถุประสงค์ชัดเจน ระเบียบเหมาะสมกับสถานะกองทุน มีการปฏิบัติตามระเบียบ จัดเก็บเอกสารจัดทำบัญชีและรายงานต่อสมาชิก และสาธารณะ มีการเชื่อมโยงงานกับหน่วยงานภาคีต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน รวมถึง

การพัฒนาาระบบข้อมูล การส่งเสริมการเรียนรู้และเป็นศูนย์เรียนรู้การจักระบบสวัสดิการชุมชน รวมทั้งมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาด้านสวัสดิการสังคมในแผนชุมชน/แผนตำบลสำหรับระดับ B C D จะมีความเข้มข้นการดำเนินงานในเรื่องต่างๆ ลดลงตามลำดับความสามารถของแต่ละกองทุน

ผลการสอบทานกองทุนสวัสดิการชุมชนจำนวน 4,367 กองทุน จำแนก เป็นระดับ A จำนวน 493 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 11 ระดับ B จำนวน 1,354 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 31 ระดับ C จำนวน 1,361 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 32 ระดับ D จำนวน 1,159 กองทุน คิดเป็นร้อยละ 26 ซึ่งผลการสอบทานดังกล่าวจะนำไปสู่พัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนให้มีความเข้มแข็งเพิ่มขึ้นในปีต่อไป

ภาค	จำนวนเป้าหมายกองทุนสวัสดิการ	กองทุนสวัสดิการชุมชนที่มีการสอบทาน		ระดับความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการชุมชน			
		จำนวนกองทุน	ร้อยละ	ดีมาก (A)	ดี (B)	พอใช้ (C)	ต้องปรับปรุง (D)
เหนือ	1,144	723	63.20	91	243	256	133
ใต้	1,092	992	90.84	115	256	272	349
ตะวันออกเฉียงเหนือ	2,162	1,434	66.33	190	505	434	305
กลางและตะวันตก	906	845	93.27	61	231	271	282
กทมาฯ ปริมณฑลและตะวันออก	647	373	57.65	36	119	128	90
ภาพรวม	5,951	4,367	73.38	493 (11%)	1,354 (31%)	1,361 (32%)	1,159 (26%)

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 2 การเสริมสร้างเชื่อมโยงเครือข่าย

2.1 การประเมินกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลด้านคุณธรรมและธรรมาภิบาล การส่งเสริมด้านคุณธรรมและธรรมาภิบาลของกองทุนสวัสดิการชุมชนที่ผ่านมา เกิดการหารือร่วมระหว่างเครือข่ายสวัสดิการชุมชน ศูนย์คุณธรรม และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาระดับการประเมินตนเองของกองทุนสวัสดิการ โดยเป็นการดำเนินงานต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2560 ซึ่งได้มีการออกแบบเครื่องมือส่งเสริมธรรมาภิบาลของกองทุนสวัสดิการชุมชน 5 หมวด คือ 1. วิสัยทัศน์ 2. พหุเพียง 3. สุจริต 4. จิตอาสา 5. มีวินัย ใช้แนวคิดการบริหารจัดการ ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติ การส่งเสริม การพัฒนา การจัดการความรู้ การสื่อสาร การบริหารงานอย่างโปร่งใส การจัดการความเสี่ยง การเชื่อมโยงขยายผล การติดตามประเมินผล อย่างมีคุณธรรมจริยธรรมของกองทุนสวัสดิการชุมชน

ในปี 2561 เป็นการสร้างความเข้าใจและทดลองใช้คู่มือการประเมินกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลด้านคุณธรรมและธรรมาภิบาล โดยแบบประเมินแบ่งเป็น 6 หมวด ได้แก่

- **หมวดที่ 1** การนำองค์กรด้วยหลักคุณธรรม การกำหนดค่านิยมด้านคุณธรรมและธรรมาภิบาล
- **หมวดที่ 2** การได้มาซึ่งคณะกรรมการและสมาชิกที่เป็นธรรม การได้มาของกรรมการ คุณสมบัติของสมาชิก
- **หมวดที่ 3** การกำหนดแผนพัฒนากองทุนอย่างมีธรรมาภิบาล กระบวนการกำหนดแผนพัฒนากองทุนองค์ประกอบของแผนพัฒนากองทุน
- **หมวดที่ 4** การบริหารและส่งเสริมสมาชิกตามหลักคุณธรรมและธรรมาภิบาล ระเบียบบริหารกองทุนตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารกองทุนตามหลักธรรมาภิบาล การส่งเสริมสมาชิกให้มีคุณธรรมและความพอเพียง
- **หมวดที่ 5** การสื่อสารและการติดตามผลเพื่อการอยู่ร่วมกัน การสื่อสารเพื่อการอยู่ร่วมกัน การติดตามเพื่อการอยู่ร่วมกัน
- **หมวดที่ 6** ผลการดำเนินงานเพื่อความยั่งยืน ประสิทธิภาพของกองทุน ความยั่งยืนในการบริหารกองทุนตามหลักคุณธรรม ซึ่งศูนย์คุณธรรมจะจัดทำคู่มือการประเมินกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลด้านคุณธรรมและธรรมาภิบาล เผยแพร่เพื่อสร้างมาตรฐานกองทุนสวัสดิการชุมชนมีคุณธรรม และธรรมาภิบาลต่อไป

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาระบบข้อมูล จัดการความรู้และการเรียนรู้

3.1 การมอบรางวัลองค์กรสวัสดิการชุมชน : ผู้สรรค์สร้างความมั่นคงของมนุษย์ตามแนวคิด ศาสตราจารย์ ดร.ปวย อึ้งภากรณ์ “คุณภาพแห่งชีวิต ปฏิทินแห่งความหวัง จากครรภ์มารดาถึงเชิงตะกอน” ประจำปี 2561 โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนร่วมกับวิทยาลัยพัฒนาศาสตร์ ปวย อึ้งภากรณ์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มูลนิธิมั่นพัฒนา มูลนิธิบูรณะชนบทแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ คณะอนุกรรมการส่งเสริมกองทุนสวัสดิการชุมชนระดับประเทศ ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เครือข่ายสวัสดิการชุมชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2559 เพื่อยกย่อง เชิดชู องค์กร/กองทุนสวัสดิการชุมชนที่ดำเนินงานช่วยเหลือ ดูแลคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนอย่างโดดเด่นในด้านต่างๆ ผลการพิจารณามอบรางวัลฯ 9 ประเภท ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 มีดังต่อไปนี้

ประเภทรางวัล	กองทุนที่ได้รับรางวัล
1. ด้านการสร้างครอบครัวอบอุ่นการดูแลผู้สูงอายุและคุณค่าในสังคม	กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลห้วยงู อำเภอนาคู จังหวัดชัยนาท
2. ด้านการส่งเสริมสุขภาพ การรักษาดูแล ป้องกัน สุขภาวะของคนในชุมชน	กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทับพริก อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
3. ด้านการพัฒนาเด็กเยาวชนและการศึกษา เพื่อการเติบโตเป็นคนดี และมีคุณภาพ	กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า อำเภอมะเใจ จังหวัดพะเยา
4. ด้านการพัฒนาการประกอบอาชีพพัฒนาระบบเศรษฐกิจชุมชนและการแก้ไขปัญหาหนี้สิน	กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลท่างาม อำเภอลือบุรี จังหวัดสิงห์บุรี
5. ด้านการดูแลรักษาธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมการอนุรักษ์พลังงาน การจัดการขยะการจัดการและฟื้นฟูภัยพิบัติ	กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลออย อำเภอปง จังหวัดพะเยา
6. ด้านการจัดการ/จัดสรรที่ดินทำกิน เพียงพอต่อการดำรงชีพ การสร้างความมั่นคงทางด้านอาหาร	ไม่มีกองทุนที่ได้รับรางวัล
7. ด้านการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการกองทุนที่ดีและมีธรรมาภิบาล	กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลทับจันทร์ อำเภอรัญประเทศ จังหวัดสระแก้ว
8. ด้านผลงานการจัดสวัสดิการชุมชนแบบองค์รวม หลายมิติ สามารถเชื่อมโยง/บูรณาการทรัพยากรจากหลากหลายแหล่ง เพื่อแก้ไขปัญหาของสมาชิกได้อย่างมีประสิทธิภาพ	กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลบางเลน อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม
9. การฟื้นฟูระบบคุณค่าวัฒนธรรม การอยู่ร่วมกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลระหว่างกัน หนุนช่วยเพื่อนรวมทั้งร่วมมือกับหน่วยงาน/ภาคีเครือข่ายต่างๆ เพื่อแก้ไขปัญหาของชุมชนและสังคม	กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลหนองหงส์ อำเภอนางรอง จังหวัดนครราชสีมา

จากการมอบรางวัลองค์กรสวัสดิการชุมชน ส่งผลให้หน่วยงานและองค์กรสวัสดิการชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชน และเป็นการเสริมสร้างความเข้มแข็งของกองทุนสวัสดิการชุมชน เผยแพร่ระบบสวัสดิการให้เป็นที่รู้จักในวงกว้างเกิดการประสานเครือข่ายสวัสดิการชุมชนในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และนำไปสู่การขยายผลกองทุนสวัสดิการให้ครอบคลุมทั่วประเทศ

ประเด็นยุทธศาสตร์ที่ 4 พัฒนาระบบสวัสดิการชุมชนและสิ่งแวดล้อม เพื่อสนับสนุนระบบสวัสดิการชุมชน

4.1 การขับเคลื่อนผลักดัน พ.ร.บ. สวัสดิการชุมชน

ยึดหลักการและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติที่จะเสนอให้มีการแก้ไขกฎหมายเพื่อรองรับสิทธิของบุคคลและชุมชน ในการจัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชนตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มาตรา 43 (4) บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคลและชุมชนในการจัดให้มีระบบสวัสดิการชุมชน รวมทั้งสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐ

ในปี 2560 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ได้ร่วมกันจัดทำร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ ...) พ.ศ. ซึ่งปี 2561 เครือข่ายสวัสดิการชุมชน 5 ภาค และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนได้มีข้อเสนอร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมระบบการจัดสวัสดิการของชุมชน

การพัฒนาศักยภาพคนนำเพื่อการเปลี่ยนแปลง

สถาบันฯ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน เพื่อพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของคนทำงานในขบวนองค์กรชุมชน และผู้นำชุมชนท้องถิ่น มุ่งหวังให้คนในขบวนองค์กรชุมชน และองค์กรชุมชน มีความรู้ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม ตามหลักธรรมาภิบาล เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และเป็นภูมิคุ้มกันที่ดีให้กับองค์กรและชุมชนท้องถิ่น จึงกำหนด**ยุทธศาสตร์การพัฒนาคคนในขบวนองค์กรชุมชน 3 ปี (พ.ศ. 2561-2563)** เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาภายใต้วิสัยทัศน์ **“ผู้นำ และคนในขบวนองค์กรชุมชน เป็นคนมีคุณธรรม มีความสามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นไปสู่การจัดการตนเองและเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้”**

ยุทธศาสตร์การพัฒนาคคนในขบวนองค์กรชุมชน

1

การพัฒนาผู้นำ และคนในขบวนองค์กรชุมชน ให้มีคุณธรรม มีคุณภาพสามารถขับเคลื่อนการพัฒนา โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ไปสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

เป้าประสงค์ : ผู้นำ และคนในขบวนองค์กรชุมชน ได้รับการพัฒนาเป็นคนที่มีคุณธรรม มีคุณภาพ สามารถขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นไปสู่การจัดการตนเอง และเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้

2

การใช้พื้นที่ปฏิบัติการเป็นฐานสำคัญในการเรียนรู้จากการปฏิบัติ (Learning by doing) ในการพัฒนาความสามารถ ผู้นำ และคนในขบวนองค์กรชุมชน และเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนท้องถิ่น

เป้าประสงค์ : ผู้นำ และคนในขบวนองค์กรชุมชน มีพื้นที่ปฏิบัติการที่สามารถพัฒนา และบริหารจัดการชุมชนท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3

การจัดการความรู้ สร้างกระบวนการเรียนรู้ นวัตกรรมการพัฒนา เป็นชุมชนนักปฏิบัติ (COPs : Community of Practice) และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้

เป้าประสงค์ : ผู้นำ และคนในขบวนองค์กรชุมชนมีการจัดการความรู้ และการนำเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นเครื่องมือในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ระหว่างกัน โดยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์

4

การพัฒนาและยกระดับขีดความสามารถของผู้นำ และคนในขบวนองค์กรชุมชน ในการสร้างพื้นที่ปฏิบัติการ พื้นที่รูปธรรม องค์ความรู้ วิชาการชุมชนท้องถิ่น สื่อสารสู่สาธารณะชุมชนท้องถิ่น

เป้าประสงค์ : ผู้นำ คนในขบวนองค์กรชุมชน และภาคเครือข่าย สามารถนำองค์ความรู้ด้านการพัฒนาในมิติต่างๆ ของผู้นำและคนในขบวนองค์กรชุมชน ไปปฏิบัติการปรับใช้ตามบริบทของพื้นที่อย่างเป็นรูปธรรม และสื่อสารสาธารณะเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลง

แนวทางการพัฒนาศักยภาพคนในชุมชนองค์กรชุมชน

แนวทางที่ 1 การพัฒนาวิถีคิดและทัศนคติ (Attitude)

● **การรู้จักตนเอง (Self-awareness)** คือ การรับรู้และรู้จักความสามารถของตนเอง โดยต้องรู้ว่าตนเองเป็นอย่างไร ซึ่งการรู้จักตนเองเป็นรากฐานของการสร้างความเชื่อมั่นในตนเอง และการรู้จักตนเอง หมายถึงรวมถึง ซิตความสามารถของตนเอง (เก่งอะไร) รู้ข้อจำกัดของตนเอง การรู้จักตนเองทำให้สามารถเข้าใจผู้อื่นได้มากขึ้น เช่น เจตคติ ความคิด ความเชื่อ ประสบการณ์ ฯลฯ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เมื่อเราได้เข้าใจปัจจัยต่างๆ จะทำให้เกิดการยอมรับ เข้าใจผู้อื่น และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

● **การคิดเชิงระบบ (Systems Thinking)** หมายถึง ทักษะในการจัดระบบความคิดเรื่องต่างๆ โดยสามารถมองเห็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ และเชื่อมโยงกัน

● **การคิดเชิงวิเคราะห์ (Analytical Thinking)** หมายถึง การจำแนกแยกแยะองค์ประกอบต่างๆ ว่ามีองค์ประกอบอะไรบ้าง และรู้ว่าแต่ละองค์ประกอบมีความแตกต่าง และเหมือนกันอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นประโยชน์ในการแก้ปัญหา และพัฒนาความสามารถของตนเอง

● **การคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking)** หมายถึง ความสามารถในการหาวิธีการ หรือทางเลือกที่ดีที่สุด ท่ามกลางสถานการณ์ที่อาจมีอุปสรรคและความไม่แน่นอน เพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ความคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinking) จะทำให้เราเป็นนักคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic Thinker) สามารถนำความรู้ ประสบการณ์ที่มี คิดหาทางแก้ไขปัญหา และหาแนวทางที่ดีที่สุด สำหรับการพัฒนาชุมชนเข้มแข็ง หรือในการดำเนินงานต่างๆ ได้

แนวทางที่ 2 การพัฒนาสมรรถนะและทักษะ (Skill)

ให้มีความรู้ (Knowledge) มีความเชี่ยวชาญ โดยมุ่งเน้นความรู้ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็ง ที่นำไปสู่การจัดการตนเอง และการสังเคราะห์ความรู้จากการปฏิบัติในงานพัฒนาในพื้นที่ และในด้านต่างๆ

● **แนวทางที่ 3 การสร้างพื้นที่ปฏิบัติ (Practice)** เป็นฐานรูปธรรมการทำงาน เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในงานพัฒนาการคลี่คลายปัญหาของพื้นที่ การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ และไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ด้วยกระบวนการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง (Learning by doing)

แนวทางที่ 4 การจัดการความรู้ (Knowledge Management)

สร้างกระบวนการปลดปล่อยศักยภาพของแต่ละคน แต่ละพื้นที่ โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้เป็นเครื่องมือ และนำมาสู่การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน นำความรู้ที่ได้จากการปฏิบัติ มาแลกเปลี่ยนเคล็ดลับ เทคนิคการทำงาน เทคนิคการแก้ปัญหา จากการปฏิบัติ สำหรับความรู้ที่ชัดเจนที่ได้รับจากภายนอก (Explicit Knowledge) อาจจัดทำเป็นเอกสาร ฐานความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ ส่วนความรู้ที่ฝังในตัวคน (Tacit Knowledge) อาจจัดทำเป็นระบบทีมข้ามสายงาน ข้ามพื้นที่ และสร้างนวัตกรรมการพัฒนาเป็นชุมชนนักปฏิบัติ (COPs: Community of Practice) ที่จัดให้มีระบบพี่เลี้ยง (Coaching) การจับคู่ (Matching) พื้นที่แลกเปลี่ยนความรู้ เป็นต้น

กลุ่มเป้าหมาย : ผู้นำ และคนในชุมชนองค์กรชุมชน ได้แก่

● ผู้นำระดับพื้นที่ ตำบล ที่เป็นคนทำงาน ปฏิบัติการในพื้นที่ ทั้งที่เป็นคนรุ่นเก่า คนที่สนใจงานพัฒนา คนที่มีจิตอาสา หรือคนที่ “มีแวว” ในการทำงานพัฒนาในอนาคต

● ผู้นำระดับจังหวัด ที่จะเป็นคนผลักดันเนื้อหาของพื้นที่สู่ระดับนโยบายจังหวัด หรือบรรจุในแผนยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด

● ผู้นำยุทธศาสตร์ ที่จะเป็นคนผลักดันเนื้อหาของพื้นที่จังหวัดสู่ระดับนโยบายระดับภาค พัฒนาเป็นประเด็นนโยบายสาธารณะ

● ผู้นำกองเลขาขบวนจังหวัด ขบวนงานประเด็น เป็นคนที่ต้องสนับสนุนการทำงานของพื้นที่ในเรื่องต่างๆ เช่น การบริหารจัดการ การสนับสนุนข้อมูล การประสานงาน เป็นต้น

● คนรุ่นใหม่ในชุมชนองค์กรชุมชน และในชุมชนท้องถิ่น เป็นคนที่ทักษะความสามารถใหม่ๆ เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นผู้ที่จะสืบทอดกระบวนการทำงานพัฒนาของชุมชนองค์กรชุมชน

● ผู้ปฏิบัติงานสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เป็นคนที่จะสนับสนุน ส่งเสริม และเอื้ออำนวยการทำงานของชุมชนองค์กรชุมชนให้บรรลุเป้าหมาย

ผลการดำเนินงานปี 2561 เกิดการพัฒนาผู้นำรวม 3,864 คน ครอบคลุมพื้นที่ทั้ง 5 ภาค ก่อให้เกิดผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่เชื่อมั่นในแนวคิด “ชุมชนเป็นแกนหลักพื้นที่เป็นตัวตั้ง” มีคุณธรรม มีจิตสาธารณะ คิดเชิงยุทธศาสตร์/เชิงวิเคราะห์ รู้เท่าทันเทคโนโลยี สื่อสารถ่ายทอดงานได้ และสามารถประสานงานและเชื่อมโยงภาคีเครือข่าย

การพัฒนาคนในขบวนองค์กรชุมชน ปี 2561 ภาพรวมทั้งสิ้น **3,864** คน

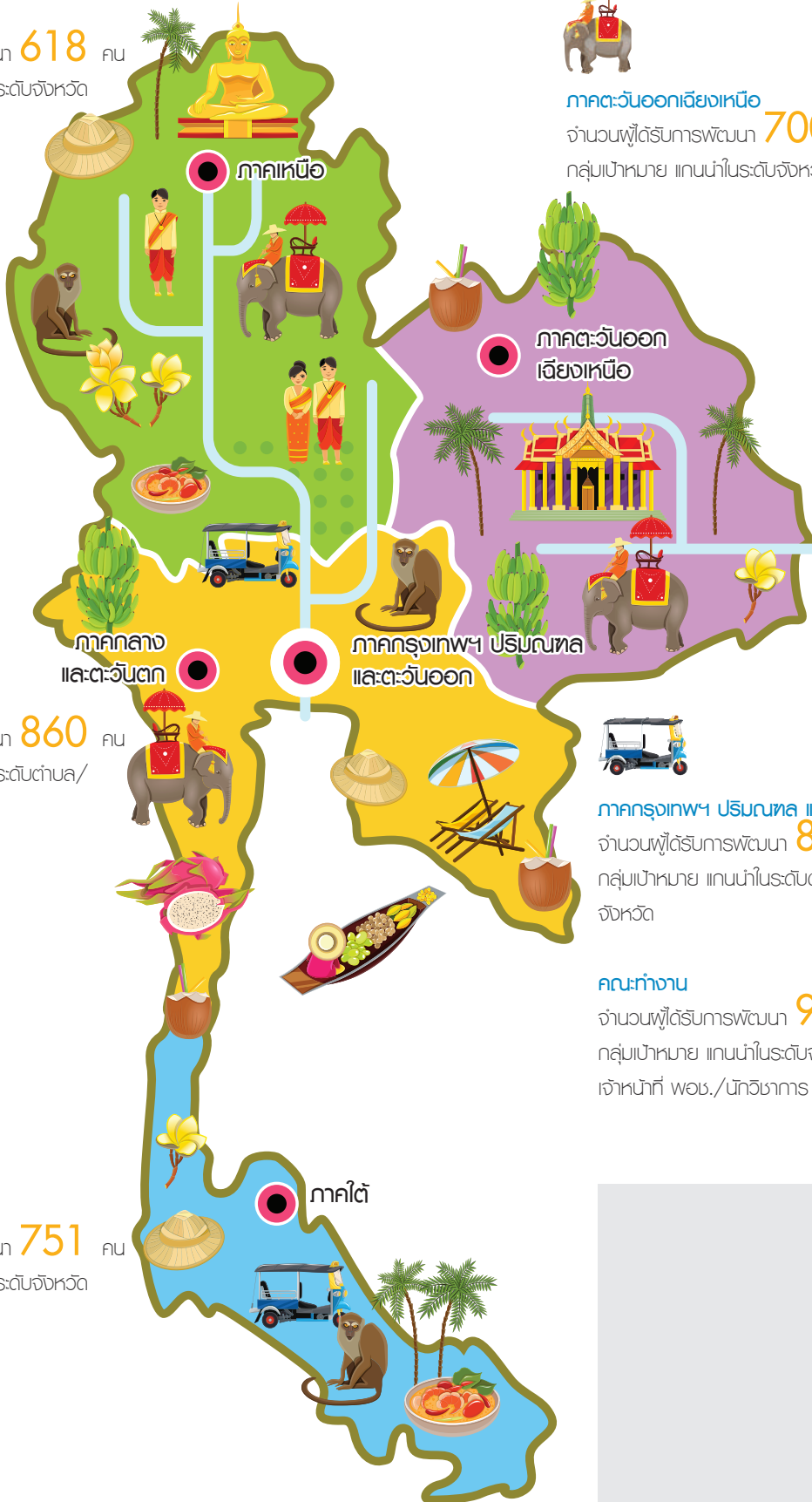
ภาคเหนือ

จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา **618** คน
กลุ่มเป้าหมาย เคนนำในระดับจังหวัด

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา **700** คน
กลุ่มเป้าหมาย เคนนำในระดับจังหวัด/ตำบล

ภาคกลางและตะวันตก

จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา **860** คน
กลุ่มเป้าหมาย เคนนำในระดับตำบล/จังหวัด

ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก

จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา **840** คน
กลุ่มเป้าหมาย เคนนำในระดับตำบล/จังหวัด

คนทำงาน

จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา **95** คน
กลุ่มเป้าหมาย เคนนำในระดับจังหวัด/เจ้าหน้าที่ พอบ./นักวิชาการ

ภาคใต้

จำนวนผู้ได้รับการพัฒนา **751** คน
กลุ่มเป้าหมาย เคนนำในระดับจังหวัด

ประเด็นยุทธศาสตร์

การจัดระบบความสัมพันธ์ของชุมชนท้องถิ่นและภาคีที่เกี่ยวข้อง สู่การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและนโยบาย

04

การประสานความร่วมมือและบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีพัฒนา

เป็นการจัดความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันระหว่างสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ขบวนการองค์กรชุมชน และภาคีพัฒนา ในการหนุนเสริมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและการผลักดันเชิงนโยบายสาธารณะ โดยมีรูปแบบความร่วมมือในลักษณะต่างๆ ซึ่งได้มีการกำหนดบทบาท พื้นที่ ประเด็น และแผนการดำเนินงานร่วมกัน ก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือ ดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเชื่อมโยงระหว่างขบวนการองค์กรชุมชนไทยและขบวนการองค์กรชุมชนในประเทศอาเซียน เป็นการดำเนินงานตามนโยบายเพื่อการพัฒนาชุมชนองค์กรชุมชน พ.ศ. 2561 - 2563 โดยเปิดโอกาสให้ขบวนการองค์กรชุมชนได้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานพัฒนาในพื้นที่ทั้งในมิติด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม สู่แนวทางการแก้ไขปัญหาและพัฒนาชุมชนท้องถิ่นร่วมกัน อันเป็นการเชื่อมโยงการพัฒนาในมิติต่างๆ ที่กว้างขวางและหลากหลายของขบวนการองค์กรชุมชน โดยเฉพาะในกลุ่มพื้นที่ชายแดนประเทศอาเซียน

ผลการดำเนินงานในปี 2561 เกิดการเวทีวิชาการนานาชาติในประเด็น “Inclusive City Development” ในงาน Thailand Social Expo 2018 เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2561 โดยมีผู้แทนจากประเทศอาเซียน ได้แก่ กัมพูชา อินโดนีเซีย และมาเลเซีย และผู้แทนจากองค์การระหว่างประเทศ เข้าร่วมนำเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองในประเทศของตน ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาเมืองในระดับนานาชาติและการนำไปประยุกต์ใช้ที่เหมาะสมของแต่ละประเทศ

การเสวนาภายใต้หัวข้อ “Inclusive City Development” จากวิทยากรต่างชาติ จำนวน 4 ท่าน ในงาน Thailand Social Expo 2018 ณ เมืองทองธานี กทม.

วิทยากร	เนื้อหาสาระสำคัญ
Dr. Yap Kloe Sheng Urban Poverty a housing advisor Bangkok	การอพยพลี้ถิ่นฐานของประชากรจากชนบทสู่เมืองหลวงเพื่อแสวงหาโอกาสการทำงาน ยกย่องคุณภาพชีวิต เกิดการกระจุกตัวอย่างหนาแน่นในพื้นที่เมือง การจัดสรรสาธารณูปโภคและการบริหารพื้นที่สาธารณะของ ภาครัฐที่ไม่ทั่วถึง ก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการสาธารณะ การแก้ไขปัญหาอาจเริ่มจากหลักคิด เรื่องความเป็นพลเมืองและการกระจายความเท่าเทียมของบริการสาธารณะ และประเด็นการพัฒนาสังคม ให้อยู่ดีมีสุขของประชากรในประเทศ
Mr.Macro Kusumawlaya Senior Advisor, Rujak Center for Urban Studies Jakarta, Indonesia	การเรียนรู้การดำเนินงานของ พอช. ในประเด็นงานพัฒนาที่อยู่อาศัยผ่านกระบวนการสนับสนุนและร่วม ดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ชุมชน ถือเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจและสามารถนำไปต่อยอดแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้น ในพื้นที่ Jakarta ซึ่งหลังจากได้มีการนำไปต่อยอดแล้วนั้น ทำให้มีการจัดตั้งองค์กรที่ดำเนินงานที่คล้ายคลึง กับ พอช. แต่มีขนาดและขอบเขตภารกิจรับผิดชอบในพื้นที่ระดับจังหวัด
Mr. Murall Ram Think City Program Penang, Malaysia	โดย Think city ได้อาศัยการดำเนินงานร่วมกับชุมชนในการอนุรักษ์อาคารสิ่งปลูกสร้างดั้งเดิม ร่วมกัน พัฒนาปรับปรุงพื้นที่ให้ขยายเป็นพื้นที่เศรษฐกิจของเมือง อาศัยการขับเคลื่อนจากงบประมาณที่รัฐสนับสนุน ร่วมกับชุมชนในพื้นที่ ผลักดันให้เมืองป็น เป็นเมืองท่องเที่ยวแห่งใหม่ของทะเลอันดามัน ด้วยการ วัฒนธรรมดึงดูดนักท่องเที่ยว
MS.Natalja Wehmer Sustainable Urban Development section environment and development division, UNESCAP	ข้อตกลงร่วมกันของรัฐบาลที่เป็นสมาชิกใน UN นั้น มีมติเห็นชอบการดำเนินงานแนวทางการออกแบบเมือง ที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง ช่วยกันสนับสนุนและดูแลผู้มีรายได้น้อย - ปานกลาง ให้เดินหน้าและพร้อมไปข้างหน้า กับแนวทางการพัฒนาเมือง

นอกจากนี้ ได้จัดทำทำเนียบองค์กรพัฒนาเอกชน องค์กร
ภาครัฐ ด้านงานพัฒนาที่มีการดำเนินงานในประเทศไทยและ
อาเซียน จำนวน 22 องค์กร และจะมีการประชุมหารือความ
ร่วมมือการทำงานพัฒนาองค์กรชุมชนท้องถิ่นในปี 2562 เพื่อ
แลกเปลี่ยนประสบการณ์ แนวคิดด้านงานพัฒนา และแนวทาง
ความร่วมมือสนับสนุนชุมชนให้ชุมชนจัดการตนเอง

**2. การประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา
เพื่อพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดีของขบวนองค์กร
ชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561** เป็นการสนับสนุนให้
องค์กรชุมชนมีระบบบริหารจัดการที่ดี โดยเฉพาะด้านการเงิน
และบัญชีร่วมกับสถาบันการศึกษาในพื้นที่ เพื่อให้มีระบบที่
ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน สามารถนำไปสู่การรับรองจากหน่วยงาน
ต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและมีความน่าเชื่อถือต่อสาธารณะ โดยมีผล
การดำเนินงานใน 5 ภาค ดังนี้

- **ภาคเหนือ** เกิดความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยแม่โจ้
ในการพัฒนาและยกระดับระบบบริหารจัดการที่ดีโดยองค์กร
เพื่อพัฒนาหลักสูตรนวัตกรรมจัดการที่ดีโดยชุมชนและ
กองทุนสวัสดิการชุมชน โดยเฉพาะด้านการเงินและบัญชีของ

องค์กรชุมชน สร้างต้นแบบในการบริหารจัดการด้านการเงินที่ดี
ขององค์กรชุมชน และสร้างความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาใน
พื้นที่ ในการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะการบริหาร
จัดการที่ดีให้กับองค์กรชุมชน ให้มีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน
ซึ่งได้ดำเนินการพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชน จ.เชียงใหม่
ใน 15 กองทุน

- **ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ** เกิดความร่วมมือกับ
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ใน “การพัฒนาความรู้ความสามารถ
และทักษะการจัดระบบการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรชุมชน”
เน้นการพัฒนากระบวนการจัดทำบัญชีสู่การสร้างธรรมาภิบาล
การพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทักษะการจัดระบบการ
บริหารจัดการที่ดีของกองทุนสวัสดิการชุมชน ใน 10 กองทุน

- **ภาคใต้** เกิดความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏ
นครศรีธรรมราช โดยมีหลักสูตรการบริหารจัดการด้าน
ระบบบัญชีของกองทุนสวัสดิการชุมชน ซึ่งได้ดำเนินการพัฒนา
กองทุนสวัสดิการ ใน 10 กองทุน มุ่งเน้นการบริหารจัดการ
ที่ดี ได้แก่ การวิเคราะห์สถานการณ์ การบริหารจัดการความเสี่ยง
การดำเนินงาน กระบวนการติดตามงาน สรุปผลการดำเนินงาน
การจัดทำแบบแสดงสถานะกองทุน ข้อมูลสำคัญในการจัดทำ

แบบแสดงสถานะกองทุน ได้แก่ ข้อมูลของสมาชิก การเบิกจ่ายสวัสดิการของสมาชิก การเงินและการบัญชี (รายรับ-รายจ่าย) และข้อมูลการเงิน บัญชี (รายรับ-จ่าย) การจัดทำบคูลของกองทุนประจำปี

- **ภาคกลางและตะวันตก** เกิดความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ จัดอบรมการบริหารจัดการที่ดีขององค์กรการเงินชุมชน เพื่อพัฒนาการบริหารกิจการที่ดี ประกอบด้วย แนวคิดการบริหารจัดการที่ดี สหกรณ์และอุดมการณ์ สหกรณ์ วิธีการสหกรณ์ ธรรมาภิบาลในองค์กรชุมชน และการจัดทำบัญชีเบื้องต้น ประกอบด้วย ความสำคัญของบัญชีองค์กร ระบบบัญชีเบื้องต้น ความเข้าใจและความหมายอย่างง่ายของสินทรัพย์ หนี้สิน รายได้ และรายจ่าย สมุดรายวันรับจ่ายทั่วไป ความสำคัญของการบันทึกบัญชีคู่ สมการบัญชี เดบิต เครดิต บัญชีรายวันแยกประเภท งบทดลอง และงบการเงิน ให้กับองค์กรชุมชน ใน 10 องค์กร

- **ภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก** เกิดความร่วมมือกับมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ในด้านการจัดทำระบบเอกสารบัญชี/การเงิน และการทำบัญชีครัวเรือนตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการวางแผนทางการเงินที่ยั่งยืน และพัฒนากลุ่มสหกรณ์เคหะสถานและกลุ่มออมทรัพย์ ใน 26 กลุ่ม จากผลการดำเนินงานดังกล่าว ก่อให้เกิดความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาจำนวน 5 แห่ง ใน 5 ภาค และเกิดการพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดีขององค์กรชุมชน โดยองค์กรชุมชน 71 องค์กร ได้รับการอบรมพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะการบริหารจัดการที่ดี โดยเฉพาะด้านการเงินและบัญชี และสามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการพัฒนาโดยสถาบันศึกษามาใช้ในการพัฒนาองค์กร เช่น การจัดทำบัญชีที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน การปรับปรุงระเบียบขององค์กร นอกจากนี้ยังมีแผนความร่วมมือที่จะขยายผลในปี 2562 ต่อไป

3. ประสานความร่วมมือกับภาคียุทธศาสตร์ในการพัฒนา เช่น สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) สำนักประสานงานสนับสนุนการพัฒนา นโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพะรองรับสังคมสูงวัย (สปสว.) ภาคประชาสังคม นักวิชาการ สถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อสนับสนุนการพัฒนาแบบข้อมูล วิชาการ และจัดเวทีสาธารณะในการกำหนดประเด็นและขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ โดยมีผลการดำเนินงานที่สำคัญ ดังนี้

1) เกิดความร่วมมือกับสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (สช.) และสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อขับเคลื่อนชุมชนเข้มแข็งในแผนการปฏิรูปประเทศด้านสังคม ซึ่งได้มีการจัดทำ(ร่าง)ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง และมีเวทีร่วมคณะทำงานปฏิรูปชุมชนเข้มแข็ง จัดเวที “**สานใจ สานพลังภาคีสนับสนุนปฏิรูปชุมชนเข้มแข็ง (สานใจพร้อม) ครั้งที่ 1**” การขับเคลื่อนการปฏิรูปชุมชนเข้มแข็ง และจัดเวทีรับฟังความคิดเห็น (ร่าง)ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็ง **ครั้งที่ 2** ว่าด้วยเรื่อง “การรองรับสังคมสูงวัย” และ ครั้งที่ 3 ว่าด้วยเรื่อง “การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเข้มแข็ง”

2) เกิดความร่วมมือกับเครือข่ายภาคประชาสังคม ดำเนินการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) โดยเชื่อมโยงดำเนินงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนและเร่งรัดการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐ (กขร.) ตามที่นายกรัฐมนตรีได้มีคำสั่งแต่งตั้ง เพื่อให้เกิดขับเคลื่อนและเชื่อมโยงการทำงานสู่การปฏิบัติในพื้นที่ รวมทั้งพัฒนาข้อเสนอเพื่อการแก้ปัญหาพื้นที่แม่แจ่มโมเดล และขอนแก่นโมเดล(ขอนแก่นน่าอยู่) ผ่าน “**คณะอนุกรรมการติดตามและขับเคลื่อนการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลเชิงพื้นที่**” (อกขร.พื้นที่) และร่วมจัดเสวนาวิชาการ ประเด็นท้าทายของโลกกับความร่วมมือของท้องถิ่น : บูรณาการเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนกับนโยบายสาธารณะและปฏิบัติการทางสังคม มีการนำเสนอและอภิปรายในประเด็นต่างๆ ดังนี้

- ความรู้ทางสังคมเพื่อรับมือบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไป
- วาระโลก ประเทศ และท้องถิ่น กับความสอดคล้องทางนโยบาย
- การทบทวนความคืบหน้าการดำเนินการเรื่องเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)
- บทบาทของภาคธุรกิจกับการพัฒนา SDGs
- บทบาทของภาคประชาสังคมกับการพัฒนา SDGs

ตลอดจนการสังเคราะห์ข้อมูลจากเวทีเสวนาวิชาการ และข้อเสนอทางนโยบาย ได้แก่ ความมั่นคงทางอาหารและเกษตรกรรมยั่งยืน, การพัฒนาเมืองอย่างยั่งยืน, การพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก, การจัดการท่องเที่ยวและชายฝั่ง และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ดิน น้ำ ป่า)

3) เกิดความร่วมมือกับศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ในการพัฒนาและออกแบบคู่มือการประเมินกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ด้านคุณธรรมและธรรมาภิบาล เพื่อเป็นกรอบมาตรฐานคุณธรรมและธรรมาภิบาลของกองทุนและสวัสดิการชุมชน และใช้เป็นเกณฑ์กลางในการประเมินกองทุนสวัสดิการชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนให้เกิดความโปร่งใส รวมถึงการนำผลการประเมินที่ได้มาเป็น

แนวทางในการส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรมและธรรมาภิบาลของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล

4) **เกิดความร่วมมือกับสำนักประสานงานสนับสนุนการพัฒนานโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพรองรับสังคมสูงวัย (สปสว.)** ในการขับเคลื่อนและการพัฒนาโยบายสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัยในระดับพื้นที่ ร่วมกับเครือข่ายกองทุนสวัสดิการชุมชน และสภาองค์กรชุมชน ก่อให้เกิดการสนับสนุนโครงการขับเคลื่อนพัฒนาโยบายสาธารณะเพื่อสุขภาพรองรับสังคมสูงวัยและได้รับการสนับสนุนงบประมาณจาก สปสว. จำนวน 1.2 ล้านบาท ซึ่งมีแผนการดำเนินการที่สำคัญ คือ 1) การขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะเพื่อรองรับสังคมสูงวัยในระดับพื้นที่ตำบลด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพ 2) การพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาแผนในระดับตำบล และ 3) กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในการทำงานอย่างมีส่วนร่วม และเกิดพื้นที่รูปธรรมต่อการพัฒนาระบบรองรับสังคมสูงวัยในแต่ละมิติตามบริบทพื้นที่

ประเด็นยุทธศาสตร์ การพัฒนาระบบบริหารจัดการองค์กร

5

การพัฒนาระบบข้อมูล องค์กรความรู้ และการสื่อสารประชาสัมพันธ์

1. **การพัฒนาองค์กรความรู้** มุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น โดยส่งเสริมการจัดการความรู้ในพื้นที่ พร้อมทั้งประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาและนักวิชาการในการค้นหาความรู้ชุมชนผ่านการศึกษาวิจัยเพื่อยกระดับสู่การปฏิบัติได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของชุมชนในแต่ละพื้นที่ จากการจัดการความรู้ในพื้นที่ชุมชน ส่งผลให้เกิดชุดความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์และปฏิบัติการจริงในประเด็นต่างๆ ก่อให้เกิดประโยชน์ในการพัฒนาและเป็นแบบอย่างการดำเนินงานในการขยายผลสู่พื้นที่อื่นๆ

การดำเนินการในปี 2561 เกิดชุดความรู้เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น 522 ชุด โดยขบวนการองค์กรชุมชนและผู้ปฏิบัติงานในประเด็นงานสภาองค์กรชุมชนสวัสดิการชุมชน บ้านมั่นคง บ้านพอเพียงชนบท เศรษฐกิจและทุนชุมชน ซึ่งประกอบด้วย ชุดความรู้ที่เกิดจากการจัดการความรู้ในพื้นที่ตำบลรูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพาตนเองและชุดความรู้ที่เป็นคู่มือดำเนินการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานในพื้นที่ เพื่อเป็นการเผยแพร่ต่อสาธารณะและเป็นเครื่องมือการขยายผลการดำเนินงานในระดับพื้นที่รวมถึงการจัดทำ

ชุดความรู้จากงานพัฒนาในพื้นที่หลากหลายประเด็นงาน ในรูปแบบวิดีโอ หรือ Clip VDO มากกว่า 10 เรื่อง

2. การสื่อสารประชาสัมพันธ์

(1) การผลิตสื่อทั้งวิทยุทัศน์และสื่อสิ่งพิมพ์เพื่อการสื่อสารและสร้างภาพลักษณ์องค์กร เพื่อเป็นเครื่องมือในการสื่อสารงานขององค์กรและขบวนการองค์กรชุมชน สร้างความเข้าใจต่อกลุ่มเป้าหมาย อาทิ ขบวนการองค์กรชุมชน หน่วยงานภาคีทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาสังคม และสาธารณะ เช่น สมุดบันทึก 17 ปี พอช. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง, หนังสือรายงานประจำปี 2560 และจัดทำเป็นหนังสือ E-book เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ พอช., หนังสือประกอบห้องวิชาการ นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองฯ หนังสือสรุปห้องวิชาการ นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเองฯ แผ่นพับแนะนำองค์กรที่สอดคล้องกับแนวทางนโยบายของคณะกรรมการสถาบันฯ, และภารกิจงานขององค์กรที่เป็นปัจจุบัน, หนังสือแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาคคนในขบวนการองค์กรชุมชน 3 ปี (พ.ศ. 2561-2563), คู่มือการทำแบบสอบถามออนไลน์เพื่อการพัฒนาด้วย Google Forms และคู่มือการจัดกระบวนการสนับสนุนการดำเนินงานและสื่อสารสู่สาธารณะ ทั้งทางระบบออนไลน์ และจัดพิมพ์เป็นหนังสือคู่มือ รวมถึงการจัดแสดงนิทรรศการแนะนำองค์กรและพื้นที่รูปธรรมงานพัฒนาของขบวนการองค์กรชุมชน และมีการผลิตสื่อวิทยุทัศน์ จำนวน 10 รายการ เพื่อเป็นเครื่องมือสร้างความเข้าใจกับหน่วยงาน ภาครัฐ และประชาชน ได้แก่ วิทยุทัศน์ 1 ทศวรรษสภาองค์กรชุมชน น้อมนำศาสตร์พระราชา เดินหน้าปฏิรูปประเทศไทย, วิทยุทัศน์รวมพลังทุกภาคี ผลิตเกษตรอินทรีย์ จากภูผาสู่สากล, วิทยุทัศน์การสร้างความมั่นคงด้านที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย (ปทุมธานีโมเดล), “บ้านพอเพียงชนบท” 1 ใน 9 ของขวัญปีใหม่ ก้าวไปกับพม., สวัสดิการชุมชน สรรค์สร้างความมั่นคงของมนุษย์ครั้งที่ 3, วิทยุทัศน์ “บ้านมั่นคงชนบทชีวิตใหม่อนาคตใหม่ ในที่ดิน สปก.” และเผยแพร่การพัฒนาที่อยู่อาศัยบ้านมั่นคงชนบทในที่ดิน สปก. ในรายการเดินหน้าประเทศไทย, วิทยุทัศน์ “ประชารัฐร่วมใจ คืบคลอนน้ำใสให้แผ่นดิน” เสนอต่อ ครม. และเผยแพร่ผ่านรายการเดินหน้าประเทศไทย วิทยุทัศน์ “นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน” ในงาน Thailand social Expo 2018, วิทยุทัศน์สรุปภาพบรรยากาศการจัดงาน Thailand social Expo 2018 และวิทยุทัศน์ “สวัสดิการชุมชน”

(2) การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ

โดยเฉพาะการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานนโยบายสำคัญที่เสริมสร้างให้ขบวนการองค์กรชุมชนมีความเข้มแข็ง ชุมชนเป็นแกนหลักในการพัฒนาผ่านช่องทางต่างๆ โดยประสานความร่วมมือกับสื่อสาธารณะ และภาคีที่เกี่ยวข้องในการสนับสนุนงานสื่อสารขององค์กรและขบวนการองค์กรชุมชนทั้งสื่อสาธารณะ สื่อเว็บไซต์ พอช., สื่อสารออนไลน์, พื้นที่สื่อสิ่งพิมพ์, พื้นที่สื่อทีวี และรายการวิทยุ “พลังชุมชน” ทางวิทยุกรรมประชาสัมพันธ์ FM 92.5 MHz, มีการนำเสนอเนื้อหาและพื้นที่รูปธรรมผ่านรายการเดินหน้าประเทศไทยก่อให้เกิดช่องทางการสื่อสารงานพัฒนาขององค์กรและขบวนการองค์กรชุมชนและสร้างการรับรู้ต่อสาธารณะ

(3) การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายสื่อสาธารณะ ได้แก่ สถานีโทรทัศน์ ช่อง NBT โดยรับการสนับสนุนจาก พลโทสรรเสริญ แก้วกำเนิด รักษาการอธิบดีกรมประชาสัมพันธ์ในฐานะประธานคณะกรรมการสร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์ ในการกำหนดประเด็นการสื่อสารสาธารณะผ่านช่องทาง NBT และรายการวิทยุ สวท. โดยเฉพาะการร่วมกันกำหนดประเด็น

และสื่อสารงานพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองและสถานีโทรทัศน์ ช่อง Thai PBS ในการร่วมกันพัฒนาศักยภาพขบวนการองค์กรชุมชน เพื่อให้เป็น “นักสื่อสารชุมชน” ภายใต้เวทีหรือหลักสูตรที่พื้นที่เป็นผู้กำหนด และสนับสนุนภายใต้หลักสูตรกลาง “นักสื่อสารสาธารณะ” ร่วมกับคณะทำงานพัฒนาคคนในขบวนการองค์กรชุมชน และ Thai PBS ซึ่งมีผู้เข้าร่วมกว่า 70 คน และสามารถที่พัฒนาทักษะและนำเสนอประเด็นข้อมูลข่าวสารงานพัฒนาและพื้นที่รูปธรรมเผยแพร่ต่อสาธารณะได้

(4) รายงานผลการดำเนินการชี้แจงประเด็นข่าวที่มีคุณภาพและรายงานเข้าสู่ระบบฯ ได้ทันตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ โดยมีการรายงานประเด็นสำคัญที่ทันต่อสถานการณ์เข้าสู่ระบบ IA-Chat และ IR-Chat ตามระยะเวลาที่กำหนด และรายงานผลไปยังผู้ที่เกี่ยวข้อง ในช่วงที่ปี 2561 สถาบันฯ มีการรายงานผลผ่านระดับดังกล่าวรวม 11 ครั้ง และมีการรายงานผลการดำเนินงานรายไตรมาสและรายประจำปี

กระบวนการชี้แจงข่าวของ พอช. หลังจากรับประเด็นสำคัญจากไลน์กลุ่ม IA-Chat และ IR-Chat

3. ระบบการบริหารจัดการ สารสนเทศ

การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานของสถาบันฯ และขบวนการองค์กรชุมชน โดยประสานความร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาเทคโนโลยีอวกาศและภูมิสารสนเทศ (องค์การมหาชน) หรือ GISTDA ในการอบรมโครงการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายชุมชน และผู้ปฏิบัติงาน พอช. เพื่อเป็นผู้ฝึกอบรมด้านภูมิสารสนเทศเพื่อชุมชน (GIS) จำนวน 3 หลักสูตร ได้แก่

1) หลักสูตรภูมิสารสนเทศเพื่อการพัฒนาฐานข้อมูลทรัพยากรที่ดินระดับชุมชน

2) หลักสูตรภูมิสารสนเทศเพื่อการวิเคราะห์เชื่อมโยงข้อมูลองค์กรชุมชนสู่การวางแผนบริหารจัดการเร่งรัดพัฒนาระดับพื้นที่ (Area Based)

3) หลักสูตรการอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) “กลไกความร่วมมือเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศ” ระบบสนับสนุนการตัดสินใจลดความเหลื่อมล้ำเชิงพื้นที่บนฐานการรักษาความมั่นคงของทรัพยากร (G-Social)

ผลจากการอบรมผู้เข้าร่วมสามารถใช้งานโปรแกรม QGIS 2.18 เพื่อใช้จัดทำข้อมูลแผนที่ตำบลของตนเอง และวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ

การพัฒนาระบบการกำกับ และบริหารองค์กร

มุ่งเน้นการวางรากฐานการพัฒนาให้เติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาองค์กรและชุมชนให้เกิดความน่าเชื่อถือและเป็นที่ยอมรับในการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ โดยมีการดำเนินงาน ดังนี้

6.1 การบริหารจัดการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน

● การเข้าร่วมประชุมของคณะกรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ในปี 2561 คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินการตามบทบาทและปฏิบัติหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินงานของสถาบันฯ โดยมีการประชุมคณะกรรมการสถาบันฯ จำนวน 12 ครั้ง ซึ่งมีคณะกรรมการเข้าร่วมประชุมร้อยละ 80 ขึ้นไปของจำนวนกรรมการ คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนการประชุม

การประชุม	วัน/เดือน/ปี	จำนวน คณะกรรมการ สถาบันฯ ทั้งหมด	คณะกรรมการ สถาบันฯ เข้าร่วมประชุม	ร้อยละ
ครั้งที่ 11/2560	19 ตุลาคม 2560	11 ท่าน	11 ท่าน	100.00
ครั้งที่ 12/2560	26 พฤศจิกายน 2560	11 ท่าน	10 ท่าน	90.91
ครั้งที่ 13/2560	20 ธันวาคม 2560	11 ท่าน	10 ท่าน	90.91
ครั้งที่ 1/2561	24 มกราคม 2561	11 ท่าน	10 ท่าน	90.91
ครั้งที่ 2/2561	21 กุมภาพันธ์ 2561	11 ท่าน	11 ท่าน	100.00
ครั้งที่ 3/2561	23 มีนาคม 2561	11 ท่าน	10 ท่าน	90.91
ครั้งที่ 4/2561	26 เมษายน 2561	11 ท่าน	10 ท่าน	90.91
ครั้งที่ 5/2561	24 พฤษภาคม 2561	11 ท่าน	10 ท่าน	90.91
ครั้งที่ 6/2561	21 มิถุนายน 2561	11 ท่าน	10 ท่าน	90.91
ครั้งที่ 7/2561	26 กรกฎาคม 2561	11 ท่าน	10 ท่าน	90.91
ครั้งที่ 8/2561	23 สิงหาคม 2561	11 ท่าน	9 ท่าน	81.81
ครั้งที่ 9/2561	26 กันยายน 2561	11 ท่าน	10 ท่าน	90.91

● การติดตามระบบงานพื้นที่หลังจากการปรับโครงสร้างสถาบันฯ คณะทำงานติดตามระบบงานพื้นที่ พัฒนาระบบตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ และนวัตกรรมงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น มีข้อเสนอเพื่อพัฒนาระบบงานสถาบันฯ ดังนี้

1) ทิศทางในการขับเคลื่อนงานของสถาบันฯ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจสู่ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง โดยใช้พื้นที่เป็นตัวตั้ง ชุมชนเป็นแกนหลัก ซึ่งมีพื้นที่กลางระดับจังหวัดเชื่อมโยงการทำงานระหว่างขบวนการองค์กรชุมชน หน่วยงาน และภาคีการพัฒนา โดยต้องมีการสร้างความเข้าใจทิศทางการทำงานร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนและวิเคราะห์ศักยภาพพื้นที่ เพื่อให้เกิดการจัดทำแผนพัฒนาเชิงพื้นที่อย่างมีคุณภาพในทุกกระดับ ครอบคลุมทุกประเด็นและมาจากการมีส่วนร่วม พัฒนาแกนนำทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ควบคู่กับการทบทวนกลไกขบวนการองค์กรชุมชน เสริมสร้างขีดความสามารถด้านการจัดการระบบข้อมูลสารสนเทศ องค์ความรู้ การสื่อสาร ยกกระดับพื้นที่รูปธรรมงานพัฒนาและสร้างนวัตกรรมพัฒนาอย่างยั่งยืน ยกสถานะขบวนการองค์กรชุมชนให้เป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวาง และส่งเสริมให้เกิดการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่สร้างการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างและการขับเคลื่อนสู่นโยบายสาธารณะให้มากขึ้น

2) การพัฒนาระบบงานสำคัญ เพื่อสนับสนุนการกระจายอำนาจ ได้แก่

2.1) การเชื่อมโยงพลังภาคีหุ้นเสริมการขับเคลื่อนงานพลังชุมชนท้องถิ่น เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงและขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะ

2.2) การปรับระบบแผนงานและงบประมาณให้เอื้ออำนวยและสอดคล้องกับการหนุนเสริมการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

2.3) การจัดทีมร่วม ในการทำงานสนับสนุนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ควบคู่กับการพัฒนาศักยภาพอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

2.4) การสนับสนุนการใช้ข้อมูลสารสนเทศองค์ความรู้ และการสื่อสาร ในการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่น

6.2 การพัฒนาระบบการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผล

1) **ระบบตรวจสอบภายใน** มีวัตถุประสงค์การตรวจสอบเพื่อให้มั่นใจในความครบถ้วนถูกต้อง เพียงพอ และเชื่อถือได้ในการปฏิบัติงาน สอบทานความเพียงพอเหมาะสมของระบบการควบคุมภายใน และการบริหารจัดการความเสี่ยง เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และคุ้มค่า เป็นไปตามกฎหมายและหลักเกณฑ์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง และคุ้มค่าสร้างความมั่นใจในการบริหารจัดการแก่ฝ่ายบริหารซึ่งดำเนินงานตรวจสอบภายในประจำปีงบประมาณ 2561 ดังนี้

- แผนงานตรวจสอบที่ปฏิบัติตามพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันฯ ตามมาตรา 36

(1) การตรวจสอบการเงินและบัญชี

(2) การตรวจสอบการพัสดุ

- แผนงานตรวจสอบที่ปฏิบัติตามข้อบังคับ ฉบับที่ 20 ว่าด้วยการตรวจสอบภายใน

(3) การตรวจสอบสินเชื่อ

(4) การสอบทานการประเมินระบบควบคุมภายใน

- แผนงานตรวจสอบตามการประเมินระดับความเสี่ยง

(5) การตรวจสอบการบริหารงบประมาณสนับสนุนของสำนักงานภาค

(6) การตรวจสอบโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนในพื้นที่อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี (ศูนย์ปฏิบัติการที่อยู่อาศัยปทุมธานีโมเดล)

ผลจากการตรวจสอบภายใน หน่วยงานรับตรวจได้มีการปฏิบัติตามข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากการตรวจสอบ พร้อมทั้งมีกระบวนการติดตามการปรับปรุงแก้ไขตามข้อคิดเห็นข้อเสนอแนะ ซึ่งสรุปสาระสำคัญของการตรวจสอบภายในตามแผนงาน ดังนี้

- **การตรวจสอบสินเชื่อ** การนำสิทธิการเช่าที่ดินสัญญาเช่าที่ดินมาจัดเก็บในสถานที่ที่มั่นคง การลงนามในหนังสือสัญญาค้าประกันระหว่าง พอช.กับสหกรณ์ (กรณีเปลี่ยนสิทธิ์) และการรับรองสถานภาพองค์กรที่ได้รับอนุมัติในปี 2560

- **การตรวจสอบการเงินและบัญชี** ดำเนินการติดตามผลการปรับปรุงแก้ไขในเรื่อง 1) การแต่งตั้งให้ผู้ปฏิบัติงานที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบด้านการเงินประจำหน่วยงาน 2) การตรวจนับเงินสดคงเหลือที่ยังไม่ได้เบิกขุดเขยอย่างน้อยเดือนละหนึ่งครั้ง 3) การนำส่งดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในระหว่างปีงบประมาณ 4) การประทับตรา “จ่ายแล้ว” หรือ “PAID” บนหลักฐานการจ่ายเงินทุกรายการ 5) กรณีผู้ยืมเงินทรองจ่ายไม่ได้ นำส่งคืนเงินยืมทรองจ่ายตามกำหนด ต้องจัดทำหนังสือขออนุมัติขยายระยะเวลา และเจ้าหน้าที่การเงินต้องจัดทำหนังสือถึงผู้ยืมทรองจ่ายในวันทำการถัดจากวันที่ครบกำหนด 6) การปิดรายการรับ-จ่ายให้เป็นปัจจุบันทุกสิ้นวันทำการ เพื่อให้ทราบสถานะทางการเงินที่แท้จริง 7) การจัดทำบันทึกแต่งตั้งกรรมการเก็บรักษาบัญชีนรภัย ทั้งนี้ได้กำกับให้ทุกหน่วยงานปฏิบัติตามระเบียบและหลักเกณฑ์ที่สถาบันฯ กำหนดอย่างเคร่งครัด

- **การตรวจสอบการพัสดุ** ดำเนินการการปรับข้อมูลในทะเบียนทรัพย์สินของสถาบันฯ และ อยู่ระหว่างดำเนินการใน 5 ประเด็น คือ 1) การตรวจสอบพัสดุของสถาบันฯ 2) การจัดทำทะเบียนคุมครุภัณฑ์ตามรายละเอียดที่แสดงรายการตามกรมบัญชีกลางกำหนด 3) การบันทึกประวัติการซ่อมบำรุงรักษาทรัพย์สินไว้ในทะเบียนคุมทรัพย์สิน 4) การตรวจสอบค่าเสื่อมราคาครุภัณฑ์ และ 5) การจำหน่ายพัสดุประจำปีงบประมาณ 2560

- **การตรวจสอบการบริหารงบประมาณสนับสนุนของสำนักงานภาค** ซึ่งได้มีการติดตามผลและดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแล้วในเรื่อง 1) การนำข้อมูลการอนุมัติโครงการเข้าสู่ระบบโปรแกรม (Area Interop และ BMOS) 2) การประทับตรา “จ่ายแล้ว” ในชุดเอกสารเงินประจำหน่วยงาน เพื่อโครงการฯ 3) รายการกระทบยอดการเงินประจำหน่วยงานเพื่อโครงการฯ ปี 2561 ในระบบโปรแกรมการเงิน และอยู่ระหว่างดำเนินการ ได้แก่ 1) การรับรองสถานภาพองค์กรชุมชนที่ได้รับงบประมาณสนับสนุนเพื่อโครงการฯ ปีงบประมาณ 2561 และ 2) การสุ่ม

ตรวจสอบโครงการเสริมสร้างขีดความสามารถของชุมชน และโครงการบ้านพอเพียงชนบท ปีงบประมาณ 2561

2) ระบบการควบคุมภายใน แผนการควบคุมภายใน (CSA) ประจำปีงบประมาณ 2561 ของสถาบันฯ ได้นำแผนงาน/โครงการที่มีความเสี่ยงระดับสูงและสูงสุด จำนวน 45 แผนงาน/โครงการ มาใช้ในการจัดทำแผนการควบคุมภายใน (CSA) ประจำปีงบประมาณ 2561 ซึ่งผลการดำเนินงานของ 18 ส่วนงาน พบว่า มีการรายงานระดับความเสี่ยงของหน่วยงานย่อยทั้งสิ้น จำนวน 83 แผนงาน/โครงการ โดยแยกเป็น ความเสี่ยงระดับต่ำ จำนวน 16 แผนงาน/โครงการ ความเสี่ยงระดับปานกลาง จำนวน 23 แผนงาน/โครงการ ความเสี่ยงระดับสูง จำนวน 34 แผนงาน/โครงการ ความเสี่ยงระดับสูงสุด จำนวน 10 แผนงาน/โครงการ

3) ระบบการบริหารความเสี่ยง ตามแผนบริหารความเสี่ยงของสถาบันฯ ประจำปีงบประมาณ 2561 ประกอบด้วย 6 ประเด็นงาน โดยมีการดำเนินการในแต่ละประเด็นงาน ดังนี้

(1) การขับเคลื่อนการพัฒนาที่อยู่อาศัย มีการจัดตั้งกลไกคณะทำงานในระดับภาค ในการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย ประชุมหารือร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเครือข่ายพหุภาคีโมเดล เพื่อวางแผนการทำงานในทุกด้าน และติดตามความคืบหน้าผลการทำงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสื่อสารประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้การดำเนินงานโครงการ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความร่วมมือในการทำงาน

(2) โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง มีการติดตามบริหารงานก่อสร้างในทุกขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การออกแบบ รื้อย้าย และวางแผนการก่อสร้าง รวมถึงให้ความรู้กับผู้ปฏิบัติงาน โดยมีคณะทำงานตรวจจางงานร่วมกับชุมชน และหน่วยงานหลายฝ่าย ประชุมติดตามความคืบหน้าและบูรณาการงานร่วมกัน โดยการมีส่วนร่วมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับความร่วมมือจากสำนักงานเขต กรมธนารักษ์ กทม. ตำรวจทหาร ดำเนินการในกรณีผู้ไม่เข้าร่วมโครงการ ประชุมเตรียมแผนการเบิกจ่ายงบประมาณควบคู่กับเสริมทักษะเรื่องการเบิกจ่าย เอกสารเบิกจ่ายตามระเบียบสถาบัน รวมถึงเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณ และติดตามสอบทานโครงการร่วมกับชุมชนริมคลอง และเครือข่ายองค์กรชุมชน

(3) การบริหารจัดการโครงการและงบประมาณ มีการประชุมติดตามการก่อสร้างร่วมกับผู้รับเหมาและสหกรณ์ ซึ่งสำนักงานภาคได้ประสานสถาบันการศึกษาด้านวิศวกรรม หรือคณะวิศวกรรมศาสตร์ช่วยกำกับดูแลงานก่อสร้างของขบวนองค์กรชุมชน ก่อให้เกิดแผนงานก่อสร้างร่วมกับสำนักงานภาค แผนการอบรมช่างชุมชนเครือข่ายสลัม 4 ภาค เพื่อยกระดับ

คนทำงาน และสามารถดำเนินการตามแผนงานและระยะเวลาที่กำหนด โดยหนุนเสริมการเบิกจ่ายงบประมาณของขบวนองค์กรชุมชนและสร้างความเข้าใจระบบการบริหารจัดการองค์กรอย่างมีธรรมาภิบาล ซึ่งดำเนินการในช่วงการพัฒนาโครงการระดับกลุ่มจังหวัด/จังหวัด โดยการสร้างความเข้าใจชี้แจงหลักเกณฑ์ แนวทางการสนับสนุนงบประมาณให้กับขบวนจังหวัด ก่อนการจัดทำโครงการ กลุ่มเป้าหมาย คือ ขบวนจังหวัด ตัวแทนพื้นที่ระดับตำบล เจ้าหน้าที่สถาบันฯ ควบคู่กับการจัดตั้งทีมเลขาภาค ในการกลั่นกรองโครงการเพื่อให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

(4) การพัฒนาองค์กรผู้ใช้สินเชื่อและแก้ไขปัญหาหนี้ผิดนัด โดยจัดทีมทำงานสอบทานสินเชื่อ และออกแบบวางแผนการขับเคลื่อนงานเพื่อกำหนดแผนพัฒนาสินเชื่อและระยะเวลา (time line) ดำเนินการ พร้อมทั้งจัดชั้นองค์กรผู้ใช้สินเชื่อวิเคราะห์กลุ่มผู้ใช้สินเชื่อ ออกแบบการพัฒนากระบวนการบริหารจัดการที่ดีและพัฒนาฐานข้อมูล โดยดำเนินการจัดกลุ่มองค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่ค้างชำระหนี้และแผนดำเนินการ จำนวน 8 องค์กร ดำเนินการทางกฎหมาย (ฟ้อง) จำนวน 3 องค์กร ซึ่งสามารถแก้ไขปัญหาด้วยการปรับปรุงโครงสร้างหนี้ จำนวน 2 องค์กร ในส่วนการดำเนินงานสินเชื่อโครงการบ้านมั่นคงสามารถชำระเงินต้นหรือดอกเบี้ยได้ตามระยะเวลาที่กำหนด (ไม่มี NPL) พร้อมกันนี้สำนักงานภาค ได้มีการพัฒนาระบบสินเชื่อเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชน โดยประสานความร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ได้แก่ 1) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จ.พทุมธานี 2) มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์ จ.ฉะเชิงเทรา 3) มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ จ.สระแก้ว และ 4) มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี จ.จันทบุรี

(5) การสนับสนุนการจัดตั้งและพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบล โดยเกิดการตั้งกลไกคณะทำงานในการออกแบบวางแผน และติดตาม เพื่อสนับสนุนหนุนเสริมการบริหารองค์กรและธรรมาภิบาล โดยมีองค์ประกอบของคณะทำงานจากภาคีพัฒนาที่หลากหลายทุกภาคส่วน เกิดสภาองค์กรชุมชนตำบลที่จัดตั้งแล้วและมีศักยภาพยกระดับบทบาทในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นตามมาตรา 21 (4) (5) และ(9) สนับสนุนระบบการขับเคลื่อนงานเชิงปฏิบัติการ เพื่อยกระดับบทบาทสภาองค์กรชุมชนเป็นเวทีกลางในการเชื่อมโยงคน กลุ่มองค์กรต่างๆ ในตำบล และสร้างความร่วมมือกับภาคีวิชาการ อาทิ คณะมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น ในการจัดหลักสูตรอบรมพัฒนาศักยภาพผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อเป็นเมล็ดพันธุ์ในการพัฒนาพื้นที่ในอนาคต ยกย่องแผนพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเชื่อมโยงแผนพัฒนากับหมู่บ้าน อย่างเป็นรูปธรรม โดยมีแผน

พัฒนาตำบลที่สอดคล้องกับปัญหาของชุมชนและครอบคลุมทุกมิติ

(6) การป้องกันผลประโยชน์ทับซ้อน (ตามตัวชี้วัด ปปช.) เกิดคู่มือการบริหารโครงการสนับสนุนการพัฒนาชุมชน ท้องถิ่นและขบวนการองค์กรชุมชน ประจำปีงบประมาณ 2561, คู่มือการดำเนินโครงการบ้านพอเพียงชนบท (ฉบับปรับปรุง 2561) ซึ่งได้มีการกำหนดแนวทาง หลักเกณฑ์ และกลไกในการบริหารโครงการ พร้อมทั้งรายงานผลการอนุมัติและเบิกจ่ายงบประมาณโครงการในเว็บไซต์ของสถาบันฯ เพื่อการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะให้เป็นที่รับรู้ร่วมกัน

4) การประเมินความพึงพอใจของผู้รับบริการ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ร่วมกับศูนย์บริการวิชาการ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ดำเนินการสำรวจความพึงพอใจจาก 2 กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ กลุ่มผู้รับบริการหรือกลุ่มที่ได้รับการสนับสนุนจาก พอช. ภายใต้ 5 โครงการหลัก ประกอบด้วย โครงการเสริมสร้างขีดความสามารถชุมชน โครงการสนับสนุนการจัดสวัสดิการชุมชน โครงการพัฒนาเศรษฐกิจและทุนชุมชน ฐานราก โครงการบ้านมั่นคง และโครงการบ้านพอเพียงชนบท จำนวน 1,276 คน และกลุ่มคณะกรรมการ จำนวน 100 คน รวมทั้งสิ้น 1,376 คน โดยสำรวจใน 3 ประเด็นหลัก คือ ด้านผลที่ได้รับการสนับสนุนจาก พอช. ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการของ พอช. และด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/ผู้ส่งเสริมงานพัฒนาของ พอช. โดยสรุปผลการสำรวจความพึงพอใจและข้อเสนอแนะ เพื่อการปรับปรุงและพัฒนาการให้บริการของสถาบันฯ ดังนี้

(1) ความพึงพอใจของผู้รับบริการ จำนวน 1,276 คน ผลการสำรวจในภาพรวมพบว่า ผู้รับบริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ในระดับมาก ค่าคะแนนร้อยละ 84.95 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99

(2) ความพึงพอใจของคณะกรรมการ จำนวน 100 คน ผลการสำรวจในภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจในระดับมาก ค่าคะแนนร้อยละ 84.55 หรือค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.91

เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการกับระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการ ทั้งภาพรวมและรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันไม่มากนัก โดยในภาพรวมระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการจะมากกว่าระดับความพึงพอใจของคณะกรรมการ (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.99 กับ 3.91) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้รับบริการและของคณะกรรมการ มีความแตกต่างกันเล็กน้อยเรียงตามลำดับ ดังนี้

- (1) ด้านเจ้าหน้าที่/ผู้ส่งเสริมงานพัฒนาของ พอช. (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 กับ 3.99)
- (2) ด้านผลที่ได้รับการสนับสนุนจาก พอช. (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 กับ 3.98)
- (3) ด้านความพึงพอใจต่อกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการของ พอช. (ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 กับ 3.80) รายละเอียดดังตาราง

ตาราง แสดงการเปรียบเทียบค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยความพึงพอใจระหว่างผู้ให้บริการกับคณะกรรมการจำแนกตามรายด้าน

ประเด็นความพึงพอใจ	ระดับความพึงพอใจผู้รับบริการ (1,276 คน)				ระดับความพึงพอใจคณะกรรมการ (100 คน)			
	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ผลการประเมิน	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ผลการประเมิน
1. ด้านผลที่ได้รับการสนับสนุนจาก พอช.	85.15	4.03	0.66	มาก	84.90	3.98	0.49	มาก
2. ด้านกระบวนการ ขั้นตอนการให้บริการของ พอช.	84.40	3.88	0.69	มาก	84.00	3.80	0.55	มาก
3. ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ/ผู้ส่งเสริมงานพัฒนาของ พอช.	85.50	4.10	0.71	มาก	84.95	3.99	0.63	มาก
ภาพรวม	84.95	3.99	0.64	มาก	84.55	3.91	0.42	มาก

5) การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส เป็นการประเมินจากหลักฐานข้อมูลเชิงประจักษ์และผลการสำรวจประสบการณ์หรือการรับรู้จากกลุ่มเป้าหมายภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งจากผลการประเมินใน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ ความโปร่งใส (Transparency) ความพร้อมรับผิด (Accountability) ความปลอดจากการทุจริตในการปฏิบัติงาน (Corruption - Free) วัฒนธรรม คุณธรรมในองค์กร (Integrity Culture) และคุณธรรมการทำงานในหน่วยงาน (Working Integrity)

สถาบันฯ มีผลการประเมินระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานอยู่ในระดับสูงมาก ค่าคะแนน 95.55

6.3 การบริหารสินเชื่อ

1) สนับสนุนสินเชื่อแก่องค์กรชุมชน เป็นการสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการพัฒนาให้กับองค์กรชุมชน ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ระหว่างเดือนตุลาคม 2560 - กันยายน 2561 สถาบันฯ สนับสนุนสินเชื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย (บ้านมั่นคง) แก่องค์กรชุมชนรวม 42 องค์กร วงเงิน 886.03 ล้านบาท โดยมีผู้รับประโยชน์ 167 ชุมชน 3,426 ครัวเรือน

ประเภทสินเชื่อ	จำนวนเงินอนุมัติ (ล้านบาท)	จำนวนองค์กร	จำนวนผู้รับผลประโยชน์	
			ชุมชน	ครัวเรือน
พัฒนาที่อยู่อาศัย (บ้านมั่นคง)	886.03	42	167	3,426

จากการสนับสนุนสินเชื่อแก่องค์กรชุมชน มีผลการดำเนินงานสินเชื่อสะสม ตั้งแต่เริ่มดำเนินงานจนถึงเดือนกันยายน 2561 ดังนี้

- สินเชื่ออนุมัติสะสม 970 องค์กร 10,799.46 ล้านบาท
- ผู้รับประโยชน์ 6,206 ชุมชน 405,668.00 ครัวเรือน
- จำนวนเงินสินเชื่อที่องค์กรชุมชนได้รับแล้ว 8,619.66 ล้านบาท
- จำนวนเงินสินเชื่อที่รับการชำระคืน 3,743.93 ล้านบาท
- สินเชื่อคงเหลือ 682 องค์กร 4,875.73 ล้านบาท

2) สรุปผลการชำระคืนสินเชื่อสะสมคิดเป็นสัดส่วน ดังนี้

ผลการชำระคืนสินเชื่อสะสม	ร้อยละ
• ร้อยละของสินเชื่อที่ได้รับชำระคืนต่อสินเชื่อที่จ่ายเงินแล้ว	43.43
• ร้อยละของจำนวนเงินสินเชื่อที่ได้รับการชำระคืนต่อจำนวนเงินสินเชื่อที่พึงได้รับชำระคืนทั้งหมด	99.08
• ร้อยละของสินเชื่อคงเหลือผิคนัดต่อสินเชื่อคงเหลือทั้งหมด	9.53
• ร้อยละของเงินงวดผิคนัดต่อสินเชื่อคงเหลือทั้งหมด	6.02

3) การสอบทานการใช้สินเชื่อและสนับสนุนระบบการบริหารจัดการ จากการติดตามสอบทานการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงและองค์กรผู้ใช้สินเชื่อโครงการบ้านมั่นคง ประจำปี 2561 เป้าหมายองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ 464 องค์กร ซึ่งได้กำหนดระดับสถานะองค์กรตามสถานการณ์ชุมชนที่ต้องได้รับการแก้ไขเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- ระดับ A** กลุ่มองค์กรที่มีปัญหาซับซ้อนต้องพัฒนาแก้ไขปัญหอย่างเร่งด่วน (ต้องรับการสนับสนุนจากส่วนกลาง) จำนวน 105 องค์กร
- ระดับ B** กลุ่มองค์กรที่เริ่มมีปัญหา ภาครัฐสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเอง จำนวน 158 องค์กร
- ระดับ C** กลุ่มองค์กรที่มีปัญหาน้อย ชุมชนและเครือข่ายสามารถบริหารจัดการได้/องค์กรที่ยังไม่เคยเบิกจ่ายสินเชื่อ จำนวน 201 องค์กร

สำนักงานภาค/ส่วนงาน	องค์กรผู้ใช้สินเชื่อที่ต้องดำเนินงาน	สถานการณ์องค์กรที่ต้องได้รับการแก้ไขเร่งด่วน			จำนวนองค์กรที่สอบทานได้	ร้อยละการสอบทาน
		ระดับ A	ระดับ B	ระดับ C		
กรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก	150	37	39	74	144	96.00
กลางและตะวันตก	75	14	14	47	75	100.00
เหนือ	44	9	26	9	33	75.00
ใต้	59 (51 องค์กร)	11	24	24	55	93.22
ตะวันออกเฉียงเหนือ	72	20	22	30	55	76.38
ศปก. ที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง	47 (28 องค์กร)	13	24	10	39	82.97
สำนักบ้านมั่นคง (สลัม 4 ภาค)	17	1	9	7	-	-
รวม	464	105	158	201	401	86.42

6.4 แผนการพัฒนาองค์กรและบุคลากรในปี 2561 ประกอบด้วย 4 ด้าน มีผลการดำเนินงาน ดังนี้

ด้าน	ผลการดำเนินงาน
ด้านกระบวนการ <ul style="list-style-type: none"> พัฒนาระบบการจ่ายเงินสนับสนุนองค์กรชุมชนผ่านระบบ Cash Management 	เกิดคู่มือการจ่ายเงินสนับสนุนองค์กรชุมชน ผ่านระบบ Cash Management พร้อมทั้งติดตั้งระบบ KTB Corporate Online และพัฒนาความรู้ความสามารถร่วมกับธนาคารกรุงไทย ในการใช้งานระบบฯ แก่สำนักงานภาคทั้ง 4 สำนักงานภาค แล้วเสร็จภายในเดือนพฤษภาคม 2561 ซึ่งในการดำเนินงานปี 2561 สำนักงานภาคสามารถใช้บริการทางการเงินได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ
ด้านบุคลากร <ul style="list-style-type: none"> พัฒนาระบบโปรแกรมสารสนเทศด้านงานบริหารบุคลากร เพิ่มขีดความสามารถของบุคลากรทุกระดับในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ทุกระดับในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 	เกิดการพัฒนาระบบสารสนเทศการบริหารทรัพยากรบุคคล (HRIS) ได้แก่ ฐานข้อมูลผู้ปฏิบัติงาน การจัดการเวลาปฏิบัติงาน และระบบการลา พร้อมทั้งพัฒนาขีดความสามารถของบุคลากรทุกระดับในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศปฏิบัติงานบนระบบ Online โดยจัดทำหลักสูตร จำนวนทั้งสิ้น 6 หลักสูตร และจัดอบรมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ จำนวน 11 ครั้ง มีผู้เข้าร่วมการอบรมรวมกันจำนวนทั้งหมด 214 คน
ด้านธรรมาภิบาล <ul style="list-style-type: none"> เพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรื่องร้องเรียน 	เกิดแนวทางการจัดการเรื่องร้องเรียนโดยจัดทำระเบียบสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ว่าด้วย หลักเกณฑ์และวิธีการพิจารณาเรื่องร้องเรียน พ.ศ. 2561 และคู่มือการจัดการเรื่องร้องเรียน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และสอดคล้องกับกฎหมายหรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง
ด้านประสิทธิภาพการใช้งบประมาณ <ul style="list-style-type: none"> ทบทวนระบบการจัดจ้างบุคลากรรูปแบบต่าง ๆ จัดทำแผนบริหารจัดการสินเชื่อ 	<ul style="list-style-type: none"> - เกิดการทบทวนระบบการจัดจ้างบุคลากรรูปแบบต่างๆ โดยมีกรวิเคราะห์ข้อดี-ข้อจำกัด และเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายบุคลากรแต่ละรูปแบบ พร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะ แนวทางการพัฒนาระบบการจัดจ้างบุคลากร - วิเคราะห์ข้อมูลสถานะองค์กรผู้ใช้สินเชื่อ ภายใต้โครงการบ้านมั่นคง ร่วมกับสำนักงานภาค และเครือข่ายองค์กร เพื่อร่วมกันกำหนดเกณฑ์การจัดชั้นความเข้มแข็งขององค์กรผู้ใช้สินเชื่อ ใน 3 ระดับ พร้อมทั้งจัดทำแผนการบริหารจัดการสินเชื่อ จำนวน 3 แผน ได้แก่ การแก้ไขปัญหาการชำระคืนผิดนัด การดำเนินมาตรการทางกฎหมาย และกรณีไม่ดำเนินการตามคำพิพากษา และมีรายงานผลการดำเนินงานด้านสินเชื่อประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

การบริหารและพัฒนาบุคลากร

7.1 การพัฒนาผู้ปฏิบัติงานตามสมรรถนะกลุ่มตำแหน่งงาน และตามแผนความก้าวหน้าสายอาชีพ (career path)

- **การพัฒนาผู้ปฏิบัติงานรุ่นใหม่ของ พอช.** จำนวน 16 คน ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานใหม่ได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ อุดมการณ์ แนวคิดงานพัฒนาที่ชุมชนเป็นแกนหลัก และวัฒนธรรมองค์กร ตลอดจนระเบียบ และข้อควรปฏิบัติในฐานะผู้ปฏิบัติงานของ พอช. โดยมีการลงพื้นที่เรียนรู้ การแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยริมคลองและปทุมธานีโมเดล รวมทั้งเกิดการจัดทำแผนการพัฒนารูปแบบรายบุคคลและแบบกลุ่มกิจกรรมที่สร้างสรรค์

- **กลุ่มผู้บริหารระดับกลาง-ชำนาญการพิเศษและกลุ่มผู้บริหารระดับสูง** เกิดการพัฒนาผู้บริหารระดับต้น ระดับกลาง และระดับสูง เพื่อกำหนดทิศทางการทำงานขององค์กรปี 2561 โดยมีการพัฒนาศักยภาพผู้บริหารระดับกลาง-สูง เรื่อง Talent Management (การบริหารคนเก่ง) พัฒนาศักยภาพผู้ปฏิบัติงานระดับหัวหน้างานหลักสูตร “บทบาทการเป็นหัวหน้าและการบริหารงานยุคใหม่” เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานตระหนักถึงความสำคัญของการเป็นหัวหน้างานและการบริหารงาน สร้างการเรียนรู้และฝึกทักษะการเป็นหัวหน้างานที่มีประสิทธิภาพ และมีความเข้าใจในบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และพฤติกรรมของหัวหน้างานที่มีคุณภาพ เรียนรู้หลักการการบริหาร และทักษะการบริหารเพื่อควบคุมงาน ติดตามงาน และบริหารกำกับดูแลบุคคลในสวนงานที่ตนเองรับผิดชอบให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นการเตรียมผู้นำ และพัฒนาภาวะผู้นำให้มีความเชื่อมั่นในตนเองต่อการปฏิบัติงานในตำแหน่งหัวหน้า

งานได้อย่างมั่นใจ ตลอดจนเกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการเป็นหัวหน้างานระหว่างกัน

- **กลุ่มเครือข่ายงาน partner in HR** เกิดเครือข่ายการทำงานร่วมในเรื่องของงานบริหารงานบุคคลและงานพัฒนาบุคลากรของสถาบันฯ โดยเครือข่ายประกอบด้วย ตัวแทนจากภาคและส่วนงาน รวมกว่า 40 คน ทำหน้าที่สื่อสารสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับงานด้านทรัพยากรบุคคล ทั้งงานบริหารบุคคลและงานพัฒนาบุคลากร และยังทำหน้าที่ในการสะท้อน/เสนอ เรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวกับผู้ปฏิบัติงานต่อระบบบุคลากรของสถาบันฯ

- **กลุ่มผู้ปฏิบัติงานอาวุโส** เกิดการพัฒนาทักษะด้านการใช้งานโปรแกรมเทคโนโลยีสารสนเทศของสถาบันฯ เช่น โปรแกรมระบบบูรณาการพื้นที่ปฏิบัติการชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง (CODI Area Interop) โปรแกรมระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (CODI GIS) โปรแกรมระบบบริหารงานบ้านมั่นคง (BMOS) โปรแกรมระบบบริหารการเงิน พอช. (CODI E-Finance : EFS) โปรแกรมระบบสารสนเทศบริหารทรัพยากรบุคคล (HRIS) โปรแกรมระบบงบประมาณ (CODI Budget) เป็นต้น เพื่อการใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติการ

7.2 เวทีเปิดโลกทัศน์ เป็นรูปแบบการสร้างกระบวนการพัฒนาตนเองให้กับผู้ปฏิบัติงานอีกรูปแบบหนึ่งที่เปิดโอกาสและเปิดพื้นที่การเรียนรู้ให้กับผู้ปฏิบัติงานของสถาบันฯ ทุกระดับส่งเสริม สนับสนุนที่นอกเหนือจากการทำงานตามหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ และยังเป็นเวทีให้ความรู้เรื่องต่างๆ เกี่ยวกับการทำงานที่ สอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้ปฏิบัติงาน และสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ได้มีเวทีโลกทัศน์ 3 ครั้ง ได้แก่

- **ครั้งที่ 1 หัวข้อ “ใช้แรงทำเงิน ไปพร้อมกับการใช้เงินทำงาน เพื่อสร้างฐานความมั่นคงทางการเงิน”** โดยคุณศิริธยา อิศรภักดี เป็นการเปิดโลกทัศน์ใหม่ในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการเงิน การลงทุน การวางแผนชีวิตด้านการเงินที่ดี มีประสิทธิภาพให้กับผู้ปฏิบัติงานนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน และวางแผนทางการเงินในอนาคต มีผู้เข้าร่วมจำนวน 65 คน

- **ครั้งที่ 2 เวทีส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในการดำเนินงานของผู้ปฏิบัติงาน** เพื่อส่งเสริมและการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ปฏิบัติงานให้เป็นไปตามมาตรฐานคุณธรรม จริยธรรมสำหรับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและการทำงานให้เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล และเพิ่มพูนประสิทธิภาพและประสิทธิผลการบริหารจัดการภาครัฐตามแนวทางของหลักการการบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดีและสอดคล้อง

กับระบบคุณธรรม พร้อมทั้งให้ผู้ปฏิบัติงานได้พัฒนาตนเองจนสามารถเป็นแบบอย่างที่ดีในการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามกฎหมาย และสอดคล้องกับหลักคุณธรรม โดยมีผู้เข้าร่วมกว่า 100 คน

- **ครั้งที่ 3 จัดขึ้นภายใต้งานตลาดนัดความรู้ KM & Volunteer Day 2018 “เรียนรู้ท่ามกลางการปฏิบัติ : Learning by Doing”** ในหัวข้อเรื่อง การดึงพลังเพื่อนร่วมงาน เพื่อเพิ่มการทำงานของทีม โดย นายสรารัฐ เฮ้งสวัสดิ์ นามปากกาว่า “นิ้วกลม”

7.3 ทรนรงค์พัฒนาอัตลักษณ์ ภาพลักษณ์ และค่านิยมร่วมของคน พอช. เป็นการสัมมนาผู้ปฏิบัติงานสถาบัน ประจำปี 2561 “17 ปี CODI Family ทำความดีด้วยหัวใจ” ณ จังหวัดนครราชสีมา พร้อมทั้งศึกษาดูงาน ณ โครงการบ้านพอเพียงชนบท ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา มีผู้ปฏิบัติงานเข้าร่วมจำนวน 335 คน ส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานทั้งองค์กรได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำกิจกรรมร่วมกัน

7.4 การส่งเสริมกลุ่มกิจกรรมทางสังคม เป็นการส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานได้ทำกิจกรรมต่างๆ ทางสังคม งานจิตอาสา ที่สะท้อนการสร้างอัตลักษณ์ ภาพลักษณ์ และวัฒนธรรมองค์กร โดยเปิดโอกาสให้ผู้ปฏิบัติงานรวมกลุ่มสร้างทีมระหว่างส่วนงาน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ร่วมคิด ร่วมทำกิจกรรม พร้อมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ปฏิบัติงานมีจิตอาสาเพื่อส่วนรวม ทั้งภายในและภายนอกองค์กร โดยสถาบันฯ สนับสนุนงบประมาณเพื่อการเรียนรู้ ส่งผลให้เกิดการสร้างสัมพันธ์ภาพอันดีในกลุ่มผู้ปฏิบัติงาน หน่วยงานภาคี และขบวนการองค์กรชุมชน ให้มีจิตสาธารณะ ทำประโยชน์ต่อสังคมร่วมกัน ซึ่งในปีงบประมาณ 2561 มี 6 กลุ่มกิจกรรม ดังนี้

- 1) การเดิน-วิ่ง “รวมพลังสานฝันงานชุมชนสร้างสุข” ณ กระทรวงสาธารณสุข นนทบุรี
- 2) การสร้างสัมพันธ์ สานเครือข่ายเรียนรู้วิถีวัฒนธรรมชุมชนคนต้นน้ำสายบุรี โดยกลุ่ม south Codi happy workplace
- 3) การปั่นจักรยานเที่ยวชุมชน
- 4) กลุ่มเพื่อนชุมชน จากสำนักการเงินและบัญชี ร่วมกับสำนักนโยบายและแผน ร่วมเรียนพื้นที่ตำบลวิหารแดง จ.สระบุรี
- 5) กลุ่มเพื่อนชุมชน จากสำนักทรัพยากรบุคคล ร่วมเรียนรู้ ตำบลเกวียนหัก จ.จันทบุรี
- 6) จิตอาสา ดำเนินกิจกรรมและประสานการทำงานกับหน่วยราชการในพระองค์และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง โดยมีกิจกรรมอาสา 3 ประเภท ได้แก่
 - 1) จิตอาสาพัฒนา “เราทำความดีด้วยหัวใจ”
 - 2) จิตอาสาเฉพาะกิจ และ 3) จิตอาสาภัยพิบัติ
 ผู้ปฏิบัติงานสถาบันจากทุกส่วนงานเข้าเป็นจิตอาสาจำนวน 139 คน

7.5 กลุ่มจัดการความรู้ เป็นการส่งเสริมกลุ่มจัดการความรู้กับงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของผู้ปฏิบัติงาน โดยพัฒนาความรู้เพื่อการขับเคลื่อนงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นและเผยแพร่ขยายผล โดยสนับสนุนประกวดผลงานด้านนวัตกรรมการทำงาน และการจัดการความรู้กับงานพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งในปี 2561 เกิดการจัดการความรู้ จำนวน 8 เรื่อง ดังนี้

- 1) การพัฒนาเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การพัฒนาในระดับจังหวัด กรณีศึกษาจังหวัดพิจิตร โดยนายณัฐพลจันทิก
- 2) คู่มือการเสนอขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันเป็นที่สรรเสริญยิ่งดิเรกคุณาภรณ์ โดย นางสาวอังคณา ธารธาราทอง
- 3) เสนอผลงานผ่านเวทีเล่าเรื่อง “Ted Talk” หัวข้อ “อยู่ที่ไหนไม่สุขใจเท่า พอ.” โดย นางสาวอังคณา ธารธาราทอง
- 4) เสนอผลงานผ่านเวทีเล่าเรื่อง “Ted Talk” หัวข้อ “งานยากแต่ต้องทำให้บรรลุเป้าหมาย” โดย นางสาวชุตติกาญจน์ เศรษฐ์โสภณพงศ์
- 5) เสนอผลงานผ่านเวทีเล่าเรื่อง “Ted Talk” หัวข้อ “ทุกปัญหามีทางแก้” โดย นายจรัส อมรดลใจ
- 6) เสนอผลงานผ่านเวทีเล่าเรื่อง “Ted Talk” หัวข้อ “ความรู้เดิมที่เพิ่มเติมคือประสบการณ์ใหม่” โดย นายวรเสฏฐ์ ชูแก้ว
- 7) แรงใจใฝ่ฝันเพื่อวันของเรา สภาองค์กรชุมชน ตำบลบึงกาสาม อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี โดย นางสาวสมจิตร จันทร์เพ็ญ
- 8) การพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยสภาองค์กรชุมชน ตำบลท่าชะชะ อำเภอท่าชะชะ จังหวัดชุมพร โดย นายอำนาจชัย สุวรรณราช

3.2 งานตามนโยบายรัฐบาล

การสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย ผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ดำเนินการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท ภายใต้ยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) มุ่งเน้นการส่งเสริมและสร้างโอกาสด้านที่อยู่อาศัย พร้อมพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่กลุ่มผู้มีรายได้น้อย โดยการแก้ไขปัญหาและพัฒนาที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน มีสภาพแวดล้อมที่ดี สร้างโอกาสในการเข้าถึงระบบการเงินและสินเชื่อเพื่อการอยู่อาศัย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในทุกกระดับเพื่อนำไปสู่ชุมชนเข้มแข็งอย่างยั่งยืน ภายใต้วิสัยทัศน์ “คนไทยทุกคนมีที่อยู่อาศัยถ้วนหน้าและมีคุณภาพชีวิตที่ดีในปี 2579 (Housing For All)” ซึ่งแผนยุทธศาสตร์ดังกล่าวสอดคล้องกับปณิธานสากลที่ประเทศไทยให้การรับรอง ได้แก่ เป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืน เป้าหมายที่ 11 ของสหประชาชาติ และวาระใหม่แห่งการพัฒนา ซึ่งเป็นเจตนารมณ์ในการพัฒนาเมืองและที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมและยั่งยืนสำหรับทุกคน โดยเน้นการแบ่งระดับตามรายได้ และการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่สอดคล้องกับวงจรชีวิต (Life-cycle)

แผนแม่บทการพัฒนาที่อยู่อาศัย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) มีแนวทางการดำเนินงานภายใต้ 5 ประเด็นยุทธศาสตร์ ประกอบด้วย

ยุทธศาสตร์ที่ 1

การพัฒนาและสนับสนุนให้มีที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน

เพื่อสนับสนุนให้ทุกคนมีที่อยู่อาศัยที่ได้มาตรฐาน โดยผลักดันและขับเคลื่อนนโยบายด้านที่อยู่อาศัย สร้างโอกาสในการมีที่อยู่อาศัย และเสริมสร้างและพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศด้านที่อยู่อาศัยอย่างเป็นระบบ

ยุทธศาสตร์ที่ 2

การเสริมสร้างระบบการเงินและสินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัย

เพื่อให้ประชาชนทุกคนสามารถเข้าถึงระบบการเงิน โดยเสริมสร้างโอกาสในการเข้าถึงระบบการเงิน

ยุทธศาสตร์ที่ 3

การยกระดับการบูรณาการด้านบริหารจัดการที่อยู่อาศัย

เพื่อให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนที่อยู่อาศัย โดยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและท้องถิ่นในการขับเคลื่อนการพัฒนาที่อยู่อาศัย และเสริมสร้างและพัฒนากลไกการบูรณาการ สร้างขีดความสามารถในการพัฒนาที่อยู่อาศัย

ยุทธศาสตร์ที่ 4

การส่งเสริมให้ชุมชนเข้มแข็งได้อย่างยั่งยืน

เพื่อให้ชุมชนเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยส่งเสริมการจัดสวัสดิการในชุมชน และส่งเสริมให้ประชาชนรักถิ่นที่อยู่

ยุทธศาสตร์ที่ 5

การจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดี

เพื่อจัดการระบบสาธารณูปโภคระบบสาธารณูปโภคการจัดการที่ดินและผังเมืองที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยส่งเสริมการจัดการที่ดินและผังเมือง ส่งเสริมการจัดการระบบสาธารณูปโภคและระบบสาธารณูปการ ส่งเสริมการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่ประหยัดพลังงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ดำเนินการตามแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อย (เมืองและชนบท) ครอบคลุมพื้นที่เมืองและชนบท กลุ่มเป้าหมาย 1,053,702 ครัวเรือน ประกอบด้วย 2 แผนงาน 4 โครงการ คือ

โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เกิดผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยในเมืองและชนบท ดังนี้

01 การพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัยคนจนในชุมชนแออัด “โครงการบ้านมั่นคง”

โครงการบ้านมั่นคงเป็นการพัฒนาที่อยู่อาศัยของคนจนในชุมชนแออัด โดยมีเป้าหมายในการแก้ปัญหาความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัย เพื่อสร้างชุมชนที่มั่นคงตามนโยบายของรัฐบาลซึ่งดำเนินงานอย่างต่อเนื่องมาตั้งแต่ปี 2546 นอกจากสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อยแล้ว ยังเป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้อยู่อาศัยในชุมชนให้ดีขึ้นรวมถึงการจัดระบบดูแลเพื่อรักษาดินและบ้านให้มั่นคงยั่งยืน หรือที่เรียกว่า การทำ “บ้าน” ที่ให้มากกว่าคำว่า “บ้าน” พร้อมทั้งส่งเสริมการทำงานของชุมชน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงเครือข่ายและขับเคลื่อนการทำงานระดับภาคและส่วนกลาง อาทิ การจัดงานวันที่อยู่อาศัยโลก การส่งเสริมการจัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับจังหวัด และการพัฒนาเมืองทุกมิติ

จากการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ก่อให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาชุมชนเมืองและชนบท ระหว่างขบวนองค์กรชุมชน ท้องถิ่น และหน่วยงานในพื้นที่ ส่งผลให้ชุมชนเกิดการรวมกลุ่มในลักษณะกลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยสู่การสร้าง ความมั่นคงในการอยู่อาศัย โดยเกิดการสนับสนุนการพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคและที่อยู่อาศัย 7,590 ครัวเรือน 80 ชุมชน 24 จังหวัด ส่งผลให้ผู้มีรายได้น้อยมีความมั่นคงในการอยู่อาศัย มีคุณภาพชีวิตและการอยู่อาศัยที่ดีขึ้น สามารถแก้ปัญหาชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุก สร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ของเมืองและชุมชน รวมทั้งสมาชิกชุมชนในโครงการมีระบบการออมทรัพย์ที่จะต้องดำเนินควบคู่กับการบริหารจัดการโครงการและสามารถดำเนินการครอบคลุมการพัฒนาที่ดินตามนโยบายปฏิบัติการยึดคืนพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินมาจากนายทุนได้ยึดครองพื้นที่อย่างผิดกฎหมายร่วมมือกับสำนักงานปฏิรูปที่ดิน (ส.ป.ก.) ใน 11 จังหวัด จำนวน 2,048 ครัวเรือน โดยการจัดโซนที่ดินทำกินและโซนที่อยู่อาศัยให้กับกลุ่มมีรายได้น้อย ยากจน ด้อยโอกาส ซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกรผู้ยากจน ส่งผลให้เกิดการใช้โครงการบ้านมั่นคงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับชุมชนที่ประสบปัญหาความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัยทั้งในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ประสบปัญหาภัยพิบัติ โดยเน้นการสร้าง ความมั่นคงในการอยู่อาศัยทั้งในเรื่องที่ดิน ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค และเกิดพื้นที่รูปธรรมเพื่อเป็นต้นแบบและขยายผลในหลายพื้นที่

การสนับสนุนโครงการและงบประมาณ

ปี 2561	 เป้าหมาย 9,210 ครัวเรือน เกิดการสนับสนุนการพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคและพัฒนาที่อยู่อาศัย จำนวน 7,590 ครัวเรือน 80 ชุมชน ใน 24 จังหวัด คิดเป็นร้อยละ 82.41 ของเป้าหมาย วงเงินงบประมาณอุดหนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น 448.09 ล้านบาท				
		พื้นที่	จำนวนจังหวัด	จำนวนชุมชน	จำนวนครัวเรือน
		ภาคเหนือ	3	10	878
		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	4	14	971
		ภาคใต้	5	14	1,234
		ภาคกลางและตะวันตก	2	12	1,640
	ภาคกรุงเทพ ปริมณฑลและตะวันออก	10	30	2,867	
	รวม	24	80	7,590	
ปี 2560 - 2561	ผลการดำเนินงานภายใต้การพัฒนาที่อยู่อาศัย ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) ในช่วงปี พ.ศ. 2560 - 2561				
	 เป้าหมายในช่วงปี 2560 - 2561 รวม 14,210 ครัวเรือน เกิดการสนับสนุนการพัฒนา ระบบสาธารณูปโภคและพัฒนาที่อยู่อาศัย จำนวน 12,712 ครัวเรือน 192 ชุมชน คิดเป็นร้อยละ 89.46 วงเงินงบประมาณอุดหนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยทั้งสิ้น 775.43 ล้านบาท				
	 สนับสนุนการดำเนินงานของภาคี ท้องถิ่น และขบวนเมือง รวม 52.46 ล้านบาท				

โครงการบ้านมั่นคงชนบท

เป็นการขยายผลการพัฒนาที่อยู่อาศัยสู่พื้นที่ชนบท โดยเริ่มต้นจากนโยบายปฏิบัติการยึดคืนพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดินจากนายทุนที่ได้ยึดครองพื้นที่อย่างผิดกฎหมาย โดยสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ผู้รับผิดชอบประสานความร่วมมือกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน เพื่อจัดสรรที่ดินให้กับกลุ่มเกษตรกรเพื่อใช้ประโยชน์ ซึ่งสถาบันฯ ได้มีบทบาทสนับสนุนการรวมกลุ่ม/ชุมชน ส่งเสริมให้มีระบบการออมทรัพย์ โดยองค์กรชุมชนเป็นหลักในการดำเนินการ มีการวางแผนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชนบทในลักษณะการสร้างชุมชนใหม่ ในพื้นที่ ส.ป.ก. หรือพื้นที่ประสบภัยพิบัติ โดยใช้โครงการบ้านมั่นคงเป็นเครื่องมือในการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับชุมชนที่ประสบปัญหาความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัยในพื้นที่ชนบท และพื้นที่ประสบปัญหาภัยพิบัติที่จำเป็นต้องรื้อย้ายชุมชน หรือต้องพัฒนาระบบสาธารณูปโภคในชุมชนใหม่ โดยเน้นการสร้างความมั่นคงในการอยู่อาศัยทั้งในเรื่องที่ดิน ที่อยู่อาศัย สาธารณูปโภค และการสร้างอาชีพ รายได้ในที่ดินทำกิน

หลักการสำคัญของโครงการบ้านมั่นคงชนบท คือ พัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนให้มีระบบการทำงานที่เป็นระบบบริหารจัดการร่วมของชุมชน ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมบริหาร โดยใช้โครงการเป็นเครื่องมือในการสร้าง/พัฒนาคน จัดระบบคน/ชุมชน รวมถึงเชื่อมโยงระบบการทำงานและงบประมาณจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดเป็นพื้นที่ต้นแบบในการทำงานร่วมกับ ส.ป.ก. ในระบบการจัดการร่วมของชุมชนในมิติการจัดการด้านกายภาพ มิติด้านเศรษฐกิจฐานราก และมิติเชิงสังคม เพื่อนำไปสู่การขยายผลในพื้นที่อื่นๆ

กระบวนการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงชนบท

- 1) สร้างความเข้าใจในแนวทางการดำเนินโครงการร่วมกับชุมชนและหน่วยงานท้องถิ่น ภาครัฐที่เกี่ยวข้องในระดับพื้นที่
- 2) สำรวจความต้องการที่ดินทำกินและที่อยู่อาศัยของเกษตรกรผู้มีรายได้น้อย ยากจน ด้อยโอกาส ซึ่งจะเป็นกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในพื้นที่ภูมิลาเนาในอำเภอ จังหวัด
- 3) กระบวนการคัดกรองพิจารณาสิทธิกลุ่มเป้าหมาย เป็นผู้ไร้ที่ดินทำกินที่ต้องมีการขึ้นทะเบียนขอรับการจัดสรรที่ดินจากหน่วยงานของรัฐ การพิจารณาสิทธิจะดำเนินการโดยคณะอนุกรรมการนโยบายที่ดินจังหวัด (คทช.จังหวัด) โดยมีเกณฑ์การพิจารณากลาง และเกณฑ์ของแต่ละจังหวัดเพิ่มเติมแล้วแต่บริบท เช่น เกณฑ์ของจังหวัดเชียงใหม่ กลุ่มผู้อพยพจากที่ดินรัฐเขตนุรักษ์ กลุ่มผู้ได้รับผลกระทบจากโครงการของรัฐ และกลุ่มผู้ไร้ที่ดินทำกินที่ลงทะเบียนไว้
- 4) จัดตั้งกลุ่ม/องค์กร ในรูปแบบสหกรณ์ฯ
- 5) จัดให้มีโครงสร้างคนทำงาน แบ่งบทบาท หน้าที่ที่ชัดเจน
- 6) กำหนดเกณฑ์ กติกา/ข้อตกลงของชุมชนในการอยู่ร่วมกัน การบริหารจัดการโครงการโดยการมีส่วนร่วม
- 7) พัฒนารายละเอียดในการดำเนินการสร้างที่อยู่อาศัย โดยชุมชนร่วมกับท้องถิ่นและภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต
- 8) นำเสนอแผนงาน โครงการต่อกลไกที่เกี่ยวข้อง

ผลการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคงชนบท ปี 2560-2561

ปีงบประมาณ	ภาค	จังหวัด	เมือง	โครงการ	ครัวเรือน	รูปแบบการปรับปรุงชุมชนและประเภทที่ดิน
2560	กรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก	2	3	3	152	<p>57% ก่อสร้างใหม่ 43% ปรับปรุงในที่เดิมเดิม</p>
2560	กลางและตะวันตก	2	2	2	403	
2560	ตะวันออกเฉียงเหนือ	2	3	4	275	
2560	ภาคใต้	1	3	3	315	
2560	รวม	7	11	12	1,145	
2561	กรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก	2	5	7	345	<p>8 ป่าสัก 6 ลพบุรี 18 ส.ป.ก. 2 ปทุมธานี 1 ลพบุรี 1 ปทุม 1</p>
2561	กลางและตะวันตก	3	3	3	365	
2561	ตะวันออกเฉียงเหนือ	3	3	5	447	
2561	ใต้	1	1	3	390	
2561	เหนือ	2	2	5	346	
2561	สำนักงานบ้านมั่นคง	1	1	2	155	
2561	รวม	12	15	24	2,048	
รวม *ไม่นับซ้ำจังหวัด/เมือง		14	21	36	3,193	

รูปธรรมการดำเนินงานบ้านมั่นคงชนบท

พื้นที่ตำบลจำปา จังหวัดกาฬสินธุ์

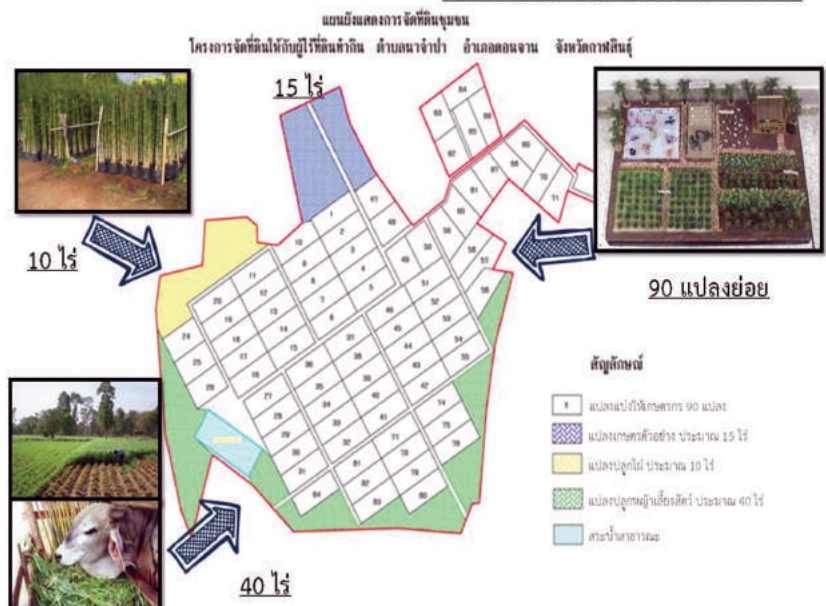
1) ข้อมูลพื้นฐานแปลงที่ดิน

ส.ป.ก. ตำบลจำปา

สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม จังหวัดกาฬสินธุ์ มีการสำรวจการใช้ประโยชน์จากพื้นที่ผิวดินประสงคใน พื้นที่ตำบลจำปา ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 โดยทำการยึดที่ดินที่ใช้ประโยชน์ผิวดินประสงค สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ดำเนินการส่งเสริมการทำเกษตรแปลงแปลง จำนวน 90 ครัวเรือน พื้นที่ที่ได้รับการจัดสรรจำนวน 756-3-03 ไร่ แบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ ดังนี้

- (1) แปลงที่อยู่อาศัยและเกษตรกรรม จำนวน 90 ครัวเรือนๆ ละ 2 ไร่ 2 งาน รวม 225 ไร่
- (2) แปลงรวมปลูกหญ้าเลี้ยงสัตว์ จำนวน 413 ไร่
- (3) แปลงรวมเพื่อปลูกหม่อนไหม จำนวน 100 ไร่

ผังการใช้ประโยชน์ที่ดิน 288 ไร่

- (4) แปลงรวมเพื่อเป็นแปลงตัวอย่าง จำนวน 15 ไร่
- (5) แปลงรวมเพื่อปลูกไม้ จำนวน 10 ไร่
- (6) พื้นที่ส่วนกลางและสาธารณูปโภค จำนวน 63 ไร่
- (7) พื้นที่อื่นๆ จำนวน 55 ไร่

2) สถานการณ์และความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในแปลง ที่ดิน ส.ป.ก. ตำบลจำปา หลังจากดำเนินโครงการ บ้านมั่นคงแบบ

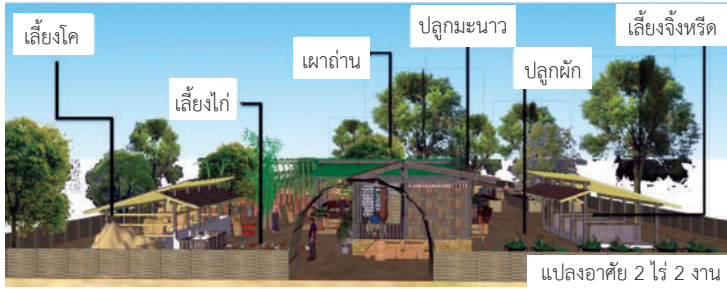
● **ความสัมพันธ์ของสมาชิกเกษตรกร** ในระยะเวลา 3 ปีที่ผ่านมา มีวัดเป็นศูนย์รวมจิตใจและมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันอย่างต่อเนื่อง จึงทำให้สมาชิกในแปลงที่ดินมีความรักใคร่กลมเกลียวกันในส่วนการประกอบอาชีพและรายได้ของสมาชิกเกษตรกรเป็นการทำเกษตรกรรมเป็นหลัก โดยมีการส่งเสริมการทำเกษตรรวมมิตร ได้แก่ หน่อไม้ฝรั่ง กลั้ว มะละกอ พริก มะเขือ เป็นต้น เพื่อรับประทานและส่งขาย มีการเลี้ยงหม่อนไหม และการเลี้ยงโคเนื้อ ชุมชนมีระบบสหกรณ์ที่เปรียบเสมือนร่มใหญ่ที่รวมสมาชิก และรวมผลิตผลต่างๆ เพื่อขายสู่ตลาด มีการส่งเสริมการทำบัญชีครัวเรือน อาชีพ มีการติดตามผล และมีแผนสหกรณ์ในการส่งเสริมระยะยาว โดยสมาชิกเกษตรกรหลายคนกล่าวว่า “ถึงแม้ตนเองจะมีหนี้สินจากที่เคยกู้เงินไปทำการเกษตร แต่ตอนนี้พวกเขาารู้สึกว่าถึงมีหนี้ แต่คุณภาพชีวิตของพวกเขาดีขึ้นกว่าแต่เดิมมาก”

● **ความเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์** ในพื้นที่ชุมชนได้เปลี่ยนแปลงที่ดินเดิมจากพื้นที่ปลูกป่ายูคาลิปตัส เป็นพื้นที่ชุมชนที่มีทั้งแปลงเกษตรและบ้านเรือนของเกษตรกรที่ได้รับจัดสรร พื้นที่ของชุมชนมีความหลากหลายของพันธุ์พืชเพิ่มขึ้น แต่พบปัญหาคือ ดินในพื้นที่เป็นดินทรายเหนียว มีปัญหาไม่กักเก็บน้ำ ส่งผลให้การปลูกพืชโตช้า ผลิตผลไม่ได้มาตรฐาน แต่เกษตรกรก็ได้เรียนรู้วิธีแนวทางการแก้ปัญหาดิน จากกิจกรรมที่มีหน่วยงานภาคีต่างๆ จัดอบรมและศึกษาดูงาน ทำให้สามารถพัฒนาพื้นดินจนปลูกพืชทางการเกษตรได้

● **ความเปลี่ยนแปลงทางสังคม ชนบทธรรมนิยมประเพณี และวัฒนธรรม** ในพื้นที่ชุมชนดงกล้วย เกษตรกรที่ได้รับคัดเลือกส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่จังหวัดกาฬสินธุ์ จึงทำให้มีชนบทธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมเดียวกัน และมีพระอาจารย์มหาสุภาพเป็นที่ยึดเหนี่ยวคนในชุมชนเมื่อมาอยู่ร่วมกัน จึงไม่ค่อยเกิดการเปลี่ยนแปลงชนบทธรรมนิยมประเพณีและวัฒนธรรมมากนัก แต่มีการเปลี่ยนแปลงจากการดำเนินชีวิตแบบรับจ้างเดี่ยวหรือดำเนินชีวิตแบบครอบครัวเดี่ยว เป็นการดำเนินกิจกรรมแบบกลุ่ม ทุกคนมีสิทธิ์เท่าเทียมกัน ออกความคิดเห็น และทำงานร่วมกัน มีบทบาทสำคัญในชุมชนเพิ่มขึ้น ทำให้รู้สึกมีคุณค่าในชุมชน จากที่เคยรู้สึกตัวเองเป็นคนจน

● **ความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ** กลุ่มคนที่เข้ามาอยู่ในชุมชนดงกล้วย คือ เกษตรกรที่อยู่ในกรอบพิจารณาจากกลุ่มผู้ยากไร้เป็นส่วนใหญ่ ไม่มีอาชีพที่มั่นคง รายได้ส่วนใหญ่เป็นรายวัน จึงมีปัญหาหนี้สินจำนวนมาก ซึ่งหลังจากเกษตรกรที่ได้รับจัดสรร เข้ามาอยู่ในชุมชน และได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคีเครือข่ายต่างๆ แล้ว พบว่า ชีวิตความเป็นอยู่แต่ละครัวเรือนดีขึ้นตามลำดับ จากที่เคยต้องอดมื้อกินมื้อปีแรกๆ ก็มีพออยู่พอกิน แต่ไม่ต้องอด หลังจากได้รับการพัฒนาด้านอาชีพ ด้านการทำเกษตร ก็มีพอใช้จ่ายใช้สอย จนทุกวันนี้มีพอใช้หนี้คืนบางส่วน

● **ความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน/ภาคี** ตลอด 3 ปีที่ผ่านมา มีหน่วยงานของภาคีต่างๆ เข้ามาให้การสนับสนุนชุมชนดงกล้วยเป็นอย่างมาก เช่น ภาคท้องถิ่นนำโดยองค์การบริหารส่วนตำบลจำปา ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ 4 ภาคสถาบันการศึกษา มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ ภาครัฐ สำนักงานที่ดิน ส.ป.ก. พอช. สหกรณ์จังหวัด ปศุสัตว์จังหวัด เกษตรจังหวัดและอื่นๆ โดยในแต่ละหน่วยงาน ลงพื้นที่เพื่อส่งเสริมโครงการต่างๆ ที่หน่วยงานเกี่ยวข้อง แต่ยังคงขาดเรื่องการบูรณาการทำงานร่วม เช่น แต่ละหน่วยงานที่ทำเรื่องพืชเกษตร ตั้งคณะทำงานเรื่องพืชเกษตร แล้วลงพื้นที่สำรวจความต้องการชุมชน คัดเลือกครัวเรือนเข้ารับการส่งเสริมจนสามารถเป็นที่เลี้ยงได้ เป็นต้น

● **ปัญหา/ข้อติดขัดในระหว่างการดำเนินโครงการ**
 ปัญหาสำคัญในการดำเนินโครงการระยะแรก คือ การทวงคืนพื้นที่จากชุมชนเดิม และหลังจากการจัดสรรพื้นที่แล้ว พบปัญหาด้านการจัดสรรงบประมาณและกิจกรรมที่จะสนับสนุนให้คนในชุมชนเกิดจิตสำนึกในการพัฒนาและวางแผนพื้นที่ ขณะนี้ในปัจจุบันปัญหาที่ชุมชนนำเสนอคือ ความยั่งยืนของโครงการต่างๆ เช่น ถนน ระบบสาธารณสุขโรค และวัสดุที่เคยได้รับการสนับสนุนอาจจะเสียหายและชำรุด เมื่อภาครัฐที่เคยให้การสนับสนุนถอนตัวออกไปจะมีหน่วยงานไหนเข้ามารับผิดชอบต่อ

รายได้ เป็นต้น โดยจัดระบบให้เกิดการกระตุ้นการออมเพื่อสร้างสวัสดิการที่เป็นทุนเงินร่วมกับทุนสังคมอื่นๆ และสามารถเชื่อมโยงการทำงานของชุมชนในเมือง

2. **สวัสดิการเพื่อที่อยู่อาศัย** เพื่อให้เกิดการสร้างสวัสดิการในระบบของชุมชนและขบวนชุมชนในลักษณะการดูแลและช่วยเหลือเกื้อกูลกัน โดยสวัสดิการเพื่อรักษาบ้านและที่ดิน ป้องกันความเสี่ยงของกลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์ของชุมชนในการบริหารสินเชื่อภายในชุมชน และเชื่อมโยงให้เกิดการสร้างระบบร่วมกันระหว่างชุมชน เครือข่าย และ พอช.

🏠 โครงการสวัสดิการเพื่อความมั่นคงของชุมชน ในเรื่องที่อยู่อาศัย (กองทุนรักษาดินรักษาบ้าน)

กองทุนรักษาดินรักษาบ้าน จัดตั้งขึ้นเมื่อปี 2551 มีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันความเสี่ยงของชุมชน ทั้งต่อผู้นำ สมาชิก และความเสี่ยงต่อที่อยู่อาศัยของชุมชน ป้องกันปัญหาขาดการชำระคืนเงินเชื่อของชุมชน และนำมาซึ่งความยั่งยืนในการอยู่ร่วมกันของชุมชน เพื่อสร้างระบบหลักประกันและระบบการคุ้มครองทางสังคมของชุมชนที่หลากหลายรูปแบบและเนื้อหา เป็นระบบการดูแลรับประโยชน์ และรับผิดชอบร่วมกันระหว่างสมาชิก สหกรณ์ และเครือข่ายชุมชน รวมถึงการเชื่อมโยงความร่วมมือกับท้องถิ่น และเพื่อส่งเสริมให้ชุมชนมีระบบสวัสดิการของตนเองที่สอดคล้องกับการดำเนินชีวิตและความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง โดยมีเป้าหมาย 2 ด้าน คือ

1. **สวัสดิการดูแลคน** เพื่อให้เกิดระบบสวัสดิการที่มีการเชื่อมโยงและจัดการร่วมกันของเครือข่าย ที่สามารถดูแลครอบคลุมสวัสดิการพื้นฐานสุขภาพการรักษาพยาบาลการศึกษาการสร้าง

รูปแบบกองทุนในโครงการบ้านมั่นคง มี 3 รูปแบบ ดังนี้

1) **กองทุนเมืองหรือเครือข่ายเมือง** หมายถึง การเชื่อมโยงเงินผู้เดือดร้อนในเมือง เมื่อมีหลายเมือง ทำหลายเรื่อง ไม่ใช่แค่การออมสมทบออมรักษาดินรักษาบ้าน บางเมืองมีการเชื่อมโยงกองทุนสวัสดิการวันละบาท 365 บาทไว้ที่กองทุนเมือง ซึ่งจะได้รับการสมทบจากรัฐบาลและท้องถิ่นนับเป็นกองทุนระดับเมือง

2) **เงินสมทบกองทุนรักษาดินรักษาบ้าน** โดยเครือข่ายเมืองส่งเงินที่ได้รับการสมทบจากชุมชน จำนวนกึ่งหนึ่ง หรือ 100 บาท ไปยังกองทุนสวัสดิการเพื่อที่อยู่อาศัย หรือที่เรียกว่า **“กองทุนระดับชาติ”**

3) **เงินกองทุนหมุนเวียน** ขึ้นอยู่กับความเข้มแข็งของสมาชิก เป็นกองทุนสำหรับการส่งเสริมอาชีพ บางเมืองถือหุ้นเข้ามาที่กองทุนเมือง เช่น เมืองชุมแพ ชื่อนารวมผลิตข้าว ทำโรงงานผลิตน้ำ คั้นเงินปันผลให้สมาชิก

การประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมโครงการบ้านมั่นคง ปี 2561

การประเมินมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมของโครงการบ้านมั่นคง เป็นการสะท้อนผลการดำเนินงานเชิงคุณภาพที่บ่งชี้ถึงประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมโครงการ ทั้งมิติทางด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งบทบาทของโครงการบ้านมั่นคงในการพัฒนาทุนทางสังคมของผู้อยู่อาศัย การสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ของชุมชน เป็นการช่วยลดภาระของรัฐในการดำเนินการ และทำให้เกิดการพัฒนาสังคมตามแนวทางเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) ของสหประชาชาติ ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาสากลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

กระบวนการศึกษามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมใช้วิธีการสำรวจข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ โดยวิธีการศึกษาข้อมูลระดับครัวเรือน ด้วยแบบสำรวจ และข้อมูลเชิงคุณภาพระดับชุมชน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล 10 เมือง ใน 5 ภาค ได้แก่ เทศบาลเมืองอุดรดิตต์ จังหวัดอุดรดิตต์ เทศบาลเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ตำบลเกาะขวาง จังหวัดจันทบุรี เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เทศบาลตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี ชุมชนธชัย จังหวัดนครสวรรค์ เทศบาลปากนคร จังหวัดนครศรีธรรมราช เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดปัตตานี เมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี และเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น เพื่อนำมาประมวลผลการศึกษาและจัดทำรายงานการประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมโครงการบ้านมั่นคง

จากการประเมินมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมจากโครงการบ้านมั่นคงพบว่า โครงการบ้านมั่นคง ได้สะท้อนการแก้ไขปัญหาและการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบด้านที่อยู่อาศัย ผลการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงเอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพทั้งในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่มทางสังคม และชุมชน มากกว่าแค่ประเด็นเรื่องที่อยู่อาศัย แต่สามารถสะท้อนผ่านกรอบการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาที่ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง โครงการบ้านมั่นคงนับเป็นตัวอย่างหนึ่งที่เป็นรูปธรรมที่ขับเคลื่อนการแก้ปัญหาตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหลายประการ ได้แก่ การแก้ไขปัญหาความยากจนและที่อยู่อาศัย (เป้าหมายที่ 1) การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและโครงสร้างพื้นฐาน (น้ำ ไฟฟ้า) อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต (Well-Being) ที่ดียิ่งขึ้น (เป้าหมายที่ 3 และ 6) การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม (เป้าหมายที่ 10) การเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกพื้นที่เพื่อสร้าง

ความเข้มแข็งให้กับชุมชน (เป้าหมายที่ 17) สิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่พัฒนาศักยภาพของผู้เข้าร่วมโครงการ ในการพัฒนาและสร้างศักยภาพทั้งของตนเองและชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหา บริหารจัดการ และยกระดับที่อยู่อาศัยของตน รวมทั้งหนุนเสริมต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนประเด็นที่อยู่อาศัย อันเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชนแออัดทั้งเมืองอย่างยั่งยืนแนวทางหนึ่ง (เป้าหมายที่ 11)

• ผลการประเมินมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ของโครงการบ้านมั่นคง

(1) เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนในการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่สถาบันฯ ให้การสนับสนุนกับมูลค่าบ้านและที่ดินจากการประเมินมูลค่า พบว่า มีผลต่างของต้นทุนบ้านและที่ดินกับมูลค่าบ้านและที่ดินเพิ่มขึ้น 995,994,231 บาท คิดเป็นร้อยละ 99.96 ของต้นทุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย เนื่องจากต้นทุนการก่อสร้างของโครงการบ้านมั่นคงต่ำกว่าราคาก่อสร้างของโครงการเอกชนทั่วไป ร้อยละ 55.08 ซึ่งกระบวนการสร้างบ้านจะมุ่งเน้นให้เกิดต้นทุนการก่อสร้างต่ำที่สุด เพื่อให้ผู้เดือดร้อนสามารถผ่อนจ่ายค่าบ้านได้ รวมทั้งมูลค่าบ้านและที่ดินเพิ่มขึ้น จากการปรับปรุงที่อยู่อาศัย และพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน ตลอดจนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้ดีขึ้น เพื่อให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น และเชื่อมโยงกับการพัฒนาสังคมด้านอื่นๆ เมื่อระยะเวลาผ่านไป มูลค่าราคาของบ้านก็เพิ่มขึ้น เนื่องจากบ้านตั้งอยู่ในที่ดินที่อยู่ใกล้แหล่งศูนย์กลางของเมือง และเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคแล้ว

(2) การประเมินมูลค่าจากรายได้ รายจ่าย และหนี้สินพบว่า ส่วนต่างของดอกเบี้ยเงินเชื่อเพื่อที่อยู่อาศัยของสถาบันฯ อัตราร้อยละ 4 ต่อปี คงที่ตลอดระยะเวลา 15 ปี เปรียบเทียบกับดอกเบี้ยเงินกู้ธนาคาร ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ส่งผลให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถลดค่าใช้จ่ายในส่วนอัตราดอกเบี้ยที่เป็นส่วนต่างจากเงินกู้ธนาคารได้ถึงร้อยละ 11 ต่อปี ดังนั้นหากเทียบจากจำนวนเงินเชื่อบ้านและที่ดินที่สถาบันฯ ให้การสนับสนุนวงเงิน 761,014,051 บาท พบว่า สามารถลดค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยส่วนต่างดอกเบี้ยเป็นเงินจำนวน 911.28 ล้านบาท ในระยะเวลา 15 ปี หรือเฉลี่ยครัวเรือนละ 16,123 บาทต่อปี

ในส่วนรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 233.59 บาทต่อเดือน ในขณะที่รายจ่ายรวมของครัวเรือนเฉลี่ยลดลง 98.15 บาทต่อเดือน รายได้รวมส่วนตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 31.35 บาทต่อเดือน ด้านค่าเฉลี่ยเงินออมมีจำนวนเพิ่มขึ้น ทั้งเงินออมของครัวเรือนในสหกรณ์ชุมชนและ

เงินออมส่วนตัว ด้านอาชีพ พบว่า เกิดการพัฒนาอาชีพเดิมมากขึ้น และมีโอกาสพัฒนาทักษะที่ทำให้เกิดงานเสริมหรืออาชีพเสริมขึ้นจากกิจกรรมฝึกรวมอาชีพต่างๆ

(3) การประเมินมูลค่าจากการออมทรัพย์และกองทุนชุมชน โดยสนับสนุนให้ชุมชนมีกระบวนการออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย และส่งเสริมให้เกิดการจัดระบบทุนและเกิดกองทุนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน จากการศึกษาข้อมูลกองทุนรักษาดินรักษารักษาบ้าน ในโครงการบ้านมั่นคง 10 เมือง พบว่า มีการร่วมสมทบกองทุน 9 เมือง มีสมาชิกทั้งสิ้น 3,375 ครัวเรือน จำนวนเงินออมทรัพย์ทั้งสิ้น 1,908,963 บาท นับเป็นมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการออมทรัพย์ของคนในเครือข่ายโครงการบ้านมั่นคง

• ผลการประเมินคุณค่าทางสังคมของโครงการบ้านมั่นคง

ผลการประเมินมูลค่าเพิ่มทางสังคม ผ่านกรอบแนวคิดทุนทางสังคม (Social Capital) พบว่าเกิด “เครือข่ายความสัมพันธ์” หรือปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ตลอดทั้งกระบวนการของโครงการ โดยอาศัยการรวมกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยด้วยตัวเอง การรวมกลุ่มออมทรัพย์ที่ยึดโยงสมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการ เพื่อขับเคลื่อนให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้ รวมทั้งเป็นเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ และเชื่อมโยงเครือข่ายความสัมพันธ์ไปยังกลุ่มต่างๆ ภายนอกชุมชน เช่น กลุ่มโครงการบ้านมั่นคงชุมชนอื่นๆ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือขับเคลื่อนประเด็นงานร่วมกัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวส่งผลให้เกิดการกระตุ้นให้สมาชิกจากพลเมืองเฉื่อยชา (Passive) สู่พลเมืองตื่นรู้ (Active) โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผู้ได้รับผลกระทบ เกิดการเปลี่ยนแปลงตัวเองจากผู้รอรับการช่วยเหลือจากการใส่เรือ/บุกรุกที่อยู่อาศัยมาเป็นผู้ที่แสวงหาหนทางในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของตนเอง รวมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมพัฒนาและช่วยเหลือชุมชนอื่นๆ ภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม เพื่อขับเคลื่อนประเด็นการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยร่วมกัน

นอกจากนี้ ผู้เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงยังสามารถยกระดับคุณภาพชีวิตผ่าน “ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ” ผ่านการรวมตัวเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหา และการพัฒนาชุมชนด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาที่อยู่อาศัย การพัฒนาอาชีพเสริม การสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับชุมชน จนถึงขั้นการยกระดับตนเองให้เป็นที่ยอมรับและมีอำนาจในการต่อรองกับภาคส่วนต่างๆ เช่น การได้งบประมาณจากภาครัฐเพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชน การพัฒนากลุ่มอาชีพ การเป็นตัวแทนในพื้นที่

ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย รวมทั้งยกระดับเป็นชุมชนตัวอย่างที่แหล่งทุน องค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ สนใจเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้บทเรียน อันเอื้อต่อเงื่อนไขโอกาสเพื่อการระดมทรัพยากรและเสริมสร้างในการพัฒนาทั้งระดับปัจเจกบุคคล ระดับครัวเรือน และชุมชน ให้มีความเป็นอยู่ที่ดี และกำลังเพียงพอต่อการลงทุนเสริมกลุ่มอื่นๆ ในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนา

• การประเมินผลการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดอย่างเป็นระบบทั้งเมือง ในปี 2561

การศึกษาผลการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดอย่างเป็นระบบทั้งเมืองในปี 2561 ในพื้นที่กรณีศึกษา 10 เมือง ได้แก่ เทศบาลเมืองอุดรดิตต์ จังหวัดอุดรดิตต์ เทศบาลเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย ตำบลเกาะขวาง จังหวัดจันทบุรี เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เทศบาลตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี ชุมชนรณชัย จังหวัดนครสวรรค์ เทศบาลปากนคร จังหวัดนครศรีธรรมราช เทศบาลตำบลบางปู จังหวัดปัตตานี เมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี และเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น ในประเด็นกลไกโครงสร้างชุมชนในการดำเนินโครงการบ้านมั่นคง ความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัยโดยเน้นสิทธิร่วมกันของชุมชน การลดลงของชุมชนแออัดในแต่ละเมือง กลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์/กองทุนชุมชน และการเป็นศูนย์เรียนรู้ศึกษาดูงานการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดให้กับองค์กร/หน่วยงานต่างๆ สรุปผลดังนี้

1) ความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัย โดยเน้นสิทธิร่วมกันของชุมชน พบว่า โครงการบ้านมั่นคงสามารถแก้ไขปัญหาความไม่มั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัยของชุมชนแออัดในเมือง โดยสนับสนุนการรวมกลุ่มของผู้เดือดร้อน วางแผนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของตนเอง สอดคล้องกับวิถีชีวิตและรายได้พร้อมดำเนินการเรื่องที่ดิน ทำให้ชุมชนสามารถมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง เป็นสิทธิร่วมกันของชุมชนอย่างมีศักดิ์ศรี

2) ชุมชนแออัดมีจำนวนลดลงในแต่ละเมือง ชุมชนแออัดมีจำนวนลดลง ใน 10 เมือง เป็นจำนวน 8,655 ครัวเรือน คิดเป็น ร้อยละ 75.73 ของเป้าหมายการสร้าง ความมั่นคงในที่ดินและที่อยู่อาศัยให้ชุมชนแออัดทั้งเมือง

3) ชุมชนมีกลุ่มออมทรัพย์/สหกรณ์/กองทุนดูแลสมาชิกในชุมชน พบว่า มีการรวมกลุ่มและบริหารกลุ่ม 3 รูปแบบ ได้แก่ 1) กองทุนเมืองหรือเครือข่ายเมือง 2) กองทุนรักษาดินรักษารักษาบ้าน และ 3) กองทุนหมุนเวียน ซึ่งผลจากการศึกษาข้อมูลกองทุนรักษาดิน - รักษาบ้าน ทั้ง 10 เมือง พบว่า มีการร่วมสมทบ 9 เมือง มีสมาชิกทั้งสิ้น 3,375 ครัวเรือน จำนวนเงินออมทรัพย์ทั้งสิ้น 1,908,963 บาท สามารถช่วยเหลือกรณีผู้เสียชีวิต

ในโครงการบ้านมั่นคง จำนวน 53 ครัวเรือน จาก 14 สหกรณ์ เป็นจำนวนเงิน 815,486 บาท ช่วยเหลือกรณีภัยพิบัติ 36 ครัวเรือน 5 สหกรณ์ เป็นจำนวนเงิน 115,397 บาท ช่วยเหลือกรณีทุพภิกขภัย 7 ครัวเรือน 2 สหกรณ์กับอีก 1 ชุมชน เป็นจำนวนเงิน 122,123 บาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2561)

4) ศูนย์เรียนรู้ศึกษาดูงานการแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดให้กับองค์กร/หน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ พบว่า มีการเข้าศึกษาดูงานในพื้นที่ในหลายด้านตามศักยภาพการดำเนินงานของแต่ละชุมชน เช่น ด้านการบริหารจัดการที่อยู่อาศัยพร้อมกับการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ ด้านการบริหารที่ดินสาธารณะ ด้านเศรษฐกิจชุมชน ด้านการบริหารจัดตั้งเมือง และด้านการออกแบบบ้าน เป็นต้น

2 โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง

เป็นการดำเนินงานตามนโยบายรัฐบาลในการกำหนดมาตรการจัดระเบียบและแก้ไขปัญหามลพิษชุมชนแออัดและการสร้างที่อยู่อาศัยรुकูล้ำแนวคลองและทางระบายน้ำ ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองเมื่อวันที่ 8 มีนาคม 2559 โดยดำเนินการในพื้นที่คลองลาดพร้าว และบางชื่อระยะเวลาดำเนินการ 3 ปี (พ.ศ. 2559 - 2561) เป้าหมายดำเนินการใน 50 ชุมชน 7,069 ครัวเรือน

รูปแบบการพัฒนาที่อยู่อาศัย เน้นหลักการสำคัญคือ “การจัดการร่วมกันของชุมชนในรูปแบบของสหกรณ์” มีรูปแบบการพัฒนา 3 รูปแบบ ได้แก่

1) การก่อสร้างรูปแบบใหม่ในที่ดินเดิม เป็นการรื้อย้ายชุมชนจากบริเวณจุดหนึ่งไปยังอีกจุดหนึ่ง กรณีนี้ชาวบ้านที่ปลูกสร้างบ้านเรือนบริเวณริมคลองต้องรื้อย้ายบ้านเรือนออกจากแนวคลองและจัดผังชุมชนใหม่มีการปรับปรุงระบบสาธารณูปโภคและสภาพแวดล้อมในชุมชนใหม่ ซึ่งทุกครัวเรือนสามารถสร้างที่อยู่อาศัยใหม่ได้ทั้งหมด โดยยังคงรูปแบบชุมชนเดิมและอาศัยอยู่ในบริเวณชุมชนเดิมได้โดยไม่ต้องปรับตัวมาก

บนที่ดินที่ชุมชนร่วมกันจัดหามาได้ด้วยการซื้อ/หรือเช่าระยะยาว เพื่อจัดระเบียบการอยู่อาศัยใหม่รองรับครัวเรือนที่มีสิ่งปลูกสร้างรुकูล้ำคูคลองและทางระบายน้ำ

2) การรื้อย้ายไปอยู่ที่ใหม่ เป็นการรื้อย้ายชุมชนที่ปลูกสร้างที่อยู่อาศัยรुकูล้ำคูคลองและทางระบายน้ำออกจากแนวคลองโดยการซื้อหรือเช่าที่ดินใหม่ เป็นการรื้อย้ายชุมชนริมคลองออกไปอยู่ในที่ใหม่ มีข้อดีในเรื่องความมั่นคงในด้านที่อยู่อาศัยแต่ชุมชนต้องอยู่ไกลจากชุมชนเดิม เกิดภาระค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูงในการซื้อที่ดินและก่อสร้างบ้าน

3) การเช่าใช้อาคารในโครงการที่มีอยู่แล้ว เช่น โครงการบ้านเอื้ออาทร ของการเคหะแห่งชาติ โครงการของบรรษัทบริหารสินทรัพย์ ของกระทรวงการคลัง เป็นต้น

ผลจากการดำเนินงาน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ซึ่งได้ดำเนินงานต่อเนื่องจากปี 2560 ในพื้นที่ชุมชนริมคลองลาดพร้าว โดยสนับสนุนการพัฒนาสาธารณูปโภคและที่อยู่อาศัยใน 50 ชุมชน 4,691 ครัวเรือน และได้ดำเนินการในพื้นที่แล้ว 31 ชุมชน 2,970 ครัวเรือน (2,942 หลัง) คิดเป็นร้อยละ 42.01 ของครัวเรือนเป้าหมายทั้งหมด สามารถก่อสร้างบ้านแล้วเสร็จ 1,653 ครัวเรือน (1,635 หลัง) ใน 25 ชุมชน อยู่ระหว่างการก่อสร้าง 991 ครัวเรือน (985 หลัง) ใน 30 ชุมชน และพื้นที่พร้อมก่อสร้าง 326 ครัวเรือน (322 หลัง) ใน 21 ชุมชน ก่อให้เกิดระบบจัดการร่วมในรูปแบบของกลุ่มออมทรัพย์และสหกรณ์ เกิดการออมทรัพย์ร่วมกัน สร้างการมีส่วนร่วมและเป็นเจ้าของร่วมกัน เป็นการขยับบ้านเรือน/ครัวเรือนที่รुकูล้ำคูคลองขึ้นมาจัดระเบียบร่วมกัน โดยมีรูปแบบการพัฒนาที่อยู่อาศัยที่หลากหลาย เช่น การปรับปรุงในที่ดินเดิม มีการเช่าที่ดินร่วมกัน จัดระเบียบการอยู่อาศัยเพื่อรองรับครัวเรือนที่รुकูล้ำคูคลอง การสร้างชุมชนในที่ดินใหม่ ที่ชุมชนจัดการที่อยู่อาศัยร่วมกัน ในลักษณะการซื้อหรือเช่าที่ดินและปลูกสร้างที่พักอาศัยร่วมกัน ในกรณีที่ไม่สามารถปรับปรุงในที่ดินเดิมได้ ผลจากการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองลาดพร้าว ก่อให้เกิดการแก้ไขปัญหามลพิษของชุมชนริมคลองและพัฒนาที่อยู่อาศัย โดยผู้มีรายได้น้อยสามารถมีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง มีระบบสาธารณูปโภคสาธารณูปการและสิ่งแวดล้อมที่ดีสอดคล้องกับวิถีชีวิตและความสามารถในการใช้จ่ายของคนในชุมชน และเกิดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการขับเคลื่อนงานพัฒนาที่อยู่อาศัยร่วมกันอย่างบูรณาการ

นโยบายการแก้ไขปัญหา

เกิดการขยายผลการพัฒนาคุณภาพชีวิต ในโครงการชุมชนริมคลองนำมอมน่าอยู่ ร่วมกับ สำนักงานงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริม สุขภาพ (สสส.) และมหาวิทยาลัยราชภัฏ พระนคร ซึ่งมีเป้าหมายดำเนินการใน 22 ชุมชน 3,061 ครัวเรือน โดยเป็นการออกแบบจัดการ ชุมชน (Universal Design) ให้เหมาะสมกับ คนทุกกลุ่ม เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ ให้สามารถ เข้าถึงการใช้งานของทุกคนในครอบครัวและ สมาชิกในชุมชนให้ได้รับความสะดวกสบาย ในพื้นที่อยู่อาศัยและพื้นที่ส่วนกลางของ ชุมชนได้มากขึ้น พร้อมทั้งสนับสนุนให้ชุมชน จัดทำแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตและศูนย์ การเรียนรู้ใน 5 ชุมชน เช่น การจัดการขยะ การบริหารจัดการน้ำ การรักษาความปลอดภัย กิจกรรมสร้างสรรค์เด็กและเยาวชน สื่อและ สิ่งพิมพ์ให้ความรู้งานพัฒนาชุมชน เป็นต้น

รูปธรรมความสำเร็จการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง

กลุ่มออกทรีย์ กสบ. หมู่ 5 เขตสายไหม เป็นชุมชนที่รับการพัฒนา ที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นต้นแบบ “บ้านประชารัฐริมคลอง” โดยชุมชนได้รับสัญญาเช่าที่ดินจากกรมธนารักษ์ ระยะยาวและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย และการพัฒนาคุณภาพชีวิต ส่งผลให้ชาวบ้านเกิดความเชื่อมั่นในการเข้าร่วม โครงการ ปัจจุบันชุมชน กสบ. หมู่ 5 ได้รับการสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนา ที่อยู่อาศัยและสินเชื่อปลูกสร้างบ้าน จำนวน 127 ครัวเรือน โดยมีความคืบหน้า การก่อสร้างบ้านแล้ว ร้อยละ 90 รวมทั้งสถาบันฯ ร่วมมือกับ สสส. และราชภัฏ พระนคร จัดทำโครงการชุมชนริมคลองนำมอมน่าอยู่ สนับสนุนการจัดการ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัยในชุมชน เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความมั่นคง และการมีส่วนร่วมกันดูแลสมาชิกในชุมชน นอกจากนี้พื้นที่ชุมชนยังเป็น แหล่งเรียนรู้ด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยทั้งในและนอกประเทศ เช่น คณะผู้บริหาร ท้องถิ่นและสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจาก Quezon City ประเทศฟิลิปปินส์ เดินทาง มาศึกษาดูงานการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชน กสบ. หมู่ 5 เมื่อวันที่ 21 กันยายน 2561

กลุ่มออมทรัพย์ชุมชนหลัง วค.จันทรเกษม เขตจตุจักร
ดำเนินการแก้ไขปัญหาคืออยู่อาศัยตั้งแต่ปี 2551 โดยได้รับสัญญา
การเช่าที่ดินจากกรมธนารักษ์ พื้นที่ 4 ไร่เศษ ปัจจุบันมีการ
ก่อสร้างบ้านแล้วเสร็จ 93 ครั้วเรือน อยู่ระหว่างการก่อสร้างอีก
30 ครั้วเรือน มีความคืบหน้ากว่าร้อยละ 90 โดยรูปธรรมความ
สำเร็จที่เด่นชัด คือ การบริหารจัดการโครงการที่มีประสิทธิภาพ
การเชื่อมโยงการทำงานร่วมกันระหว่างคนในชุมชน และมีแผนการ
พัฒนาคุณภาพชีวิตด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย
อาชีพเสริมให้สมาชิกเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตให้มีความมั่นคง

ก่อนปรับปรุง

หลังปรับปรุง

หลังปรับปรุง

หลังปรับปรุง

3

โครงการ บ้านพอเพียงชนบท

โครงการบ้านพอเพียงชนบท มีเป้าหมายการดำเนินงาน
ในครัวเรือนยากจนในพื้นที่ชนบทที่มีปัญหาความเดือดร้อนด้าน
ที่ดินและที่อยู่อาศัย สภาพที่อยู่อาศัยไม่มั่นคงแข็งแรง รวมทั้ง
พื้นที่ที่ประสบภัยพิบัติและที่อยู่อาศัยได้รับความเสียหาย
คนยากจน/รายได้น้อย เดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย/บ้านทรุดโทรม/
แออัด เป็นผู้ด้อยโอกาสในชุมชน/ตำบล ประสบปัญหาถูกไล่รื้อ
ในชนบท โดยมีเป้าหมายภายใต้แผนแม่บทที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี
(พ.ศ. 2560 - 2579) จำนวน 352,000 ครั้วเรือน 5,300 ตำบล
มีวัตถุประสงค์การดำเนินงาน ได้แก่

- 1) เพื่อให้ครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาความเดือดร้อน
ด้านที่ดินและที่อยู่อาศัยในชุมชนได้มีที่อยู่อาศัยดีขึ้น มีความ
มั่นคง โดยชุมชนท้องถิ่นเป็นแกนหลักในการดำเนินการ
- 2) เพื่อสนับสนุนให้ชุมชนได้ดูแลและช่วยเหลือผู้อยู่อาศัย
ที่เป็นผู้ยากจน ในการดำเนินการซ่อมแซม ปรับปรุง ต่อเติมบ้าน
หรือการสร้างใหม่แทนบ้านเดิมที่มีสภาพทรุดโทรม ที่อาจเป็น
ภัยต่อชีวิตและทรัพย์สินของผู้อยู่อาศัยได้
- 3) เพื่อพัฒนาศักยภาพของชุมชนให้เข้มแข็ง สามารถ
วางแผนจัดการที่ดินและที่อยู่อาศัยร่วมกันในระดับพื้นที่กับ
หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และสามารถเชื่อมโยงกับงานพัฒนาต่าง
ๆ ในตำบล

หลักการสำคัญในการดำเนินงาน

1) ใช้กระบวนการทำงานที่ชุมชนเป็นแกนหลักในการร่วมกันแก้ไขปัญหาโดยการเชื่อมโยงเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรชุมชนในตำบล หรือองค์กรชุมชนตำบลที่มีทุนด้านการพัฒนาต่างๆ เช่น สภาองค์กรชุมชน เครือข่ายที่ดินชนบท กองทุนสวัสดิการชุมชน องค์กรการเงินชุมชน ฯลฯ กับกลุ่มผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในการจัดการปัญหาร่วมกัน

2) สร้างความเข้าใจแก่ชุมชน เพื่อให้สมาชิกมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมากที่สุด ตั้งแต่การร่วมกำหนดหลักเกณฑ์ผู้เดือดร้อน การสำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อนทั้งตำบล การพิจารณากลับรอง จัดทำแผนงานโครงการ การร่วมกันซ่อมแซม ก่อสร้างที่อยู่อาศัย

3) ประสานเชื่อมโยงให้เกิดความร่วมมือระหว่างชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ส่วนราชการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัย เพื่อร่วมกันทำงานและสนับสนุนการแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนของประชาชน เน้นการก่อสร้างที่อยู่อาศัยโดยมีช่างในท้องถิ่น หรือช่างและแรงงานในชุมชนร่วมกันดำเนินการ

4) สร้างระบบการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชน จังหวัด และภาคได้ร่วมกันพิจารณาโครงการและวิธีการแก้ไขปัญหาของผู้เดือดร้อน เพื่อให้เกิดการจัดการร่วมกันของชุมชนอย่างเป็นธรรม ทำให้ผู้เดือดร้อนมีที่อยู่อาศัยที่เหมาะสมกับวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพ

ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 เป้าหมาย 15,000 ครัวเรือน เกิดการก่อสร้าง ปรับปรุง ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยให้กับผู้ด้อยโอกาสทั่วประเทศ ครอบคลุมพื้นที่ 76 จังหวัด 1,338 ตำบล 16,275 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 108.50 ของเป้าหมาย ส่งผลให้ครัวเรือนยากจนที่มีปัญหาความเดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัยในชุมชนได้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง มีคุณภาพชีวิตในการอยู่อาศัยที่ดีขึ้นซึ่งจะส่งผลต่อสุขภาพของผู้อยู่อาศัยที่เป็นครัวเรือนยากจนภายใต้แนวคิด “สร้างบ้าน สร้างสุข สร้างความมั่นคง” และก่อให้เกิดการประสานความร่วมมือกับภาคีพัฒนาในการสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากร เพื่อการพัฒนาที่อยู่อาศัยอย่างบูรณาการตั้งแต่การสำรวจข้อมูลผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัย จัดทำแผนพัฒนาที่อยู่อาศัยระดับตำบล สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการก่อสร้างปรับปรุง ซ่อมแซมที่อยู่อาศัยร่วมกัน จำแนกรายภาคดังนี้

ตาราง แสดงพื้นที่และจำนวนกลุ่มเป้าหมายการดำเนินงาน โครงการบ้านพอเพียงชนบท

ข้อมูล ณ 31 สิงหาคม 2561

ภาค	จำนวนพื้นที่และกลุ่มเป้าหมาย			ซ่อม/สร้าง แล้วเสร็จ (คร.)
	จังหวัด	ตำบล	ครัวเรือน	
ภาคเหนือ	15	438	3,270	2,750
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	20	290	3,066	2,085
ภาคใต้	14	143	3,174	2,222
ภาคกลางและตะวันตก	16	330	3,445	2,805
ภาคกรุงเทพ ปริมณฑล และตะวันออก	11	137	3,320	2,389
รวม	76	1,338	16,275	12,251

อุปสรรคการดำเนินงาน

1) โครงการบ้านพอเพียงชนบทจังหวัดกาฬสินธุ์

ดำเนินการภายใต้แนวคิด “คนกาฬสินธุ์สร้างสรรค์สังคมสวัสดิการ สร้างสุข” โดยใช้กลไกสวัสดิการและสภาองค์กรชุมชนในการเชื่อมโยงการทำงานกับหน่วยงานต่างๆ ในพื้นที่ กระบวนการพัฒนาโครงการเริ่มจากขบวนจังหวัดฯ นำโดยกลไกสวัสดิการชุมชนร่วมกันกำหนดกรอบแนวทางการพัฒนาโครงการบ้านพอเพียงชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์ และสร้างเครือข่ายกลไกระดับอำเภอสู่กระบวนการพัฒนาพื้นที่เพื่อการเรียนรู้ร่วมกันระดับตำบล จำนวน 30 ตำบล จากนั้นเกิดกระบวนการคัดกรองพิจารณาโครงการขบวนจังหวัดตามกรอบเกณฑ์ โดยมีหลักการคือ

- 1) ไม่ให้การสงเคราะห์แบบ 100%
- 2) ต้องเกิดความยั่งยืนของกองทุนและเชื่อมโยงภารกิจงานพัฒนาในพื้นที่
- 3) มีภาคีท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วม โดยให้นายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น แต่งตั้งคณะทำงานโครงการบ้านพอเพียงชนบทแต่ละพื้นที่ระดับตำบล

การบูรณาการกลไกร่วมกับองค์กรภาคี มีการแบ่งบทบาท ดังนี้

- องค์กรบริหารส่วนท้องถิ่น มีบทบาทรับรองแต่งตั้งคณะทำงานโครงการบ้านพอเพียงชนบท สนับสนุนบุคลากรด้านสำรวจข้อมูล ประเมินการค่าใช้จ่ายการก่อสร้าง และสนับสนุนนักพัฒนาชุมชนตำบล
- หน่วยงานท้องถิ่น คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน มีบทบาทด้านการติดตามประเมินผลการดำเนินงานโครงการ ในรูปของคณะทำงาน และสนับสนุนการสื่อสารประชาสัมพันธ์ เพื่อให้เกิดการยอมรับในชุมชนและภาคีอื่นๆ
- สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อการเกษตร มีบทบาทในการรายงานนโยบายการแก้ไขปัญหาที่ดิน จากโครงการบ้านพอเพียงชนบท และโครงการบ้านมั่นคงชนบท
- สำนักงานปศุสัตว์ มีบทบาทสนับสนุนงานด้านอาชีพ โดยเริ่มนำร่องที่ตำบลนาจำปา และจะขยายผลไปยังพื้นที่ตำบลโครงการบ้านพอเพียงชนบทอื่นๆ

ผลจากการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากโครงการบ้านพอเพียงชนบท จังหวัดกาฬสินธุ์

- 1) ชุมชนเกิดความร่วมมือกัน มีการช่วยเหลือกันในชุมชน เพิ่มความสามัคคีของคนในชุมชนมากขึ้น และผู้นำหมู่บ้านให้ความร่วมมือในการประสานงานพื้นที่
- 2) เกิดความเชื่อมั่นต่อคณะทำงานโครงการบ้านพอเพียงชนบท

- 3) เกิดการประสานงานหน่วยงานภายนอกเพิ่มมากขึ้น และภาคีด้านงานที่อยู่อาศัยในระดับจังหวัด ได้แก่ นายกองค์การบริหารส่วนจังหวัด และเหล่ากาชาดประจำจังหวัด
- 4) ชาวบ้านรู้ข้อมูลของชุมชน เช่น จำนวนช่างในหมู่บ้าน ทั้ง 12 คน เป็นผลดีต่อการช่วยแก้ไขปัญหามันทรุดโทรมในหมู่บ้าน
- 5) เกิดความตื่นตัวของเครือข่ายองค์กรชุมชนแต่ละตำบลในการทำงานเรื่องบ้านพอเพียง และการเรียนรู้ด้านการจัดการรวบรวมข้อมูลผู้เดือดร้อนด้านที่อยู่อาศัย
- 6) เกิดการจัดตั้งกองทุนในการแก้ไขปัญหามันที่อยู่อาศัย เชื่อมโยงกับกองทุนสวัสดิการ นำไปสู่การขยายเงินทุนหมุนเวียนเพื่อขยายการซ่อมแซมบ้านของชาวบ้านรายอื่นๆ รวมถึงมีสมาชิกกองทุนสวัสดิการเพิ่มขึ้น (แม้มีสาเหตุมาจากเงื่อนไขข้อบังคับในการรับผลประโยชน์จากโครงการบ้านพอเพียงชนบท)
- 7) เกิดแผนด้านที่อยู่อาศัยในระดับตำบล และขยายผลไปสู่งานพัฒนาด้านอาชีพแก่ผู้มีปัญหาด้านที่อยู่อาศัยที่ไม่อยู่ในกลุ่มเป้าหมายซ่อมแซมบ้านในโครงการ
- 8) เห็นภาพงานขบวนองค์กรชุมชนจังหวัดกาฬสินธุ์ที่ชัดเจนมากขึ้น โดยเฉพาะในวันที่ยูวาราชากรจังหวัดร่วมพิธีมอบบ้านพอเพียง ส่งผลให้เกิดความคิดวางแผนงานประชาสัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่การเชื่อมโยงแผนนโยบายด้านที่อยู่อาศัยในระดับจังหวัดกาฬสินธุ์

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

- 1) วัฒนธรรมการขอแรง และความสามัคคีในชุมชน ส่งผลให้การซ่อมแซมบ้านได้คุณภาพมากขึ้น แก้ไขปัญหาเรื่องงบประมาณที่จำกัดและการขาดงบบริหารจัดการได้ เช่น ค่าช่าง และค่าเครื่องมืออุปกรณ์ เป็นต้น
- 2) ผู้นำชุมชนท้องถิ่นและท้องที่ให้ความร่วมมือในการลงพื้นที่กำกับติดตามดูแลการซ่อมแซมบ้านร่วมกับสภาองค์กรชุมชนตำบล
- 3) พื้นที่ตำบลที่ดำเนินการมีความเข้มแข็ง โดยใช้เครือข่ายสวัสดิการเดิมที่มีอยู่ เป็นกลไกหลักในการทำงาน ประกอบกับผู้นำมีจิตอาสา มีความร่วมมือของคนในชุมชนและการหนุนเสริมเชิงเทคนิคในภาคีท้องถิ่น
- 4) การหนุนเสริมจากจังหวัด ที่ให้แนวคิดหลักการของบ้านพอเพียงและสามารถต่อยอดไปทำงานประเด็นอื่นได้
- 5) ขบวนจังหวัดลงพื้นที่หนุนเสริมทุกกระบวนการ มีการให้กำลังใจชาวบ้าน มีใ้การเข้าไปตรวจสอบ แต่เป็นการค้นหาปัญหาอุปสรรคเพื่อเสนอหน่วยงานของจังหวัดในการช่วยหนุนเสริมแก้ไข
- 6) การทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน กับคณะทำงานในจังหวัด ลงพื้นที่สร้างความมั่นใจในการดำเนินโครงการบ้านพอเพียงชนบทในระดับตำบล
- 7) ขบวนระดับจังหวัดมีข้อมูลและเข้าใจสภาพพื้นที่ตำบล มีการกระจายการทำงาน แบ่งพื้นที่รับผิดชอบติดตามพื้นที่

2) โครงการบ้านพอเพียงแบบตำบลบ้านด่าน อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี

การดำเนินงานตามโครงการบ้านพอเพียงชนบทของตำบลบ้านด่านในระยะแรกใช้ข้อมูลความจำเป็นพื้นฐาน (จปฐ.) เป็นเกณฑ์ในการพิจารณาพบว่ามีกลุ่มเป้าหมายกว่า 50 ครอบครัว ที่เข้าข่ายผู้ประสบปัญหาด้านที่อยู่อาศัย และใช้ข้อมูลบัญชีครัวเรือนประกอบการพิจารณาเพื่อคัดกรองและคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการสำรวจข้อมูลกลุ่มเป้าหมายของโครงการในแต่ละหมู่บ้าน โดยใช้การประชุมและประชาคมหมู่บ้านและตำบลเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับสมาชิกตำบลเกี่ยวกับการดำเนินโครงการและสร้างการมีส่วนร่วม ตั้งแต่กระบวนการเริ่มกิจกรรมภายใต้โครงการมีการกำหนดหลักเกณฑ์เบื้องต้นในการพิจารณาคัดเลือกกลุ่มเป้าหมาย นอกจากสภาพบ้านเรือน คือ จะต้องเป็นผู้ที่เดือดร้อนยากจน เป็นผู้ด้อยโอกาสในชุมชน ไม่มีญาติดูแลหรือไร้ที่พึ่ง และพิจารณากับการมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน

เมื่อสรุปข้อมูลของกลุ่มเป้าหมายแล้ว มีการแต่งตั้งคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานจัดทำโครงการ การพิจารณาจัดซื้อวัสดุซ่อมแซมบ้านตามแผนงาน ซึ่งการประสานงานและการดำเนินงานแต่ละขั้นตอนเน้นกลไกประสานงานระดับจังหวัด “ขบวนจังหวัด” และเครือข่ายสภาองค์กรชุมชน โดยมีกลไกความร่วมมือและการบูรณาการเครือข่ายการทำงาน

การดำเนินการซ่อมแซมบ้านกลุ่ม “ช่างชุมชน” รับผิดชอบหลักในการก่อสร้าง ปรับปรุงบ้านของกลุ่มเป้าหมาย ร่วมกับ “กลุ่มลงแรง” อื่นๆ ได้แก่ คณะกรรมการหมู่บ้าน ผู้นำชุมชน และทหารจาก มทบ.35 ชาวบ้านในชุมชนและกลุ่มจิตอาสาในชุมชน กลุ่มผู้นำ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล กลุ่มผู้นำชุมชนทั้งท้องถิ่นที่ท้องถิ่น

ผลจากการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากโครงการบ้านพอเพียงแบบ ตำบลบ้านด่าน จังหวัดอุดรธานี ประโยชน์โดยตรงต่อกลุ่มเป้าหมาย คือ การมีที่อยู่อาศัยมั่นคงแข็งแรงขึ้น มีความปลอดภัยในการอยู่กินมากขึ้น มีคุณภาพชีวิตโดยรวมดีขึ้น ในด้านของคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับโครงการ พบว่า ได้รับความรู้ด้านงานก่อสร้างมากขึ้น มีโอกาสเรียนรู้ ศึกษาเรื่องวัสดุก่อสร้างจนสามารถเปรียบเทียบราคาและคุณภาพวัสดุได้ในเบื้องต้น รวมถึงมีการสำรองปริมาณวัสดุที่อาจเสี่ยงต่อการเสียหายขณะทำการก่อสร้าง เช่น ไม้หรือกระเบื้อง

เครือข่ายสภาองค์กรชุมชนและขบวนการทำงานระดับจังหวัด เป็นกลไกการทำงานที่สนับสนุนการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีข้อจำกัดตามระบบราชการ เช่น กรณีได้รับการสนับสนุนงบประมาณก่อสร้างจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุดรธานี แต่เกิดอุปสรรคความล่าช้าในการดำเนินการ ทางสภาองค์กรชุมชนจึงเข้ามามีส่วนร่วมโดยใช้ประสบการณ์จากการดำเนินงานบ้านพอเพียงชนบทและทำให้งิจกรรมแล้วเสร็จจุล่ง

นอกจากนี้ การก่อสร้างและปรับปรุงบ้านให้กลุ่มผู้ยากไร้ ด้อยโอกาสในตำบลเป็นความสำเร็จในระดับต้นเท่านั้น แต่ความสำเร็จที่มากกว่านั้นคือการเกิดความร่วมมือของชุมชนกับหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้อง เกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ในการทำงานและเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการวางแผนทางการดูแลคุณภาพชีวิตของเพื่อนร่วมชุมชน กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ท้องถิ่นต้องหันมาสนใจในระยะยาว โดยเฉพาะการเชื่อมโยงแผนโครงการในด้านอื่น อาทิ การพัฒนาอาชีพ สวัสดิการชุมชน การพัฒนาศักยภาพโดยรวมขององค์กรชุมชนอย่างสภาองค์กรชุมชน

ปัจจัยแห่งความสำเร็จ

การมีส่วนร่วมของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถือเป็นหัวใจสำคัญในการทำงานร่วมกัน เนื่องจากข้อจำกัดด้านงบประมาณการดำเนินโครงการ จึงเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแสวงหาความร่วมมือและการระดมทรัพยากรเพื่อให้สามารถช่วยเหลือกลุ่มผู้เดือดร้อนได้ ซึ่งการทำความเข้าใจร่วมกันเกี่ยวกับหลักคิดการทำงาน ก่อให้เกิดความร่วมมือไปตามทิศทางที่ตรงตามเป้าหมายโครงการ ประกอบกับกลุ่มผู้นำมีศักยภาพเข้มแข็ง มีประสบการณ์ สมาชิกชุมชนให้ความร่วมมือ มีงบประมาณของชุมชนเพิ่มเติม เป็นบงกกลางเพื่อใช้ในงานสาธารณะและได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างดี

04

โครงการพัฒนาคุณภาพชีวิต กลุ่มคนไร้บ้าน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ร่วมกับเครือข่ายคนไร้บ้าน และมูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย (มพศ.) ดำเนินการสำรวจ 3 เมืองหลัก ได้แก่ กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดขอนแก่น พบจำนวนคนไร้บ้าน 1,395 คน กระจายอยู่ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,093 คน ขอนแก่น จำนวน 136 คน และเชียงใหม่ จำนวน 166 คน ซึ่งปัญหาสำคัญของการพัฒนาคนไร้บ้านปัญหา คือ ปัญหาเชิงโครงสร้างในเรื่องการมีส่วนร่วมของกลุ่มคนไร้บ้าน และการไม่มีแนวนโยบายการพัฒนาสำหรับกลุ่มคนไร้บ้าน ในด้านต่างๆ ที่ชัดเจนและสอดคล้องกับคนไร้บ้าน ดังนั้น เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาคือที่อยู่อาศัยสำหรับผู้มีรายได้น้อย สถาบันฯ จึงได้มีโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน

ระยะเวลา 2 ปี (พ.ศ. 2560 - 2561) โดยดำเนินการสนับสนุน การพัฒนาและสร้างศูนย์คนไร้บ้าน 3 ศูนย์ ใน 3 เมืองหลัก คือ กรุงเทพมหานคร จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดขอนแก่น

การดำเนินงานโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน ของสถาบันฯ มีความสำคัญต่อ 1) การสนับสนุนการพัฒนา คุณภาพชีวิตในรูปแบบการพัฒนาที่ดำเนินการโดยคนไร้บ้าน หรือคนไร้บ้านดำเนินการร่วมกับภาคีพัฒนา ซึ่งหน่วยงานภาค รัฐจะมีบทบาทสนับสนุนในด้านต่างๆ เช่น มาตรการ หน่วยงาน ที่รับผิดชอบ งบประมาณ เป็นต้น เพื่อให้กลุ่มคนไร้บ้านและ ภาคประชาสังคมดำเนินงานพัฒนาได้มากขึ้น ทั้งนี้สอดคล้อง กับการกระจายและเพิ่มพื้นที่การมีส่วนร่วมของชุมชน ท้องถิ่น และภาคีพัฒนา และ 2) การพัฒนาสร้างรูปธรรมการพัฒนาแก้ไข ปัญหาคนไร้บ้านในมิติต่างๆ เช่น ด้านที่อยู่อาศัย การพัฒนา อาชีพ สังคมสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

หลักการสำคัญในการดำเนินงาน

1) จัดตั้ง “คณะกรรมการพัฒนากลุ่มคนไร้บ้านแบบ บูรณาการและมีส่วนร่วมจากภาคีทุกภาคส่วน” ภายใต้กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาสังคม นักวิชาการ และเครือข่าย คนไร้บ้าน โดยมีบทบาทกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนา กลุ่มคนไร้บ้าน ตั้งแต่การสำรวจข้อมูล การสรุปทเรียน แนวทางการพัฒนาคนไร้บ้าน และพัฒนาทิศทาง แนวนโยบาย มาตรการ แผนงานต่างๆ ในการพัฒนากลุ่มคนไร้บ้าน

2) ประสานความร่วมมือกับหน่วยงานภายในและ ภายนอกกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ มนุษย์ในการสนับสนุนการดำเนินโครงการร่วมกัน ได้แก่

- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวง การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ สนับสนุนด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้าน ต่างๆ เช่น ด้านการพัฒนาศักยภาพของกลุ่มคน ไร้บ้าน การส่งเสริมอาชีพ รายได้ สุขภาวะ
- กรุงเทพมหานคร/จังหวัด สนับสนุนด้านการ จัดทำฐานข้อมูลและการรับรองกลุ่มคนไร้บ้าน ที่มีปัญหาสถานะทางทะเบียนราษฎร ด้าน สุขภาพอนามัย การศึกษา

3) การสร้างศูนย์คนไร้บ้าน รวมถึงพัฒนาขยายศูนย์ เพื่อให้สามารถรองรับให้บริการได้เพิ่มขึ้นจำนวน 3 แห่ง ใน 3 เมืองหลัก โดยร่วมมือกับท้องถิ่นและภาคีพัฒนาต่างๆ

4) การรับรองกลุ่มคนไร้บ้านที่มีปัญหาสถานะทาง ทะเบียนราษฎร ที่ผ่านการรับรองของเครือข่ายคนไร้บ้าน (ไม่ใช่การรับรองสถานะทางทะเบียนราษฎร) เพื่อให้บุคคล ดังกล่าวได้รับการช่วยเหลือดูแลด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา และอื่นๆ เป็นต้น

5) สนับสนุนการพัฒนาเสริมศักยภาพและระบบการ ดำเนินงานของเครือข่ายคนไร้บ้าน เพื่อให้คนไร้บ้านมีองค์กร เครือข่ายที่มีความเข้มแข็ง และสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง

6) การสำรวจข้อมูลคนไร้บ้านทั่วประเทศ ที่เป็นฐาน ข้อมูลเดียวที่ใช้ร่วมกันระหว่างเครือข่ายคนไร้บ้าน หน่วยงาน ภาครัฐ และภาคประชาสังคม และเป็นข้อมูลตั้งต้นสำหรับ การพัฒนาแก้ไขปัญหาคอนไร้บ้านและจัดทำแผนปฏิบัติการ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนไร้บ้านเชิงโครงสร้างในมิติต่างๆ

7) เชื่อมโยงและสร้างความร่วมมือระหว่างคนไร้บ้าน กับหน่วยงาน องค์กร (Matching) ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ท้องถิ่น ภาคธุรกิจเอกชน และประชาสังคม ครอบคลุมมิติ ด้านสาธารณสุข สังคม การพัฒนาอาชีพ และการพัฒนา ชุมชน เป็นต้น เพื่อให้บริการหรือช่วยเหลือสนับสนุน การพัฒนาทักษะความสามารถคนไร้บ้านอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดหน่วยเคลื่อนที่ให้บริการด้านสุขภาพอนามัย แก่ผู้สูงอายุที่ศูนย์คนไร้บ้าน เป็นต้น

8) นำร่องการพัฒนา “ที่อยู่อาศัยของคนไร้บ้าน” เป็นการช่วยเหลือกลุ่มคนไร้บ้านที่ยั่งยืนให้มีความมั่นคง ในการอยู่อาศัย

ผลการดำเนินงานของศูนย์คนไร้บ้าน 3 ศูนย์

ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

- **ศูนย์คนไร้บ้านกรุงเทพฯ** ดำเนินการปรับปรุงศูนย์แรกรับคนไร้บ้านสุวิทย์ วัดหนู เขตตลิ่งชัน กทม. แล้วเสร็จ รองรับกลุ่มคนไร้บ้าน 120 ราย เป็นสถานที่ที่คนไร้บ้านรวมตัวกันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาศักยภาพและการอยู่ร่วมกันในสังคม กลุ่มคนไร้บ้านมีการบริหารจัดการศูนย์ด้วยตนเอง สร้างกติกากการอยู่ร่วมกัน และดำเนินกิจกรรมหลากหลาย และจัดตั้งศูนย์คนไร้บ้านแห่งใหม่ 1 ศูนย์ เพื่อรองรับกลุ่มเป้าหมาย 100 ราย โดยซื้อที่ดินและอาคารใน ต.บางขุน อ.เมือง จ.ปทุมธานี และดำเนินการออกแบบการใช้ประโยชน์พื้นที่ ปรับปรุง ซ่อมแซมอาคารและก่อสร้างเพิ่มเติม ซึ่งจะดำเนินการแล้วเสร็จในปี 2562

- **ศูนย์คนไร้บ้านจังหวัดขอนแก่น** เครือข่ายคนไร้บ้าน จ.ขอนแก่น ได้กำหนดแนวทางการบริหารจัดการศูนย์คนไร้บ้านร่วมกัน และกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานศูนย์คนไร้บ้านในการเป็น “พื้นที่พัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตเพื่อการหลุดพ้นจากการเป็นคนไร้บ้าน” รองรับกลุ่มเป้าหมาย 120 ราย ทั้งนี้ได้มีการซื้อที่ดินสำหรับสร้างศูนย์ฯ บริเวณถนนเหล่านาคี ต.เมืองเก่า อ.เมือง จ.ขอนแก่น ขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการก่อสร้างและจะดำเนินการแล้วเสร็จในปี 2562

- **ศูนย์คนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่** ดำเนินการก่อสร้างศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่ “บ้านเต็มฝัน” (บ้านเต็มฝัน) ถนนสุริยวงศ์ ต.หายยา อ.เมือง จ.เชียงใหม่ แล้วเสร็จและมีพิธีเปิดศูนย์ฯ เมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2561 โดยมี พล.อ.อนันตพร กาญจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เป็นประธานในพิธี สามารถรองรับกลุ่มคนไร้บ้านจำนวน 166 ราย จากการสนับสนุนศูนย์คนไร้บ้าน ก่อให้เกิดการรวมกลุ่มและฟื้นฟูศักยภาพคนไร้บ้าน เป็นการช่วยเหลือให้คนไร้บ้านกลับคืนสู่สังคมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนและสังคม รวมทั้งเป็นการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายคนไร้บ้านยกระดับเป็นสมาคมคนไร้บ้าน ได้ร่วมกันช่วยเหลือดูแลและสร้างความเป็นครอบครัว/ชุมชนของคนไร้บ้านที่มีกติกาศักยภาพและระบบบริหารจัดการร่วมกัน เป็นการลดและแก้ปัญหาของสังคมและภาระค่าใช้จ่ายของภาครัฐ

● ลงเสาเอกศูนย์คนไร้บ้านจังหวัดขอนแก่น

● เปิดบ้านเต็มฝัน ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่

เปิดศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน “บ้านเต็มฝัน” (บ้านเต็มฝัน) จังหวัดเชียงใหม่

ตามที่รัฐบาลมีนโยบายแก้ไขปัญหา ความเหลื่อมล้ำทางสังคม โดยเฉพาะด้านที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อย ผู้ด้อยโอกาส โดยมีมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 12 มกราคม 2559 เห็นชอบในหลักการแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาที่อยู่อาศัย 10 ปี (ปัจจุบัน ปรับเป็นแผนแม่บทพัฒนาที่อยู่อาศัยระยะ 20 ปี พ.ศ. 2560 - 2579) รวมทั้งโครงการพัฒนาคุณภาพชีวิตกลุ่มคนไร้บ้าน ตามที่กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์เสนอ โดยจะมีการจัดตั้งศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพกลุ่มคนไร้บ้านใน 3 จังหวัด คือ กรุงเทพฯ ขอนแก่น และเชียงใหม่ โดยมอบหมายสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ดำเนินการร่วมกับเครือข่ายคนไร้บ้าน ซึ่งขณะนี้ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่ “บ้านเต็มฝัน” (บ้านเต็มฝัน) ณ ถนนสุริยวงศ์ ตำบลหายยา อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ดำเนินการก่อสร้างเสร็จแล้ว โดยมีคนไร้บ้านเข้าพักอาศัย จำนวน 15 คน

ในวัน 28 มิถุนายน 2561 พลเอกอนันตพร กาญจนรัตน์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นประธานในพิธีเปิดศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งคนไร้บ้าน ในจังหวัดเชียงใหม่ เริ่มมีการรวมตัวกันตั้งแต่ปี 2551 และจัดตั้งศูนย์พักคนไร้บ้านในปี 2553 เดิมเป็นอาคารเช่าขนาด 2 ชั้น 2 คูหา สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนสนับสนุนค่าเช่าประมาณเดือนละ 15,000 บาท มีคนไร้บ้านเข้าพักอาศัย จำนวน 25 คน

เมื่อได้รับงบประมาณจากรัฐบาล ในปี 2559 สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายคนไร้บ้าน จึงจัดซื้อที่ดินในซอยสุริยวงศ์ ตำบลหายยา ขนาดเนื้อที่ 330 ตารางวา เพื่อนำมาก่อสร้างเป็นศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้าน จังหวัดเชียงใหม่ ใช้งบประมาณซื้อที่ดินและก่อสร้างรวมทั้งหมด 29 ล้านบาท

ศูนย์ฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพคนไร้บ้านเชียงใหม่ “บ้านเต็มฝัน” เริ่มก่อสร้างเมื่อเดือนมิถุนายน 2560 ใช้เวลาก่อสร้างระยะเวลา 1 ปี โดยมีห้องพักส่วนตัวขนาดห้อง 3 x 4 ตารางเมตร จำนวน 16 ห้อง และห้องพักรวม ผู้ที่อยู่อาศัยจะต้องช่วยกันออกค่าน้ำค่าไฟ (เฉลี่ยจากมิเตอร์) ประมาณเดือนละ 150 บาท และต้องออมทรัพย์เพื่อเป็นสวัสดิการช่วยเหลือกัน เดือนละ 50 บาท ขณะนี้มีเงินกองทุน ประมาณ 10,000 บาทเศษ และมีกองทุนกลางซึ่งเป็นค่าใช้จ่ายภายในศูนย์ (ปัจจุบันมีกองทุน 3,000 บาท) รวมทั้งมีการออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนในการสร้างชีวิตใหม่ (ปัจจุบันมีกองทุน 7,000 บาท) และมีการกำหนดกฎระเบียบในการเข้าพักอาศัย ได้แก่ การห้ามดื่มสุรา ห้ามเล่นการพนัน ห้ามทะเลาะวิวาท คนไร้บ้านที่จะเข้ามาอยู่จะต้องมาทดลองอยู่ก่อน รวมทั้งมีการฝึกอาชีพต่างๆ เช่น การทำเกษตร ปลูกผักสวนครัว ฯลฯ เพื่อให้คนไร้บ้านมีอาชีพ มีรายได้เลี้ยงดูตัวเอง สามารถบริหารจัดการศูนย์แห่งนี้ได้เอง โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนให้การสนับสนุน

5

โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว
กรณีไฟไหม้ไร่

ปัญหาไฟไหม้ไร่ที่อยู่อาศัยและภัยพิบัติต่างๆ เป็นภาวะฉุกเฉินที่ชุมชนแออัดมักประสบ ในปัจจุบัน มีแนวโน้มที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนค่อนข้างมาก โดยเฉพาะการเกิดไฟไหม้ ซึ่งเป็นปัญหาที่ชุมชนไม่อาจคาดการณ์ได้ เป็นความเดือดร้อนเฉพาะหน้า ทั้งนี้ในกระบวนการเตรียมความพร้อมจัดหาที่อยู่อาศัยใหม่ ต้องใช้ระยะเวลาประมาณ 6 เดือนขึ้นไป ชุมชนที่ประสบเหตุจึงมีความจำเป็นต้องมีที่พักอาศัยชั่วคราว

โครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว กรณีไฟไหม้ ไร่ภัยพิบัติ จึงเป็นการสนับสนุนชุมชนที่ประสบภัยพิบัติ ไฟไหม้ ไร่หรือจำเป็นต้องรื้อย้ายเพื่อสร้างชุมชนใหม่ โดยสนับสนุนการสร้างบ้านพักชั่วคราวให้กับครัวเรือนผู้ประสบภัย ในปี 2561 กำหนดเป้าหมายสนับสนุนชุมชนที่ประสบภัย จำนวน 1,200 ครัวเรือน ซึ่งได้ดำเนินการสนับสนุนชุมชนที่ประสบภัย จำนวน 1,574 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 131.17 ของเป้าหมายปี 2561 วงเงินงบประมาณ 18,469,447 บาท โดยเป็นการสนับสนุนชุมชนกรณีไฟไหม้ 14 ครัวเรือน กรณีน้ำท่วม 919 ครัวเรือน และกรณีไร่ 641 ครัวเรือน จำแนกในพื้นที่ต่างๆ ดังนี้

- (1) ภาคกรุงเทพฯปริมณฑลและตะวันออก 371 ครัวเรือน เป็นการช่วยเหลือกรณีไฟไหม้และกรณีไร่
- (2) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 870 ครัวเรือน เป็นการช่วยเหลือชุมชนที่ประสบภัยน้ำท่วม
- (3) ภาคใต้ 218 ครัวเรือน เป็นการช่วยเหลือชุมชนที่ถูกไร่
- (4) ภาคเหนือ 79 ครัวเรือน เป็นการช่วยเหลือชุมชนที่ถูกไร่และชุมชนที่ประสบภัยน้ำท่วม
- (5) ภาคกลาง 14 ครัวเรือน เป็นการช่วยเหลือชุมชนที่ถูกไร่
- (6) ส่วนกลาง 22 ครัวเรือน

ผลจากการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยชั่วคราว ทำให้กลุ่มคนด้อยโอกาสหรือคนจนที่สุดในสังคม และเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนเร่งด่วน/เฉพาะหน้าจากกรณีเพลิงไหม้ ไร่หรือต้องรื้อย้ายได้รับการดูแลในการมีที่อยู่อาศัยรองรับเฉพาะหน้าและได้รับโอกาสในการพัฒนา เพื่อสร้างที่อยู่อาศัยที่มั่นคงต่อไป

การจัดการภัยพิบัติและการจัดการที่อยู่อาศัยชั่วคราว : บ้านห้วยขาบ ตำบลดงพญา อำเภอบ่อเกลือ จังหวัดน่าน

เมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม 2561 เกิดภัยพิบัติดินโคลนถล่มทับบ้านเรือนและชาวบ้านห้วยขาบ จังหวัดน่าน มีผู้เสียชีวิตจำนวน 8 ราย และมีบ้านเรือนได้รับความเสียหาย จำนวน 6 หลังคาเรือน โดยเจ้าหน้าที่ธรณีวิทยาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้สำรวจพื้นที่และเห็นว่ามีความเสี่ยงสูงที่ดินจะถล่มอีก เพื่อป้องกันภัยที่จะเกิดขึ้นซ้ำและเพื่อความปลอดภัยของชาวบ้านห้วยขาบ จังหวัดน่านและผู้เกี่ยวข้อง จึงอพยพชาวบ้านห้วยขาบ จำนวน 60 ครัวเรือนไปอยู่ที่ศูนย์พักพิงชั่วคราววัดพระธาตุดวงคุ้ม และศูนย์วิจัยและพัฒนายั่งยืน(ไบโอสต์คริสต) เป็นการชั่วคราว

ในด้านการบริหารจัดการ อำเภอบ่อเกลือ ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งระดับอำเภอและระดับจังหวัด จัดตั้ง “ศูนย์ปฏิบัติการด้านที่อยู่อาศัยบ้านห้วยขาบ” ขึ้น และใช้พื้นที่โรงเรียนบ้านสัว ตำบลดงพญา เป็นที่ทำการ โดยสถาบันฯ มีภารกิจบริหารการก่อสร้างที่พักชั่วคราวและที่พักถาวรให้แล้วเสร็จ

ตามแผนงาน ภายใต้การกำกับดูแลของคณะกรรมการศูนย์ปฏิบัติการด้านที่อยู่อาศัยที่เป็นการบูรณาการความร่วมมือระหว่างหลายหน่วยงาน ประกอบด้วย 1) อำเภอบ่อเกลือ 2) พอช. 3) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดน่าน 4) สำนักงานป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยจังหวัดน่าน 5) อบต.บ่อเกลือเหนือ 6) อบต.ดงพญา 7) สภาองค์กรชุมชนจังหวัดน่าน 8) สภาองค์กรชุมชนตำบลบ่อเกลือเหนือ 9) อุทยานแห่งชาติขุนน่าน 10) อุทยานแห่งชาติดอยภูคา และ 11) บ้านห้วยขาบ ตำบลบ่อเกลือเหนือ

การก่อสร้างบ้านพักชั่วคราว จำนวน 60 ห้อง ใช้เวลาทั้งสิ้น 17 วัน มีแรงงานก่อสร้างที่พักชั่วคราวจากคนในชุมชนห้วยขาบ และเจ้าหน้าที่ภาคส่วนต่างๆ ซึ่งงบประมาณในการก่อสร้างรวมทั้งหมดเป็นจำนวนเงิน 1,970,318 บาท ผ่านการสนับสนุนของหน่วยงานต่างๆ ดังนี้

หน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ	การดำเนินงานสนับสนุน	งบประมาณสนับสนุน
1. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน	- วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างที่พัก	1,080,000 บาท
2. หอการค้าจังหวัดน่าน	- วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างห้องน้ำ - วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างที่พัก	150,000 บาท 195,270 บาท
3. องค์การบริหารส่วนตำบลลงพญา	- วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างห้องน้ำ ระบบประปา และวัสดุสร้างที่พัก	178,522 บาท
4. งบประมาณสนับสนุนที่ผ่านทางบัญชีช่วยเหลือผู้ประสบภัยฯ	- วัสดุอุปกรณ์ในการสร้างที่พัก และระบบไฟฟ้า	366,526 บาท
รวมงบประมาณทั้งหมด		1,970,318 บาท

การสร้างบ้านชั่วคราวแล้วเสร็จในวันที่ 20 สิงหาคม 2561 โดยทางอำเภอบ่อเกลือ ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดพิธีมอบบ้านพักชั่วคราวและเงินสงเคราะห์ผู้ประสบภัย จากดินโคลนถล่ม บ้านห้วยขาบ จังหวัดน่าน ในวันที่ 21 สิงหาคม 2561 โดยมีนายไพศาล วิมลรัตน์ ผู้ว่าราชการ จังหวัดน่านเป็นประธานในพิธี

สรุปกระบวนการดำเนินงานด้านการจัดการภัยพิบัติ กรณีบ้านห้วยขาบ จังหวัดน่าน

1) **ระยะเวลาเร่งด่วน** มีการช่วยเหลือเบื้องต้น และ ต้องมีการแก้ไขปัญหาเร่งด่วน ทั้งอาหารและเสื้อผ้าเครื่องนุ่งห่มที่จำเป็น โดยทางสำนักงานภาคเหนือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ได้ขอรับบริจาคผ่านช่องทางสื่อสาธารณะที่หลากหลาย ทั้ง Facebook และกลุ่ม Line ต่างๆ เพื่อกระจายข่าวการช่วยเหลือและการขอรับบริจาค รวมทั้งการใช้สื่อมวลชนสัญจรติดตามความคืบหน้า และการช่วยเหลือเพื่อเป็นกระบวนการเร่งให้เกิดการเข้ามาช่วยเหลือของหน่วยงานและคนภายนอกมากยิ่งขึ้น

2) **ระยะกลาง** เป็นการให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัยและฟื้นฟูสภาพจิตใจ มีการจัดตั้งคณะกรรมการผู้ดำเนินงานร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อเข้ามามีส่วนช่วยกันแก้ปัญหาและให้ความช่วยเหลือ โดยมีการวางแผนสำรวจพื้นที่เพื่อตั้งบ้านพักชั่วคราว การประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเข้ามาช่วยเหลือด้านสุขภาพและเยียวยาสภาพจิตใจ

3) **ระยะยาว** เป็นระยะฟื้นฟูและพัฒนาให้เกิดความยั่งยืนในทุกๆ ด้าน ทั้งความเป็นอยู่โดยมีการจัดการและวางแผนก่อสร้างบ้านพักถาวร การส่งเสริมอาชีพ และการวางแผนการจัดการปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตอย่างมีส่วนร่วม

เรียบเรียงเนื้อหาจากรายงานผลการดำเนินงาน ปีงบประมาณ 2561 สำนักงานภาคเหนือ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

กิจกรรมสำคัญปี 2561

“มหกรรมความรู้และบริการทางสังคม” Thailand Social Expo 2018

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์และภาคีเครือข่ายด้านสังคม ทั้งภาครัฐและเอกชน กว่า 80 องค์กร ร่วมกันจัดงาน “มหกรรมความรู้และบริการทางสังคม” Thailand Social Expo 2018 ระหว่างวันที่ 3-5 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ณ ศูนย์การแสดงสินค้าและการประชุมอิมแพ็ค เมืองทองธานี โดยงานนี้เป็นงานมหกรรมด้านสังคมครั้งแรกของประเทศไทย ที่จัดงานด้านสังคมในการสร้างโอกาสการเข้าถึงบริการของรัฐ ลดความเหลื่อมล้ำของสังคม เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตสำหรับประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายให้มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตด้วยคุณค่าและศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์อย่างเท่าเทียมกันในสังคม

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนร่วมจัดงาน ภายใต้หลักคิด “นวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง สู่อการพัฒนาที่ยั่งยืน” ซึ่งจัดกิจกรรมในงาน ประกอบด้วย

(1) นิทรรศการนวัตกรรมชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง **สู่เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน** (Self-Managed community innovations toward Sustainable Development Goals) มีการนำเสนอเนื้อหาภาพรวมการดำเนินงานผ่านพื้นที่รูปธรรม 22 กรณีศึกษา และพื้นที่เด่น จาก 5 ภาค เช่น เมืองธรรมเกษตร (เกษตรอินทรีย์) จ.อำนาจเจริญ แม่แจ่มโมเดล (แก้ไขปัญหาการบุกรุกพื้นที่ป่า หมอกควัน ปลวกไฟ สร้างเศรษฐกิจชุมชน) อ.แม่แจ่ม จ.เชียงใหม่ พังงาแห่งความสุข (พัฒนาเมืองแบบบูรณา และทุกมิติโดยประชาชนทุกภาคส่วนเป็นแกนหลัก) จ.พังงา ตำบลหนองสาหร่าย (ต้นแบบธนาคารความดี/เกษตรอินทรีย์) อ.หนองสาหร่าย จ.กาญจนบุรี ระบำโมเดล (การแก้ไขปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยและอาชีพในที่ดิน สปก.) อ.ลานสัก จ.อุทัยธานี การป้องกันภัยพิบัติจ.สิงห์บุรี ธนาคาร์ตันไม้ (ปลูกต้นไม้ เป็นทรัพย์สิน สร้างรายได้ แก้ปัญหาหนี้สิน) กลุ่มน้ำหลังสวน จ.ชุมพร เครือข่ายคนกินปลา(ประมงพื้นบ้านและการจัดการชายฝั่ง) เครือข่ายคนไร่บ้าน (การพัฒนาคุณภาพชีวิต/การจัดการศูนย์พัฒนาศักยภาพคนไร่บ้าน : กรุงเทพฯ เชียงใหม่ และขอนแก่น) รวมถึงมีเวทีเสวนาขนาดเล็กสำหรับแลกเปลี่ยนเรียนรู้

(2) **ตลาดวิถี** ของดี 5 ภาค 50 ร้าน ซึ่งเป็นพื้นที่แสดงและจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชนท้องถิ่น วิถีชีวิตเรื่องเล่าผลิตภัณฑ์ที่มีความเชื่อมโยงกันทั้งการผลิต (เกษตรอินทรีย์ สินค้าเกษตร) การแปรรูป (อาหาร แปรรูปผลิตภัณฑ์) และผลิตภัณฑ์เครื่องใช้สำเร็จรูป ทัศนกรรมโดยผลการจัดงานของกลุ่มจัดแสดงผลภัณฑ์

(3) **เวทีสัมมนาวิชาการ** ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนย่อย คือ การเสวนาภายใต้หัวข้อ “Inclusive City Development” จากวิทยากรต่างชาติ จำนวน 4 ท่าน การบรรยายพิเศษ เมืองทุกมิติ การจัดการที่อยู่อาศัยในประเทศไทยและอาเซียนโดยชุมชนเป็นแกนหลัก จากคุณสมสุข บุญยะบัญชา ที่ปรึกษาคณะกรรมการ (พอช.) และ Ted Talk จากตัวแทนของชุมชนโดยนำบทเรียนจากชุมชนที่เข้มแข็งมาบอกเล่า ครอบคลุมงานสวัสดิการชุมชน สภาองค์กรชุมชน เศรษฐกิจชุมชน งานจัดการที่อยู่อาศัย เพื่อเป็นต้นแบบในการสร้างชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งและเป็นทิศทางสำคัญในการพัฒนาประเทศ

3.3 การประเมินสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

การประเมินองค์การมหาชนตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 กำหนดกรอบแนวทางการประเมินเป็น 5 องค์ประกอบ ได้แก่

- (1) ประสิทธิภาพในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การจัดตั้งองค์การมหาชน งานตามกฎหมาย กฎ นโยบายของรัฐบาลหรือมติคณะรัฐมนตรี (Functional Base)
- (2) ประสิทธิภาพในการดำเนินงานตามหลักภารกิจ ยุทธศาสตร์ แนวทางปฏิรูปภาครัฐ นโยบายเร่งด่วน หรือภารกิจที่ได้รับมอบหมายเป็นพิเศษ (Agenda Base)
- (3) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานตามพื้นที่หรือการ บูรณาการการปฏิบัติงานตามหลายพื้นที่หรือหลายหน่วยงาน (Area Base)
- (4) ประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและพัฒนานวัตกรรมในการบริหารจัดการระบบงาน งบประมาณ ทรัพยากรบุคคล และการให้บริการประชาชนหรือหน่วยงานของรัฐ (Innovation Base)
- (5) ศักยภาพในการเป็นหน่วยงานที่มีความสำคัญเชิงยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาประเทศ ตามแผนหรือนโยบายระดับชาติ นโยบายของรัฐบาล ประกอบกับผลการประเมินโดยองค์กรภายในและภายนอกประเทศ (Potential Base)

ผลการประเมินของสถาบันฯ ตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 ภายใต้อิง 5 องค์ประกอบ จำนวน 12 ตัวชี้วัด สรุปผลการประเมินในภาพรวมของสถาบันฯ อยู่ในระดับคุณภาพ คือ มีผลการดำเนินงานสูงกว่าเป้าหมายในทุกองค์ประกอบที่ประเมิน

ในส่วนผลการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity and Transparency Assessment : ITA) มีระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานในระดับสูงมาก ค่าคะแนน 95.25

สรุปผลการประเมินสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2561

Function Base	Agenda Base	Area Base	Innovation Base	Potential Base	สรุปผลประเมิน องค์กร	ผลประเมินคุณธรรม และความโปร่งใส (ITA)
●	●	ไม่กำหนด ตัวชี้วัด	●	●	●	95.25

ผลประเมินรายองค์ประกอบ

- หมายถึง ผลดำเนินงานสูงกว่าเป้าหมาย (ร้อยละตัวชี้วัดที่ผ่านการประเมินสูงกว่า ร้อยละ 67)
- ◎ หมายถึง ผลดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย (ร้อยละตัวชี้วัดที่ผ่านการประเมินอยู่ระหว่าง ร้อยละ 50 - 67)
- หมายถึง ผลดำเนินงานต่ำกว่าเป้าหมาย (ร้อยละตัวชี้วัดที่ผ่านการประเมินต่ำกว่า ร้อยละ 50)

สรุปผลประเมินภาพรวม

- หมายถึง ระดับคุณภาพ เป็นองค์การมหาชนที่มีผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับสูงกว่าเป้าหมาย ทุกองค์ประกอบที่ประเมิน
- หมายถึง ระดับมาตรฐาน เป็นองค์การมหาชนที่มีผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับสูงกว่าเป้าหมายไม่ครบทุกองค์ประกอบที่ประเมิน แต่ไม่มีองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งได้รับการประเมินในระดับต่ำกว่าเป้าหมาย
- หมายถึง ระดับต้องปรับปรุง เป็นองค์การมหาชนที่มีผลการดำเนินงาน อยู่ในระดับต่ำกว่าเป้าหมายในองค์ประกอบในองค์ประกอบหนึ่ง (แม้ว่าจะได้รับการประเมินในองค์ประกอบอื่นในระดับเป็นไปตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมาย)

องค์ประกอบ การประเมิน	ประเด็นการประเมิน	เป้าหมาย	ผลการ ดำเนินงาน	สรุปผล ประเมิน	หมายเหตุ (ผลประเมินราย องค์ประกอบ)
1. Functional Base	1.1 มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินงาน	1,500 ล้านบาท	1,992.37 ล้านบาท	●	สูงกว่าเป้าหมาย
	1.1.1 มูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ			●	
	1.1.2 มูลค่าเพิ่มทางสังคม	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	●	
	1.2 กองทุนสวัสดิการชุมชนสร้างหลักประกัน ความมั่นคงในชีวิตให้กับคนในชุมชน	500 ตำบล	709 ตำบล	●	
	1.3 ตำบลรูปธรรมการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นสู่การพึ่งพา ตนเองได้อย่างมั่นคงและสมดุล	500 ตำบล	510 ตำบล	●	
	1.4 การแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดอย่างเป็นระบบทั้งเมือง (Cities without Slums)	10 เมือง	10 เมือง	●	
1.5 การจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนระดับตำบล	1,800 ตำบล (ตั้งใหม่ 730 ต. พัฒนาของเดิม 1,070 ต.)	2,167 ตำบล (ตั้งใหม่ 805 ต. พัฒนาของเดิม 1,362 ต.)	●		
2. Agenda Base	2.1 การสร้างความรับรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	●	สูงกว่าเป้าหมาย
	2.1.1 ร้อยละการดำเนินการตามแผนการสร้าง ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน				
	2.1.2 ร้อยละการชี้แจงประเด็นสำคัญที่ทันต่อ ประเด็นสถานการณ์	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	●	
2.2 ชุมชนผู้มีรายได้ในเมืองและชนบทที่มีที่อยู่อาศัย ที่มั่นคงและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น	24,208 ครัวเรือน	24,375 ครัวเรือน	●		
3. Area Base	ไม่กำหนดตัวชี้วัด				
4. Innovation Base	4.1 ระดับความสำเร็จของการสำรวจความพึงพอใจ และพัฒนาการให้บริการ	ร้อยละ 80.00	ร้อยละ 84.95	●	สูงกว่าเป้าหมาย
	4.2 ร้อยละการเบิกจ่ายตามแผนการใช้จ่ายเงิน	ร้อยละ 96.00	ร้อยละ 97.74	●	
	4.3 ระดับการพัฒนาด้านการกำกับดูแลกิจการ	4 คะแนน	5 คะแนน	●	
	4.4 การพัฒนาระบบบริหารจัดการที่ดีขององค์กร ชุมชนร่วมกับสถาบันการศึกษา	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	●	
5. Potential Based	การจัดทำและดำเนินการตามแผนพัฒนาองค์กรและ บุคลากร ระยะ 5 ปี (ปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2565)	ร้อยละ 100	ร้อยละ 100	●	สูงกว่าเป้าหมาย

ผลประเมินรายตัวชี้วัด ● หมายถึง ผลการดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายหรือสูงกว่าเป้าหมาย (ผ่าน)

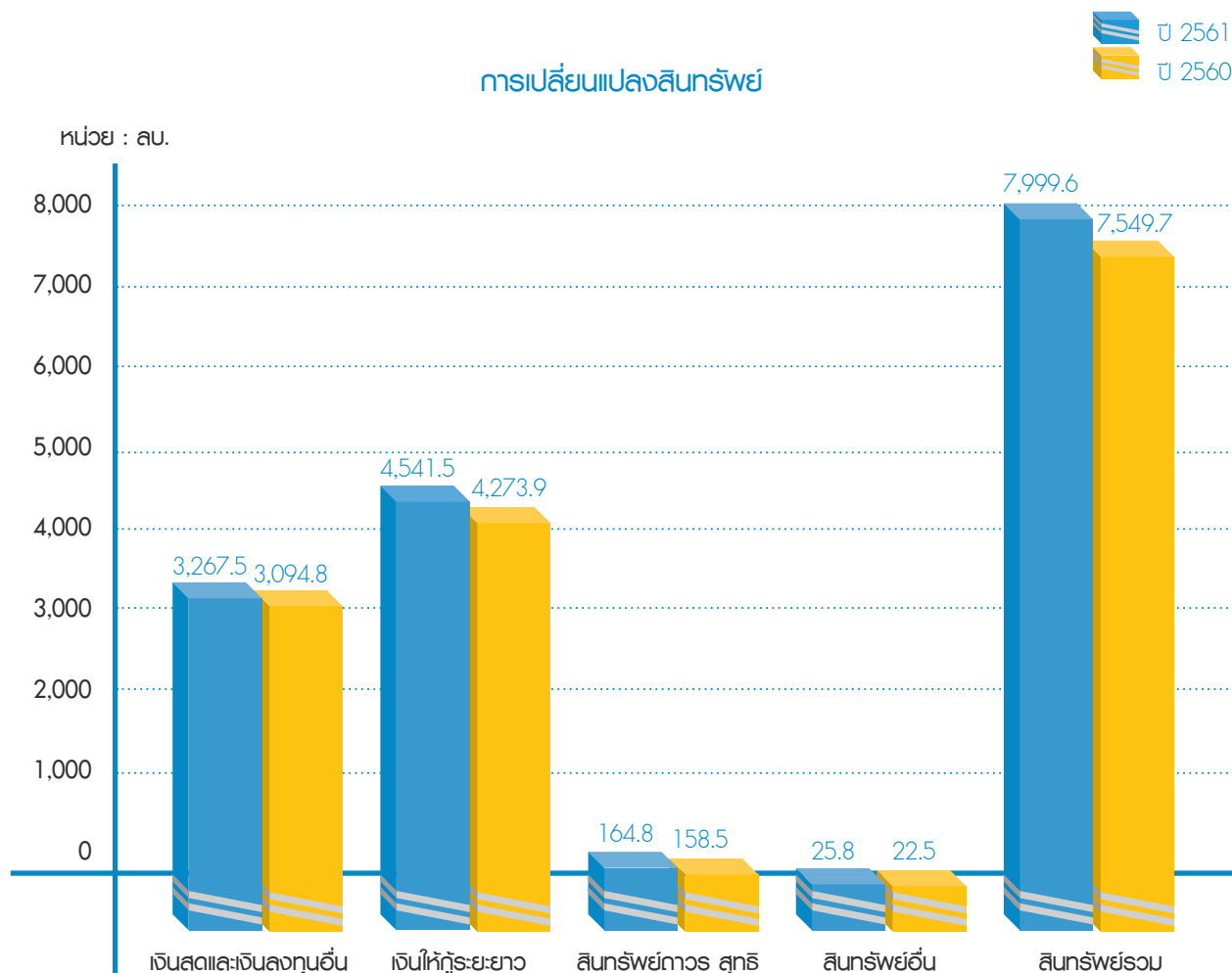
○ หมายถึง ผลดำเนินงานต่ำกว่าเป้าหมาย (ไม่ผ่าน)

3.4 รายงานผลการดำเนินงานด้านการเงิน ประจำปีงบประมาณ 2561

1. รายงานสถานะการเงิน ประจำปีงบประมาณ 2561

สินทรัพย์

ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 สถาบันฯ มีสินทรัพย์รวม จำนวน 7,999.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 449.9 ล้านบาท หรือร้อยละ 6.0 สินทรัพย์ส่วนใหญ่ร้อยละ 56.8 เป็นเงินให้กู้ระยะยาว จำนวน 4,541.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 267.6 ล้านบาท หรือร้อยละ 6.3 โดยเป็นสินเชื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยโครงการบ้านมั่นคง จำนวน 4,248.5 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 93.6 ซึ่งสถาบันจ่ายเงินกู้สินเชื่อสะสม ในปีงบประมาณ 2561 รวมจำนวน 652.4 ล้านบาท สินทรัพย์ ร้อยละ 40.8 เป็นเงินสดและเงินลงทุนอื่น จำนวน 3,267.5 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 172.7 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 5.6

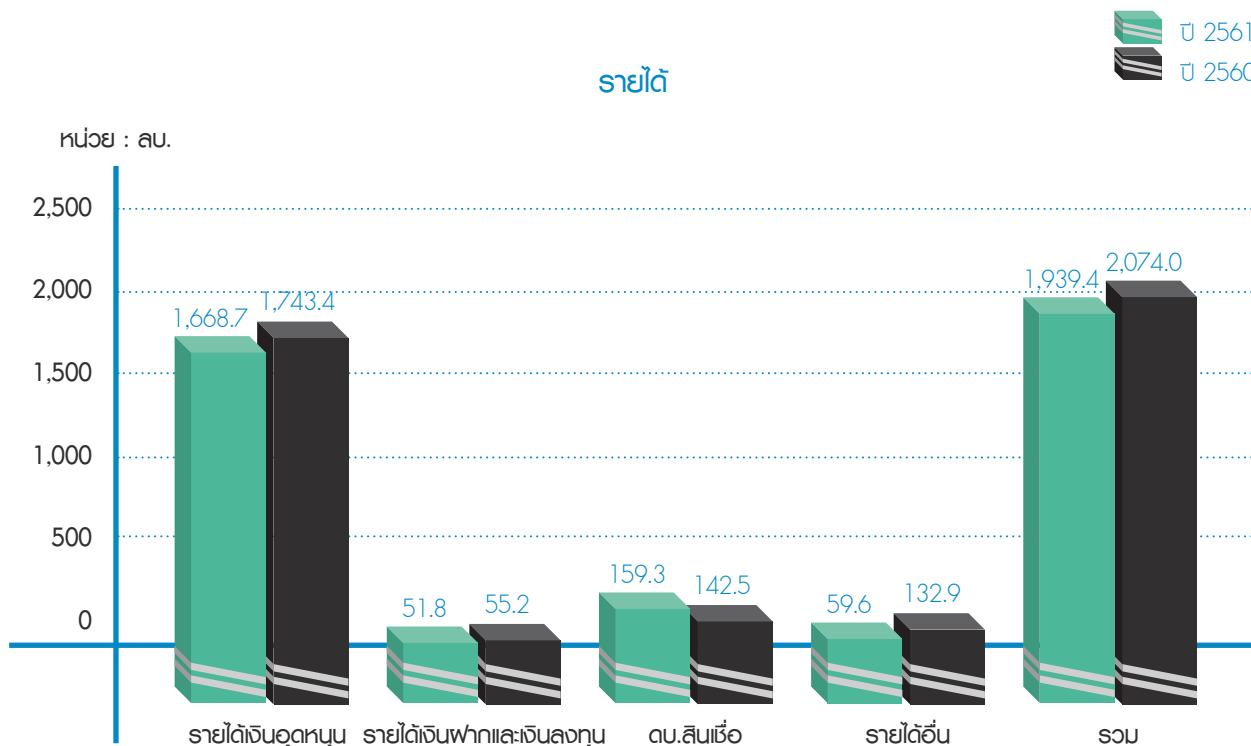
หนี้สิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 สถาบันฯ มีหนี้สินรวม จำนวน 46.3 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 5.4 ล้านบาท หรือ ร้อยละ 10.4 หนี้สินส่วนใหญ่เป็นรายได้รอการรับรู้ จำนวน 22.1 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 10.2 ล้านบาท หรือร้อยละ 31.6 เนื่องจากรับรู้รายได้ประจำปี และหนี้สิน หมุนเวียนอื่น จำนวน 24.2 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 4.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 24.7

เงินกองทุน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2561 สถาบันฯ มีเงินกองทุนรวม จำนวน 7,953.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 455.2 ล้านบาท หรือร้อยละ 6.1 เนื่องจากมีรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายจำนวน 455.2 ล้านบาท ส่วนเงินกองทุนหมุนเวียนของสถาบันฯ มีจำนวน 6,823.3 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 85.8 ของเงินกองทุนรวม

2. ผลการดำเนินงานด้านการเงิน

ด้านรายได้ :

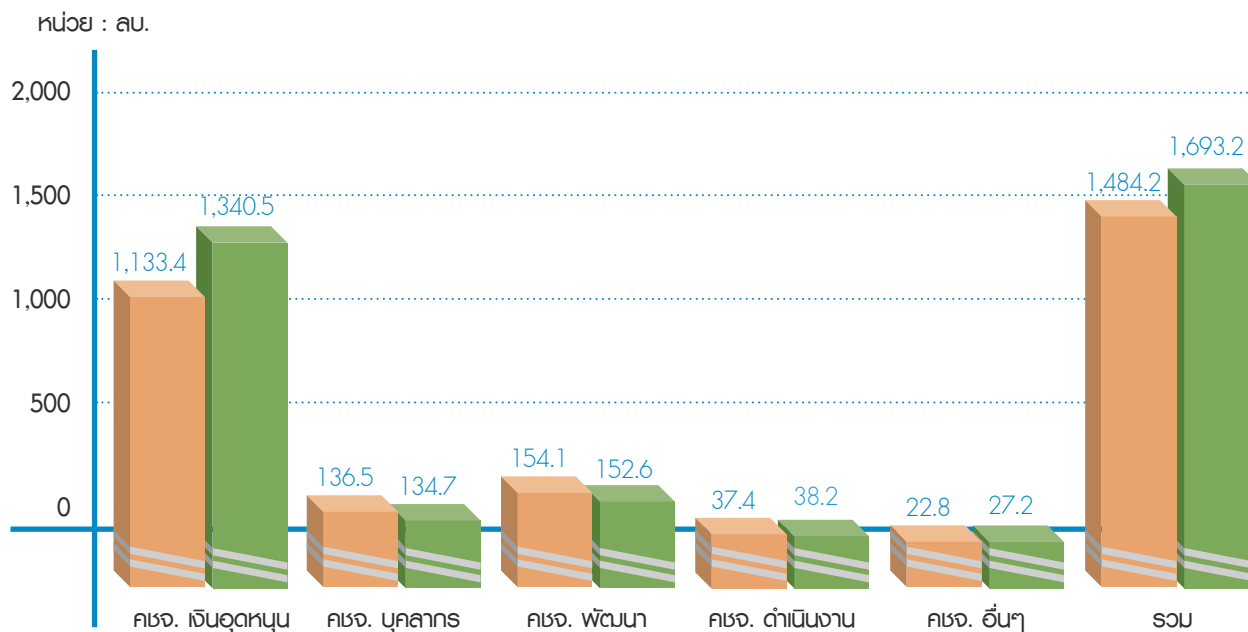
1) รายได้เงินอุดหนุนจากรัฐ ปี 2561 มีจำนวน 1,668.7 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 74.7 ล้านบาท หรือร้อยละ 4.3 โดยรายได้เงินอุดหนุนที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล ส่วนใหญ่จะเป็นรายได้เงินอุดหนุนภายใต้โครงการบ้านมั่นคง โครงการบ้านพอเพียงชนบท และโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง

2) รายได้จากการบริหารกองทุน ประกอบด้วย

- รายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร พันธบัตรรัฐบาล และเงินลงทุน จำนวน 51.8 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 3.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 6.2 เนื่องจากจำนวนเงินลงทุนลดลง และอัตราผลตอบแทนจากการลงทุนที่ปรับตัวลดลงอย่างต่อเนื่อง
- รายได้จากสินเชื่อ มีจำนวน 159.3 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 16.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 11.8 เนื่องจากสถาบันมีมาตรการแก้ไขหนี้สินเชื่อผิมนัด รวมทั้งมีการอนุมัติและเบิกจ่ายสินเชื่อเพิ่มขึ้น
- รายได้อื่นมีจำนวน 59.6 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 73.3 ล้านบาท หรือร้อยละ 55.2 ล้านบาท ส่วนใหญ่จะเป็นรายได้จากการรับคืนเงินสนับสนุนจากองค์กรชุมชน จำนวน 48.8 ล้านบาท และรายได้อื่น จำนวน 10.8 ล้านบาท

ค่าใช้จ่าย

 ๒ 2561
๒ 2560

ด้านค่าใช้จ่าย :

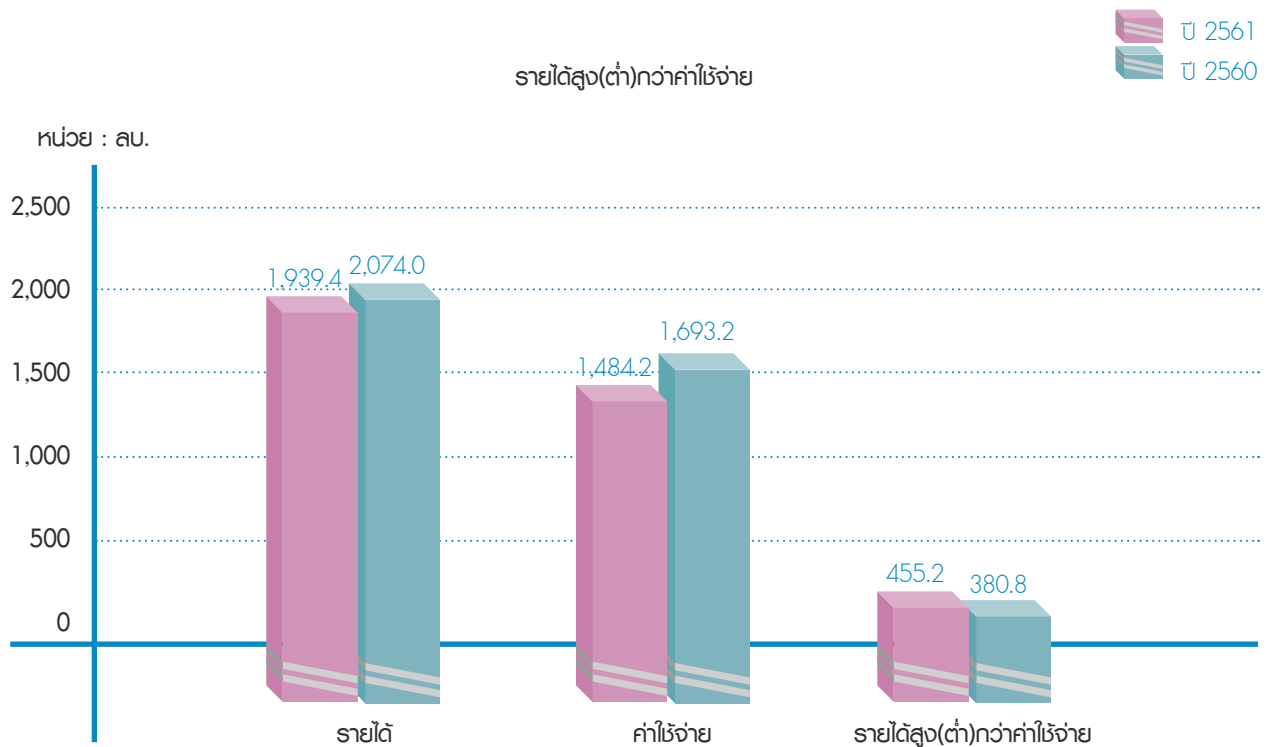
1) ค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุน มีจำนวน 1,133.4 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 207.1 ล้านบาท หรือร้อยละ 15.4 ซึ่งส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนโครงการพัฒนาความมั่นคงที่อยู่อาศัยคนจนในชุมชนแออัด และโครงการบ้านพอเพียงชนบท

2) ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ประกอบด้วย

- ค่าใช้จ่ายบุคลากร มีจำนวน 136.5 ล้านบาท ประกอบด้วย เงินเดือน ค่าจ้าง ค่าตอบแทน และค่าใช้จ่ายสวัสดิการต่างๆ เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 1.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 1.3
- ค่าใช้จ่ายงบพัฒนา มีจำนวน 154.1 ล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปีก่อน จำนวน 1.5 ล้านบาท หรือร้อยละ 1.0
- ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน มีจำนวน 37.4 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 0.8 ล้านบาท หรือร้อยละ 2.1
- ค่าใช้จ่ายอื่น ประกอบด้วย ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย หนี้สงสัยจะสูญ และค่าใช้จ่ายอื่น มีจำนวน 22.8 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 4.4 ล้านบาท หรือร้อยละ 16.2

สรุปผลการดำเนินงาน

ผลการดำเนินงานในปีงบประมาณ 2561 สถาบันฯ มีรายได้รวม จำนวน 1,939.4 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 134.6 ล้านบาท หรือร้อยละ 6.5 ค่าใช้จ่ายรวม จำนวน 1,484.2 ล้านบาท ลดลงจากปีก่อน จำนวน 209 ล้านบาท หรือร้อยละ 12.3 ทำให้ในงวดบัญชีปี 2561 สถาบันฯ มีรายได้สูงกว่าค่าใช้จ่าย จำนวน 455.2 ล้านบาท

ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการแก้ไข

1. การดำเนินงานตามโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลองพบว่า มีบางชุมชนที่ได้รับการอนุมัติโครงการแล้ว แต่มีบ้านบางครอบครัวไม่เข้าร่วมโครงการ ไม่ยอมรื้อย้าย และขวางทางก่อสร้าง ทำให้การก่อสร้างบ้านเกิดความล่าช้ากว่าแผนที่กำหนด จึงส่งผลกระทบต่อ การเบิกจ่ายงบประมาณในแต่ละงวดของชุมชน
2. งบประมาณปี 2561 มีการปรับแผนการปฏิบัติการและ งบประมาณโครงการพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนริมคลอง นำไปใช้สนับสนุนโครงการบ้านมั่นคง วงเงิน 200 ล้านบาท เนื่องจากชุมชนริมคลองเปรมประชากรยังไม่มี ความชัดเจนในแผนการสร้างเขื่อน จึงไม่สามารถดำเนินการ

พัฒนาที่อยู่อาศัยได้ ซึ่งสำนักงบประมาณได้เห็นชอบ การปรับแผนปฏิบัติการและแผนการใช้จ่ายงบประมาณ เมื่อวันที่ 30 เมษายน 2561 จึงทำให้โครงการ บ้านมั่นคงมีงบประมาณเพิ่มขึ้น และต้องมีการพัฒนา แผนงานโครงการระดับพื้นที่ โดยเป็นการอนุมัติโครงการ และงบประมาณช่วงไตรมาส 4 ซึ่งได้มีการเบิกจ่าย งบประมาณบางส่วนในช่วงเดือนกันยายน 2561 และ เบิกจ่ายในปี 2562

แนวทางการแก้ไข

1. สถาบันฯ ได้มีการจัดทีมลงพื้นที่ร่วมกับหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง เพื่อติดตามความคืบหน้าและสื่อสารปัญหา ข้อติดขัด เจรจาสร้างความเข้าใจกับประชาชนในพื้นที่ และแกนนำ สร้างการรับรู้และประชาสัมพันธ์จัดกิจกรรม ในพื้นที่เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับชุมชน รวมทั้งการ ใช้มาตรการทางกฎหมาย
2. สถาบันฯ ได้มีการตั้งกลไกติดตามคลี่คลายปัญหาข้อติดขัด ระดับพื้นที่ และออกแบบการทำงานที่ครอบคลุมโครงการ ที่ยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จและโครงการในปี 2561-2562

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

งบแสดงฐานะการเงิน

ณ วันที่ 30 กันยายน 2561

หน่วย : บาท

2561**

2560

สินทรัพย์

สินทรัพย์หมุนเวียน

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด	2,532,870,124.12	2,260,183,065.97
ลูกหนี้อื่นระยะสั้น	25,515,262.94	22,309,445.52
เงินลงทุนระยะสั้น	534,628,500.00	534,628,500.00
วัสดุคงเหลือ	141,563.13	167,895.16
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	119,741.11	88,172.62

รวมสินทรัพย์หมุนเวียน

3,093,275,191.30

2,817,377,079.27

สินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

เงินให้กู้ยืมระยะยาว	4,541,455,913.75	4,273,871,251.11
เงินลงทุนระยะยาว	200,000,000.00	300,000,000.00
ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	152,599,215.17	152,574,337.99
สินทรัพย์ไม่มีตัวตน	12,240,577.84	5,932,687.09

รวมสินทรัพย์ไม่หมุนเวียน

4,906,295,706.76

4,732,378,276.19

รวมสินทรัพย์

7,999,570,898.06

7,549,755,355.46

หนี้สินและทุน

หนี้สินหมุนเวียน

เจ้าหนี้อื่นระยะสั้น	9,504,305.33	7,590,979.18
รายได้รับล่วงหน้า	5,938,353.85	4,111,970.22
เงินรับฝากระยะสั้น	8,458,941.42	7,413,889.53
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	302,320.26	272,314.83

รวมหนี้สินหมุนเวียน

24,203,920.86

19,389,153.76

หนี้สินไม่หมุนเวียน

เจ้าหนี้เงินโอนและรายการอุดหนุนระยะยาว	22,112,275.35	32,308,813.91
--	---------------	---------------

รวมหนี้สิน

46,316,196.21

51,697,967.67

สินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน

7,953,254,701.85

7,498,057,387.79

ทุน	2,979,453,401.47	2,979,453,401.47
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสะสม	4,973,801,300.38	4,518,603,986.32

รวมสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน

7,953,254,701.85

7,498,057,387.79

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

งบแสดงผลการดำเนินงานทางการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2561

	2561**	หน่วย : บาท 2560
รายได้		
รายได้จากเงินอุดหนุน	1,668,730,000.00	1,743,383,600.00
รายได้จากการดำเนินงาน	159,297,232.91	142,482,056.69
รายได้ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร	40,487,644.95	43,618,759.74
ดอกเบี้ยพันธบัตรรัฐบาล	11,283,917.80	11,611,863.00
รายได้อื่น	59,611,653.23	132,899,213.72
รวมรายได้	1,939,410,448.89	2,073,995,493.15
ค่าใช้จ่าย		
ค่าใช้จ่ายบุคลากร	135,806,272.47	133,940,698.32
ค่าตอบแทน	672,020.00	723,906.00
ค่าใช้จ่ายสอย	24,607,237.22	23,884,020.01
ค่าวัสดุ	4,865,796.84	5,678,670.76
ค่าสาธารณูปโภค	7,891,561.08	8,686,290.96
ค่าใช้จ่ายในการพัฒนา	154,135,952.94	152,629,731.47
ค่าใช้จ่ายจากเงินอุดหนุน	1,133,400,170.64	1,340,457,484.53
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	14,843,491.75	15,062,537.22
ค่าใช้จ่ายอื่น	7,990,631.89	12,132,629.60
รวมค่าใช้จ่าย	1,484,213,134.83	1,693,195,968.87
รายได้สูงกว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	455,197,314.06	380,799,524.28

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

งบกระแสเงินสด

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2561

หน่วย : บาท

2561**

2560

กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

รายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิ	455,197,314.06	380,799,524.28
รายการปรับกระทบรายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายสุทธิเป็นเงินสดรับ (จ่าย) - จากกิจกรรมดำเนินงาน		
ขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์	-	4,160.24
ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่าย	14,843,491.75	15,062,537.22
หนี้สงสัยจะสูญ	6,528,651.44	10,196,596.60
รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ย	(10,196,538.56)	(10,299,223.51)
ค่าใช้จ่ายอื่น	-	1,317,500.00
รายได้สูง(ต่ำ)กว่าค่าใช้จ่ายจากการดำเนินงานก่อนการเปลี่ยนแปลง - ในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน	466,372,918.69	397,081,094.83
การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน		
สินทรัพย์ดำเนินงาน(เพิ่มขึ้น)ลดลง		
ลูกหนี้อื่นระยะสั้น	(4,084,490.54)	1,113,133.87
วัสดุคงเหลือ	26,332.03	(4,497.52)
สินทรัพย์หมุนเวียนอื่น	(31,568.49)	26,737.05
เงินให้กู้ระยะยาว	(273,234,640.96)	(421,094,402.27)
หนี้สินดำเนินงานเพิ่มขึ้น(ลดลง)		
เจ้าหนี้อื่นระยะสั้น	1,913,326.15	(31,859,507.52)
รายได้รับล่วงหน้า	1,826,383.63	(4,713,130.78)
เงินรับฝากระยะสั้น	1,045,051.89	(2,843,754.23)
หนี้สินหมุนเวียนอื่น	30,005.43	(59,176.63)

เงินสดสุทธิใช้ไปในกิจกรรมดำเนินงาน

193,863,317.83

(62,353,503.20)

กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน

เงินสดรับจากการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร	-	150.00
เงินสดจ่ายซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	(12,429,999.68)	(6,422,603.00)
เงินสดจ่ายซื้อสินทรัพย์ไม่มีตัวตน	(8,746,260.00)	(4,058,252.50)
เงินสด(จ่าย)จากเงินลงทุนระยะสั้นครบกำหนด	-	(200,000,000.00)
เงินสดรับจากเงินลงทุนระยะยาวครบกำหนด	100,000,000.00	-

เงินสดสุทธิได้มาจากกิจกรรมลงทุน

78,823,740.32

(210,480,705.50)

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดเพิ่มขึ้น(ลดลง)สุทธิ

272,687,058.15

(272,834,208.70)

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันต้นงวด

2,260,183,065.97

2,533,017,274.67

เงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดคงเหลือ ณ วันปลายงวด

2,532,870,124.12

2,260,183,065.97

หมายเหตุ : ** งบการเงินนี้ยังไม่ได้ผ่านการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

หมายเหตุประกอบงบการเงิน

สำหรับปีสิ้นสุดวันที่ 30 กันยายน 2561

1. ข้อมูลทั่วไป

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. (Community Organizations Development Institute (Public Organization) CODI) เป็นองค์การมหาชนตามกฎหมายว่าด้วยองค์การมหาชน สังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) พ.ศ. 2543 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เมื่อวันที่ 27 กรกฎาคม 2543 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป) โดยให้ยุบรวมสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง สังกัดการเคหะแห่งชาติและสำนักงานกองทุนพัฒนาชนบท สังกัดสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เข้าด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

1.1 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนเกี่ยวกับการประกอบอาชีพการพัฒนาอาชีพ การเพิ่มรายได้ การพัฒนาที่อยู่อาศัยและสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชนทั้งในเมืองและชนบท โดยยึดหลักการพัฒนาแบบองค์รวมหรือบูรณาการ และหลักการพัฒนาที่สมาชิกชุมชนมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและประชาสังคม

1.2 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือทางการเงินแก่องค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชน

1.3 สนับสนุนและให้การช่วยเหลือเพื่อการพัฒนาองค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนตลอดจนประสานงานการสนับสนุนการให้การช่วยเหลือดังกล่าวจากหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน

1.4 ส่งเสริมสนับสนุนและสร้างความร่วมมือขององค์กรชุมชนและเครือข่ายองค์กรชุมชนทั้งในระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัด และระดับประเทศ

2. เกณฑ์การจัดทำรายงานการเงิน

งบการเงินนี้จัดทำขึ้นตามมาตรฐานและนโยบายการบัญชีภาครัฐที่กระทรวงการคลังประกาศใช้ ซึ่งรวมถึงหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ และนโยบายการบัญชีภาครัฐ และแสดงรายการในงบการเงินตามแนวปฏิบัติทางการบัญชี เรื่อง รูปแบบการนำเสนอรายงานการเงินของหน่วยงานของรัฐ ตามหนังสือกรมบัญชีกลางที่ กค 0410.3/ว 357 ลงวันที่ 15 สิงหาคม 2561

3. สรุปนโยบายการบัญชีที่สำคัญ

3.1 การนำเสนองบการเงิน

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) นำเสนองบการเงินในภาพรวม โดยรวมงบการเงินของโครงการกองทุนพัฒนาชนบท ธนาคารออมสิน (สพช.) ไว้ด้วยกัน

3.2 การบันทึกบัญชี

การบันทึกบัญชีของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง ซึ่งเป็นไปตามข้อกำหนดในหลักการและนโยบายบัญชีสำหรับหน่วยงานภาครัฐ ฉบับที่ 2 ตามประกาศกระทรวงการคลัง เมื่อวันที่ 6 มกราคม 2546 ส่วนโครงการกองทุนพัฒนาชนบท ธนาคารออมสิน (สพช.) แยกการบันทึกบัญชีต่างหาก

3.3 การรับรู้รายได้และค่าใช้จ่าย

3.3.1 รายได้เงินอุดหนุนที่ได้รับจัดสรรจากรัฐบาล ประจำปีงบประมาณ ประกอบด้วย

(1) เงินอุดหนุนที่เป็นงบบริหารจัดการโครงการและเงินอุดหนุนที่เป็นงบสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชนรับรู้เมื่อได้รับอนุมัติเงินจากกรมบัญชีกลาง สำหรับงบสนับสนุนการพัฒนาองค์กรชุมชน พอช. จะดำเนินการสนับสนุนพัฒนาองค์กรชุมชนทั้งหมดและรับรู้เป็นค่าใช้จ่ายเงินอุดหนุนเมื่อ พอช. อนุมัติการจ่ายเงินให้แก่องค์กรชุมชนตามงวดที่ขอเบิก

(2) รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ย เป็นเงินอุดหนุนที่รัฐชดเชยให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) เนื่องจาก พอช. ได้ให้องค์กรชุมชนกู้ยืมเงินเพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัย

โดย พอช. คิดดอกเบี้ยเงินกู้จากองค์กรชุมชนในอัตราร้อยละ 1 ของวงเงินสินเชื่อที่ได้รับอนุมัติจาก พอช. โดย พอช. บันทึกเงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาลเป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรับล่วงหน้า เมื่อมีการอนุมัติสินเชื่อจะบันทึกเป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรับรู้ในส่วนที่ได้รับอนุมัติสินเชื่อแล้ว และทยอยรับรู้เป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยตามสัดส่วนการเบิกจ่ายจริงตลอดอายุของสัญญา

3.3.2 รายได้ดอกเบี้ยเงินให้กู้ รับรู้รายได้ตามเกณฑ์สัดส่วนของเวลาโดยคำนึงถึงอัตราผลตอบแทนที่แท้จริง ยกเว้นดอกเบี้ยเงินให้กู้ที่ผิดนัดชำระเกิน 3 งวดติดต่อกัน จะยังไม่มีกรรับรู้รายได้ แต่หากเมื่อมีการรับชำระดอกเบี้ยจริงจะรับรู้ตามเกณฑ์เงินสด

3.3.3 รายได้ค่าปรับรับรู้เมื่อรับชำระเงิน

3.3.4 ค่าใช้จ่ายรับรู้เมื่อเกิดรายการ และบันทึกบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง

3.4 วัสดุคงเหลือ แสดงในราคาทุนและตีราคาวัสดุคงเหลือโดยวิธีเข้าก่อนออกก่อน

3.5 ค่าเพื่อนับสงสยจะสูญ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) กำหนดหลักเกณฑ์การประมาณค่าเพื่อนับสงสยจะสูญ ตามหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง สำหรับยอดเงินให้กู้และดอกเบี้ยเงินให้กู้ค้างรับส่วนที่เกินมูลค่าหลักทรัพย์ที่นำมาค้ำประกันตามระเบียบสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ว่าด้วยหลักเกณฑ์การจัดชั้นสินทรัพย์และการกันเงินสำรอง พ.ศ. 2552 ดังนี้

ระดับ	ลูกหนี้จัดชั้น	ระยะเวลาค้างชำระ	อัตราการกันเงินสำรองร้อยละ
1	จัดชั้นปกติ	ไม่เกิน 1 เดือน	-
2	จัดชั้นกล่าวถึงเป็นพิเศษ	เกิน 1 เดือนไม่เกิน 3 เดือน	-
3	จัดชั้นต่ำกว่ามาตรฐาน	เกิน 3 เดือนไม่เกิน 12 เดือน	25
4	จัดชั้นสงสย	เกิน 12 เดือนไม่เกิน 24 เดือน	75
5	จัดชั้นสงสยจะสูญ	เกินกว่า 24 เดือน	100
6	จัดชั้นสูญ	ไม่มีทางที่จะได้รับชำระหนี้แล้ว	100

3.6 ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์

ที่ดิน แสดงในราคาทุน

อาคารและอุปกรณ์ แสดงตามราคาทุน ณ วันที่ตรวจรับและอนุมัติให้ใช้งานหักด้วยค่าเสื่อมราคาสะสม

สินทรัพย์ที่มีราคาต่อหน่วย หรือชุดต่ำกว่า 5,000.00 บาท บันทึกเป็นค่าใช้จ่ายทั้งจำนวนในปีที่ได้มาและบันทึกไว้ในทะเบียนคุมสินทรัพย์ทุกรายการ

ค่าเสื่อมราคา คำนวณจากราคาทุนของอาคาร อุปกรณ์ โดยวิธีเส้นตรง ตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์แต่ละประเภท ดังนี้

อัตราร้อยละ

อาคารและส่วนประกอบ	5
ครุภัณฑ์สำนักงาน	10-20
ครุภัณฑ์คอมพิวเตอร์ ครุภัณฑ์โฆษณา และเผยแพร่ เครื่องตกแต่งสำนักงาน	
ครุภัณฑ์ไฟฟ้าและวิทยุสื่อสาร	20
และครุภัณฑ์ยานพาหนะ	

3.7 สินทรัพย์ไม่มีตัวตน ได้แก่ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ แสดงในราคาทุนหักด้วยค่าตัดจำหน่ายสะสม โดยจะตัดจำหน่ายภายใน 5 ปี

3.8 รายได้รอการรับรู้ระยะยาว ประกอบด้วย

3.8.1 สินทรัพย์ได้รับบริจาค บันทึกเป็นรายได้รอการรับรู้และทยอยรับรู้เป็นรายได้คู่กับค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องตามอายุการใช้งานของสินทรัพย์นั้น

3.8.2 รายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยรับรู้จะบันทึกเมื่อ พอช. ได้มีการอนุมัติสินเชื่อแล้วและทยอยรับรู้เป็นรายได้เงินอุดหนุนส่วนต่างดอกเบี้ยตามสัดส่วนการเบิกจ่ายจริงตลอดอายุของสัญญา

4. ကာဖူဆွဲ

ภาพรวม 1

พื้นที่รูปธรรม ชุมชนท้องถิ่นจัดการตนเอง

ปลูกพลังมวลชนนำคนแก้ปัญหา สร้างสภา ให้เข้มแข็งที่คลองใหญ่

สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองใหญ่ อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง จัดตั้งขึ้นตาม พ.ร.บ. สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ตั้งแต่ปี 2552 เพื่อให้กลุ่มองค์กรชุมชนต่างๆ ในตำบล ได้มีเวทีในการนำปัญหาต่างๆ ของตนเองมาพูดคุย และหาทางแก้ไขปัญหาร่วมกัน นายดรณี พุ่มมาลี ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลคลองใหญ่เล่าให้ฟังว่า ตอนตั้งสภาฯ ใหม่ๆ ก็ทำอะไรไม่ถูก เพราะเป็นของใหม่ พยายามหาความรู้เพิ่มเติมอ่านกฎหมายบ้าง ใครมีประชุมสัมมนาที่ไหนก็ไป จะได้นำความรู้ประสบการณ์มาพัฒนาสภาองค์กรชุมชนตำบล แต่ก็ไปไม่ถึงไหนรู้กฎหมายอย่างเดียวก็ไม่ทำให้อะไรดีขึ้น

“ผมมาจับใจความตามเจตนารมณ์ของ พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชน พ.ศ. 2551 ที่ว่า ชุมชนอ่อนแอเพราะการพัฒนาของรัฐที่ผ่านมา ดังนั้นถ้าจะทำให้สภาฯ เข้มแข็งต้องทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็ง ชุมชนจึงจะลุกขึ้นมาแก้ปัญหาในการกำหนดอนาคตของตนเองได้ เมื่อเป็นดังนี้จึงให้ความสำคัญกับพื้นที่ที่หันมาชวนชาวบ้านทำงานตามปัญหาที่เขาประสบอยู่”

ดรณี พุ่มมาลี เล่าต่ออีกว่า “งานแรกที่ทำคือ บ้านผมชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนตัดยางหว่าและรับจ้างทั่วไป เป็นหนี้สินนอกระบบกันมาก เป็นทุกซั๊กของคนที่นี่ บางคนถูกทวงหนี้ต้องหนีไปซ่อนตัวอยู่ในสวนยาง ก็ชวนพวกเขามาพูดคุยให้เข้าไปปัญหาและหาทางออกร่วมกัน มีการของบประมาณจากภายนอกมาแก้ปัญหาเฉพาะหน้า ซึ่งก็ทำได้ระดับหนึ่งแต่ที่เราได้คือได้ใจคนได้ใจชาวบ้านที่เป็นหนี้ ซึ่งชั่วนาตาปีไม่มีใครหันมาดูแล ผมชวนแกนนำเหล่านี้มาคุยหาทางออกและเห็นร่วมกันว่า สิ่งสำคัญกว่าการเป็นหนี้สินนอกระบบคือ การป้องกันไม่ให้เป็นหนี้ซ้ำอีก เราต้องหันมาจัดการกับตัวเอง หางานทำใช้ทุนที่มีอยู่ในตำบลมาสร้างสรรค์เป็นงานโดยเอาปัญหาเป็นตัวตั้ง”

เดิมตัดยางหว่าหรือไม่ก็รับจ้างทั่วไปและไม่ทำอย่างอื่นอีกเลย ข้าว กับข้าว ยาต้องซื้อทุกอย่าง ฯลฯ ทั้งๆ ที่สิ่งเหล่านี้เราสร้างมันขึ้นมาได้ เราจึงใช้เวทีสภาองค์กรชุมชนตำบลพูดคุยกันทุก 15 วัน แก้ปัญหาข้าวก็ตั้งธนาคารข้าว รับซื้อข้าวและ

บางรายก็ปลูกข้าวมาขายให้สมาชิกในราคาต่ำเพียงกิโลกรัมละ 18 บาท เรื่องกับข้าวก็มีหลายกิจกรรมที่ชวนชาวบ้านทำ เช่น ทำริมถนนในหมู่บ้านให้เป็น “ริมถนนกินได้” สร้างอาหารและสิ่งแวดล้อมที่ดี ทุกบ้านต้องปลูกพืชเลี้ยงสัตว์ไว้เป็นอาหารตามโครงการ “ธนาคารอาหารข้างบ้าน”

ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลคลองใหญ่เล่าอีกว่า ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนจนไม่มีหลักทรัพย์ที่จะไปค้าประกัน เงินกู้ที่ไหนก็ต้องมีแหล่งเงินเป็นของตนเอง ตอนนี้เรามีกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลช่วยดูแลยามเจ็บไข้ได้ป่วย ตั้งกองทุนหยิบยืมโดยไม่คิดดอกเบี้ยให้สมาชิกยืมไปใช้ในสิ่งที่จำเป็น และยังมีธนาคารเครือข่ายซึ่งทุกคนช่วยกันออมคนละ 10-20 บาท เพื่อมีเงินให้ทุกคนได้หยิบยืมไปใช้

“ส่วนเรื่องสิ่งแวดล้อมในชุมชน สภาของเราให้ความสำคัญ นอกจากทำเรื่องถนนกินได้แล้วยังมีการตั้งธนาคารขยะโดยเทศบาลตำบลคลองใหญ่สนับสนุนแปรงสีฟันเหลือใช้มาเป็นเงินทุนของชุมชนและของครัวเรือน ซึ่งทุกกิจกรรมที่เราทำมุ่งแก้ปัญหาของเราเอง เราช่วยตัวเองก่อน ทุกกลุ่มที่ส่งเสริมให้เกิดขึ้นจะมีแกนนำไปแนะนำและพัฒนาให้เข้มแข็งขึ้นเรื่อยๆ”

จุดสำคัญของสภาองค์กรชุมชนตำบลคลองใหญ่เท่าที่รับฟังและไปดูมาด้วยตัวเองก็คือ การให้ความสำคัญกับคนฐานล่าง สภาจะเข้มแข็งไม่ได้หากกลุ่มองค์กรฐานล่างไม่เข้มแข็ง และพี่น้องประชาชนไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม พี่น้องไม่มีความรู้สึกว่า

สภาช่วยอะไรเราได้ ดังนั้น สภาองค์กรชุมชนตำบลคลองใหญ่ จึงมุ่งจับไปที่ประเด็นที่ชาวบ้านมีปัญหา นำปัญหานั้นมาพูดคุยหาทางออกและทำร่วมกัน ซึ่งทุกคนก็เห็นและได้รับผลเป็นประจักษ์

นอกจากนี้ ยังได้เห็นเทคนิคการทำงานอีกหลายอย่าง เช่น การประชุมกันทุก 15 วัน มีงานมีเรื่องราวใหม่ๆ มาพูดคุยกันตลอดเวลา นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาแกนนำ โดยค้นหาคนเก่งเอาการเอางานจากแต่ละกลุ่มแต่ละหมู่บ้าน มาเป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการทำงานที่แต่ละคนถนัด

ที่น่าสนใจก็คือ ส่งเสริมให้แต่ละคนไปจัดตั้งกลุ่มใหม่ตามความคิดและตนเองถนัด จนเกิดเป็นกลุ่มต่างๆ ขึ้นมาอีกมากมาย เช่น กลุ่มปศุสัตว์ที่ร่วมกันเลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ที่บ้าน ตอนนี้ก็มีสมาชิกร้อยละกว่าครอบครัว กลุ่มวิสาหกิจน้ำพริกของแม่บ้าน มีทั้ง น้ำพริกทำมัง น้ำพริกเผา กลุ่มขนมพื้นบ้าน ทำยาหมอม (กะละแม) กลุ่มนาอินทรีย์ของกลุ่มคนตัดยางหะ กลุ่มปลูกผักสีเขียว ซึ่งทุกกลุ่มได้จัดตั้งเป็นสมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบลคลองใหญ่ ทุก 15 วัน มาประชุมสภาฯ เอาปัญหา ข้อคิด ความสำเร็จและแนวทางพัฒนาต่างๆ มาแลกเปลี่ยนกัน

เบญจฉม ไพรพลักษณ์ หรือ กะเอียด เล่าว่า ตนแยกมาตั้งกลุ่มเลี้ยงสัตว์ เช่น เลี้ยงเป็ด เลี้ยงไก่ และเลี้ยงวัวในสวนยาง พวกเราส่วนใหญ่ทำสวนยางปัญหาทางพารามีมาก เราก็ร่วมกับเครือข่ายชาวสวนยาง 16 จังหวัดภาคใต้ เพื่อผลักดันแก้ไขกฎหมายทำข้อเสนอเชิงนโยบาย แต่ที่บ้านเราก็ต้องทำ ชาวสวนยางทุกคนต้องกลับบ้าน ทำสวนยางยั่งยืน ในสวนยางต้อง

มีไม้ยืนต้น มีผัก มีพืชสมุนไพร เลี้ยงสัตว์ ดังนั้น ในสวนยางต้อง ปลอดภัยและมี สร้างแหล่งอาหารที่มั่นคงให้เรา

“สวนยางยั่งยืนเป็นการทำสวนยางแนวใหม่ เช่น ถ้ามีอยู่ 7 ไร่ ปีแรกจะโค่นยาง 1 ไร่ เพื่อปลูกพืชต่างๆ ทำแปลงเกษตร ยั่งยืนสร้างรายได้ ปีที่สองก็โค่นอีกหนึ่งไร่ ส่วนหนึ่งไร่แรก ที่โค่นพอถึงปีที่สองก็จะปลูกยางใหม่ทดแทน เป็นอย่างนี้เรื่อยๆ เมื่อครบ 7 ปี ยางใหม่ก็กรีดยางได้ เป็นการทำยางที่ผสมผสาน กับการทำเกษตรกรรมยั่งยืน”

ก็จะเอียด เล่าอีกว่า อีกแนวทางหนึ่งที่สภาฯของเรา กำลัง ทำอยู่ก็คือ **“อาหารเป็นยา”** คือเอาผักในสวน 93 ชนิด มาเป็น อาหาร มีการทำเมนูอาหารแนะนำให้คนรู้จัก เช่น แกงส้มตาปลา แกงปลาอย่างใส่ระกำ แกงเลียงขี้เหล็กยอดย่านาง น้ำพริกทำมัง ฯลฯ

นี่เป็นเรื่องราวเพียงบางส่วนของพัฒนาสภาองค์กร ชุมชนตำบลให้เข้มแข็งสามารถจัดการตนเองได้ เป็นการทำให้ คนรู้จักฐานทรัพยากรและภูมิปัญญาของตนเอง เป็นการพัฒนา จากจุดเริ่มต้นที่สร้างฐานรากให้เข้มแข็ง จนปัจจุบันปัญหา ปากท้อง ปัญหานี้สิน ถูกแก้ไขได้อย่างน่าพอใจและกำลัง ก้าวไปสู่ชีวิตที่ดีกว่าด้วยแนวทางสวนยางยั่งยืนที่มีทั้งรายได้ ความมั่นคงทางอาหารและความสามัคคีของคนในตำบล

ดังนั้น เป้าหมายของการสร้างสภาองค์กรชุมชน ตำบลให้เข้มแข็ง มิใช่การที่สภาองค์กรชุมชนตำบล ทำเพนพัฒนาเป็น จริงอยู่การทำเพนพัฒนาเป็น เรื่องสำคัญ แต่ที่สำคัญกว่าก็คือ สภาฯต้องสร้าง ความเข้มแข็งให้กับชุมชนฐานล่าง หนุนเสริมให้เกิด การระเบิดจากภายในชุมชน เพื่อเข้าไปมีบทบาทสำคัญ ในการกำหนดอนาคตตนเอง

15 ปีบ้านมั่นคง เหลียวหลัง แลหน้า จากชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ถึงชุมชนบึงบางซื่อ

โครงการบ้านมั่นคงเริ่มดำเนินการครั้งแรกในปี 2546 เริ่มจากชุมชนนำร่อง 10 แห่ง ทั้งในกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด เป้าหมายเพื่อให้ประชาชนที่มีรายได้น้อยในชุมชนแออัด ซึ่งมีที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง เช่น ปลูกสร้างบ้านในที่ดินเช่า หรือบุกรุกที่ดินเอกชน ที่ดินรัฐ ให้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง โดยชาวบ้านร่วมกันแก้ไขปัญหาในรูปแบบที่ชาวบ้านเป็น ‘เจ้าของโครงการ’ ไม่ใช่ ‘หน่วยงานรัฐทำให้’ เหมือนที่ผ่านมา เช่น มีคนทำงาน มีการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนซื้อที่ดินและสร้างบ้าน และร่วมกันบริหารโครงการ โดยสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ ‘พอช.’ สนับสนุนงบประมาณและสินเชื่อ

จนถึงวันนี้...เวลาผ่านไป 15 ปี จาก 10 ชุมชนแรกทั่วประเทศที่ทำโครงการบ้านมั่นคง ปัจจุบันโครงการบ้านมั่นคงดำเนินการไปแล้ว รวม 74 จังหวัด 368 เมือง/เขต จำนวน 1,024 โครงการ รวม 2,134 ชุมชน ทำให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงรวมทั้งหมด 104,709 ครัวเรือน...!!

คนจนคือ ‘พลัง’ ร่วมสร้างเมือง

กรุงเทพฯ และหัวเมืองใหญ่เป็นเสมือนแม่เหล็กยักษ์ที่ดึงดูดผู้คนให้มารวมกัน ไม่ว่าจะเป็นเกษตรกรที่อยากไร่ ขาดแคลนปัจจัยการผลิต มีปัญหาหนี้สิน คนหนุ่มคนสาวที่หวังอนาคตที่ดีกว่า จึงละทิ้งท้องทุ่งมุ่งหน้าสู่เมืองใหญ่เพื่อมาขายแรงงาน เป็นกรรมกร ลูกจ้าง ขับขี่รถโดยสาร ค่าขายเล็กน้อย ขายอาหารริมถนน ทาบเร่ ฯลฯ

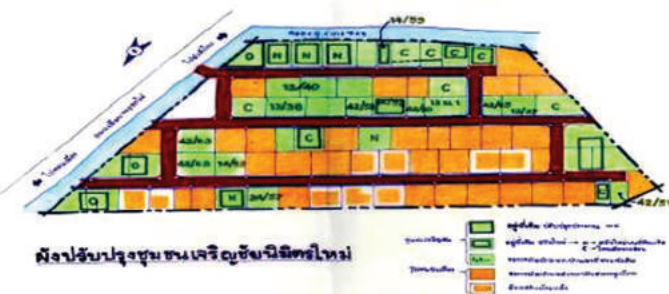
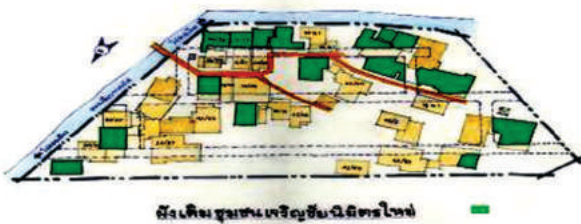

ลุงวิเชียร แสงพลอย ประธานชุมชนเจริญชัยนิคมใหม่

เขตจตุจักร วัย 73 ปี เป็นหนึ่งในกลุ่มคนที่บากหน้าเข้าสู่เมืองกรุงเพื่อหวังชีวิตที่ดีกว่า ลุงวิเชียรเล่าย้อนอดีตว่า บ้านเดิมอยู่ที่ อ.ดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ครอบครัวยุติกัน ทำนา แต่ไม่มีที่ดินเป็นของตัวเอง ต้องเช่าที่ดินทำกิน แต่ก็ไม่พอกิน เพราะเป็นครอบครัวใหญ่ พ่อโตเป็นหนุ่มอายุราวยี่สิบต้นๆ ประมาณปี 2509 จึงเข้ามาหางานทำที่กรุงเทพฯ ด้วยความรู้ระดับชั้นประถม จึงต้องมาทำงานเป็นคนงานก่อสร้าง ได้ค่าแรงวันละ 30 บาท

ส่วนที่พักอาศัย ตอนแรกก็เช่าบ้านอยู่แถวสะพานควาย พอดีมีเงินรู้จักชักชวนให้มาปลูกบ้านอยู่แถวสวนผัก (ปัจจุบันอยู่เขตจตุจักร) ริมทางรถไฟสายเหนือ-อีสาน ด้านหลังติดกับคลองเปรมประชากร อยู่ไม่ไกลจากวัดเสมียนนารีมากนักสมัยนั้นที่ดินแถบนั้นยังเป็นทุ่งนา เจ้าของที่ดินใจดี จึงให้ชาวบ้านปลูกบ้านพักอาศัยและเก็บค่าเช่าเดือนละ 20 บาทต่อครอบครัว ไฟฟ้าไม่มี ต้องต่อพวงจากภายนอกเข้ามา น้ำประปายังไม่ถึง ต้องใช้น้ำในคลองเปรมฯ และน้ำที่ขุดจากบ่อบาดาล

ลุงวิเชียรในวัยหนุ่มปลูกสร้างบ้านแบบง่าย ๆ อาศัยไม้และสังกะสีที่เหลือจากงานก่อสร้างพอคุ้มแดดคุ้มฝนไปได้ และค่อยๆ ททยอดต่อเติมบ้านจนมั่นคงแข็งแรง ส่วนเพื่อนบ้านก็มีพื้นเพและสภาพไม่แตกต่างกันมากนัก เพราะส่วนใหญ่เป็นคนต่างจังหวัดที่เข้ามาหางานทำในกรุงเทพฯ มาจากทั่วสารทิศ ส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นกรรมกรก่อสร้าง เป็นลูกจ้างการรถไฟ โรงงานปูนซิเมนต์ สนามกอล์ฟ ฯลฯ รวมความแล้วก็คือเป็น ‘แรงงานราคาถูก’ ที่ให้บริการแก่คนกรุงเทพฯ นั้นเอง

เช่นเดียวกับคนจนเมืองในพื้นที่ต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคนขับรถแท็กซี่ สามล้อ มอเตอร์ไซค์รับจ้าง คนงานก่อสร้างบ้าน สร้างตึก สร้างถนน-สะพาน พนักงานบริการ ขายอาหารริมถนน รปภ. คนกวาดถนน เก็บขยะ ทำความสะอาดสำนักงาน ไม่เว้นแม้แต่พนักงานดูดส้วม ฯลฯ ซึ่งต่างก็มีส่วนในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและพัฒนาเมืองในด้านต่างๆ เช่นกัน

ก่อนปรับปรุง

หลังปรับปรุง

ที่สำคัญก็คือ !! คนจนเหล่านี้จำเป็นที่จะต้องอาศัยอยู่ในเมือง เพราะเป็นแหล่งงาน แหล่งรายได้ของพวกเขา ดังนั้นห้องเช่าราคาถูกที่เหมาะสมกับรายได้ รวมทั้งที่ดินเอกชนและที่ดินของรัฐก็ยังไม่ได้ใช้ประโยชน์ จึงกลายเป็นแหล่งพักอาศัยของคนจนในเมือง

บ้านมั่นคงชุมชนเจริญชัยนิคมใหม่

ตั้งแต่ปี 2532 เป็นต้นมา เศรษฐกิจของประเทศไทยอยู่ในช่วงขาขึ้น มีเงินทุนและเงินกู้ดอกเบี้ยต่ำจากต่างประเทศเข้ามา วงการอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทยอยู่ในช่วงเฟื่องฟู มีการกว้านซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างโครงการต่างๆ รวมทั้งภาคเอกชนก็ขอเช่าที่ดินจากรัฐเพื่อนำมาพัฒนาในเชิงพาณิชย์ เช่น ที่ดินของการรถไฟฯ ริมถนนรัชดาภิเษก ขณะที่ภาครัฐก็มีการสร้างทางด่วนในกรุงเทพฯ เพิ่มขึ้น เช่น ทางด่วนชั้นที่ 2

ผลกระทบที่เกิดขึ้นก็คือ มีหลายสิบชุมชนในกรุงเทพฯ ถูกไล่ออกจากที่ดินมาพัฒนา เช่น ชุมชนทับแก้ว บริเวณบึงมักกะสัน เขตดินแดง ซึ่งเป็นที่ดินของการรถไฟฯ ชาวบ้านเข้าไปบุกรุกที่ดินปลูกสร้างบ้านมานานหลายสิบปี ขณะที่บริษัททางด่วนฯ ก็ต้องการพื้นที่มาสร้างทางขึ้น-ลง ชาวบ้านจึงโดนขับไล่ในช่วงปี 2532-2533, ชุมชนไผ่สิงห์โต เขตคลองเตย เนื่องจากรัฐบาลจัดการประชุมผู้นำธนาคารโลกที่ศูนย์สิริกิติ์ ในปี 2534 จึงเกรงว่าจะเกิดภาพที่ไม่สวยงาม ชุมชนจึงถูกขับไล่ ฯลฯ

ส่วนที่ดินที่ลุงวิเชียรและเพื่อนบ้านอาศัยอยู่ในย่านจตุจักร มีเนื้อที่ประมาณ 5 ไร่เศษ เป็นทำเลที่ดี การคมนาคมสะดวก มีถนนใหม่ๆ ตัดผ่านหลายสาย (สถานี บขส.หรือหมอชิตใหม่ กำลังจะย้ายเข้ามาอยู่ที่นี่) จึงทำให้มีกระแสข่าวว่ามีนักลงทุนหลายรายจะขอซื้อที่ดินแปลงนี้ แต่ด้วยความไม่บุญ กลัวว่าชาวบ้านจะเดือดร้อน เจ้าของที่ดินจึงไม่ขายที่ดินออกไป

ขณะที่ชาวบ้านก็เริ่มต้นตัว เพราะไม่รู้ว่าเจ้าของที่ดินจะขายที่ดินในวันไหน จึงเริ่มรวมกลุ่มกันจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัยในปี 2537 โดยมีเจ้าหน้าที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (พชม.) สังกัดการเคหะแห่งชาติ เข้ามาให้คำแนะนำและความรู้ในการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ เพื่อเป็นกองทุนเตรียมพร้อมรองรับหากถูกไล่ที่มีสมาชิกเริ่มต้น 28 ราย ออมเงินกันอย่างน้อยเดือนละ 100 บาท ใครมีมากก็อมมากกว่านั้น

“พอถึงปี 2542 ตอนนั้นสถานีหมอชิตใหม่ย้ายเข้าแล้วมีคนมาขอซื้อที่ดินแปลงนี้จากเจ้าของ ราคา 65 ล้านบาท หรือประมาณตารางวาละ 30,000 บาท พวกเราก็กองตัวแทนไปคุยกับเจ้าของที่ดิน เจ้าของก็ถามว่าพวกเราจะมีเงินซื้อหรือ ?

เพราะรู้ว่าชาวบ้านไม่มีเงินแน่ๆ แต่พวกเขาก็บอกว่าตอนนี้มีเงินออมทรัพย์รวมกันประมาณ 1 ล้านบาท และจะหาเงินมาซื้อจริงๆ เพราะไม่รู้ว่าจะไปอยู่ที่ไหน ลูกหลานก็เรียนและทำงานอยู่แถวนี้ ถ้าจะไปอยู่นอกเมืองก็ต้องไปเริ่มนับหนึ่งกันใหม่” ลุงวิเชียรเล่าย้อนเหตุการณ์ในครั้งนั้น

แต่เหมือนกับเป็นเรื่องที่น่าเหลือเชื่อ เพราะเจ้าของที่ดินใจบุญรายนั้น (นายมานะ เนตรสาริกา) ยอมขายที่ดินให้ชาวบ้านในราคาตารางวาละ 10,000 บาท แต่ชาวบ้านก็ยังขอต่อรองอีก จนเจ้าของใจอ่อนลดเหลือตารางวาละ 7,500 บาท รวมที่ดินเนื้อที่ 5 ไร่ 35 ตารางวา ราคา 18 ล้านบาทเศษ โดยชาวบ้านได้รวมกลุ่มกันจัดตั้งเป็นสหกรณ์เคหสถานชุมชนเจริญชัยนิคมใหม่ เพื่อยื่นขอสินเชื่อจากสำนักงานพัฒนาชุมชนเมือง (ปัจจุบันคือสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน องค์กรมหาชน) และทำสัญญาซื้อขายที่ดินกับเจ้าของในเดือนสิงหาคม 2543

ส่วนที่ดินชาวบ้านก็นำมาจัดสรรกันโดยการดำเนินการของสหกรณ์เคหสถานชุมชนเจริญชัยนิคมใหม่ แบ่งที่ดินตามความต้องการและฐานะของครอบครัว ได้ทั้งหมด 83 แปลง (รวมชุมชนที่เดือดร้อนใกล้เคียง)...ที่ดินมีขนาดตั้งแต่ 10-25 ตรว. ผ่อนส่งเดือนละ 1,100 -2,300 บาทตามขนาดที่ดินระยะเวลา 15 ปี

10 โครงการนำร่องบ้านมั่นคง

ต่อมาในปี 2546 รัฐบาลในขณะนั้น มีนโยบายแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของผู้มีรายได้น้อย จึงอนุมัติโครงการบ้านมั่นคงนำร่องใน 10 ชุมชน ชุมชนเจริญชัยนิคมใหม่ได้รับการคัดเลือกให้เป็น 1 ใน 10 ชุมชนนั้นด้วย ส่วนชุมชนอื่นๆ เช่น บ่อนไก่ กรุงเทพฯ, แหลมรุ่งเรือง จ.ระยอง, บึงคูก จ.อุดรดิตถ์, แก้วแสง จ.สงขลา ฯลฯ.. โดยรัฐบาลอนุมัติงบประมาณสนับสนุนจำนวน 146 ล้านบาท เพื่อให้สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ หรือ ‘พอช.’ นำไปสนับสนุนชุมชนในการพัฒนาสาธารณูปโภคและสินเชื่อเพื่อซื้อที่ดิน-ก่อสร้างบ้าน

ในส่วนของชุมชนเจริญชัยนิคมใหม่ได้เริ่มกระบวนการบ้านมั่นคง โดย พอช.ส่งเจ้าหน้าที่เข้ามาให้คำแนะนำการทำโครงการ มีตัวแทนชาวบ้านเป็นคณะกรรมการ มีการไปศึกษาดูงานชุมชนที่แก้ไขปัญหาไปแล้ว ร่วมกันสำรวจข้อมูลต่างๆ ในชุมชน จัดประชุมเพื่อรับฟังความเห็นของสมาชิก เช่น รูปแบบการพัฒนาชุมชน ร่วมกันออกแบบผังชุมชนใหม่ ออกแบบบ้าน ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นบ้านเดี่ยวชั้นเดียว และบ้านเดี่ยวสองชั้น ฯลฯ

หลังจากนั้นจึงร่วมกันสร้างระบบสาธารณูปโภค มีไฟฟ้า น้ำประปา ท่อระบายน้ำ และถนนในชุมชน 3 สาย กว้าง 4 เมตร โดย พอช.สนับสนุนงบประมาณจำนวน 1,780,000 บาท ใช้แรงงานในชุมชนเป็นหลัก ส่วนการสร้างบ้าน ครอบครัวยุคใหม่ที่มีความพร้อมก็ดำเนินการไปก่อน มีทั้งสร้างเอง จ้างช่างมาสร้าง รวมทั้งการลงแรงช่วยกันก่อสร้าง ใช้วัสดุเก่าที่ยังใช้ได้ ทำให้ชาวบ้านประหยัดงบได้ไม่น้อย

พอถึงปี 2547 บ้านส่วนใหญ่ก็ทยอยก่อสร้างแล้วเสร็จ จากชุมชนที่เคยอยู่กัน “แบบตามมีตามเกิด” ทางเดินเฉอะแฉะ เป็นหลุมเป็นบ่อ ไม่มีน้ำประปา ไม่มีไฟฟ้าใช้เอง จึงเปลี่ยนจากหน้ามือเป็นหลังมือ !!

ชุมชนบึงนางชื่อ หรือ บ่อวัง

ก่อนปรับปรุง

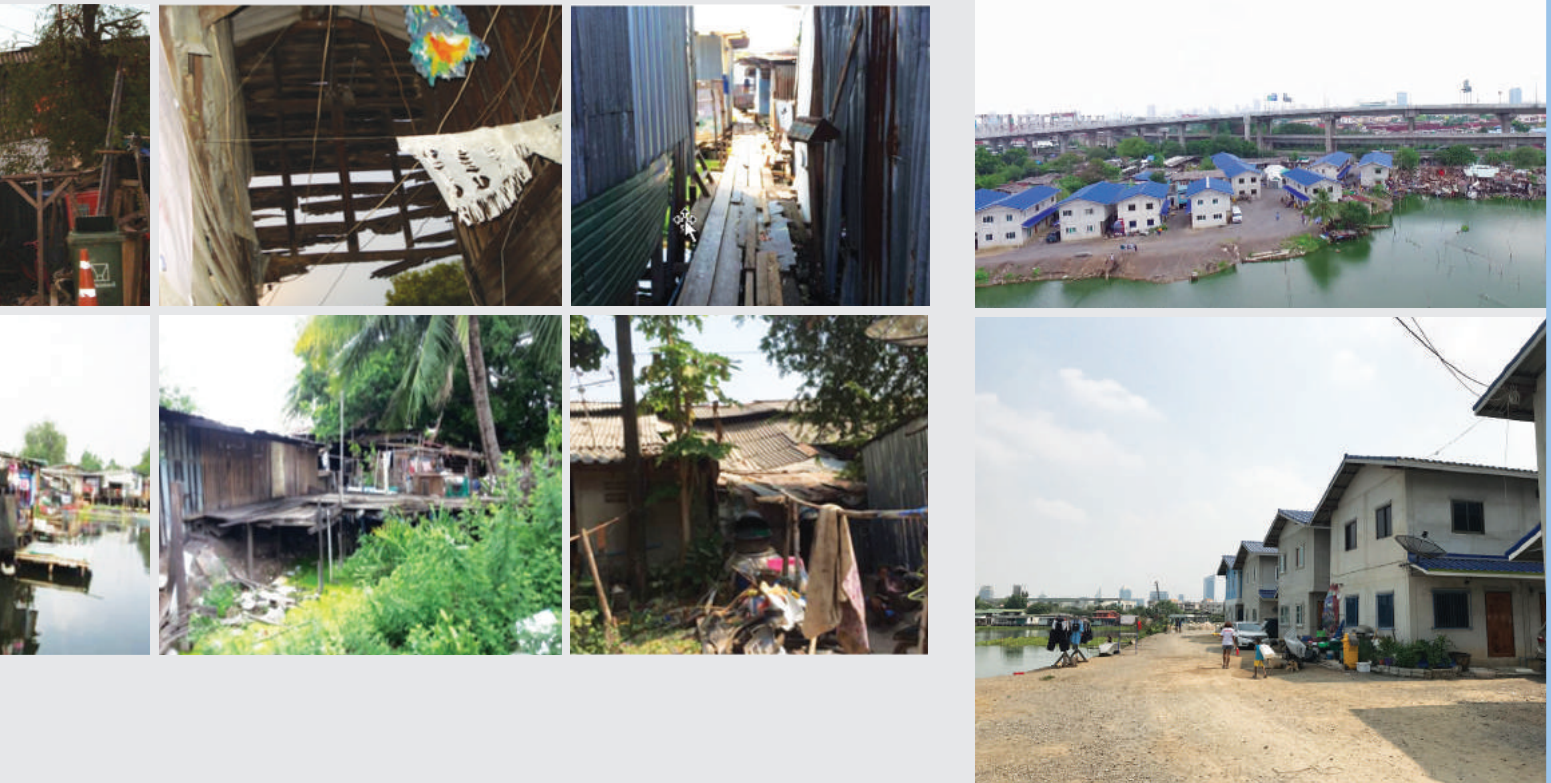
ลุงวิเชียร ในฐานะประธานชุมชนเจริญชัยฯ กล่าวว่า จากสภาพเดิมของชุมชนเมื่อ 40-50 ปีก่อนยังเป็นทุ่งนา แต่ตอนนี้กลายเป็นย่านคนจนมาก เพราะอยู่ใกล้สถานี บขส. หมอชิตใหม่ สถานีรถไฟบางซื่อ และอยู่ในแนวรถไฟฟ้าสายสีแดง (บางซื่อ-รังสิต) ทำให้ที่ดินในย่านนี้มีราคาสูงขึ้น เฉพาะที่ดินที่ชาวชุมชนอาศัยอยู่ 5 ไร่เศษ ตอนซื้อมาราคา 18 ล้านบาทเศษ (เจ้าของที่ดินลดราคาให้) ตอนนี้มีมีเอกชนมาขอซื้อราคา 200 ล้านบาท เพื่อนำพื้นที่ไปพัฒนาเชิงธุรกิจ

“แต่พวกเราตกลงกันแล้วว่าจะให้ราคาสูงอย่างไรก็ไม่ขาย เพราะเรารับปากกับเจ้าของที่ดินเอาไว้ว่าจะซื้อมาเพื่อทำที่อยู่อาศัยเท่านั้น พวกเรายังคิดกันเลยว่า หากเราไม่รวมตัวกันซื้อที่ดินและทำโครงการบ้านมั่นคงในตอนนั้น วันนี้พวกเราจะไปอยู่ที่ไหนกัน จะกลับไปอยู่ต่างจังหวัดก็ไม่มีที่ดินทำกิน อาจจะอยู่ในสลัมที่ไหนสักแห่ง หรือเช่าบ้านอยู่ตลอดชีวิต เพราะลำพังคนหาเช้ากินค่ำคงไม่มีเงินพอจะซื้อบ้านอยู่ ถ้าเราไม่รวมตัวกันและไม่มีโครงการบ้านมั่นคง พวกเราก็คงจะไม่ได้อยู่แบบวันนี้” ลุงวิเชียรบอกความในใจ

‘15 ปีบ้านมั่นคง’ พัฒนาไปแล้ว 104,709 ครอบครัว

สมชาติ ภาละสุวรรณ ผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ กล่าวว่า จากโครงการนำร่องบ้านมั่นคง 10 ชุมชนแรก ในปี 2546 จนถึงวันนี้ (พ.ศ.2561) เป็นเวลา 15 ปี สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนฯ ได้สนับสนุนโครงการบ้านมั่นคงไปแล้วรวม 74 จังหวัด 368 เมือง/เขต จำนวน 1,024 โครงการ รวม 2,134 ชุมชน ทำให้ประชาชนมีที่อยู่อาศัยที่มั่นคงรวมทั้งหมด 104,709 ครอบครัว โดยมีการอนุมัติงบประมาณเพื่อสนับสนุนชุมชนในด้านการก่อสร้างสาธารณูปโภค และสินเชื่อเพื่อก่อสร้างบ้าน รวมทั้งหมด 7,095 ล้านบาทเศษ ซึ่งสินเชื่อเพื่อก่อสร้างที่อยู่อาศัยนี้ ชุมชนต่างๆ ได้ทยอยชำระคืนให้แก่พอช. เพื่อนำไปใช้หมุนเวียนแก้ปัญหาที่อยู่อาศัยผู้มีรายได้น้อยทั่วประเทศต่อไป

หลังปรับปรุง

ผอ.พอช. กล่าวด้วยว่า โครงการบ้านมั่นคงทำให้คนจนเมือง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นแรงงานนอกระบบ มีรายได้น้อยเข้าไม่ถึงแหล่งเงินกู้เพื่อที่อยู่อาศัย ให้มีที่อยู่อาศัยที่มั่นคง และที่สำคัญแรงงานนอกระบบเหล่านี้เป็นผู้สร้างประโยชน์ให้กับเมือง หากขาดแรงงานนอกระบบเหล่านี้ เมืองก็จะเจริญไม่ได้

นอกจากนี้ การสร้างบ้านมั่นคงไม่ใช่เป็นการสร้างเฉพาะ “ที่อยู่อาศัย” เท่านั้น แต่ยังมีกระบวนการ “พัฒนาชุมชน” และ “การพัฒนาคุณภาพชีวิต” ของชาวชุมชนด้วย เช่น ที่ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่ มีสหกรณ์เคหสถานฯ ซึ่งให้สมาชิกออมเงินตามหุ้นที่มีอยู่ หุ้นละ 10 บาท คนหนึ่งไม่เกิน 20 หุ้น มีสมาชิกทั้งหมด 160 คน ปัจจุบันมีเงินหมุนเวียนประมาณ 10 ล้านบาท สมาชิกกู้ยืมได้สูงสุดไม่เกิน 3 แสนบาท อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 1 บาทต่อเดือน ผ่อนชำระภายใน 60 งวด ถือว่าเป็น ‘ธนาคาร’ ของชาวบ้าน เพราะนอกจากจะสร้างวินัยในการออมแล้วยังเป็นที่พึ่งของชาวบ้านในยามที่เดือดร้อนจำเป็น ไม่ต้องพึ่งเงินกู้นอกระบบที่เก็บดอกเบี้ยไม่ต่ำกว่าร้อยละ 10 บาทต่อเดือน

นอกจากนี้ที่ชุมชนเจริญชัยฯ ยังมีกิจกรรมการพัฒนาชุมชนต่างๆ ที่หน่วยงานภายนอกเข้ามาสนับสนุน เช่น การคัดแยกขยะ นำขยะเปียกไปทำปุ๋ยใส่ต้นไม้ในชุมชน ชะยะรีไซเคิลเอาไปขายเป็นกองทุนพัฒนาชุมชน ชุมชนจึงดูสะอาดสวยงาม มีศูนย์เฝ้าระวังภัยและยาเสพติด โดยมีชาวบ้านในชุมชนเป็นอาสาสมัครเฝ้าระวัง มีกองทุนแม่ของแผ่นดิน เพื่อป้องกันปัญหา ยาเสพติด ฯลฯ ทำให้ชุมชนเจริญชัยนิมิตใหม่เป็นสถานศึกษาดูงานของชุมชนและหน่วยงานรัฐต่างๆ ทั้งในด้านการพัฒนาที่อยู่อาศัยและพัฒนาชุมชน

‘สวนพลังประชารัฐ’ สร้างบ้านมั่นคงและพัฒนาบึงบางซื่อ สร้าง ‘ปอดใหม่’ คนกรุงเทพฯ

‘บึงบางซื่อ’ หรือ ‘บ่อฝรั่ง’ ตั้งอยู่ในเขตจตุจักร ชื่อนี้คงไม่เป็นที่รู้จักของผู้คนทั่วไปนัก เพราะมันเป็นบึงที่ชุกซ่อนตัวอยู่ระหว่างแนวคลองประปากับคลองเปรมประชากร ทิศใต้อยู่ติดกับทางรถไฟสายใต้ และรายล้อมด้วยที่ดินเอกชน จึงมีสภาพเป็นพื้นที่ที่ตาบอด มีพื้นที่ในบึงและรอบบึงประมาณ 61 ไร่ โดยมีชุมชนต่างๆ ปลูกสร้างบ้านเรือนอยู่รอบบึง จำนวน 5 ชุมชน รวมเกือบ 250 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 1,300 คน

ที่ดินบริเวณบึงบางซื่อเป็นที่ดินของบริษัทปูนซิเมนต์ไทย (SCG.) โดยบริษัทเริ่มดำเนินการผลิตปูนซิเมนต์ในปี พ.ศ. 2456 (สมัยรัชกาลที่ 6) ในโรงงานย่านบางซื่อ โดยใช้วัตถุดิบคือ ‘ดินดำ’ ที่ได้จากการขุดบึงดังกล่าวมาเป็นวัตถุดิบสำคัญในการผลิตปูนซิเมนต์และกระเบื้องมุงหลังคา เมื่อขุดดินเอามาใช้นานปีเข้าพื้นที่บริเวณนั้นจึงกลายเป็นบึงหรือเป็นบ่อน้ำขนาดใหญ่ ชาวบ้านเรียกว่า “บ่อฝรั่ง”

ส่วนที่มาของชื่อนั้น ชาวบ้านบอกว่า ตอนที่ขุดดินมีเรือขุดที่มี ‘ชาวฝรั่ง’ เป็นคนคุมงานขุด ชาวบ้านจึงเรียกว่า “บ่อฝรั่ง” ส่วนอีกกระแสบอกว่า รอบๆ บึงเมื่อก่อนเป็นสวนปลูกต้นฝรั่ง จึงเรียกชื่อก่อนนั้น

บ่อฝรั่งหรือบึงบางซื่อเป็นที่พักอาศัยของคนงานบริษัทปูนซิเมนต์ไทยมานานหลายสิบปี นานวันเข้าจึงมีการขยายครอบครัว รวมทั้งมีชาวบ้านจากทั่วสารทิศเข้ามาบุกเบิกปลูก

พื้นที่บึงบางซื่อ

สร้างบ้านอยู่อาศัยรอบๆ บึง ประมาณปี 2511 โรงงานปูนฯ เลิกใช้ดินดำจากบึง แต่คนงานโรงปูนฯ รวมทั้งชาวชุมชนต่างๆ ยังอาศัยอยู่อย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งหมด 5 ชุมชน คือ บ้านยาว บ้านยาม บ้านสวน ริมน้ำ และโชดขาว ประมาณ 250 ครัวเรือน ประชากรประมาณ 1,300 คน

จากสภาพชุมชนบุงกรุก ชาวบ้านต่างเข้าไม่ถึงบริการของรัฐ เช่น ไฟฟ้า น้ำประปา ต้องต่อพ่วงจากข้างนอกเข้ามาใช้ ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไป มีรายได้น้อย ประกอบกับอยู่อาศัยในที่ดินบุงกรุก ส่วนใหญ่จึงปล่อยบ้านเรือนให้มีสภาพทรุดโทรม ไม่อยากปรับปรุง เพราะไม่รู้ว่าจะถูกขับไล่ในวันไหน ชาวชุมชนจึงอยู่กับแบบ “ตามมีตามเกิด” มีปัญหาน้ำท่วมขัง น้ำเน่าเสีย ทางเดินเฉอะแฉะ ปัญหาขยะ ฯลฯ

ปราณี ลินปรุ หรือ ‘ป้าเล็ก’ ประธานสหกรณ์เคหสถาน บ่อฝรั่งริมน้ำพัฒนา จำกัด อายุ 63 ปี เล่าว่า ตนเองเป็นคน ฉะเชิงเทรา เข้ามาทำงานในกรุงเทพฯ เมื่อปี 2517 โดยทำงาน ในโรงงานทอผ้า ย่านบางซื่อ มาเช่าบ้านอยู่ในชุมชนบ้านยาว ริมบ่อฝรั่ง เพราะอยู่ไม่ไกลจากโรงงานมากนัก และอยู่อาศัยกับ ครอบครัวเรื่อยมาเป็นเวลานานกว่า 30 ปี เพราะไม่รู้ว่าจะไปอยู่ที่ไหน มีรายได้ไม่พอที่จะไปซื้อบ้านอยู่

ประมาณปี 2551 มีเจ้าหน้าที่จากสถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชนฯ หรือ ‘พอช.’ เข้ามาแนะนำเรื่องโครงการบ้านมั่นคง แต่ชาวบ้านส่วนใหญ่ก็ยังไม่เข้าใจ และไม่เชื่อว่าจะมีหน่วยงาน ไหนจะมาช่วยเหลือชาวบ้าน อีกทั้งที่ดินก็เป็นของโรงงานปูน ซีเมนต์ กล่าวได้ว่าเจ้าของที่ดินจะมาไล่ที่ ต่อมาเจ้าหน้าที่ พอช. พาไปดูตัวอย่างโครงการบ้านมั่นคงหลายแห่ง รวมทั้งที่ชุมชน เจริญชัยนิมิตใหม่ที่อยู่ไม่ไกลกันมากนัก ชาวบ้านจึงเริ่มเชื่อถือ และรวมตัวกันเพื่อจะทำโครงการบ้านมั่นคง โดยบริษัทปูนซีเมนต์ไทย หรือ ‘SCG’ อนุญาตให้ทำโครงการ

“ตอนนั้นมีคนเข้าร่วมแค่ 45 ครอบครัว เริ่มจากชุมชน บ้านยาวที่ป่าอยู่ เพราะชุมชนอื่นๆ ยังไม่พร้อม เราก็เริ่มจัดตั้ง กลุ่มออมทรัพย์ขึ้นมา ร่วมกันออมเงินเพื่อเป็นทุนสร้างบ้าน ครอบครัวหนึ่งไม่ต่ำกว่าเดือนละ 300 บาท ก็ออมเงินกันเรื่อยมา หลังจากนั้นก็มีการประชุมเพื่อร่วมกันออกแบบผังชุมชน ออกแบบบ้าน จนมาเริ่มสร้างบ้านเมื่อปี 2554 ตอนนั้นบ้าน ทั้ง 45 หลังสร้างเสร็จแล้ว เป็นบ้านแบบทาวน์เฮ้าส์ 2 ชั้น” ป้าเล็กเล่ากระบวนการบ้านมั่นคงแบบย่อๆ

ส่วนราคาค่าก่อสร้างบ้านประมาณหลังละ 200,000 บาท ชุมชนใช้เงินออมสมทบจำนวน 858,237 บาท ส่วนที่เหลือใช้ สินเชื่อและงบอุดหนุนสาธารณูปโภคจาก พอช. และผ่อนชำระ ประมาณเดือนละ 1,600-1,700 บาทเศษ ระยะเวลา 15 ปี

ไม่เพียงแต่จะได้บ้านใหม่ที่มั่นคงเท่านั้น แต่หน่วยงานต่างๆ เช่น สำนักงานเขต SCG ฯลฯ เข้ามาสนับสนุนกิจกรรมการ พัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ เช่น การเก็บขยะในชุมชนมาคัดแยก และขายเป็นรายได้ของกลุ่มเยาวชน กิจกรรมกลุ่มออมทรัพย์ เด็ก ออมกันทุกวันๆ ละไม่ต่ำกว่า 5 บาท มีสมาชิกเด็ก 26 คน ปัจจุบันมีเงินออมรวมกันประมาณ 26,000 บาท เพื่อใช้เป็น ทุนการศึกษา นอกจากนี้เด็กๆ ยังช่วยกันเพาะเลี้ยงเห็ดนางฟ้า เอาไว้กินและขาย

ล่าสุด SCG ร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ร่วมกัน ‘สานพลัง ประชากรรัฐ’ เพื่อพัฒนาที่อยู่อาศัยชุมชนรอบบึงบางซื่อ (ใน ส่วนที่ยังไม่ได้ทำโครงการบ้านมั่นคง) และพัฒนาบึงบางซื่อให้เป็น ปอดใหม่ของชาวกรุงเทพฯ โดยมีหน่วยงานต่างร่วมโครงการ เช่น SCG มอบที่ดิน 2 แปลงให้เป็นที่อยู่อาศัยของชาวชุมชน โดยกรมธนารักษ์เป็นผู้ดูแล การรถไฟมอบสัญญาเช่าที่ดินให้ SCG เพื่อใช้เป็นทางเข้า-ออกของชุมชน พอช. มอบสัญญาสินเชื่อ และงบอุดหนุนให้ชุมชนรวม 52 ล้านบาทเศษ กองสลากฯ มอบเงิน 200 ล้านบาทเพื่อพัฒนาสาธารณูปโภคทั้งในส่วนของ ชุมชนและบึงบางซื่อ กรุงเทพมหานครร่วมพัฒนาพื้นที่บึงบางซื่อ ม.ศรีปทุม ร่วมออกแบบโครงการ ฯลฯ

ทั้งนี้ SCG. มีนโยบายว่า “SCG ได้ใช้ประโยชน์จากที่ดิน บึงบางซื่อมานานพอแล้ว ควรมอบที่ดินคืนเพื่อให้เป็นประโยชน์ ต่อชุมชนและสังคมต่อไป” โดยมีแนวคิดการพัฒนาเป็น 2 ส่วน คือ 1.พื้นที่ที่เป็นที่อยู่อาศัย เนื้อที่ 10 ไร่ 2.พื้นที่บึงสาธารณะ เนื้อที่ 51 ไร่ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาให้เป็นสถานที่พักผ่อน และออกกำลังกายของประชาชน นอกจากนี้ยังมีแผนพัฒนาให้ เป็นแหล่งทำมาหากินของชุมชน เช่น การเลี้ยงปลา รวมทั้ง ส่งเสริมอาชีพต่างๆ เพื่อให้ชาวชุมชนมีรายได้

ที่ผ่านมา SCG. ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าไปทำงานร่วมกับชุมชน เช่น มีการประชุมชี้แจงโครงการตั้งแต่ปี 2560 มีการจัดตั้งคณะกรรมการในชุมชนต่างๆ เพื่อดำเนินงาน เช่น สํารวจข้อมูลชุมชนเพื่อนํามาวางแผนการพัฒนา จัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์เพื่อเป็นทุนในการพัฒนาที่อยู่อาศัยและอาชีพ ร่วมกันออกแบบที่อยู่อาศัยให้ตรงกับความต้องการวิถีชีวิต และอาชีพของชาวชุมชน

จากการสำรวจข้อมูลและยืนยันสิทธิ์ของชาวชุมชนที่เข้าร่วมโครงการ เช่น ต้องเป็นผู้เดือดร้อนจริง อยู่อาศัยในพื้นที่ SCG ไม่ต่ำกว่า 5 ปี ต้องเป็นสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์หรือสหกรณ์ฯ ต้องเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน ฯลฯ จึงได้ผู้เดือดร้อนและมีสิทธิ์เข้าร่วมโครงการรวมทั้งหมด 197 ครัวเรือน (ไม่รวม 45 ครัวเรือนที่ทําโครงการไปแล้ว)

แต่เนื่องจากพื้นที่มีจำกัด จึงมีรูปแบบการก่อสร้างเป็น 1.บ้านแถวหรือทาวน์เฮ้าส์ 2 ชั้น จำนวน 60 ห้อง ขนาดห้องละ 56 ตร.ม. ราคา 481,750 บาท 2.อาคารชุด 4 ชั้น 3 อาคาร รวม 133 ห้อง ขนาด 31.5-38 ตร.ม. ราคา 700,182-844,664 บาท และ 3.บ้านสำหรับผู้สูงอายุ ไม่มีรายได้ จำนวน 4 ห้อง ขนาด 12-15 ตร.ม. รวมทั้งหมด 197 หลัง รวมงบประมาณทั้งหมด 129 ล้านบาทเศษ

แม้ว่าราคาค่าก่อสร้างจะดูค่อนข้างสูงสำหรับประชาชนที่มีรายได้น้อย แต่โครงการนี้เป็นการ **‘สถานพลังประชารัฐ’** ดังนั้นโครงการประชารัฐจึงสมทบเป็นค่าก่อสร้างรวมทั้งหมด 71 ล้านบาทเศษ ขณะที่ พอช. ใ้้งบอุดหนุนจำนวน 20,000 บาท ต่อหลัง รวมเป็นเงิน 3.8 ล้านบาทเศษ และสินเชื่อชุมชนหลังละ 250,000 บาท รวม 48.2 ล้านบาทเศษ ส่วนชุมชนสมทบจากเงินออมหลังละ 30,000 บาท รวมเป็นเงิน 5.7 ล้านบาทเศษ

รวมแล้วชาวชุมชนจะต้องผ่อนส่งต่อครัวเรือนละ 300,000 บาท หรือผ่อนเดือนละ 2,247 บาท ระยะเวลา 15 ปี ส่วนกรรมสิทธิ์ที่ดิน SCG มอบให้กรมธนารักษ์ดูแล และจะให้ชาวชุมชนเช่าระยะยาว อัตราตารางวาละ 4 บาทต่อเดือน

โดยในวันที่ 9 เมษายน 2561 พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เดินทางมาเป็นประธานพิธีเปิดโครงการ **“สถานพลังประชารัฐ การพัฒนาบึงบางซื่อ”** โดยมีตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและชาวชุมชนเข้าร่วมงาน

ไม่นานนับจากนี้ ชาวชุมชนบ่อฝรั่งจะได้มีที่อยู่อาศัยใหม่ที่มั่นคง ลูกหลานจะได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่ดี มีกิจกรรมต่างๆ เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีรายได้จากอาชีพต่างๆ ขณะเดียวกันคนกรุงเทพฯ ก็จะได้มีสถานที่พักผ่อนออกกำลังกาย มีพื้นที่สีเขียวเป็นปอดแห่งใหม่ของกรุงเทพฯ

เป็นการปิดตำนาน “บ่อดินดำ” เพื่อปิดศักราชใหม่
สู่การพัฒนาชุมชนและสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน !!

“เด็กนำ พุทธิคุณ ชุมชนร่วมสร้าง เพื่อการเติบโตที่ดีมีคุณภาพ”

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า อำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา

สวัสดิการมากกว่าการออมเงิน กองทุนน้ำใจ ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

ตำบลบ้านเหล้ามีพื้นที่ทั้งหมด 99.154 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 61,971 ไร่ พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบระหว่างภูเขา มี “หนองเล็งทราย” อยู่ด้านทิศตะวันตก และมีอ่างเก็บน้ำแม่ปืม อยู่ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ จำนวนประชากร 7,930 คน มีครัวเรือนทั้งสิ้น 2,796 ครัวเรือน แบ่งการปกครองเป็น 14 หมู่บ้าน ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ผลผลิตที่สำคัญ ได้แก่ ข้าว ข้าวโพด ถั่วลิสง และผลไม้ที่ขึ้นชื่อ คือ แดงโม

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า ก่อตั้งเมื่อวันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2551 เกิดจากการประชุมร่วมกันระหว่างภาคี เครือข่ายภายในชุมชน กลุ่มผู้นำชุมชน สภาองค์กรชุมชนตำบล และเทศบาลตำบลบ้านเหล่า ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งหมดจำนวน 2,229 คน ประกอบด้วย 1) บุคคลทั่วไป 1,311 คน 2) เด็ก/เยาวชน 86 คน 3) ผู้สูงอายุ 737 คน 4) ผู้ด้อยโอกาส 19 คน และ 5) ผู้พิการ 76 คน

กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า มุ่งเน้นการดูแลเอาใจใส่ของคนทุกกลุ่มวัยในชุมชน **“การจัดสวัสดิการได้มากกว่าการออมเงิน”** คือ กองทุนจากน้ำใจการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความเอื้ออาทร และการช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในตำบล สิ่งที่สำคัญกว่านั้น คือ **“ใจที่เปิดกว้างของผู้คนในตำบลที่เอื้อให้ผู้พิการ”** ตำบลบ้านเหล้ามีผู้พิการเป็นสมาชิกกองทุนสวัสดิการ 76 คน ซึ่งผู้พิการ ทุพพลภาพนั้น มีความเสี่ยงในการใช้ชีวิตมากกว่าคนปกติ ทั้งในแง่ของการดูแลสุขภาพ และการใช้ชีวิต กองทุนสวัสดิการชุมชนให้สวัสดิการสิทธิประโยชน์แก่สมาชิกกองทุนเดิม คือ หากปรากฏมีความพิการ ทุพพลภาพ ภายหลังจากการเป็นสมาชิก ไม่สามารถประกอบอาชีพ และไม่มีผู้เลี้ยงดู จะได้รับยกเว้นไม่ต้องจ่ายเงินสมทบรายปี ทั้งนี้ยังคงสิทธิประโยชน์ตามระเบียบกองทุนทุกประการ เพื่อให้เกิดความเสมอภาคกันในตำบล

ปลูกจิตสำนึกเด็กและเยาวชนสร้างคนต้นแบบ

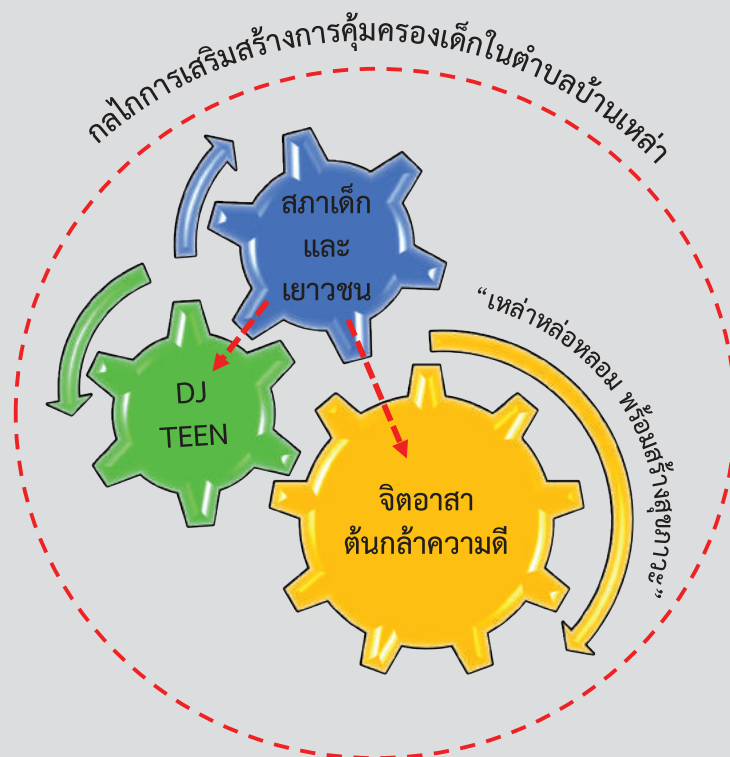
ด้วยสภาวะเศรษฐกิจไม่ดีทำให้ราคาผลผลิตตกต่ำ คนวัยทำงานต้องทิ้งลูกหลานให้อยู่กับผู้สูงอายุ และออกไปทำงานนอกพื้นที่ เป็นสาเหตุให้ครอบครัวแตกแยกเกิดการหย่าร้าง มีการกระทำรุนแรงต่อเด็ก เด็กถูกทอดทิ้ง พ่อแม่มีปัญหาด้านอารมณ์และจิตใจ และปัญหาอื่นๆ ในครอบครัว ซึ่งผู้นำชุมชนตำบลบ้านเหล้าตระหนักถึงปัญหาดังกล่าว และเห็นตรงกันว่า **“ความเจริญทางเศรษฐกิจไม่ได้สร้างคน”** จึงให้ความสำคัญแก่เด็กและเยาวชน ด้วยการปลูกจิตสำนึก วิธีคิด แนวคิดตั้งแต่วัยเด็ก สนับสนุนกลุ่มเด็กและเยาวชนให้เป็นสื่อกลางในการส่งเสริมด้านสุขภาพ สุขภาวะและสิ่งแวดล้อมในชุมชน ดังฐานคิดของตำบลบ้านเหล้าที่ว่า **“เหล้าหล่อหลอม พร้อมสร้างสุขภาพ”** ส่วนการจัดสวัสดิการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนด้านต่างๆ มีดังนี้

1. สวัสดิการรับขวัญเด็กแรกเกิดคนละ 500 บาท และ มารดาจะได้รับเงินช่วยเหลือคนละ 100 บาท รวมทั้ง การเจ็บป่วยอื่นๆ ปีละไม่เกิน 10 คิน
2. สวัสดิการเรียนติ่มทุนการศึกษาให้เพื่อส่งเสริมการ ศึกษา และร่วมแสดงความยินดีแก่สมาชิกที่มีผลการ เรียนในแต่ละระดับเพียงครั้งเดียว เป็นเงินจำนวน ดังนี้
 - 2.1 ทุนนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 รายละเอียด 500 บาท
 - 2.2 ทุนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รายละเอียด 500 บาท
 - 2.3 ทุนนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 รายละเอียด 500 บาท
 - 2.4 ทุนการศึกษาในระดับปริญญาตรี รายละเอียด 500 บาท

ให้สมาชิกผู้มีสิทธิได้รับสวัสดิการ แบนหลักฐานผลการ การศึกษาไม่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย 3.00 ต่อเทอม

3. สวัสดิการจากขยะเป็นกองทุน จากการใช้ช่องทางเด็ก และเยาวชนต้นกล้าจิตอาสาความดี เพื่อสนับสนุน เสริมสร้างทักษะ และพฤติกรรมจัดการขยะแก่ สมาชิกกองทุนฯ
4. สวัสดิการส่งเสริมการปฏิบัติกิจทางศาสนาในการบรรพชา ต้องอยู่ในกิจศาสนานั้นๆ ไม่น้อยกว่า 3 เดือน รายละเอียด 500 บาท โดยสมาชิกผู้มีสิทธิได้รับเงินสวัสดิการเพื่อ การศาสนาเพียงครั้งเดียว
5. สวัสดิการการเกณฑ์ทหารหรือการคัดเลือก สมัครเป็น ทหารกองประจำการในการเกณฑ์ทหารประจำปี รายละเอียด 1,000 บาท พร้อมด้วยเอกสารหลักฐาน

1. สภาเด็กและเยาวชนตำบลบ้านเหล่า เริ่มก่อตั้งสภาเด็กและเยาวชน และดำเนินกิจกรรมตั้งแต่ปี 2548 มีบทบาทหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนเพื่อให้เกิดกิจกรรมต่างๆ ในชุมชน โดยคัดเลือกตัวแทนจากเด็ก 14 หมู่บ้านๆ ละ 4 คน รวม 56 คน ปัจจุบันมีการดำเนินงานแล้วประมาณ 4 รุ่น เมื่อเด็กรุ่นแรกจบการศึกษาไปเรียนต่างถิ่น จะคัดเลือกตัวแทนเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่เข้ามา มีการประชุมปีละ 2-3 ครั้ง เพื่อวางแผนงานกิจกรรม สรุปผลการดำเนินงาน มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

กิจกรรมที่สำคัญ คือ **“ขยะขอมบุญ เพื่อทุนการศึกษา”** ในทุกๆ วันที่ 10 ของทุกเดือน เด็กและเยาวชน หมู่บ้านละ 5 คน เดินรับบริจาคเก็บขยะจากครัวเรือนในชุมชนและขายขยะ นำเงินเข้ากองทุน ซึ่งกิจกรรมนี้ทำไปพร้อมกับกลุ่มผู้ใหญ่ **“อาสาสมัครพัฒนาสิ่งแวดล้อม”** แกนนำหมู่บ้านละ 1 คน ซึ่งการทำงานอาสาสมัครนั้นก่อให้เกิดความสุข เป็นการเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่

นอกจากนี้ ยังมีการประกวด **“บ้านเยาวชนต้นแบบ”** ของตัวแทนสภาเด็กและเยาวชน เพื่อคัดเลือกบ้านที่มีสภาพสิ่งแวดล้อมดี ถูกสุขลักษณะตามหลักสุขาภิบาล โดยมีรางวัลและใบประกาศเกียรติคุณ **“คนดีศรีบ้านเหล่า”** เพื่อตอบแทนการทำดี ซึ่งถือว่าในพื้นที่ตำบลบ้านเหล่า **“สภาเด็กและเยาวชน”** เป็นตัวแปรหนึ่งที่ทำให้เกิดการสร้างพื้นที่สร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชนได้อย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตชุมชนและสถานการณ์ในยุคปัจจุบัน

2. กลุ่มจิตอาสาต้นกล้าความดี เป็นการปลูกฝังจิตสำนึกที่ดีให้กับเด็กและเยาวชนในการอยู่ร่วมกันของชุมชน เริ่มเมื่อปี 2557 โดยคัดเลือกตัวแทนจากเด็ก 14 หมู่บ้านๆ ละ 5 คน รวม 70 คน เป็นการเชื่อมโยงโรงเรียนฐานจิตอาสา และเยาวชนในตำบลบ้านเหล่าได้เป็นอย่างดี ปัจจุบันมีการดำเนินงานมาแล้ว 4 รุ่น ทำกิจกรรมหลักๆ คือ

- รมรงค์ลดเลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ คือ เน้นให้เด็ก 1 คน เชิญชวนให้คนใกล้ชิดลดละเลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ 5 คน โดยมีการติดตามอย่างต่อเนื่อง การเป็น **“สายสืบงานศพดแล้งเหล่า”** การเชิญชวนให้ร้านค้าในตำบลขายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ตามเวลาที่กำหนด และงดขายให้เด็กและเยาวชน รวมทั้งให้เด็กและเยาวชนการประชาสัมพันธ์เสียงตามสายในหมู่บ้าน ทุกวันเสาร์-อาทิตย์ ให้ลดละเลิกเครื่องดื่มแอลกอฮอล์
- การจัดการขยะในครัวเรือน จะมีการประชาสัมพันธ์ในเรื่องการคัดแยกขยะในครัวเรือนให้แก่ครัวเรือนแยกขยะออกเป็นประเภทต่างๆ คือ ขยะอินทรีย์ ขยะทั่วไป ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย
- การป้องกันโรคไข้เลือดออก ซึ่งเป็นโรคอันดับต้นๆ ของตำบล ดังนั้นจึงให้กลุ่มเด็กจิตอาสาต้นกล้าความดีประชาสัมพันธ์ให้คนในชุมชนรู้จักป้องกันโรคไข้เลือดออกอย่างต่อเนื่อง เช่น ให้ปิดภาชนะที่กักเก็บน้ำไว้ คว่ำกระป๋องหรือภาชนะที่จะเป็นแหล่งที่แพร่พันธุ์ของยุงลาย และการใส่ทรายอะเบทในภาชนะเก็บน้ำ

3. กลุ่มเด็ก DJ TEEN เป็นพัฒนากระบวนการสื่อสารระหว่างเด็กและเยาวชน โดยสนับสนุนให้เกิดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในทุกระดับอย่างต่อเนื่อง การพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เป็นเสียงสะท้อนถึงผู้ใหญ่ นำไปสู่การสร้าง **“กลุ่มเด็ก DJ TEEN ตำบลบ้านเหล่า”** เพื่อเป็นสื่อให้เด็กและเยาวชนรู้จักป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มีการส่งเสริมให้จัดรายการวิทยุอาทิตย์ละ 1 วันๆ ละ 2 ชั่วโมง จัดที่สถานีวิทยุพุทธศาสนาและสังคมวัดร่อง คลื่น 98.50 ซึ่งเป็นคลื่นสีขาว ไม่มีโฆษณา และเป็นการประชุมสัมมนา และสื่อสารงานด้านสังคม กิจกรรมสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่น สอดแทรกเรื่องเพศวิถีศึกษา เพื่อเป็นสื่อกลางในการสื่อสารให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง และคนในชุมชน ซึ่งจะมี DJ TEEN หลักๆ ประมาณ 3-4 คน หมุนเวียนกันจัดรายการ และมี DJ TEEN รุ่นใหม่มาเรียนรู้ระหว่างจัดการรายการเพื่อเป็นการฝึกทักษะแบบ **“พี่สอนน้อง”** ไปด้วย

4. การเสริมสร้างการคุ้มครองเด็กและเยาวชนในตำบล สังคมในปัจจุบันมีสภาวการณ์ทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพของเด็กและเยาวชนมากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นพื้นที่ทางสังคมที่มีพื้นที่เสี่ยง รวมไปถึงปัญหาพฤติกรรมเด็กและเยาวชนที่ไม่พึงประสงค์ในหลายรูปแบบ ดังนั้นเพื่อเป็นการป้องกันปัญหาในพื้นที่ตำบลบ้านเหล่า จึงมีการเสริมสร้างการคุ้มครองเด็กและเยาวชนเกิดขึ้น เริ่มดำเนินงานตั้งแต่ปี 2556 โดยมีกลไกเฝ้าระวังเด็กและเยาวชนในตำบล 14 หมู่บ้านๆ ละ 2 คน รวม 28 คน และยังมีเครือข่ายภาคต่างๆ ในตำบล เช่น อปท. รพ.สต. รพ. อปพร. ชมรมกำนันผู้ใหญ่บ้าน เป็นต้น เพื่อเป็นการสอดส่องดูแลครอบครัวในชุมชน ร่วมกับเครือข่ายภาคี จัดระบบเฝ้าระวังและเตือนภัยทางสังคมและวัฒนธรรม การป้องกันเด็กและเยาวชนไม่ให้ตกอยู่ในสภาวะเสี่ยงที่มีผลกระทบต่อพัฒนาการที่ไม่พึงประสงค์ เกี่ยวกับปัญหาการใช้ความรุนแรงในครอบครัว ปัญหาหนีค้ำหน้าใหม่ การป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น การมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร และปัญหาอื่นๆ ให้มีการสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมให้เด็กและเยาวชน การเสริมสร้างกลไกการส่งเสริมคุ้มครองและพิทักษ์สิทธิเด็กในตำบล

01

กลุ่มจิตอาสาต้นกล้าความดี

02

กลุ่มสภาเด็กและเยาวชน

03

กลุ่มเด็ก DJ Teen
วัยรุ่นวัยใส ใส่ใจเรื่องเพศ

04

กลุ่มมูลนิธิพิทักษ์เด็ก และการเสริมสร้าง
การคุ้มครองเด็กและเยาวชน

การเชื่อมโยงภาคี เครือข่าย

ในการดำเนินงานมีการเชื่อมโยงเครือข่ายที่หลากหลาย ได้แก่ สภาองค์กรชุมชนตำบลบ้านเหล่า กองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า สภาเด็กและเยาวชนตำบลบ้านเหล่า เทศบาลตำบลบ้านเหล่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลบ้านเหล่า รพ.สต.บ้านเหล่า กองทุนหลักประกันสุขภาพตำบลบ้านเหล่า อุทยานแห่งชาติแม่ปืม ตำรวจ สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา สำนักข่าวเด็กและเยาวชนจังหวัดพะเยา สสส. กองทุนสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

การทำงานมีการบูรณาการและเชื่อมโยงการทำงาน ทั้งด้านบุคลากร งบประมาณ และกระบวนการ ในส่วนที่กิจกรรมตามแผนงานมีความเกี่ยวข้องกัน เนื่องจากผู้นำชุมชนทั้งท้องถิ่น ท้องถิ่น และเครือข่ายภาคี อยู่ในชุดทำงานเดียวกัน ทำให้เกิดการ ทำงานร่วมกันระหว่างชุมชน และเกิดความสัมพันธ์ที่ดี โดยเข้ามาร่วมทำ ร่วมกันสมทบงบประมาณ สนับสนุนบุคลากรที่มีความรู้ร่วมดำเนินกิจกรรม และขยายสู่การพัฒนาด้านอื่นๆ ในส่วนการดำเนินงานกองทุนสวัสดิการชุมชนนั้น มีการขยาย การเรียนรู้สวัสดิการชุมชนสู่พื้นที่อื่นๆ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งทำให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องหันมาให้ความสนใจในการจัดสวัสดิการโดยชุมชนท้องถิ่นมากขึ้น

การบริหารจัดการ โครงสร้าง วิธีการทำงาน

การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า คัดเลือกคณะกรรมการจาก 14 หมู่บ้านๆ ละ 2 คน รวม 28 คน

โดยมีกำนันผู้ใหญ่บ้านทุกหมู่ และตัวแทนชุมชน ดำเนินงานขับเคลื่อนร่วมกัน ภายใต้การสร้างความร่วมมือกับเทศบาลตำบลบ้านเหล่า และภาคี โดยเฉพาะเครือข่ายสร้างบ้านแปงเมืองพะเยา สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดพะเยา และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่า มีการประชุม 3 เดือน/ครั้ง เพื่อแจ้งสถานการณ์ความเคลื่อนไหวต่างๆ เกี่ยวกับสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานสวัสดิการชุมชน กลุ่มเป้าหมาย จำนวนสมาชิก การประเมินกองทุนฯ เพื่อสร้างความยั่งยืนในอนาคต รวมทั้งพิจารณาเรื่องสิทธิประโยชน์ที่สมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลบ้านเหล่าจะได้รับ โดยมีการประชุมใหญ่ 1 ครั้ง ในเดือนมีนาคมของทุกปี

การติดตามการดำเนินงานจากการทำกิจกรรม

- การประชุมแลกเปลี่ยนการทำงานของสภาเด็กและเยาวชน และการประชุมสรุปช่วงจัดกิจกรรมโครงการต่างๆ เพื่อใช้สำหรับการวางแผน และพัฒนาการดำเนินงานของเด็กและเยาวชนให้มีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น
- การติดตามการทำงานผ่าน Application (LINE) เพื่อความรวดเร็วในการสื่อสารระหว่างกลุ่มเด็ก และผู้ใหญ่
- การติดตามงานผ่านสื่อออนไลน์ต่างๆ ซึ่งในการสร้างเด็กและเยาวชนในยุคไทยแลนด์ 4.0 ให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ความคิดของเด็กและเยาวชนมากขึ้น เนื่องจากเด็กเติบโตมาพร้อมกับการแบ่งปันความคิดและเสนอความคิดเห็นผ่าน Social media หรือเทคโนโลยีต่างๆ

เพื่อนช่วยเพื่อน ที่ช่วยน้อง ร่วมกันแก้ไขปัญหา

ในส่วนปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน คือ ต้องมีการพัฒนาแกนนำเด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ขึ้นทุกปี เนื่องจากแกนนำที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และมีความเป็นผู้นำ เมื่อจบการศึกษาที่ต้องย้ายไปเรียนสถานศึกษาที่อื่น และอาศัยอยู่นอกพื้นที่ตำบล จึงต้องอาศัยเครือข่ายแบบ “เพื่อนช่วยเพื่อน และที่ช่วยน้อง” ในการแก้ไขปัญหา จากสังคมในปัจจุบันต้องเผชิญกับสภาพการณ์ปัญหาเด็กและเยาวชนที่สลับซับซ้อน ดังนั้นการปลูกจิตสำนึก “สร้างเด็กและเยาวชนต้นแบบ” ให้ผู้นำทางความคิด เป็นแบบอย่างที่ดีของชุมชนในอนาคต จึงต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างสิ่งจูงใจและส่งเสริมให้ภาคส่วนต่างๆ มีส่วนร่วมพัฒนาเด็กและเยาวชน

“ความจำเป็นและความเดือดร้อนของพี่น้อง ต้องมาก่อน !!!”

บ้านพอเพียงชนบทตำบลน้ำสวย อำเภอเมือง จังหวัดเลย

เมื่อทีมวิชาการถอดบทเรียนความรู้ เดินทางเข้าเขตพื้นที่ตำบลน้ำสวย อำเภอเมือง จังหวัดเลย และมาปักหลัก ณ ที่ทำการกำนันตำบลน้ำสวย เราพบว่าที่นั่นมีชายและหญิงวัยกลางคนถึงสูงวัยจำนวนหนึ่งนั่งรอพวกเขาอยู่ก่อนแล้ว เมื่อได้เข้าไปทักทายและพูดคุยจึงทราบว่าท่านเหล่านี้ คือ “ผู้นำท้องที่” ที่เตรียมพร้อมสำหรับการมาพูดคุยกับพวกเขาวันนี้ แม้ว่าตำบลน้ำสวยจะเป็นตำบลเล็ก ๆ ที่มีเพียง 9 หมู่บ้านเท่านั้น แต่เมื่อถึงเวลาที่ผู้คนจำนวนหนึ่งเดินทางมาสมทบ ภาพแรกที่ทีมงานประทับใจและรู้สึกได้ถึงความพร้อมเพรียงของผู้นำและคนทำงาน คือ มีผู้เข้าร่วมในวงสนทนากว่า 20 คน และช่วงแรกของการสนทนาทำให้เราทราบว่าประชากรในเขตตำบลน้ำสวยประสบปัญหาเรื่องไม่มีที่ดินสร้างที่อยู่อาศัยเป็นของตนเอง สภาพบ้านเรือนที่ไม่สมบูรณ์ เช่น ไม่มีประตู หน้าต่าง เป็นต้น บ้านน้ำท่วม และบางส่วนต้องเช่าบ้านอยู่อาศัย

การเข้ามาของโครงการบ้านพอเพียงชนบทในตำบลน้ำสวยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2560 - 2561 จึงสามารถช่วยบรรเทาครัวเรือนผู้เดือดร้อนได้กว่า 20 ครัวเรือนแล้ว โดยการทำงานของ “คณะทำงาน” ตำบลน้ำสวยค่อนข้างโดดเด่นในบทบาทของ “ผู้นำท้องที่” ที่เข้าร่วมเป็นคณะทำงานอย่างแข็งขัน ตั้งแต่ก่อนเริ่มโครงการฯ ที่ผู้นำทุกคนต้องเข้าใจเป้าหมายและวัตถุประสงค์ในภาพรวมของโครงการ โดยมีแนวคิดหลักที่เป็นฉันทามติของคณะทำงานที่ว่า **“ครัวเรือนที่มีความจำเป็นและเดือดร้อนต้องได้รับการดูแลก่อนเป็นอันดับแรก”** ซึ่งกว่าจะได้ครัวเรือนเป้าหมายดังกล่าวไม่ใช่เรื่องง่าย และเพื่อลดอคติและข้อกังขาเกี่ยวกับการพิจารณาครัวเรือนผู้รับประโยชน์ คณะทำงานจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อการพิจารณาคัดเลือกครัวเรือนผู้รับประโยชน์ได้แก่ สมาชิกในครัวเรือนต้องไม่เล่นการพนัน, ไม่ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นเกณฑ์มาตรฐานกลางในการค้นหาและคัดเลือกครัวเรือน ก่อนจะนำเข้าสู่การพิจารณารับรองของประชาคมหมู่บ้านและเสนอต่อสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำสวยเพื่อขอรับการช่วยเหลือต่อไป อย่างไรก็ตาม ในกระบวนการทำงานคงไม่ได้สิ้นสุดแต่เพียงเท่านั้น แต่บทบาทของคณะทำงานยังต้องเดินทางต่อไปเพื่อให้ครัวเรือนผู้เดือดร้อนได้รับการช่วยเหลือ อาทิ การเริ่มต้นสำรวจร้านค้าวัสดุก่อสร้างที่ให้ราคาเหมาะสมและสอดคล้องกับงบประมาณจากส่วนกลาง การระดมแรงงานซ่อมแซม/สร้างบ้านให้กับครัวเรือนผู้รับประโยชน์ ซึ่งอาจใช้เวลาอย่างน้อยต่างกันไปตามความจำเป็นและความเดือดร้อนตั้งแต่ 1 วันเป็นอย่างน้อย จนถึงมากที่สุดคือร่วม 1 เดือน รวมไปถึงการส่งมอบบ้านอย่างเป็นทางการ มอบอุปกรณ์ยังชีพหรือเครื่องอุปโภคบริโภคแก่ครัวเรือนผู้รับประโยชน์อีกด้วย เรียกได้ว่าเป็นการทำงานตั้งแต่ขั้นต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำอย่างครบวงจรเลยทีเดียว

แนวคิดการทำงานที่ว่า “ครัวเรือนที่มีความจำเป็นและเดือดร้อนต้องได้รับการดูแลก่อน” สะท้อนผ่านการทำงานของคณะทำงานตำบลน้ำสวยได้ค่อนข้างชัดเจน กล่าวคือ แม้งบประมาณที่ได้รับการจัดสรรจาก พอช. จะมีเกณฑ์มาตรฐานต่อครัวเรือนที่ถูกกำหนดมาชัดเจนแล้ว แต่เมื่อแนวคิดข้างต้นผนวกรวมกับกระบวนการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของคณะทำงาน รูปแบบการจัดสรรต่อครัวเรือนได้ถูกปรับเปลี่ยนเป็นตาม “ความจำเป็นและความเดือดร้อน” ของครัวเรือนนั้น ๆ ซึ่งจะมีจำนวนอย่างน้อยแตกต่างกันออกไปเป็นสำคัญตั้งแต่ 8,000 บาทต่อครัวเรือน จนถึง 60,000 บาทต่อครัวเรือน รูปแบบที่ดูจะเห็นได้ชัดเจนจากรูปแบบการจัดการเช่นนี้ คือกรณีครัวเรือนของนายแวว คณะกว้าง (เพื่อนบ้านจะเรียกกันว่ายายแดง เพราะเป็นสาวประเภทสอง) อายุ 72 ปี ที่อยู่อาศัยเพียงลำพังในบ้านกล่าวด้วยน้ำเสียงสั่นเครือว่า

“สภาพเป็นแอ่ง เวลาฝนตก น้ำจะท่วมขังพื้นบ้าน เนื่องจากเป็นบ้านไม้ยกไม่สูงมากนัก เวลาที่น้ำท่วมต้องอาศัยนอนบนแคร่ไม้ ออกไปไหนมาไหนไม่ได้ แต่หากฝนตกหนักน้ำท่วมสูงจนทำให้นอนไม่ได้ก็จะย้ายไปนอนบ้านญาติแทน”

แต่ปัจจุบันการเข้ามาของโครงการบ้านพอเพียงชนบทได้รับการพิจารณาและเป็นมติของคณะทำงานให้จัดสรรงบประมาณช่วยเหลือแก่ยายแดง ซึ่งถือว่าเป็นกรณี “สีแดง” กล่าวคือมีความจำเป็นและความเดือดร้อนอยู่ในระดับวิกฤตสูงมากทางคณะทำงานและชาวบ้านจึงได้ถมดินยกพื้นบ้านยายแดงให้สูงขึ้นและออกแรงงานสร้าง “บ้านหลังใหม่” แก่ยายแดงและนำไม้จากบ้านหลังเก่ามาต่อเติมด้วย ในช่วงท้ายของคำถายแดงบอกว่า “ปัจจุบันหลับสบายมากขึ้น อยู่สบาย และมีخانรับลมไว้ต้อนรับผู้คน ญาติพี่น้อง ลูกหลาน เวลามาเยี่ยมหรือมานั่งเล่นด้วย รู้สึกมันคง ปลอดภัยขึ้นกว่าเดิมมาก” พร้อมรอยยิ้มอย่างมีความสุขที่พวกเราสังเกตเห็นได้จากความสุขใหม่ที่เกิดขึ้นของยายแดง

นอกจากยายแดงแล้ว เสียงสะท้อนแห่งความสุขยังเบ่งบานและกระจายอยู่ในตัวแทนครัวเรือนผู้รับประโยชน์ท่านอื่น ๆ ที่พวกเราฟังแล้วอดกระหึ่มยิ้มย่องในใจด้วยไม่ได้ อาทิ

ปุ่น ก้านพลู กล่าวว่า... “อาศัยอยู่หมู่ 6 สมาชิกในครอบครัวมีอยู่ 4 คน ปัญหาของบ้านก่อนเข้าร่วมโครงการฯ คือ ไม่มีประตู/หน้าต่าง เวลาฝนตกฝนจะสาดเข้าบ้าน ทำให้และ ต้องย้ายของไปตามมุมบ้านที่ฝนสาดไม่ถึง แต่ปัจจุบันได้หน้าต่าง 3 ช่อง จำนวน 11 บาน ประตูบ้าน 2 บานใหญ่ ปัจจุบันรู้สึกที่บ้านมีความเป็นบ้านมากขึ้น มีความปลอดภัยและมันคงมากขึ้น”

มีขวัญคุ้ม กล่าวว่า ... “อาศัยอยู่หมู่ 9 สภาพปัญหาของบ้านก่อนเข้าร่วมโครงการฯ คือ สังกะสีรั่ว สภาพโครงสร้างหลังคาเป็นไม้ไผ่ และต่อยื่นจากตัวบ้านหลังใหญ่ เวลาลมพายุเข้าจะพัดหลังคาจนหลุดปลิว กลัว “ใจไม่ดี” ปลูกขึ้นต้นเสาและโครงไม้เกือบจะทุกจุด แต่ตอนนี้บ้านได้รับการซ่อมแซมปรับปรุง รู้สึกดีใจมาก นอนหลับฝันดีทุกคืน นอนเต็มตื่น สุขภาพร่างกายก็แข็งแรงติดตามไปด้วย”

ทองหลาม ผุยมาตย์ กล่าวว่า ... “อาศัยอยู่หมู่ 4 มีสมาชิกในครอบครัว 4 คน สภาพปัญหาของบ้านก่อนเข้าร่วมโครงการฯ คือ บ้านเป็นพื้นดิน เวลาฝนตกจะแฉะ ต้นเสาและผนังบ้านเป็นไม้ปลวกและมอดมากกินเกือบหมดแล้ว เวลาฝนตกจะนอนไม่ได้ ต้องไปอาศัยบ้านญาติในการนอน แต่หลังจากทางโครงการฯ เข้ามา ได้ปรับปรุงพื้นบ้านโดยการเทพื้นปูนให้ใหม่ เปลี่ยนผนังโดยการใช้น้ำฉาบเฉอะราให้ใหม่ ตอนนี้อยู่สบาย หลับเต็มอิ่มเต็มตื่น ไม่ต้องกลัวหรือกังวลเวลาฝนตกอีกแล้ว”

ผ่อน โพธิ์ศรี ... กล่าวว่า “อาศัยอยู่หมู่ที่ 12 สมาชิกอาศัยอยู่ร่วมกัน 2 คนตายายเท่านั้น สภาพปัญหาของบ้านก่อนเข้าร่วมโครงการฯ คือ ไม่มีประตู ไม่มีหน้าต่าง โครงสร้างบ้านเป็นไม้พบปัญหาเรื่องปลวกและมอดกัดกัดแทะ ตอนนี้อยู่สบาย หลับเต็มอิ่มเต็มตื่น ทำให้นอนหลับสบายมากขึ้น”

การทำงานที่ประสบผลสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรมข้างต้นนี้ จะไม่สามารถเกิดขึ้นได้เลยหากปราศจากซึ่งความร่วมมือของภาคีการพัฒนาทั้งภายในชุมชนอย่างผู้นำท้องถิ่นที่มีบทบาทการขับเคลื่อนหลักในรูปของสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำสวย ตั้งแต่การสำรวจครัวเรือนผู้รับประโยชน์ การประสานการทำงานร่วมกัน การประชุมพิจารณาถ้อยแถลงและคัดเลือกครัวเรือน รวมไปถึงภาคีภายนอกชุมชน อาทิ สภาองค์กรชุมชนตำบลที่เป็น “ตัวกลาง” ในการทำงานและมีบทบาทการสนับสนุน คือ การประสานงานและการจัดการเอกสาร/ข้อมูล,

การส่งต่อข้อมูลครัวเรือนแก่ส่วนที่เกี่ยวข้อง, การติดตามผลการพิจารณาจากขบวนจังหวัด, การเป็นช่องทางเปิดบัญชีรับโอนเงินช่วยเหลือ บทบาทการทำงานเช่นนี้ได้เสริมพลังในทางบวกแก่คนทำงานที่สะท้อนออกมาจากความรู้สึกที่ได้ทำงานในโครงการฯ น้อย่างเห็นได้ชัด อาทิ “รู้สึกภูมิใจที่ได้ช่วยลูกบ้านให้มีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น” “คนอยู่ก็สบายขึ้น คนทำงานก็ได้บุญมากขึ้น เพราะเป็นการช่วยเหลือคนที่ด้อยกว่า” นอกจากนี้ยังมีส่วนราชการในท้องถิ่น ได้แก่ โรงเรียนบ้านน้ำสวย แม้จะเป็นสถาบันการศึกษา แต่ได้ใช้พลังของนักเรียนเป็นมดงานในการเคลื่อนย้าย ขนวัสดุ ในช่วงการรื้อบ้าน สถานีตำรวจภูธรนาดินดำ หน่วยงานด้านการรักษาความปลอดภัยให้กับประชาชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องครัวสำหรับการประกอบอาหาร และองค์การบริหารส่วนตำบลน้ำสวยที่เข้ามามีบทบาทด้านปรับภูมิทัศน์ของสถานที่และสวัสดิการในวันส่งมอบบ้าน เป็นต้น นอกจากนี้ในภาคธุรกิจเอกชนอย่างร้านขนานนท์ซึ่งเป็นร้านจำหน่ายวัสดุและอุปกรณ์ก่อสร้างยังให้การสนับสนุนการถมดินและการปรับพื้นดินให้กับครัวเรือนผู้รับประโยชน์ร่วมด้วย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการประสานความร่วมมือและขอรับการสนับสนุนจากภาคีทั้งภายในและภายนอกชุมชนตามความสามารถเฉพาะของแต่ละภาคส่วน

เป็นเรื่องที่ไม่ควรมองข้าม เพราะเป้าหมายปลายทางสุดท้ายที่จะได้รับประโยชน์นั้น คือ ครีวเรือนผู้รับประโยชน์ นั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ในช่วงสุดท้ายของการสนทนา ผู้เข้าร่วมสนทนาได้ประเมินความพึงพอใจและความสำเร็จของการทำงานพบว่า โดยภาพรวมประเมินคะแนนความพึงพอใจอยู่ที่ระดับ 85 คะแนน เนื่องจากเห็นว่ามีความประณีตแต่เป็นเรื่องเล็กน้อยที่ยังเป็นข้อจำกัดของการทำงานอยู่บ้าง อาทิ งบประมาณในการสนับสนุนต่อครัวเรือนยังไม่เพียงพอมากนัก การประสานความร่วมมือกับภาคท้องถิ่นยังมีน้อย หรือเงื่อนไขการช่วยเหลือครัวเรือนผู้รับประโยชน์ยังติดอยู่กับเรื่องสิทธิบางประการ เช่น การไม่มีเลขที่ประจำบ้าน การไม่มีบัตรประจำตัวประชาชน เป็นต้น ทำให้ยังไม่สามารถช่วยเหลือบางครัวเรือนได้อย่างครอบคลุม คณะทำงานตำบลน้ำสวยจึงได้ร่วมกัน

สะท้อนข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงาน ได้แก่ 1) ควรพิจารณางบประมาณสนับสนุนการซ่อมสร้างบ้านที่สามารถปรับปรุงบ้านให้เสร็จสมบูรณ์และอยู่ได้ระดับดีเบื้องต้น เช่น จำนวนประมาณ 30,000-50,000 บาท ต่อครัวเรือน พร้อมงบประมาณสำหรับการบริหารจัดการค่าใช้จ่ายเกี่ยวเนื่องอื่นๆ ต่อครัวเรือน เช่น ค่าประสานงาน, ค่าถ่ายเอกสาร, ค่าสวัสดิการอาหารและเครื่องดื่ม เป็นต้น 2) ควรประสานความร่วมมือและการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่มากขึ้น อาทิ งบประมาณสมทบเพิ่มเติม หรือบุคลากร/ช่างท้องถิ่นสำหรับการประเมินวัสดุและราคาต่อครัวเรือน เพื่อให้เกิดภาพการทำงานที่เชื่อมประสานและบูรณาการการทำงานพัฒนาในพื้นที่อย่างเป็นองค์รวม

บ้านพอเพียงชนบทตำบลน้ำสวย อำเภอเมือง จังหวัดเลย

งบประมาณที่ได้รับ 190,000 บาท ผู้รับประโยชน์ 10 ครัวเรือน

จำแนกกลุ่มผู้เดือดร้อนที่ได้รับประโยชน์จากโครงการ

1) ผู้พิการ/ด้อยโอกาส	8	ครัวเรือน
2) ผู้ยากจนแบบได้เปล่า	10	ครัวเรือน
3) ผู้สูงอายุ	2	ครัวเรือน

ความร่วมมือการพัฒนาในพื้นที่และการบูรณาการทุนร่วม

1) เครือข่ายชุมชนสนับสนุนเรื่องแรงงานชุมชน	งบประมาณ	50,000 บาท
2) พอช.สนับสนุนงบประมาณ	งบประมาณ	190,000 บาท
3) เอกชนสนับสนุนดินถม 200 ลบ.ม.	งบประมาณ	20,000 บาท
	รวม	260,000 บาท

วิถีคนหนองโรง

“ตำบลน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม นำการท่องเที่ยว
เชิงนิเวศน์ ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์
มีศูนย์กระจายสินค้า พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี
อย่างยั่งยืน”

ตำบลหนองโรง อำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี มีพื้นที่ประมาณ 95,931ไร่ มี 17 หมู่บ้าน ประชากรประมาณ 6,600 คน สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสลับเนิน ชาวบ้านส่วนใหญ่มีอาชีพ เกษตรกรรม ปลูกมันสำปะหลัง อ้อย ข้าวโพด ทำนา ทำตาล เลี้ยงสัตว์ รับจ้างทั่วไป ฯลฯ

ในอดีตหนองโรงเคยเป็นเส้นทางเดินทัพสมัยสงครามไทย-พม่า และในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 เคยเป็นที่ตั้งทัพของขบวนการเสรีไทย นอกจากนี้ชาวหนองโรงยังมีประวัติในการต่อสู้ร่วมกันเพื่อรักษาผืนป่าที่เป็นแหล่งอาหารและแหล่งใช้สอยประโยชน์ของชุมชน โดยเฉพาะผืนป่าบริเวณบ้านห้วยสะพาน หมู่ที่ 2 ซึ่งอยู่ติดกับเขตป่าสงวนแห่งชาติป่าหนองโรง และร่วมกันฟื้นฟูสภาพป่าที่เคยเสื่อมโทรมจนกลับมาเขียวขจี กลายเป็นแหล่งอาหารและสมุนไพรของชุมชน

จากป่าเสื่อมโทรมสู่ 2 รางวัลลูกโลกสีเขียว

สมพร ปานโต ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองโรง เล่าว่า สมัยก่อนพื้นที่ป่าหนองโรงยังมีต้นไม้หนาแน่น แต่ในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 มีการตัดไม้เพื่อนำไปใช้ประโยชน์ต่างๆ เช่น สร้างบ้าน ทำรางรถไฟ ส่งไม้ไฟเข้าโรงงานอุตสาหกรรมกระดาษ เมื่อป่าหมดไป ราวปี 2515 เป็นต้นมา นายทุนจากต่างถิ่นได้เข้ามาจับจองพื้นที่และส่งเสริมให้ชาวบ้านปลูกอ้อยและมันสำปะหลังเพื่อส่งขายโรงงาน จนผืนป่าเหี้ยนเตียน เกิดผลกระทบต่อแหล่งน้ำ และแหล่งอาหารของชาวบ้าน เป็นอย่างนี้ อยู่เรื่อยมา

จนถึงช่วงปี 2516-2517 เป็นช่วงประชาธิปไตยเฟื่องฟู ชาวไร่ ชาวนาทั่วประเทศรวมกลุ่มกันเรียกร้องสิทธิต่างๆ ชาวหนองโรงจึงได้รวมตัวกันทวงผืนป่าจากนายทุน แต่ชาวบ้านกลับถูกลอบทำร้าย จนต้องยกขบวนไปเรียกร้องต่อทางราชการ

รวมทั้งยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี จนประสบผลสำเร็จในปี 2517 ชาวบ้านจึงได้ร่วมกันรังวัดผืนป่าและทำแนวเขตป่าได้เนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 1,008 ไร่ หลังจากนั้นชาวบ้านได้ร่วมกันดูแลไม่ให้นายทุนบุกรุกป่า แต่ก็ยังไม่ได้ฟื้นฟูป่าอย่างจริงจัง เพราะสภาพป่ายังเสื่อมโทรม คงมีเพียงชาวบ้านเอาวัชพุ่มไปเลี้ยง

จนประมาณปี 2539 หน่วยงานจากกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ได้เข้ามาส่งเสริมให้ชาวบ้านช่วยกันดูแลรักษาป่า เอากล้าไม้มาให้ปลูกเพื่อฟื้นฟูสภาพป่า จัดอบรมให้ชาวบ้านมีความรู้ในการดูแลรักษาป่า ทำแนวป้องกันไฟป่า ฯลฯ หลายปีผ่านไป ป่าจึงเริ่มฟื้นตัว พืช ผัก เห็ด และสมุนไพรต่างๆ ที่เคยหายไปก็เริ่มผุดหน่อ ผุดต้นออกมา ให้ชาวบ้านหลายหมู่บ้านได้เก็บกินและใช้ประโยชน์จากป่า เช่น บ้านห้วยสะพาน บ้านใหม่ บ้านหนองกระจันทร์ และบ้านดอนเจริญ และร่วมกันจัดตั้งเป็นป่าชุมชนขึ้นมา ใช้ชื่อว่า **“ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี”**

ในปี 2542 ป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีได้รับการคัดเลือกจากกรมป่าไม้ให้เป็น **“ป่าพื้นบ้าน อาหารชุมชนดีเด่นระดับเขต”** จนกระทั่งปี 2543 ก็ได้รับการพิจารณาคัดเลือกจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดกาญจนบุรีให้เป็น **“พื้นที่ตำบลเขียวขจีดีเด่น”** ระดับจังหวัด มีพืชและสมุนไพรต่างๆ เช่น เห็ดเผาะ เห็ดโคน เห็ดขอน กุ่ม ชี่เหล็ก จัน ตำลึง นมแมว ผักหวาน ย่านาง มะขามป้อม สารภี มะตูม หัวป่า ผักเสี้ยน เถาวัลย์เปรียง สะเดา แฉง ฯลฯ

ตัวอย่างสมุนไพรที่สำคัญ เช่น ‘**แจง**’ เป็นไม้ยืนต้น ใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง รากและลำต้นนำมาต้มดื่มบำรุงธาตุ บำรุงร่างกาย ใบเอามาใช้บ่มผลไม้ โดยไม่ต้องใช้แก๊ส รากเอามา ผนกับมะนาวเพื่อแก้อิ้อ ลำต้นเอามาเผาทำดินปืน ต้นและยอดเป็นยาแก้ไข้ ดอกและยอดอ่อนนำมาดองกินเป็นอาหารพื้นบ้าน ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม นอกจากการรวมกลุ่มกันอนุรักษ์ป่าชุมชน รวมทั้งดูแลป่าสงวนแห่งชาติป่าหนองโรงที่อยู่ติดกับป่าชุมชนมาอย่างต่อเนื่องแล้ว ในปี 2546 ชุมชนยังได้ร่วมกันจัดตั้ง ‘**กลุ่มเยาวชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี**’ เพื่อสืบทอดให้เด็กและเยาวชนได้ร่วมกันดูแลรักษาป่าและสิ่งแวดล้อม โดยมีกิจกรรมต่างๆ เช่น การเพาะกล้าไม้ ปลูกต้นไม้เพิ่มเติมลาดตระเวนร่วมกับผู้ใหญ่เพื่อดูแลรักษาป่า ทำแนวป้องกันไฟป่า โดยเฉพาะการนำศิลปะวัฒนธรรมพื้นบ้าน คือ ‘**เพลงเหย่ย**’ มาถ่ายทอดเป็นบทเพลงเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์และดูแลป่า นำไปแสดงในงานสำคัญของตำบล แสดงต้อนรับผู้มาเยือน รวมทั้งงานรับเชิญต่างๆ

ปี 2548 คณะกรรมการป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี ส่งผลงานการอนุรักษ์ป่าชุมชนเข้าร่วมประกวดรางวัล ‘**ลูกโลกสีเขียว ครั้งที่ 7**’ ที่จัดขึ้นโดยการปิโตรเลียมแห่งประเทศไทย (ปตท.) ผลปรากฏว่าได้รับรางวัลทั้งในประเภทชุมชน (ชุมชนบ้านห้วยสะพานสามัคคีใช้ป่าชุมชนเป็นสะพานสู่การพัฒนาแบบมีส่วนร่วม) และรางวัลประเภทกลุ่มเยาวชน (กลุ่มเยาวชนบ้านห้วยสะพานสามัคคี พลังการอนุรักษ์ที่ซบซานผ่านบทเพลง)

ปัจจุบันป่าชุมชนบ้านห้วยสะพานมีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 2,094 ไร่ (รวมเนื้อที่บางส่วนของป่าสงวนฯ ห้วยโรง) มีคณะกรรมการดูแลรักษาป่าประมาณ 40 คน มีกลุ่มเยาวชนประมาณ 60 คน และมีชาวบ้านในหมู่บ้านต่างๆ ที่มาร่วมดูแลรักษาป่า จนกลายเป็นแหล่งเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์ป่าชุมชนที่สำคัญของจังหวัดกาญจนบุรี

สภาองค์กรชุมชนฯ ใช้แผนพัฒนาเชื่อมโยงชุมชนสู่เป้าหมาย

สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองโรง จัดตั้งเมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม พ.ศ. 2551 ทำให้ตำบลหนองโรงขยายงานพัฒนาชุมชนออกไป โดยใช้เวทีสภาองค์กรชุมชนฯ เป็นเครื่องมือสำคัญในการเชื่อมโยงพี่น้อง กลุ่มองค์กร และแกนนำขับเคลื่อนงานพัฒนาในตำบล โดยร่วมกันกำหนดเป้าหมายการพัฒนาของตำบล คือ “**ตำบลน่าอยู่ เชิดชูคุณธรรม นำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ มีศูนย์กระจายสินค้าพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างยั่งยืน**”

สมพร ปานโต ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบลหนองโรง ขยายความว่า สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองโรงมีแนวคิดในการพัฒนาตำบลให้เกิดความเข้มแข็ง มีการพัฒนาศักยภาพแกนนำในด้านต่างๆ เช่น การพัฒนาระบบข้อมูล การบริหารจัดการ ฯลฯ แต่สิ่งที่สำคัญคือ นอกจากการพัฒนาคนแล้ว ชุมชนจะต้อง

มีแผนพัฒนาตำบล เพื่อนำตำบลไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมาย ที่ร่วมกันวางเอาไว้ โดยคณะทำงานสภาองค์กรชุมชนฯ ได้ร่วมกันจัดทำแผนพัฒนาเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย โดยมีกระบวนการต่างๆ เช่น

1. แกนนำสภาองค์กรชุมชนฯ จัดประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจแนวทางการขับเคลื่อนงานในตำบล ออกแบบและกำหนดวิธีการจัดทำแผนพัฒนาตำบล จัดทีมทำงานและแบ่งบทบาทหน้าที่ พร้อมทำแผนปฏิบัติการ โดยมีแกนนำกลุ่มองค์กร แกนนำสภาองค์กรชุมชนท้องถิ่น ท้องที่ ภาควิชาการรัฐ เช่น อบต. , รพ.สต. , อสม และกลุ่มอาชีพต่างๆ เป็นต้น

2. รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลของตำบล และนำมาใช้ประกอบการตัดสินใจ เช่น ข้อมูลบริบทตำบล ข้อมูลประชากร ข้อมูลกลุ่มองค์กรต่าง ๆ รวมถึงการรวบรวมข้อมูลแผนพัฒนาต่าง ๆ ที่มีการจัดทำอยู่ก่อนแล้ว และ

3. วิเคราะห์ศักยภาพของตำบล เปิดวงพูดคุยแลกเปลี่ยนกัน เพื่อนำข้อมูลต่างๆ มาจัดทำแผนพัฒนาตำบลด้านต่างๆ

ตัวอย่างแผนงานด้านเศรษฐกิจ โดยนำภูมิปัญญาท้องถิ่น ทรัพยากร และผลผลิตในตำบลมาต่อยอดและพัฒนาเป็นสินค้าที่สามารถอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่ประชาชน เนื่องจากที่ผ่านมาในตำบลมีกลุ่มอาชีพต่างๆ เกิดขึ้น แต่ไม่มีตลาดรองรับ และมีสินค้าการเกษตร แต่ต้องนำไปขายในเมืองทำให้มีต้นทุนเพิ่ม กำไรน้อยลง นอกจากนี้ชาวบ้านต้องไปซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคจากในเมืองทำให้มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น

ในปี 2559 หลังจากที่แกนนำสภาองค์กรชุมชนฯ ไปศึกษาดูงานด้านวิสาหกิจชุมชนมาแล้วหลายแห่ง รวมทั้งร้านค้าชุมชนที่ตำบลท่าเสา อ.ไทรโยค จ.กาญจนบุรี ซึ่งมีการจัดตั้งศูนย์กระจายสินค้าชุมชนเป็นแห่งแรกในจังหวัดกาญจนบุรี จึงได้นำตัวอย่างดังกล่าวมาจัดตั้งเป็น **‘ร้านค้าประชารัฐและศูนย์กระจายสินค้าชุมชนโซนพนมทวน’** ขึ้นมา โดยใช้งบประมาณสนับสนุนจาก **‘โครงการเพิ่มความเข้มแข็งของเศรษฐกิจฐานรากตามแนวทางประชารัฐ’** จากรัฐบาล ผ่านกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (กทบ.) ซึ่งมีงบประมาณสนับสนุนหมู่บ้านละ 500,000 บาท

“ร้านค้าและศูนย์กระจายสินค้าของเรา ใช้งบประมาณจาก 4 หมู่บ้านที่เข้าร่วม แบ่งเป็นร้านค้าและตู้จำหน่ายน้ำดื่มรวม 1,500,000 บาท ทำให้เรามีร้านค้าจำหน่ายสินค้าต่างๆ ที่จำเป็นให้แก่ชาวบ้านในราคาประหยัด และชาวบ้านก็จะเอาสินค้าต่างๆ ที่ผลิตมาวางขายที่ร้าน ไม่ต้องเข้าไปซื้อหรือขายในเมือง นอกจากนี้เรายังมีโรงสีชุมชน 1 โรง ใช้งบ 500,000 บาท ผลิตข้าวสารบรรจุถุงที่ชาวบ้านปลูกเองและขายเอง” ประธานสภาฯ แจงรายละเอียด

ปัจจุบันร้านค้าประชารัฐและศูนย์กระจายสินค้าชุมชนฯ มีคณะกรรมการบริหารงาน 15 คน มีสมพร ปานโต เป็นประธาน มีสมาชิกร้านค้าชุมชน จำนวน 106 คน มีเงินทุน 2,103,900 บาท จำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น น้ำตาลทราย น้ำมันพืช น้ำปลา ผงซักผ้า ยาสีฟัน เครื่องดื่ม นม ฯลฯ และเป็นศูนย์กระจายสินค้าให้กับชุมชนหรือร้านค้าในหมู่บ้านต่างๆ

จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน เช่น ข้าวสาร ผัก ผลไม้ ผลผลิตที่ชาวบ้านปลูก การแปรรูป เช่น พุทราหวาน มะม่วงกวน มะขามแช่อิ่ม แคบหมูไร้มัน ข้าวเกรียบสีรุ้ง (ส่งตลาดไท) ขนมทองพลับ ทองม้วน ขนมตาล จาวตาลเชื่อม สินค้าจากสมุนไพร งานหัตถกรรม ผ้าขาวม้าทอมือ ตะกร้าหรือของใช้จากเชือกป่านมัดฟาง ฯลฯ ทำรายได้ให้แก่ชาวบ้านครัวเรือนละ 5,000-20,000 บาท

ส่วนผลกำไรจากร้านค้าและศูนย์กระจายสินค้าก็จะนำมาบริหารจัดการและปันผลให้แก่สมาชิก โดยแบ่งเป็น 1. เงินทุนสมทบกองทุนฯ เพื่อขยายงานและดำเนินกิจการของศูนย์ฯ 25% 2. จ่ายเงินปันผลตามหุ้นที่ชำระเงินแล้วให้แก่สมาชิก 50% 3. จ่ายเป็นค่าตอบแทนคณะกรรมการดำเนินการศูนย์ฯ 10% 4. จ่ายเป็นสวัสดิการและพัฒนาชุมชน 10% และ 5. สมทบกองทุนพัฒนาเครือข่ายจังหวัด 5%

“ในปีนี้จะพัฒนากระบวนการบริหารจัดการและขยายงานร้านค้าประชารัฐให้มากขึ้น เพราะตอนนี้ร้านค้าของเราสามารถรับบัตรสวัสดิการแห่งรัฐได้ ทำให้ชาวบ้านที่มีบัตรสวัสดิการฯ มาซื้อของได้สะดวกขึ้น ไม่ต้องเข้าไปซื้อในเมือง ส่วนศูนย์กระจายสินค้าก็จะขยายสินค้าไปยังร้านค้าเครือข่ายในหมู่บ้านต่างๆ ให้มากขึ้น ซึ่งจะมีทั้งสินค้าจากชุมชนและสินค้าอุปโภคบริโภคที่จำเป็น ทำให้พี่น้องมีตลาดรองรับ และได้ซื้อสินค้าจำเป็นในราคาที่ไม่แพง ส่วนผลกำไรก็จะนำแบ่งปันให้สมาชิก และนำกลับมาพัฒนาตำบลของเราด้วย” สมพรกล่าว

นี่คือตัวอย่างของแผนพัฒนาตำบลด้านเศรษฐกิจที่สภาองค์กรชุมชนตำบลหนองโรงนำมาใช้ขับเคลื่อน นอกจากนี้ยังเชื่อมโยงกลุ่มต่างๆ ทั้งในและนอกตำบลมาพัฒนาชุมชนในด้านต่างๆ ร่วมกัน เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปตท. บริษัท SCG. บริษัทผลิตไฟฟ้าราชบุรี และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หรือ พอช. โดยมีแผนงานต่างๆ ที่จะดำเนินงานในปีนี้ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์โดยชุมชนตำบลหนองโรง การส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ โครงการซ่อมแซมบ้านครัวเรือนที่ด้อยโอกาสหรือบ้านพอเพียงชนบทของ พอช. โครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี ฯลฯ

“เพื่อเดินไปสู่เป้าหมายของคนตำบลหนองโรง คือ “ตำบลน่าอยู่ เขตชุมชนธรรม นำการท่องเที่ยวเชิงนิเวศน์ ส่งเสริมการเกษตรอินทรีย์ มีศูนย์กระจายสินค้า พัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดี อย่างยั่งยืน”

ภาคผนวก 2

รายงานผลการประเมินผลมูลค่าทางเศรษฐกิจและ คุณค่าทางสังคมโครงการบ้านมั่นคง ปี 2561

1. ความเป็นมา

โครงการบ้านมั่นคงเป็นการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ปัญหาที่ดินที่อยู่อาศัยไม่มั่นคง เป็นการสนับสนุนให้มีการจัดการที่อยู่อาศัยโดยชุมชนในรูปแบบกลุ่มออมทรัพย์ สหกรณ์ โดยชุมชนรวมกลุ่มจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์ จัดระบบบริหารจัดการ มีการรับรองสิทธิ์พื้ดินต่อรื้อถอน การจัดหาที่ดิน และร่วมกันออกแบบวางผังชุมชน ออกแบบที่อยู่อาศัยตามความต้องการ และความสามารถในการจ่ายของชุมชนที่อยู่อาศัย พัฒนาระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ และสิ่งแวดล้อม

การประเมินความสำเร็จของโครงการบ้านมั่นคง นอกจากการพิจารณาเชิงปริมาณที่ช่วยให้เข้าใจว่า โครงการบ้านมั่นคงสามารถแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดได้จำนวนมาก ยังจำเป็นที่จะต้องสะท้อนข้อมูลเชิงคุณภาพที่บ่งชี้ถึงประโยชน์ต่อผู้อยู่อาศัย ซึ่งเป็นผู้มีรายได้น้อยทั้งมิติทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ดังนั้นในการประเมินผลงานและความสำเร็จของบ้านมั่นคงจึงควรประเมินมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อทำความเข้าใจประโยชน์เชิงลึกที่โครงการบ้านมั่นคงมีต่อผู้อยู่อาศัยในโครงการ ในมิติทางเศรษฐกิจ บ้านมั่นคงเอื้อให้ผู้มีรายได้น้อยมีภาระค่าใช้จ่ายเรื่องที่อยู่อาศัยลดลง มีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น ส่วนมิติด้านสังคมนั้น โครงการบ้านมั่นคง เป็นการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัด ชุมชนบุกรุกให้ความมั่นคงในการอยู่อาศัย มีกรรมสิทธิ์หรือสิทธิในที่ดินหรือที่อยู่อาศัย มีสุขภาวะที่ดี ชีวิตความเป็นอยู่มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น รวมทั้งมีความเข้มแข็งในการจัดการตนเอง และปัญหาในชุมชน นอกจากนั้นบทบาทของโครงการบ้านมั่นคงยังช่วยพัฒนาทุนทางสังคมของผู้อยู่อาศัย การสร้างสภาพแวดล้อมที่น่าอยู่ของชุมชน เป็นการช่วยลดภาระของรัฐในการดำเนินการ

และทำให้เกิดการพัฒนาสังคมตามแนวทางเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals, SDGs) ของสหประชาชาติ ซึ่งเป็นกรอบการพัฒนาสากลที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางอีกด้วย

การศึกษาครั้งนี้ จึงมุ่งประเมินมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของบ้านมั่นคงเพื่อให้เห็นถึงประโยชน์ที่บ้านมั่นคงมีต่อผู้อยู่อาศัยและชุมชน โดยใช้แนวคิดทุนทางสังคม และ SDGs รวมทั้งนำกรอบในการประเมินการทำงานของโครงการบ้านมั่นคงของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) เพื่อสะท้อนศักยภาพในการพัฒนาชุมชนและสังคมผ่านโครงการบ้านมั่นคง และนำศักยภาพดังกล่าวมาเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาการทำงานของในพื้นที่อื่นต่อไป โดยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อพัฒนาเครื่องมือสำหรับประเมินมูลค่าทางเศรษฐกิจและมูลค่าทางสังคมที่เกิดจากการขับเคลื่อนโครงการบ้านมั่นคง และเพื่อติดตามประเมินผลด้านมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมของโครงการบ้านมั่นคง

2. กระบวนการศึกษา

การศึกษามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม ใช้ตัวชี้วัดที่พัฒนาจากกรอบการประเมินมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมจากการดำเนินงานของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ตามที่ได้เสนอ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) กรอบแนวคิดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป้าหมายที่ 11 การพัฒนาชุมชนและเมืองอย่างยั่งยืน (SDGs11) และแนวคิดทุนทางสังคมมีกระบวนการในการศึกษา ดังนี้

- 1) รวบรวมฐานข้อมูลโครงการบ้านมั่นคงจากสำนักบ้านมั่นคง และสำนักบริหารกองทุนและสินเชื่อ
- 2) เก็บข้อมูลด้วยเชิงปริมาณโดยวิธีการศึกษาข้อมูลระดับครัวเรือน ด้วยแบบสำรวจ
- 3) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพระดับชุมชน ด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จากกลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูล 10 เมือง ใน 5 ภาค ช่วงเดือนมีนาคมถึงพฤษภาคม 2561
- 4) ประมวลผลการศึกษาและนำเสนอรายงานให้ผู้เกี่ยวข้องรับทราบ
- 5) จัดทำรายงานการประเมินผลมูลค่าทางเศรษฐกิจและคุณค่าทางสังคมโครงการบ้านมั่นคง

3. ผลประเมินมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของโครงการบ้านมั่นคง

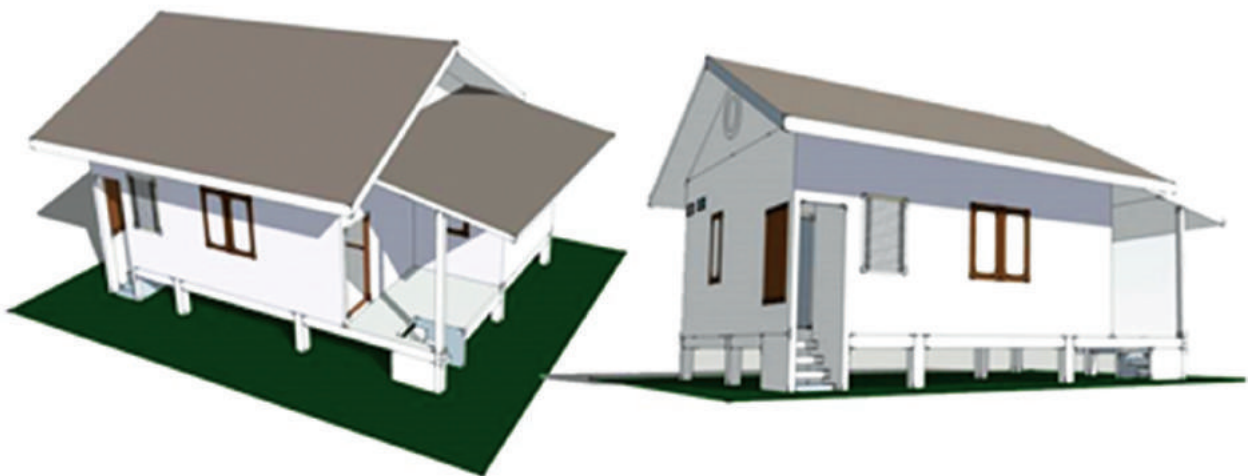
3.1 การประเมินมูลค่าจากมูลค่าบ้านและที่ดิน

1) ต้นทุนการก่อสร้างของโครงการบ้านมั่นคงต่ำกว่าราคาก่อสร้างของโครงการเอกชนทั่วไป

ราคาเฉลี่ยต้นทุนค่าก่อสร้างบ้านของโครงการบ้านมั่นคงเป็นจำนวน 5,000 - 6,500 บาท ต่อตารางเมตร เมื่อเทียบกับราคาก่อสร้างของโครงการเอกชนอื่นๆ เป็นจำนวน 11,800 บาท ต่อตารางเมตร (ราคาค่าก่อสร้าง ปี 2558-2561 กำหนดโดยมูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย) ซึ่งสามารถประมาณราคาก่อสร้างจากขนาดพื้นที่ใช้สอยภายในบ้าน ขนาดกว้างคูณยาวของขนาดบ้าน (เมตร) แล้วนำมาคูณกับราคาก่อสร้าง โดยจะคิดเป็นตารางเมตร เช่น บ้านเดี่ยวชั้นเดียว ขนาด 40 ตารางเมตร (5x8 เมตร) ต้นทุนการก่อสร้างของโครงการบ้านมั่นคงเป็นจำนวน 260,000 บาท ส่วนราคาค่าก่อสร้างจากโครงการเอกชนอื่นๆ เป็นจำนวน 472,000 บาท ซึ่งมากกว่าคิดเป็น ร้อยละ 55.08

กรณีการก่อสร้างบ้านใหม่

(บ้านเดี่ยว 1 ชั้น ยกใต้ถุน ขนาด 5*8 เมตร จำนวน 40 ตร.ม.)

ราคาประเมินค่าก่อสร้างอาคาร พ.ศ.2561
กำหนดโดยมูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย (องค์กรสาธารณประโยชน์)

เลขที่	รายการประเภททรัพย์สิน ที่กำหนดราคาตามตาราง (ตัวเลขเป็นราคา บาท/ตารางเมตร)	ราคาที่ใช้ในปี 2559			ราคาที่ใช้ในปี 2560			ราคาที่ใช้ในปี 2561				อาคาร (ปี)	ค่า เสื่อม /ปี	หมายเหตุ		
		ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ต่ำ	ปานกลาง	สูง	ใช้คารวี่สศกก่อสร้างเดือน มี.ค.	ต่ำ	ปานกลาง	สูง					
1	บ้านเดี่ยวไม่ขึ้นเดี่ยว	9,900	11,400	12,800	10,200	11,800	13,300	10,100	11,700	13,200	10,200	11,800	13,300	20	5%	ก
2	บ้านเดี่ยวไม่ 2 ชั้น	8,500	10,800	12,400	8,800	11,200	12,900	8,700	11,100	12,800	8,800	11,200	12,900	20	5%	ก
3	บ้านเดี่ยวไม่ 2 ชั้น สูง (ประเมินเฉพาะชั้นบน)	12,400	13,000	14,500	12,900	13,500	15,100	12,800	13,300	14,900	12,900	13,400	15,000	20	5%	ก
4	บ้านเดี่ยวคึกคักครึ่งไม้	8,200	10,000	11,300	8,600	10,300	11,700	8,500	10,200	11,600	8,600	10,300	11,700	25	4%	ก
5	บ้านเดี่ยวคึกคักชั้นเดี่ยว	11,000	12,500	14,400	11,400	13,000	15,000	11,300	12,900	14,800	11,400	13,000	14,900	50	2%	ข
6	บ้านเดี่ยวคึก 2-3 ชั้น	10,100	11,700	14,400	10,400	12,200	15,000	10,300	12,100	14,800	10,400	12,200	14,900	50	2%	ข
7	บ้านแฝดชั้นเดี่ยว	9,300	11,000	12,500	9,600	11,400	13,000	9,500	11,300	12,900	9,600	11,400	13,000	50	2%	ข
8	บ้านแฝด 2-3 ชั้น	8,400	9,800	11,000	8,700	10,100	11,400	8,600	10,000	11,300	8,700	10,100	11,400	50	2%	ข
9	ทาวน์เฮาส์ชั้นเดี่ยว	7,500	9,000	9,900	7,900	9,300	10,200	7,800	9,200	10,100	7,900	9,300	10,200	50	2%	ข
10	ทาวน์เฮาส์ 2-3 ชั้น กว้าง 4 เมตร	7,500	8,800	10,500	7,900	9,100	10,900	7,800	9,000	10,800	7,900	9,100	10,900	50	2%	ข
11	ทาวน์เฮาส์ 2-3 ชั้น กว้าง 5-6 ม. ไม่มีเสากลาง	8,900	10,500	12,000	9,200	10,900	12,500	9,100	10,800	12,400	9,200	10,900	12,500	50	2%	ข
12	ทาวน์เฮาส์ 2-3 ชั้น กว้าง 5-6 ม. มีเสากลาง	7,800	9,100	11,000	8,200	9,400	11,400	8,100	9,300	11,300	8,200	9,400	11,400	50	2%	ข
13	ห้องแถวไม่ 1-2 ชั้น	5,700	7,100	-	5,900	7,400	-	5,800	7,300	-	5,800	7,400	-	20	5%	ก
14	อาคารพาณิชย์ชั้นเดี่ยว	5,800	6,400	7,500	6,000	6,700	7,900	5,900	6,600	7,800	5,900	6,700	7,900	50	2%	ข
15	อาคารพาณิชย์ 2-3 ชั้น	6,500	7,700	8,900	6,800	8,100	9,200	6,700	8,000	9,100	6,800	8,100	9,200	50	2%	ข
16	อาคารพาณิชย์ 4-5 ชั้น	6,300	7,500	8,400	6,600	7,900	8,700	6,500	7,800	8,600	6,600	7,900	8,700	50	2%	ข
17	อาคารพักอาศัยไม่เกิน 5 ชั้น	10,300	12,800	14,700	10,700	13,300	15,300	10,600	13,200	15,100	10,700	13,300	15,200	50	2%	ข
18	อาคารพักอาศัย 6-15 ชั้น*	12,400	16,900	20,300	12,900	17,500	21,100	12,800	17,300	20,900	12,900	17,400	21,100	50	2%	ข
19	อาคารพักอาศัย 16-25 ชั้น	16,800	21,000	26,800	17,400	21,800	27,800	17,200	21,600	27,500	17,300	21,800	27,700	50	2%	ข
20	อาคารพักอาศัย 26-35 ชั้น	18,500	23,600	30,100	19,200	24,600	31,200	19,000	24,300	30,800	19,200	24,500	31,100	50	2%	ข
21	อาคารสูงถึงสูง <23 เมตร	-	17,000	20,600	-	17,600	21,400	-	17,400	21,200	-	17,500	21,400	50	2%	ข
22	อาคารสูงถึงสูง >23 เมตรแต่ไม่เกิน 20 ชั้น	-	19,400	24,600	-	20,100	25,600	-	19,900	25,300	-	20,100	25,500	50	2%	ข
23	อาคารสูงถึง 21-35 ชั้น	-	25,200	33,700	-	26,100	34,900	-	25,800	34,500	-	26,000	34,800	50	2%	ข
24	อาคารสรรพสินค้าที่สูงไม่เกิน 3 ชั้น	-	16,300	18,900	-	16,900	19,600	-	16,700	19,400	-	16,800	19,600	50	2%	ข
25	ศูนย์การค้าสูง 4 ชั้นขึ้นไป	-	22,400	27,400	-	23,300	28,500	-	23,200	28,200	-	23,200	28,400	50	2%	ข
26	อาคารจอดรถ ส่วนบนดิน	9,700	10,400	-	10,000	10,800	-	9,900	10,700	-	10,000	10,800	-	50	2%	ข
27	อาคารจอดรถ ส่วนใต้ดิน (1-2 ชั้น)	-	17,400	-	-	18,000	-	-	17,800	-	-	17,900	-	50	2%	ข
28	อาคารจอดรถ ส่วนใต้ดิน (3-4 ชั้น)	-	27,800	-	-	28,900	-	-	28,600	-	-	28,800	-	50	2%	ข
29	โกดัง-โรงงานทั่วไป	6,000	7,500	-	6,200	7,900	-	6,100	7,800	-	6,200	7,900	-	30	3%	ข
30	สนามเทนนิส 1 สนาม	-	1,706,000	-	-	1,771,100	-	-	1,751,100	-	-	1,765,700	-	ไม่มีกำหนดไว้		
31	สนามเทนนิส 3 สนามเล็กกัน	-	1,415,000	-	-	1,469,100	-	-	1,452,500	-	-	1,464,600	-	ไม่มีกำหนดไว้		
32	ถนนคอนกรีต (หมู่บ้าน โครงการจัดสรร)	-	800	-	-	800	-	-	800	-	-	810	-	ไม่มีกำหนดไว้		
33	ถนนลาดยาง	-	400	-	-	400	-	-	400	-	-	410	-	ไม่มีกำหนดไว้		
34	ลานคอนกรีต	-	500	-	-	500	-	-	500	-	-	510	-	ไม่มีกำหนดไว้		
35	รั้วรูปลวด (แบบไม่มีกำแพงกันดิน)	-	1,200	-	-	1,200	-	-	1,200	-	-	1,220	-	30	3%	ข
36	โรงเลี้ยงสัตว์ (ไก่ สกร รมบปิด)	-	2,500	-	-	2,500	-	-	2,500	-	-	2,540	-	30	3%	ข
37	ส่วนโลหะสังกะสี (ที่จอดรถ)	-	1,500	-	-	1,500	-	-	1,500	-	-	1,520	-	30	3%	ข

2) มูลค่าบ้านและที่ดินเพิ่มขึ้น

โครงการบ้านมั่นคงสนับสนุนให้ชุมชนมีการปรับปรุงที่อยู่อาศัย และพัฒนาระบบสาธารณูปโภคพื้นฐานที่จำเป็น ตลอดจนพัฒนาสภาพแวดล้อมของชุมชนให้ดีขึ้น เพื่อให้คุณภาพชีวิตของคนในชุมชนดีขึ้น และเชื่อมโยงกับการพัฒนาสังคมด้านอื่นๆ โดยกระบวนการสร้างบ้านจะทำให้ต้นทุนการก่อสร้างต่ำที่สุด เพื่อให้ผู้เดือดร้อนสามารถผ่อนจ่ายค่าบ้านได้ ซึ่งราคาบ้านที่ปรับปรุง และสร้างใหม่จะอยู่ที่ 50,000 - 400,000 บาท ขึ้นอยู่กับจำนวนสมาชิกที่อยู่ในบ้าน

วิถีชีวิต ความต้องการใช้พื้นที่ในบ้านของแต่ละครัวเรือน และความสามารถในการผ่อนจ่ายค่าบ้านซึ่งถ้าเทียบกับการมีบ้านของคนทั่วไปถือว่าเป็นราคาที่ไม่ต่ำมาก และเมื่อระยะเวลาผ่านไปมูลค่าราคาของบ้านก็เพิ่มขึ้น เนื่องจากบ้านตั้งอยู่ในที่ดินที่อยู่ใกล้แหล่งศูนย์กลางของเมือง และเป็นพื้นที่ที่มีการพัฒนาระบบสาธารณูปโภคแล้ว บางพื้นที่มีการเสนอราคาให้ 400,000 - 1,000,000 บาท ตัวอย่างเช่น ชุมชนร่มชัย เมืองนครสวรรค์ มีที่ตั้งอยู่ติดถนน และใกล้ตลาดอาหารริมแม่น้ำ มีการเสนอราคาให้บ้านที่สร้างติดถนนในราคา 1,000,000 บาท

ตัวอย่างกรณีการก่อสร้างบ้านใหม่

(บ้านเดี่ยว 1 ชั้น ยกใต้ถุน ขนาด 6*9 เมตร จำนวน 54 ตร.ม.) งบประมาณที่ใช้ เฉลี่ย 270,000 บาท

มูลค่าบ้านทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน ประเมินจากบ้านรูปทรง พื้นที่ใช้สอย และอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงพบว่า อยู่ที่ 660,000 บาท/หลัง ซึ่งบ้านที่ประกาศขายนั้นมีลักษณะเก่าและทรุดโทรมมากแล้ว หากจะเช่าอยู่ต้องมีการปรับปรุงซ่อมแซมเพิ่มเติม โดยไม่รวมกับราคาบ้านที่ซื้อ อีกทั้งอัตราดอกเบี้ยอยู่ที่ร้อยละ 5 เงินคาวน้อยอยู่ที่ 198,000 บาท ต้องผ่อนชำระเป็นเวลา 10 ปี เดือนละ 4,900 บาท อีกด้วย

จากการศึกษาข้อมูลพื้นที่ดำเนินโครงการบ้านมั่นคงจาก 10 โครงการ 10 ชุมชน ใน 10 เมือง จาก 5 ภาค ได้แก่

- (1) ชุมชนใหม่บึงคูก เทศบาลเมืองอุดรดิตต์ จังหวัดอุดรดิตต์
- (2) สหกรณ์ธารน้ำกรรมเชียงราย เทศบาลเมืองเชียงราย จังหวัดเชียงราย
- (3) ชุมชนชอยอมรวมใจพัฒนา เทศบาลตำบลเกาะขวาง จังหวัดจันทบุรี
- (4) ชุมชนคลองลัดเกาะซี เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
- (5) ชุมชนดารุลบารอกัต เมืองบางปู จังหวัดปัตตานี
- (6) ชุมชนบางหัวแตก เมืองปากนคร จังหวัดนครศรีธรรมราช
- (7) ชุมชนหนองสามห้าง เทศบาลตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี
- (8) ชุมชนรณชัย จังหวัดนครสวรรค์
- (9) ชุมชนหนองเตาเหล็ก เมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี
- (10) ชุมชนร่มเย็น เมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

โดยเป็นการเก็บ พบว่า มีต้นทุนรวมในการสร้างบ้าน 1,156 หลังคาเรือน จำนวน 150,964,629 บาท ที่ดินสำหรับการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัย มีต้นทุนจากการซื้อที่ดินเอกชน และขอใช้ที่ดินรัฐเพื่อที่อยู่อาศัย 350 ไร่ 1 งาน รวมเป็นเงินจำนวน 37,037,669 บาท รวมต้นทุนการสร้างบ้าน และที่ดินในการพัฒนาที่อยู่อาศัยในโครงการเป็น 188,002,298 บาท เมื่อประเมินราคาบ้าน จำนวน 1,156 หลัง ปัจจุบัน เป็นจำนวนเงิน 465,106,713 บาท เพิ่มขึ้น ร้อยละ 32.5 ของต้นทุนรวมในการสร้างบ้าน ส่วนที่ดิน 350 ไร่ 1 งาน สามารถประเมินมูลค่า ณ ปัจจุบัน เป็นจำนวนเงิน 85,814,674 บาทเพิ่มขึ้น ร้อยละ 43.16 ของราคาที่ดินตอนเริ่มโครงการ รวมมูลค่าบ้าน และที่ดิน ณ ปัจจุบันเป็นจำนวนเงิน 550,921,387 บาทเพิ่มขึ้น คิดเป็นร้อยละ 34.13 ของราคาต้นทุนรวมบ้านและที่ดินตอนเริ่มโครงการ

ตาราง ประเมินมูลค่าของบ้านและที่ดินโครงการบ้านมั่นคง 10 โครงการ

ชุมชน	เมือง	จังหวัด	เริ่มโครงการ	จำนวนผู้รับ ผลประโยชน์	ต้นทุน สร้างบ้าน	ต้นทุนซื้อที่ดิน	ประเมินราคาบ้าน	ประเมินราคา ที่ดิน	ประเมินราคาบ้าน และที่ดิน
1. ชุมชนปทุมคงคา	เมืองอุดรธานี	อุดรธานี	2546	131	11,280,000	เช่าที่ดินสาธารณะ	42,136,150	3,906,000	46,042,150
2. สหกรณ์ธำมรงค์เชียงใหม่	เมืองเชียงใหม่	เชียงใหม่	2553	120	21,157,200	6,500,000	55,080,000	8,640,000	63,720,000
3. ชุมชนร่วมใจพัฒนา (ซอยอมร)	เกาะขวาง	จันทบุรี	2547	320	46,135,460	10,000,000	128,184,000	19,200,000	147,384,000
4. ชุมชนคลองลาดพร้าว	ภาษีเจริญ	กรุงเทพมหานคร	2549	71	10,725,021	12,050,419	31,950,000	24,850,000	56,800,000
5. ชุมชนตรลุมบาออคัต	บางปู	ปัตตานี	2560	71	14,886,000	2,659,750	39,418,313	5,538,000	44,956,313
6. ชุมชนบางหัวแตก	ปากนคร	นครศรีธรรมราช	2557	98	2,450,000	ป่าชายเลนยินยอมให้อยู่	39,690,000	1,010,674	40,700,674
7. ชุมชนหนองสามหาง	หน้าพระลาน	สระบุรี	2554	139	29,033,000	5,827,500	40,136,250	6,950,000	47,086,250
8. ชุมชนธรรมชัย	เมือง นครสวรรค์	นครสวรรค์	2552	56	12,344,999	เช่าที่ดินราชพัสดุ	26,208,000	6,720,000	32,928,000
9. ชุมชนหนองเตาเหล็ก	เมืองอุดรธานี	อุดรธานี	2547	120	6,454,149	เช่าที่ดินสาธารณะ	49,152,000	7,200,000	56,352,000
10. ชุมชนร่มเย็น	เมืองชุมแพ	ขอนแก่น	2550	30	4,348,800	เช่าที่ดินราชพัสดุ	13,152,000	1,800,000	14,952,000
	รวม			1,156	158,814,629	37,037,669	465,106,713	85,814,674	550,921,387

ตั้งขึ้น โดยสรุปมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ จากการสนับสนุนการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้กับผู้มีรายได้น้อย ภายใต้การดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคงในพื้นที่ 10 จังหวัด 10 เมือง จำนวน 35 โครงการ 3,768 ครัวเรือน ประกอบด้วย พื้นที่เทศบาลเมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี, เทศบาลเมืองเชียงใหม่ เชียงใหม่ เชียงราย, ตำบลเกาะขวาง จังหวัดจันทบุรี, เขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร, เทศบาลตำบลหน้าพระลาน จังหวัดสระบุรี, ชุมชนธรรมชัย จังหวัดนครสวรรค์, เทศบาลปากนคร จังหวัดนครศรีธรรมราช และเทศบาลตำบลบางปู จังหวัดปัตตานี, เมืองอุดรธานี จังหวัดอุดรธานี และเมืองชุมแพ จังหวัดขอนแก่น

สถาบันฯ ได้สนับสนุนงบประมาณสินเชื่อบ้านและที่ดิน และงบประมาณอุดหนุนที่อยู่อาศัย และสาธารณูปโภค ซึ่งเป็นต้นทุนในการพัฒนาที่อยู่อาศัย จำนวนทั้งสิ้น 996,382,386 บาท และเมื่อประเมินมูลค่าที่เป็นตัวเงิน พบว่า มีมูลค่าบ้านในโครงการบ้านมั่นคงจำนวน 1,562,227,900 บาท และมูลค่าที่ดินจำนวน 430,148,717 บาท รวมมูลค่าบ้านและที่ดินเป็นเงินจำนวน 1,992,376,617 บาท ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนในการพัฒนาที่อยู่อาศัย ที่สถาบันฯ ให้การสนับสนุนกับมูลค่าบ้านและที่ดินจากการประเมินมูลค่า พบว่ามีผลต่างของต้นทุนบ้านและที่ดินกับมูลค่าบ้านและที่ดินเพิ่มขึ้น 995,994,231 บาท คิดเป็นร้อยละ 99.96 ของต้นทุนการพัฒนาที่อยู่อาศัย

ตารางการประเมินมูลค่าบ้านและที่ดินในโครงการบ้านมั่นคง 35 โครงการ

ที่	สำนักงานภาค	จำนวน		งบประมาณสนับสนุนจาก พอช.		ประเมินมูลค่าบ้าน	ประเมินมูลค่าที่ดิน	รวมผลประโยชน์มูลค่าบ้านและที่ดิน	พดต่างต้นทุนกับมูลค่าที่เพิ่มขึ้น	ร้อยละ		
		องค์กร	ชุมชน	สิ้นรอบบ้านและที่ดิน	ต้นทุนบ้านและที่ดิน							
1.	กรุงเทพฯ ปริมณฑล และตะวันออก	13	59	1,854	401,128,834	117,781,000	518,909,834	768,218,775	186,729,829	954,948,604	436,038,770	84.03
2.	กลางและตะวันตก	5	13	419	57,568,703	19,922,000	77,490,703	149,487,000	71,944,791	221,431,791	143,941,088	185.75
3.	เหนือ	6	79	505	84,740,205	37,204,335	121,944,540	214,763,600	24,689,250	239,452,850	117,508,310	96.36
4.	ตะวันออกเฉียงเหนือ	9	54	803	175,673,729	46,436,000	222,109,729	343,510,400	139,555,309	483,065,709	260,955,980	117.49
5.	ใต้	2	14	187	41,902,580	14,025,000	55,927,580	86,248,125	7,229,538	93,477,663	37,550,083	67.14
	รวม	35	219	3,768	761,014,051	235,368,335	996,382,386	1,562,227,900	430,148,717	1,992,376,617	995,994,231	99.96

3.2 การประเมินมูลค่าจากรายได้ รายจ่าย และหนี้สิน

การสำรวจระดับครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 412 คนที่อาศัยอยู่ภายใต้โครงการบ้านมั่นคง มีรายได้รวมของครัวเรือนเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 233.59 บาทต่อเดือน ในขณะที่รายจ่ายรวมของครัวเรือนเฉลี่ยลดลง 98.15 บาทต่อเดือน รายได้รวมส่วนตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 31.35 บาทต่อเดือน ในขณะที่รายจ่ายรวมส่วนตัวเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 59.01 บาทต่อเดือน อันเนื่องมาจากการมีภาระค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น

โดยกลุ่มตัวอย่าง มีค่าเฉลี่ยเงินออมเพิ่มขึ้น ทั้งเงินออมของครัวเรือนในสหกรณ์ชุมชน และเงินออมส่วนตัว ในขณะที่ภาระหนี้สินเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเช่นกัน กรณีกู้ยืมเงิน “ก่อนเริ่มโครงการ บ้านมั่นคง” กู้ยืมจากสถาบันการเงินมากที่สุดร้อยละ 13.53 แต่ “หลังได้ยืมเงิน” ก่อนเริ่มโครงการ บ้านมั่นคง” กู้ยืมจากสหกรณ์ฯ มากที่สุด ร้อยละ 19.85 ทั้งนี้หลังได้ยืมเงินในโครงการบ้านมั่นคง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพหลัก ร้อยละ 65.49 และไม่มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพเสริม ร้อยละ 86.80 คล้องกับข้อมูลการสำรวจ ซึ่งผู้ให้ข้อมูลจำนวนหนึ่งเห็นว่า การเข้ามาอยู่ในโครงการ บ้านมั่นคงทำให้มีโอกาสในการพัฒนาอาชีพเดิมมากขึ้น และมีโอกาสพัฒนาทักษะที่ทำให้เกิดงานเสริมหรืออาชีพเสริมเพิ่มขึ้นจากกิจกรรมที่มีขอบข่ายที่กว้าง แต่ที่ขึ้นอยู่กับความสนใจ และ ความขยันของแต่ละบุคคล

ส่วนต่างของดอกเบี้ยเงินเพื่อที่อยู่อาศัยของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) เปรียบเทียบกับดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของระบบสู่การลดรายจ่ายของผู้รายได้น้อยในการสร้างที่อยู่อาศัย

ผู้มีรายได้น้อยที่เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง นับเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะยากจนไม่สามารถเข้าถึงสถาบันการเงินต่างๆ ได้ เนื่องจากมีรายได้น้อยและบางครัวเรือนมีรายได้นิ่งนอน ในการดำเนินงานโครงการบ้านมั่นคง สถาบันฯ จึงได้มีการสนับสนุนสินเชื่อที่อยู่อาศัยและที่ดิน ผ่านการรวมกลุ่มของผู้มีรายได้น้อยในลักษณะกลุ่มออมทรัพย์ และสหกรณ์ ทำให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถเข้าถึงสินเชื่อที่อยู่อาศัยในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 ต่อปี ซึ่งเป็นอัตราดอกเบี้ยคงที่ ตลอดระยะเวลา 15 ปี แทนที่จะต้องไปใช้เงินกู้ยืมในระบบ ซึ่งมีอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 15 ต่อปี ทำให้ผู้มีรายได้น้อยสามารถลดค่าใช้จ่ายในส่วนของการเช่าบ้านและที่ดินที่สถาบันฯ นอกกรอบไปได้ถึงร้อยละ 11 ต่อปี ดังนั้นหากเทียบจากจำนวนสินเชื่อที่สถาบันฯ ปล่อยให้การสนับสนุนวงเงิน 761,014,051 บาท พบว่า สามารถลดค่าใช้จ่ายดอกเบี้ยส่วนต่างดอกเบี้ย เป็นเงินจำนวน 911.28 ล้านบาทในระยะเวลา 15 ปี หรือเฉลี่ยครัวเรือนละ 16,123 บาทต่อปี

ตาราง แสดงอัตราดอกเบี้ยสินเชื่อบริษัทเพื่อที่อยู่อาศัยของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.)
เปรียบเทียบกับดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของประชาชนภายใต้เงื่อนไขการสร้างที่อยู่อาศัย

ลำดับที่	สำนักงานภาค	จำนวน		สินเชื่อกู้ยืมการ อุปโภค	สินเชื่อบริษัทพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) (ระยะเวลา 15 ปี)		สินเชื่อบริษัทพัฒนา ธนาคารพาณิชย์ (ระยะเวลา 15 ปี)		พหุคูณเงินกู้ยืม ที่ต่อรัฐระหว่าง พอช. กับเงินกู้ยืม ร.บ. (ระยะ 15 ปี)
		องค์กร	ครัวเรือน		จำนวนดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยร้อยละ 4 (บาท)	จำนวนเงินต้นและ ดอกเบี้ยที่ต้องชำระ (บาท)	จำนวนดอกเบี้ย อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ร้อยละ 15 (บาท)	จำนวนเงินต้นและ ดอกเบี้ยที่ต้องชำระ (บาท)	
1	กรุงเทพฯปริมณฑล และตะวันออก	13	1,854	401,128,834.00	134,994,419.34	536,123,253.34	618,791,528.79	1,019,920,362.79	483,797,109.45
2	กลางและตะวันตก	5	419	57,568,703.00	19,080,441.10	76,649,144.10	87,461,644.29	145,030,347.29	68,381,203.19
3	เหนือ	6	505	84,740,205.00	28,086,146.62	112,826,351.62	128,742,133.85	213,482,338.85	100,655,987.23
4	ตะวันออกเฉียงเหนือ	9	803	175,673,729.00	58,224,996.12	233,898,725.12	266,893,509.78	442,567,238.78	208,668,513.66
5	ใต้	2	187	41,902,580.00	13,888,118.46	55,790,698.46	63,660,780.17	105,563,360.17	49,772,661.71
	รวมทั้งสิ้น	35	3,768	761,014,051.00	254,274,121.64	1,015,288,172.64	1,165,549,596.88	1,926,563,647.88	911,275,475.24
				<i>เฉลี่ยปีละ</i>	16,951,608.11	67,685,878.18	77,703,306.46	128,437,576.53	60,751,698.35
				<i>เฉลี่ยครัวเรือนและต่อปี</i>	4,498.83	17,963.34	20,621.90	34,086.41	16,123.06

3.3 การประเมินมูลค่าจากการออมทรัพย์ และกองทุนชุมชน

โครงการบ้านมั่นคงสนับสนุนให้ชุมชนมีกระบวนการออมทรัพย์เพื่อที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็น
กระบวนการสำคัญที่ทุกชุมชนในเมืองเริ่มต้นและดำเนินการ อันเป็นการส่งเสริมให้เกิด
การจัดระบบทุนและเกิดกองทุนในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน โดยการดำเนินงานโครงการบ้าน
มั่นคงจะมีการรวมกลุ่มออมทรัพย์ กองทุนสวัสดิการ กองทุนหมุนเวียนเพื่อพัฒนาอาชีพ และ
กองทุนรักษาดินรักษาน้ำ ซึ่งเป็นการออมเงินจากชุมชนเพื่อเป็นกองทุนกลางในการดูแลกันเมื่อ
ร่วมคิด ร่วมพัฒนา และร่วมกันออมเงินจากชุมชนเพื่อเป็นกองทุนกลางในการดูแลกันเมื่อ
เกิดความเดือดร้อนเรื่องที่อยู่อาศัย เช่น กรณีผู้นำครอบครัวเสียชีวิต ทุพพลภาพ ภัยพิบัติ
ไม่สามารถผ่อนส่งค่างานและที่ดินได้ก็จะมีกองทุนนี้ช่วยเหลือ จากการศึกษาข้อมูลกองทุน
รักษาดินรักษาน้ำในโครงการบ้านมั่นคง 10 เมือง พบว่า มีการร่วมสมทบกองทุน 9 เมือง
มีสมาชิกทั้งสิ้น 3,375 ครัวเรือน จำนวนเงินออมทรัพย์ทั้งสิ้น 1,908,963 บาท (ข้อมูล ณ วันที่
31 พฤษภาคม 2561) นับเป็นมูลค่าที่เพิ่มทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการออมทรัพย์ของคนใน
เครือข่ายโครงการบ้านมั่นคง

4. ผลการประเมินคุณค่าทางสังคมของโครงการบ้านมั่นคง

การประเมินมูลค่าเพิ่มทางสังคมของโครงการบ้านมั่นคง ได้ทำการศึกษา ใน 5 ประเด็น ดังนี้ 1) ด้านสุขภาวะที่ดี 2) ด้านความเป็นอยู่ที่ดี 3) ด้านความมั่นคงในชีวิต 4) ด้านการเข้าถึงสิทธิ และ 5) ด้าน ความเข้มแข็ง และการจัดการตนเองของชุมชน ผลจากการสำรวจระดับครัวเรือน พบว่า กลุ่มตัวอย่าง 412 คน คิดเป็นร้อยละ 100 “หลังได้อยู่บ้านในโครงการบ้านมั่นคง” มูลค่าเพิ่มทางสังคมในภาพรวมเปลี่ยนแปลงจากระดับ “ปานกลาง” เป็น “มาก” มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.17 จากคะแนนเต็ม 5 คะแนน โดยทุกด้านมีค่าเฉลี่ยที่เพิ่มมากขึ้น ด้านที่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นมากที่สุด 3 ลำดับแรก คือ (1) ประเด็นด้านความเข้มแข็งและการจัดการตนเองของชุมชน เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.53 (2) ประเด็นด้านการเข้าถึงสิทธิ เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.20 และ (3) ประเด็น ด้านความมั่นคงในชีวิต เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.16 ผลจากการสัมภาษณ์มูลค่าเพิ่มทางสังคมระดับชุมชน พบว่า

(1) **ด้านความมั่นคงในชีวิต** หลังได้อยู่บ้านในโครงการฯ มีที่อยู่อาศัยเป็นของตนเองทำให้มีความมั่นคงในชีวิตและมีทรัพย์สินเพิ่มขึ้น แต่ยังมีปรากฏปัญหาเสียดินและอาชญากรรมอยู่บ้าง

(2) **ด้านการเข้าถึงสิทธิ** หลังได้อยู่บ้านในโครงการฯ สามารถการเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและโครงสร้างสาธารณูปโภคพื้นฐาน (น้ำ ไฟฟ้า) รวมถึงเข้าถึงสิทธิสวัสดิการต่างๆ ดีขึ้นได้รับผลประโยชน์และการคุ้มครองในด้านต่างๆ มีองค์กรต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกให้บริการข้อมูลให้ความรู้ที่เป็นประโยชน์ต่อคนในชุมชน บุตรหลานสามารถเข้ารับการศึกษาในสถาบันการศึกษา

(3) **ด้านความเป็นอยู่ที่ดี** หลังได้อยู่บ้านในโครงการฯ มีความรู้สึกมั่นคงในที่อยู่อาศัย และความไว้วางใจและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในชุมชนมากขึ้น มีกิจกรรมที่คนในชุมชนมีส่วนร่วมและมีการออมทรัพย์ทั้งในระดับกลุ่มและตัวบุคคล รวมถึงการจัดระบบสวัสดิการของชุมชนในการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

(4) **ด้านสุขภาวะที่ดี** หลังได้อยู่บ้านในโครงการบ้านมั่นคงก่อให้เกิดการจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาวะ, การเข้าถึงบริการและภาคีเครือข่ายด้านสุขภาพ, การพัฒนาด้านสาธารณสุขที่ส่งเสริมสุขภาพของคนในชุมชน, การพัฒนาระบบการคมนาคมในชุมชน และสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อความเป็นชุมชน

(5) **ด้านความเข้มแข็งและการจัดการตนเองของชุมชน** หลังได้อยู่บ้านในโครงการฯ สมาชิกมีการรวมกลุ่ม มีส่วนร่วมในชุมชน และเกิดการสร้างเครือข่ายระหว่างคนภายในและภายนอกมากขึ้น โดยมีระบบบริหารจัดการและกติกาที่ชุมชนกำหนดร่วมกัน ทำให้ชุมชนสามารถจัดการตนเองได้อย่างเป็นระบบ และบางชุมชนได้มีการขยายผลพัฒนากิจกรรมที่นอกเหนือจากการมีบ้านสู่การพัฒนาอาชีพและพัฒนาคุณภาพชีวิตร่วมกัน

มูลค่าเพิ่มทางสังคมภาพรวมโดยภาพรวมแล้ว หากพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดทุนทางสังคม (Social Capital) ผู้ศึกษา มองว่า ทุนทางสังคมเป็นเงื่อนไขสำคัญหนึ่งที่เป็นทั้งตัวก่อร่างและสร้างผลลัพธ์ของมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคม จากสิ่งที่เรียกว่า “เครือข่ายความสัมพันธ์” หรือ ปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) ที่ปรากฏตลอดทั้งกระบวนการของโครงการ หากพิจารณาตั้งแต่กระบวนการก่อร่างโครงการบ้านมั่นคงที่ให้ผู้ได้รับผลกระทบประเด็นที่อยู่อาศัยรวมกลุ่มเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยด้วยตัวเอง การอาศัยอยู่ในโครงการบ้านมั่นคง ด้านหนึ่งการรวมกลุ่มออมทรัพย์ นอกจากเพื่อชำระหนี้สินจากการสร้างที่อยู่อาศัยแล้ว ยังเป็นตัวยึดโยงให้สมาชิกผู้เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงได้มีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันทั้งแบบทางการและไม่เป็นทางการเพื่อขับเคลื่อนให้ชุมชนสามารถดำรงอยู่ได้ รวมทั้งเป็นเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านต่างๆ และเชื่อมโยงเครือข่ายความสัมพันธ์ไปยังกลุ่มต่างๆ ภายนอกชุมชน เช่น กลุ่มโครงการ บ้านมั่นคง ชุมชนอื่นๆ หน่วยงานภาครัฐ เอกชน และภาคประชาสังคม

เพื่อสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพชีวิตหรือขับเคลื่อนประเด็นงานร่วมกัน โดยผลสะท้อนที่มีนัยสำคัญที่ปรากฏอันมีส่วนสำคัญของการสร้างคุณประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง อย่างน้อย 2 ประการ คือ

1) การกระตุ้นให้สมาชิกจากพลเมืองเฉื่อยชา (Passive) สู่พลเมืองตื่นรู้ (Active) โดยการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของผู้ได้รับผลกระทบ ส่งผลให้ผู้คนเปลี่ยนแปลงตัวเองจากผู้ถูกรับการช่วยเหลือจากการไล่รื้อ/บุกรุกที่อยู่อาศัยมาเป็นผู้แสวงหาหนทางในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยของตนเอง รวมทั้งร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมพัฒนาและช่วยเหลือชุมชนอื่นๆ ภาศเครือข่ายทั้งภาครัฐ เอกชน ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม เพื่อขับเคลื่อนประเด็นการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยร่วมกัน

2) ทุนทางสังคมเอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาให้ชุมชนผู้เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงยกระดับคุณภาพชีวิตผ่าน “ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ” ทั้งในแนวดิ่งและแนวราบ หากพิจารณาผ่านทุนทางสังคม แนวราบ (horizontal social capital) พบว่า โครงการบ้านมั่นคงทำให้ผู้ได้รับผลกระทบต้องมีการรวมตัวเพื่อขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาของพวกเขาเอง โดยเงื่อนไขหนึ่งของการรวมตัวกันได้จำเป็นต้องเกิดจาก ความไว้วางใจ โดยเงื่อนไขนั้นนอกจากขับเคลื่อนจนทำให้สามารถแก้ไขปัญหาได้แล้ว อีกด้านหนึ่งภายหลังการเข้าร่วมโครงการความไว้วางใจซึ่งกันและกันนี้ ยังเป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาชุมชน ดังเช่น การพัฒนาที่อยู่อาศัย การพัฒนาอาชีพเสริม การสร้างความมั่นคงปลอดภัยให้กับชุมชน นอกจากนี้ ทุนทางสังคมแนวดิ่ง (vertical social capital) พบว่า การก่อร่างโครงการบ้านมั่นคงส่งผลให้ผู้เข้าร่วมโครงการสามารถยกระดับตนเองให้เป็นที่ยอมรับและมีอำนาจในการต่อรองกับภาคส่วนต่างๆ ได้ โดยนัยสำคัญของความสัมพันธ์เชิงอำนาจที่ปรากฏ คือ ความสามารถของชุมชนที่สามารถยึดโยงให้ภาครัฐเข้ามา มีบทบาทในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาชุมชนได้ ดังเช่น ชุมชนคลองลัดphaซี เขตภาษีเจริญ กรุงเทพฯ ชุมชนบึงคูก จังหวัดอุดรดิติธ์ โดยทำให้ชุมชนได้งบประมาณจากภาครัฐเพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชน การพัฒนากลุ่มอาชีพ การเป็นตัวแทนในพื้นที่ในการตัดสินใจเชิงนโยบาย รวมทั้งยกระดับเป็นชุมชนตัวอย่างที่แหล่งทุน องค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและ

ต่างประเทศให้ความสนใจเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้บทเรียนอันเอื้อต่อเงื่อนไขโอกาสเพื่อการระดมทรัพยากรและเสริมสร้างในการพัฒนาทั้งระดับปัจเจกบุคคล ระดับครัวเรือน และชุมชนให้มีความเป็นอยู่ที่ดี อีกทั้งมีกำลังเพียงพอต่อการหนุนเสริมกลุ่มอื่นๆ ในการแก้ไขปัญหาที่อยู่อาศัยและขับเคลื่อนประเด็นการพัฒนาอีกด้วย อันเป็นเงื่อนไขต่อการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดทั้งเมืองด้วยตัวผู้ได้รับผลกระทบเองอีกด้วย

หากกล่าวโดยสรุปแล้ว การพิจารณามูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและสังคมจากโครงการบ้านมั่นคง พบว่า ผลการดำเนินโครงการบ้านมั่นคงเอื้อประโยชน์ต่อการแก้ไขปัญหาและพัฒนาศักยภาพทั้งในระดับปัจเจกบุคคล กลุ่มทางสังคม และชุมชนมากกว่าแค่ประเด็นเรื่องที่อยู่อาศัย หากสะท้อนผ่านกรอบเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals) อันเป็นมติร่วมกันของประชาสังคมโลกเพื่อแสวงหาต่อการพัฒนาที่ไม่ทอดทิ้งใครไว้ข้างหลัง โครงการบ้านมั่นคงถือเป็นตัวอย่างหนึ่งที่เป็นรูปธรรมที่ขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนหลายประการ ได้แก่ การแก้ไขปัญหาความยากจนและที่อยู่อาศัย (เป้าหมายที่ 1) การเข้าถึงสิทธิขั้นพื้นฐานและโครงสร้างพื้นฐาน (น้ำ ไฟฟ้า) อันเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิต (Well - Being) ที่ดียิ่งขึ้น (เป้าหมายที่ 3 และ 6) การแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคม (เป้าหมายที่ 10) การเชื่อมโยงเครือข่ายทั้งภายในและภายนอกพื้นที่เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน (เป้าหมายที่ 17) สิ่งเหล่านี้เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่พัฒนาศักยภาพของผู้เข้าร่วมโครงการในการพัฒนาและสร้างศักยภาพทั้งของตนเองและชุมชนเพื่อแก้ไขปัญหา บริหารจัดการ และยกระดับที่อยู่อาศัยของตนรวมทั้งหนุนเสริมต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การร่วมคิด ร่วมแก้ไขปัญหา ร่วมกับภาคีเครือข่ายเพื่อการขับเคลื่อนประเด็นที่อยู่อาศัยอันเป็นเงื่อนไขสำคัญต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาชุมชนแออัดทั้งเมืองอย่างยั่งยืนแนวทางหนึ่ง (เป้าหมายที่ 11) อีกด้วย

ดังนั้น โครงการบ้านมั่นคง ได้สะท้อนถึงความพยายามการแก้ไขปัญหาและการยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้มีรายได้น้อยที่ได้รับผลกระทบด้านที่อยู่อาศัย ซึ่งส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาและการพัฒนาอีกหลายประการดังที่กล่าวมาข้างต้น อีกทั้งผลลัพธ์การขับเคลื่อนการแก้ไขปัญหาภัยได้มาบรรจบพอดีกับกระแสความคิดการพัฒนาของสังคมโลกที่ให้ความสำคัญกับประเด็นเหล่านี้ สิ่งเหล่านี้เป็นข้อบ่งชี้ในฐานะที่ว่า โครงการบ้านมั่นคง นอกจากสามารถยกระดับผู้คนที่ได้รับผลกระทบให้สามารถเข้ามามีส่วนจัดการปัญหาที่อยู่อาศัยด้วยตนเองได้แล้ว ยังเป็นตัวอย่างของแนวทางหนึ่งของการขับเคลื่อนการพัฒนา

ที่อยู่อาศัยชุมชนอย่างยั่งยืนจากการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการของทุกภาคส่วนอีกด้วย มูลค่าเพิ่มทางสังคมโดยภาพรวมสามารถอภิปรายรายละเอียดได้ดังนี้

4.1 มูลค่าเพิ่มทางสังคมด้านความมั่นคงในชีวิต

จากผลการศึกษา พบว่า การจัดการด้านความปลอดภัยในชุมชน มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่ชุมชนได้เข้าร่วมโครงการฯ สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างกลไกในการป้องกันภัยในชุมชนเพิ่มมากขึ้น ทำให้เกิดเป็นกฎเกณฑ์ร่วมกันของชุมชนในการป้องกันอาชญากรรม ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นรองลงมา และสุดท้ายทำให้สมาชิกในชุมชนเกิดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตไม่ต้องย้ายที่อยู่อาศัยใหม่ จากกระบวนการทั้ง 3 ส่วนที่มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นนี้เป็นผลมาจากการออกแบบโครงการฯ ที่ให้แต่ละบ้านไม่มีรั้ว เพื่อให้เพื่อนบ้านได้คอยระวังภัยซึ่งกันและกัน ทำให้เกิดความเชื่อใจและเต็มใจที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมเพื่อป้องกันอาชญากรรมที่จะเกิดขึ้นสอดคล้องกับแนวคิดกิจกรรมประจำวัน (Routine activity Theory) ในด้านการเพิ่มผู้ดูแลและทำให้สามารถตัดโอกาสในการเกิดอาชญากรรมให้ลดน้อยลง และทำให้เกิดชุมชนเข้มแข็ง แต่อย่างไรก็ดี ปัญหาหายเสพติด และเหตุลักขโมยชิงปล้นก็ปรากฏอยู่บ้าง ถึงแม้ว่าจะมีกระบวนการคัดกรองประวัติของสมาชิกก่อนเข้าร่วมโครงการ แต่ก็ยังมีกรกระทำผิดใหม่เกิดขึ้น ซึ่งทางโครงการฯ พยายามนำวิธีการแก้ไขโดยชุมชน (Communities based) มาใช้กับผู้กระทำผิด เช่น การว่ากล่าวตักเตือน การส่งสถานบำบัด การจัดตั้งทีมเพื่อสอดส่องดูแล การจัดทำโครงการให้ความรู้โดยร่วมกับหน่วยงานภายนอก เป็นต้น ทำให้บางชุมชนสามารถลดปัญหาหายเสพติดและอาชญากรรม

ลงได้ แต่บางชุมชนก็ยังคงเป็นปัญหาเรื้อรังที่มีสาเหตุมาจากปัจจัยด้านโครงสร้างพื้นฐานเดิม และความไม่มีประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่รัฐ ส่วนด้านที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดคือความกังวลเกี่ยวกับค่ารักษาพยาบาลที่อาจเกิดขึ้นจากการเจ็บป่วยในอนาคต อธิบายได้ว่า ทั้งก่อนและหลังเข้าร่วมโครงการสมาชิกในชุมชนได้ใช้บริการสถานพยาบาลทั้งของภาครัฐ และเอกชนในบริเวณใกล้เคียงที่มีอยู่เดิมแล้ว รวมถึงสิทธิในการรักษาพยาบาลก็ใช้สิทธิเดิมตามที่รัฐได้จัดสวัสดิการให้โดยโครงการไม่ได้เข้าไปมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงการให้บริการดังกล่าว จึงทำให้ความกังวลด้านสุขภาพของสมาชิกไม่ได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

4.2 มูลค่าทางสังคมด้านการเข้าถึงสิทธิ

1) ผู้อยู่อาศัยในชุมชนได้เปลี่ยนสถานะจากผู้บุกรุกที่ดินของรัฐเป็นสถานะผู้อยู่อาศัยในชุมชนอย่างถูกกฎหมาย กล่าวคือ การที่ผู้อยู่อาศัยในชุมชนอยู่อาศัยที่ดินของรัฐโดยไม่ได้ได้รับอนุญาตหรือไม่เสียค่าเช่าถือเป็นการบุกรุก ซึ่งเป็นการกระทำผิดตามประมวลกฎหมายอาญา จึงมีการแก้ไขปัญหาการบุกรุกโดยจัดทำโครงการบ้านมั่นคง ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนสามารถอยู่อาศัยอย่างถูกกฎหมาย ซึ่งอาจจะเป็นการเช่าที่ดินของรัฐระยะยาว หรือการได้สิทธิเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในที่ดินใหม่ที่รัฐจัดหาที่ดิน สำหรับผู้อยู่อาศัยในชุมชน สามารถแบ่งออกเป็น 2 กรณี

1.1 กลุ่มที่หนึ่งกรณีการปรับผังแปลงที่ดินใหม่ โดยพยายามคงโครงสร้างเดิม (Reblocking) เป็นการปรับปรุงรูปแบบชุมชนเดิมให้มีผังและโครงสร้างสาธารณูปโภคที่ดีขึ้น โดยมีการรื้อย้ายบ้านบางส่วนและพัฒนาระบบสาธารณูปโภคให้ดีขึ้น ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีสิทธิครอบครองที่ดิน แต่จะ

ต้องเสียค่าเช่าที่ดินในกรณีเช่าที่ดินระยะยาว หรือซื้อที่ดินเดิม ทำให้ชุมชนได้รับความมั่นคงในที่อยู่อาศัยและสามารถพัฒนาที่อยู่อาศัยของตนเอง

1.2 กลุ่มที่สองเป็นการรื้อย้ายออกไปอยู่ในที่ดินใหม่ (Relocation) เป็นการรื้อย้ายชุมชนออกไปอยู่ในที่ดินใหม่ ซึ่งอยู่ไกลจากชุมชนเดิม มีการสร้างชุมชนใหม่ ชีวิตใหม่ ทำให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนมีกรรมสิทธิ์ในที่ดินและการอยู่อาศัยนั้นสามารถพัฒนาสภาพแวดล้อมชุมชนใหม่ได้

2) ผู้อยู่อาศัยในชุมชนสามารถเข้าถึงสิทธิในความเสมอภาค กล่าวคือ การช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยเป็นหน้าที่ของรัฐ โดยรัฐจะต้องอำนวยความสะดวกและสร้างความเท่าเทียมให้แก่ผู้มีรายได้น้อยให้เข้าถึงสิทธิต่างๆ ผลจากการศึกษาพบว่า ภายหลังจากผู้อยู่อาศัยในชุมชนเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ทำให้เข้าถึงสิทธิต่างๆ เช่น สิทธิในการขอเลขทะเบียนบ้าน สิทธิในการเข้าถึงสาธารณูปโภค สิทธิได้รับการรักษาพยาบาลของภาครัฐ สิทธิในการกู้ยืมเงินจากสถาบันการเงิน เป็นต้น ทำให้เกิดสิทธิในความเสมอภาคแก่ผู้อยู่อาศัยของโครงการบ้านมั่นคง และการเข้าถึงสิทธิ รวมถึงได้รับบริการที่ดีจากหน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน ทำให้เกิดการสร้างความมั่นคง ในการครอบครองที่ดินและการพัฒนาที่อยู่อาศัยให้ดีขึ้น ภายหลังจากผู้อยู่อาศัยได้เข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงนั้น มีพัฒนาการในเรื่องสิทธิของผู้อยู่อาศัยของโครงการบ้านมั่นคงอย่างต่อเนื่อง และมีมูลค่าเพิ่มทางสังคมด้านการเข้าถึงสิทธิ อีกทั้งมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพ Self-reliance (การพึ่งพาตนเอง) และ Sustainable (การอยู่อย่างยั่งยืน) แต่ปัจจุบันยังไม่มีแผนนโยบายและเป้าหมายสู่การนำไปปฏิบัติ และยังไม่มีตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการดำเนินงานในด้านสิทธิอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้มีการนำกระบวนการหลักของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) นำมาประยุกต์ในรายละเอียดและวิธีการ โดยมีแนวทางในการประยุกต์ กล่าวคือ เพิ่มกิจกรรมเพื่อบรรลุเป้าหมาย เพิ่มกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้อยู่อาศัยในชุมชน และเพิ่มการเรียนรู้ด้วยตนเอง ผลการดำเนินงานที่ได้จากการสังเกต สัมภาษณ์ พบว่าประสบความสำเร็จ ผู้อยู่อาศัยมีทัศนคติเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิดีขึ้น เมื่อเปรียบเทียบระหว่างช่วงก่อนเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคงและหลังเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง

3) มีการออมทรัพย์โดยชุมชน กล่าวคือ เมื่อมีการเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง ผู้อยู่อาศัยในชุมชนจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนเข้ามาบริหารจัดการจัดการ มีหน่วยงานของภาครัฐ หน่วยงาน พอช. เข้ามาร่วม โดยให้ผู้อยู่อาศัยในชุมชนเลือกประธานและคณะกรรมการชุมชนและจัดตั้ง

กองทุนออมทรัพย์ขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือในเรื่องการออม เพื่อที่อยู่อาศัย และสมาชิกของกองทุนออมทรัพย์จะมีสิทธิในการกู้ยืมเงินจากกองทุนออมทรัพย์ของชุมชน อย่างไรก็ตามในบางแห่งยังไม่มีการจัดตั้งสหกรณ์ เนื่องจากผู้อยู่อาศัยยังไม่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องสหกรณ์ และการจัดตั้งสหกรณ์มีขั้นตอน/ กระบวนการที่ชุมชนต้องมีความพร้อมตามหลักเกณฑ์การจัดตั้งสหกรณ์

4.3 คุณค่าทางสังคมด้านความเป็นอยู่ที่ดี

จากผลการศึกษา จะเห็นได้ว่า คนในชุมชนรู้สึกถึงมูลค่าเพิ่มในด้านความรู้สึกในแง่ของความสะดวกสบายในการเดินทางทั้งภายในและภายนอกชุมชน และการใช้ชีวิตในครอบครัว เนื่องจากสมาชิกรู้สึกมีพื้นที่ส่วนตัวในบ้าน รู้สึกถึงความใกล้ชิดกันในครอบครัว รู้สึกสะดวกและภูมิใจที่จะต้อนรับญาติพี่น้องและเพื่อนฝูงภายในบ้าน เนื่องจากการจัดสรรพื้นที่ภายในบ้านแต่ละหลังที่เพิ่มขึ้นและเป็นสัดส่วนมากขึ้น การจัดการด้านพื้นที่ภายในบ้านจึงส่งผลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกของผู้อยู่อาศัยในครอบครัวอย่างเห็นได้ชัด

นอกจากการจัดการพื้นที่ภายในบ้านแต่ละหลังแล้ว การจัดสรรพื้นที่ส่วนกลางในชุมชนเพื่อให้สมาชิกได้ใช้ประโยชน์ก็มีความสำคัญเช่นกัน จะเห็นได้จากภายหลังที่ชุมชนมีพื้นที่ส่วนกลางสำหรับใช้ประโยชน์ได้นำไปสู่โอกาสในการมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกันของคนในชุมชน เกิดความใกล้ชิดสนิทสนมกันและนำไปสู่โอกาสในการช่วยเหลือพึ่งพากัน ความรู้สึกไว้วางใจกัน เชื่อมมั่นในความเป็นหนึ่งเดียวกันของชุมชน และเกิดการรวมกลุ่มการมีส่วนร่วมในรูปแบบต่างๆ ที่ทำให้เกิดเครือข่ายความเป็นชุมชนมีความชัดเจนขึ้น ซึ่งถือเป็นความแตกต่างหรือมูลค่าเพิ่มที่เห็นได้อย่างชัดเจนของโครงการบ้านมั่นคงที่นำไปสู่ความรู้สึกอยู่ร่วมกันเป็นชุมชนของคนในพื้นที่อันเป็นตัวชี้วัดสำคัญของความเป็นอยู่ที่ดีของคนในชุมชนที่เพิ่มมากขึ้นจากเดิม

4.4 คุณค่าทางสังคมด้านสุขภาพที่ดี

การเปลี่ยนแปลงด้านสุขภาพของคนในชุมชนในที่นี่ อาจไม่ได้วัดจากการเปลี่ยนแปลงในด้านความสมบูรณ์แข็งแรงของร่างกายได้โดยตรง ซึ่งจะเห็นได้ว่าคนในชุมชนอาจไม่ได้รู้สึกว่าตนเองมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรงขึ้นแตกต่างจากเดิม แต่สุขภาพที่ดีขึ้นของคนในชุมชนเป็นผลเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านสภาพแวดล้อมทั้งทางกายภาพและทางสังคมไปในทางที่ดีขึ้น โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากมูลค่าเพิ่มในแง่ของการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดต่อในชุมชน อันเป็นผลจากการที่คนในชุมชนรู้สึกว่าตนเองได้มีโอกาสอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เสี่ยงต่อการเกิดโรคระบาดต่างๆ น้อยลง ไม่ว่าจะเป็นโรคไข้เลือดออก หรือโรคระบาดทางเดินอาหาร ที่เป็นผลมาจากการที่ชุมชนห่างไกลจากแหล่งขยะ น้ำเสีย และมีวิถีในการจัดการของเสียในชุมชนที่ดีขึ้น ซึ่งมีแนวโน้มจะนำไปสู่สุขภาพะทางกายที่ดีขึ้นจากการปลอดโรคระบาดอีกด้วย นอกจากนี้ เงื่อนไขที่เด่นชัดอีกประการหนึ่งซึ่งนำมาสู่สุขภาพที่ดีของคนในชุมชน คือ การมีพื้นที่ส่วนบุคคลหรือพื้นที่สาธารณะในชุมชนเพิ่มขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสสำหรับกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะในแง่ของการพักผ่อนหย่อนใจ และบุตรหลานของตนได้มีพื้นที่สำหรับการเล่นที่ปลอดภัย ซึ่งการมีพื้นที่ในลักษณะดังกล่าวยังเป็นช่องให้เกิดกิจกรรมในลักษณะอื่นๆ หรือมีพื้นที่สำหรับการสร้างความสัมพันธ์ของคนในชุมชนต่อกันมากขึ้นอีกด้วย การเปลี่ยนแปลงในเชิงการใช้พื้นที่เหล่านี้ได้นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมทางสังคมซึ่งส่งผลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน ความรู้สึกไว้วางใจซึ่งกันและกัน และความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นของคนในชุมชน อันเป็นส่วนหนึ่งของสุขภาพะทางสังคมที่ดี ในขณะที่เดียวกันสภาพแวดล้อมทางสังคมดังกล่าวยังส่งผลต่อสภาพจิตใจของคนในชุมชน

จะเห็นได้ว่า มูลค่าเพิ่มทางสุขภาพะที่เห็นเด่นชัดอีกประการหนึ่ง คือ การมีสุขภาพะทางจิตที่ดีขึ้นของคนในชุมชน จะเห็นได้จากความรู้สึกสบายใจ ผ่อนคลายจากความเครียด ความวิตกกังวล และรู้สึกมีความสุขที่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ ซึ่งเป็นการประเมินโดยอาศัยความรู้สึกของผู้อยู่อาศัยในชุมชนเป็นหลัก ปรากฏการณ์ดังกล่าวได้สะท้อนให้เห็นถึงความเชื่อมโยงกันระหว่างสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสภาพแวดล้อมทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพะทั้งทางด้านร่างกาย สังคม และจิตใจของคนในชุมชนในภาพรวม

4.5 คุณค่าทางสังคมด้านความเข้มแข็ง และการจัดการตนเองของชุมชน

1) ด้านการมีส่วนร่วมภายในชุมชน

ในด้านการมีส่วนร่วมภายในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การเข้าร่วมโครงการฯ มีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากที่สุด ได้แก่ ประเด็นการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น (เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.73) แสดงให้เห็นว่าหลังจากที่ชุมชนได้เข้าร่วมโครงการฯ มีการรวมกลุ่มกันจัดกิจกรรมในชุมชนเพิ่มมากขึ้น และสมาชิกในชุมชนพร้อมใจกันเข้าร่วมกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และเห็นประโยชน์จากการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น นอกจากนี้ยังอาจเป็นเพราะสมาชิกเป็นส่วนหนึ่งในการรับผิดชอบการจัดกิจกรรมต่างๆ เหล่านั้น เห็นได้จากการให้สัมภาษณ์ที่พบว่า กิจกรรมกลุ่มต่างๆ มีจุดเริ่มต้นมาจากสมาชิกในชุมชนที่ต้องการพัฒนาความเป็นอยู่ของคนในชุมชนให้ดีขึ้น และความต้องการแก้ไขปัญหาต่างๆ ในชุมชนเอง ยกตัวอย่างเช่น การจัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์ เพื่อแก้ไขปัญหาเงินออมและหนี้สิน การจัดตั้งกองทุนประกันความเสี่ยง เพื่อแก้ไขปัญหาการซ่อมบ้านที่ได้รับความเสียหายกองทุนข่าวสาร โครงการออมบุญ การจัดตั้งธนาคารขยะ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมที่จัดขึ้น เช่น แอโรบิคเพื่อสุขภาพ ชมรมดนตรีไทย

ผลจากการศึกษาข้อมูลกองทุนรักษาดิน - รักษาบ้านในโครงการบ้านมั่นคง 10 เมือง พบว่า มีการร่วมสมทบกองทุน 9 เมือง มีสมาชิกทั้งสิ้น 3,375 ครัวเรือน จำนวนเงินออมทรัพย์ทั้งสิ้น 1,908,963 บาท การมีกองทุนของเครือข่ายชุมชนเองทำให้สามารถช่วยเหลือกรณีผู้เสียชีวิตในโครงการบ้านมั่นคงไปจำนวน 53 ครัวเรือน จาก 14 สหกรณ์ เป็นจำนวนเงิน 815,486 บาท ช่วยเหลือกรณีภัยพิบัติ 36 ครัวเรือน 5 สหกรณ์ เป็นจำนวนเงิน 115,397 บาท ช่วยเหลือกรณีทุพพลภาพ 7 ครัวเรือน 2 สหกรณ์กับอีก 1 ชุมชน เป็นจำนวนเงิน 122,123 บาท (ข้อมูล ณ วันที่ 31 พฤษภาคม 2561)

อย่างไรก็ตาม ในด้านการมีส่วนร่วมภายในชุมชน มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นน้อยที่สุด ได้แก่ ประเด็นในเรื่องของการเสนอความคิดเห็นกับคณะกรรมการชุมชน (เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.42) ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงที่แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น แต่จากการสัมภาษณ์พบว่า “เมื่อประชุมคนเยอะๆ ชาวบ้านจะไม่ค่อยกล้าแสดงความคิดเห็นต่อหน้าที่ประชุม” ทั้งนี้อาจเป็นเพราะลักษณะของคนไทยที่มักจะไม่กล้าแสดงความคิดเห็น เพราะกลัวสื่อสารไม่รู้เรื่อง ซึ่งสะท้อนถึงผลการศึกษาที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

ซึ่งในประเด็นดังกล่าวทางชุมชนก็ได้มีการแก้ไขโดยใช้การส่งผู้แทน เลือกรุ่นหน้ากลุ่มย่อย เพื่อเป็นตัวแทนเข้ามาพูดคุยในกลุ่มใหญ่ เพื่อลดข้อจำกัดของการสื่อสารและระยะเวลาในการประชุมพูดคุยลงได้ นอกจากนี้ยังมีประเด็นการเปลี่ยนแปลงที่น่าสนใจ ถึงแม้ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงในทิศทางที่ดีขึ้น เช่น การเข้าร่วมประชุมวางแผน หรือการจัดกิจกรรมต่างๆ การรับทราบผลการดำเนินงานที่มีเพิ่มมากขึ้น แต่ยังมีประเด็นการเปลี่ยนแปลงในระยะหลังที่พบ คือ วิถีเดิมเริ่มหายไป หลังจากเข้าร่วมโครงการฯ ไปได้ระยะหนึ่ง ซึ่งแตกต่างกับการเข้าร่วมโครงการในระยะแรก คือ “การช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ไม่มีการแบ่งปันหรือแลกเปลี่ยนดังเช่นเริ่มโครงการฯ แรก” ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าสนใจว่าเกิดขึ้นในทุกๆ โครงการหรือไม่

2) ด้านการสร้างเครือข่ายในชุมชน

ในด้านการสร้างเครือข่ายในชุมชน ผลการศึกษาพบว่า ประเด็นที่กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า หลังจากการเข้าร่วมโครงการฯ แล้วมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นมากที่สุด คือ ประเด็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบ้านในชุมชนข้างเคียง (เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.45) แสดงให้เห็นถึงลักษณะของการติดต่อสื่อสารแบบปากต่อปาก และสมาชิกส่วนใหญ่มักเริ่มต้นจากการสร้างเครือข่ายแบบไม่เป็นทางการก่อน โดยเริ่มจากการรวมกลุ่มคนในชุมชนเดียวกัน แผลขยายความคิดไปยังชุมชนข้างเคียง เกิดเป็นการรวมกลุ่มที่ใหญ่ขึ้น เนื่องจากมีตัวอย่างของชุมชนอื่นที่แสดงให้เห็นถึงการดำเนินงานที่เป็นไปได้และประสบความสำเร็จ จึงเกิดความเชื่อมั่นในการที่จะดำเนินการ จากผลการสัมภาษณ์ได้สะท้อนให้เห็นถึงการเกิดขึ้นของเครือข่าย มันจะเริ่มต้นมาจากจุดเล็กๆ ก่อนเสมอ เช่น ความต้องการของตนเองและครอบครัว ขยายไปยังชุมชนเดียวกัน และต่อไปยังชุมชนข้างเคียง สิ่งหนึ่งที่เห็นได้ชัดเจนมาก คือ พลังในการต่อสู้ ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชนที่การรวมกลุ่มช่วยสร้างอำนาจในการต่อรอง ข้อเรียกร้องต่างๆ มักจะประสบความสำเร็จมากกว่าการเรียกร้องโดยปัจเจกบุคคล อย่างไรก็ตามประเด็นที่มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุด คือ ประเด็นการเข้าร่วมกิจกรรมของเครือข่ายนอกชุมชน (เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.19) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการร่วมกิจกรรมของเครือข่ายนอกชุมชน เป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นไม่บ่อยครั้งนัก แตกต่างจากกิจกรรมที่ดำเนินการภายในชุมชนเอง และอาจจะต้องมีการเดินทางออกนอกพื้นที่เป็นผลให้สมาชิกไม่สะดวกในการเดินทาง จากผลการสัมภาษณ์สะท้อนได้ว่าเครือข่ายภายนอกชุมชนที่ชุมชนไปมีส่วนร่วมส่วนใหญ่จะเป็นหน่วยงานที่เข้ามาดำเนินกิจกรรมกับชุมชนเอง เช่น พอช. อสม.

หรือแม้กระทั่งหน่วยงานภาครัฐ เป็นต้น ข้อสังเกตที่เป็นที่น่าสนใจในประเด็นของการสร้างเครือข่ายภายนอกชุมชน คือ การรวมกลุ่มของชุมชนมักจะเริ่มต้นจากศูนย์ ดังนั้นเครือข่ายภายนอกส่วนใหญ่ที่เข้ามาส่วนร่วมกับชุมชน จึงมักเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการเพิ่มองค์ความรู้ให้กับชาวบ้านเป็นส่วนใหญ่ เช่น เข้ามามีบทบาทในการจัดประชุมรับฟังความคิดเห็น แลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างชุมชนข้างเคียง เป็นต้น ดังนั้นเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจน การสร้างเครือข่าย เกิดขึ้นใน 2 ระดับ ได้แก่ เครือข่ายกับชุมชนข้างเคียง และเครือข่ายที่มีใช้ชุมชน เช่น หน่วยงานรัฐ อสม. พอช. เป็นต้น

3) การรวมกลุ่มในชุมชน

ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า การรวมกลุ่มในชุมชน ช่วยแก้ไขปัญหาให้แก่สมาชิกในชุมชนและครอบครัว โดยมีการเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นหลังจากการเข้าร่วมโครงการฯ (เฉลี่ยเพิ่มขึ้น 1.60 และ 1.49 ตามลำดับ) สะท้อนได้จากความเห็นของผู้ให้สัมภาษณ์ว่า “รวมกันคิด รวมกันทำ จะสามารถทำอะไรได้มากกว่าบ้าน ทำกิจกรรมให้คล่องใจเอาไว้” สมาชิกส่วนใหญ่จึงมีความเต็มใจที่จะรวมกลุ่ม ซึ่งอาจเป็นเพราะการรวมกลุ่มจะได้รับความสนใจจากภาครัฐมากกว่า ได้รับผลประโยชน์มากกว่า และสามารถดำเนินกิจกรรมที่เป็นประโยชน์แก่ชุมชนได้มากกว่าการไม่รวมกลุ่ม เช่น การได้รับงบประมาณจาก พอช. การเข้าร่วมโครงการไทยยั่งยืน โอกาสในการขายสินค้าในโครงการ OTOP เป็นต้น

4) การเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน

หลังจากสมาชิกเข้าร่วมโครงการฯ พบว่า มีการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนเพิ่มขึ้น ทั้งในเรื่องของการเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน และการเข้าร่วมกิจกรรมที่ชุมชนจัดขึ้น ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับการเข้าไม่มีส่วนร่วมภายในชุมชน การสร้างเครือข่าย และการรวมกลุ่มในชุมชน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสมาชิกเห็นว่าชุมชนจะสามารถอยู่รอดได้ ถ้าสมาชิกช่วยกัน และส่งต่อความเข้มแข็งนี้สู่รุ่นต่อไป ดังคำกล่าวที่ว่า “กิจกรรมคล่องใจ” เพื่อให้การดำเนินงานของโครงการฯ ประสบความสำเร็จ และยังเป็นการต่อยอดไปสู่การพัฒนาในด้านอื่นๆ ได้อีก เช่น สาธารณสุข การศึกษา เป็นต้น

คุณค่าทางสังคมที่บ้านมั่นคงเทศบาลตำบลหน้าพระลานพยายามผลักดัน คือ การมีสุขภาพที่ดีของชุมชน ทั้งกายภาพ ความปลอดภัย และการมีสุขภาพที่ดี คือการมีพื้นที่ส่วนบุคคลและพื้นที่สาธารณะในชุมชนเพิ่มขึ้น ทำให้คนในชุมชนมีโอกาสสำหรับกิจกรรมต่างๆ โดยเฉพาะ

ในแง่ของการพักผ่อนหย่อนใจ เกิดความรู้สึกสบายใจ ผ่อนคลาย จากความเครียด ความวิตกกังวล และรู้สึกมีความสุขที่ได้อาศัยอยู่ในชุมชนแห่งนี้ รวมทั้งเกิดความมั่นคงทางที่อยู่อาศัยและรายได้ โดยที่ไม่ต้องย้ายถิ่นฐานอีกต่อไป

5. ข้อเสนอแนะ

5.1 ด้านเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากเข้าร่วมโครงการบ้านมั่นคง โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีรายจ่ายและหนี้สินของครัวเรือนเฉลี่ยลดลงเป็นผลมาจากความสามารถในการลดภาระค่าใช้จ่ายและหนี้สินเกี่ยวกับที่อยู่อาศัยของครัวเรือน อย่างไรก็ตาม รายจ่ายและหนี้สินส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่างกลับมีค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้น เช่น กลุ่มตัวอย่างจำนวนหนึ่งตัดสินใจซื้อรถ และเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น รวมถึงลงทุนด้านการศึกษามหาวิทยาลัยมากขึ้นด้วย ผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นโดยใช้ระยะเวลาการเปลี่ยนแปลงไม่นานนัก ดังนั้นสิ่งที่ควรดำเนินการพร้อมกับการจัดสวัสดิการ หรือสร้างนโยบายเพื่อสนับสนุนการพึ่งตนเองของครัวเรือนก็คือ การให้ความรู้เรื่องการวางแผนการเงินและการออม ซึ่งมีความจำเป็นในการสร้างความมั่นคงของครัวเรือนทั้งในปัจจุบันและอนาคต

5.2 ด้านสุขภาพที่ดี

การส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดีและเหมาะสมควรกระทำควบคู่ไปกับการส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดีด้วย ดังนั้นนอกจากการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่เอื้อต่อสุขภาพที่ดีของคนในชุมชนแล้ว ควรจะมีการส่งเสริมให้เกิดสภาพแวดล้อมทางสังคมที่เอื้อต่อการสร้างความเป็นชุมชนไปพร้อมกันด้วย โดยการจัดหาพื้นที่สำหรับกิจกรรมสาธารณะต่างๆ ของคนแต่ละกลุ่มในชุมชน ตั้งแต่เด็ก เยาวชน คนวัยทำงาน และผู้สูงอายุ เพื่อใช้พื้นที่กิจกรรมที่สอดคล้องกับความต้องการและการใช้ประโยชน์ของคนในแต่ละกลุ่ม โดยอาจใช้วิธีการจัดสรรพื้นที่ที่มีอยู่เดิมในชุมชนให้นำมาใช้ประโยชน์ในเชิงสร้างสรรค์มากขึ้น โดยไม่ต้องบุกเบิกพื้นที่ใหม่อันเนื่องมาจากข้อจำกัดในแง่ของทรัพยากรด้านพื้นที่ในชุมชนบางแห่ง

5.3 ด้านความเป็นอยู่ที่ดี

หลังจากการสนับสนุนในด้านพื้นที่แล้ว สิ่งที่ต้องดำเนินการต่อเนื่องกันคือ การใช้ประโยชน์จากพื้นที่ส่วนกลางดังกล่าวในการสร้างกิจกรรม และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ในรูปแบบต่างๆ ตลอดจนเครือข่ายระหว่างชุมชนอื่นๆ ในลักษณะที่สอดคล้องกับปัญหา และความต้องการของคนในชุมชน และเปิดโอกาสให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์กับชุมชนอื่นๆ เพื่อให้ชุมชนสามารถจัดการและพึ่งพาตนเองในระดับพื้นฐานได้

5.4 ด้านความมั่นคงในชีวิต

1) ด้านการป้องกันภัยจากอาชญากรรม - ถึงแม้ว่าโครงการจะเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็นเพื่อสร้างกฎเกณฑ์ร่วมกันในการป้องกันอาชญากรรมภายในชุมชนมากขึ้นจากแต่ก่อนที่ยังไม่มีโครงการฯ แต่มีสมาชิกจำนวนไม่มากนักที่สนใจให้ความร่วมมือและส่วนใหญ่จะเป็น กลุ่มคนเดิมๆ ที่เคยเป็นสมาชิกในกลุ่มอื่นๆ อยู่แล้ว ในขณะที่บางชุมชนยังคงมีปัญหาอาชญากรรมและอาชญากรรมอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากเป็นพฤติกรรมผิดกฎหมายที่ได้รับการยอมรับของสมาชิกในชุมชนไปแล้ว เช่น การเล่นการพนัน เป็นแหล่งค้าของผิดกฎหมาย ดังนั้นผู้นำชุมชนควรสร้างแรงจูงใจเพื่อกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนที่ยังติดอยู่กับพฤติกรรมผิดกฎหมายให้ ละ เลิก จากพฤติกรรมดังกล่าว หรือควรเพิ่มกิจกรรมในเชิงสร้างสรรค์ที่ให้สมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วม รวมถึงการสร้างกลุ่มอาสาสมัครเฝ้าระวังภัยที่มีความเข้มแข็งในการบังคับใช้กฎเกณฑ์ของชุมชนกับผู้กระทำผิดอย่างจริงจัง

2) ด้านการสร้างเครือข่าย - โครงการฯ ควรสนับสนุนให้ชุมชนสร้างเครือข่ายเพื่อเฝ้าระวังภัย อาชญากรรมภายในชุมชน และกำหนดกฎเกณฑ์เพื่อบังคับใช้กับสมาชิกในชุมชนที่กระทำผิดอย่างจริงจัง พร้อมทั้งการหาเครือข่ายจากภายนอก เพื่อให้การสนับสนุนทั้งด้านสวัสดิการ ความเป็นอยู่ สุขภาวะ ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ และความปลอดภัยจากอาชญากรรม เช่น การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครเฝ้าระวังภัยร่วมกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในพื้นที่ร่วมกับสถาบัน การศึกษาในการให้ความรู้ และฝึกอบรมสำหรับผู้ปกครอง และเด็กเพื่อห่างไกลยาเสพติด การให้โอกาสผู้กระทำผิดที่ผ่านกระบวนการแก้ไขบำบัดฟื้นฟู กลับเข้าสู่ชุมชน และนำเอาประสบการณ์ที่ผ่านมาเล่าเป็นบทเรียนให้แก่คนในชุมชน

3) การสนับสนุนและปรับพื้นที่จุดเสี่ยงให้กลายเป็นพื้นที่สร้างสรรค์ - มีหลายพื้นที่ของชุมชนที่เป็นพื้นที่รกร้างหรือพื้นที่สวนสาธารณะของชุมชนที่ไม่ได้รับการดูแลจนกลายเป็นพื้นที่เสี่ยงต่อการเกิดอาชญากรรม หรือรวมกลุ่มของผู้ติดยาเสพติด ซึ่งชุมชนควรมีการปรับพื้นที่เหล่านี้ให้สามารถนำกลับมาใช้ประโยชน์ได้ โดยดูจากความต้องการของสมาชิกในชุมชน และจัดหากิจกรรมเพื่อทำให้พื้นที่ส่วนกลางเหล่านี้เกิดประโยชน์ได้อย่างแท้จริง

5.5 ด้านการเข้าถึงสิทธิ

1) ควรมีการทำความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับการเข้าถึงสิทธิของผู้อยู่อาศัยในโครงการบ้านมั่นคง และการออมทรัพย์ โดยจัดตั้งสหกรณ์

2) ควรมีการติดตามประเมินผลโครงการทั้งในอดีตและที่กำลังดำเนินการอยู่ เพื่อทราบข้อจำกัด และอุปสรรคของกระบวนการนำไปสู่การถอดบทเรียน การบันทึกถ่ายทอดความรู้

5.6 ด้านความเข้มแข็งและการจัดการตนเองของชุมชน

1) ความต่อเนื่องของกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ รวมถึงการจัดประชุมในลักษณะทั้งที่เป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เพื่อเป็นการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารให้ครอบคลุม โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มไม่เป็นทางการ ที่จะทำให้สามารถรับทราบข้อมูลได้ลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

2) ส่งต่อองค์ความรู้จากรุ่นสู่รุ่น ควรมีการจัดทำระบบการจัดการความรู้ (KM) เพื่อให้เด็กและเยาวชนรุ่นใหม่ ได้เข้าใจความเป็นมา ความยากลำบากในการต่อสู้ที่ผ่านมาในอดีต เปรียบเสมือนเป็นการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาต่อยอดต่อไปในอนาคต

3) เพิ่มช่องทางในการประชาสัมพันธ์ เพื่อให้ทุกคนในชุมชนสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้เท่าทัน ถูกต้องและทั่วถึงอย่างรวดเร็ว

4) ควรพัฒนาแกนนำชุมชนรุ่นใหม่อยู่เสมอ เพื่อให้ชุมชนมีความเข้มแข็งและสามารถดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง

ภาพรวม

3

ประวัติคณะกรรมการ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

นายสมพร ไร่บางยาง
ประธานกรรมการ

อาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน

- ข้าราชการบำนาญ
- กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- กรรมการสภามหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา
- กรรมการสภามหาวิทยาลัยหาดใหญ่
- กรรมการสภามหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- กรรมการสภาส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
- กรรมการคณะกรรมการสมัชชาปฏิรูป
- ประธานคณะกรรมการองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อการปฏิรูป
- อนุกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการเฉพาะกิจเพื่อปรับปรุงกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- ประธานคณะกรรมการบริหารกองทุนเฉลิมพระเกียรติ 100 ปี สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณ
- กรรมการและเลขานุการคณะกรรมการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ
- นายกสมาคมวอลเลย์บอลแห่งประเทศไทย
- ประธานคณะกรรมการบริหารแผน คณะที่ 3
- กรรมการกองทุน สสส.

อายุ

68 ปี

วัน/เดือน/ปี เกิด

วันที่ 7 กันยายน พ.ศ. 2493

สถานที่ติดต่อ

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน)
912 ถนนนวมินทร์ แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ
กรุงเทพฯ 10240

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ. 2517 ปริญญาตรี วุฒิปริญญาตรีบัณฑิต (รบ.)
สาขาการปกครอง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- พ.ศ. 2519 ปริญญาโท วุฒิปริญญาตรีมหาบัณฑิต (รม.)
สาขาการปกครอง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา

- รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
- หัวหน้าฝ่ายอัตรากำลัง กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- เลขานุการปลัดกระทรวงมหาดไทย
- หัวหน้าฝ่ายสรรหาบรรจุแต่งตั้งและข้อมูลบุคคล กองการเจ้าหน้าที่ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- หัวหน้าสำนักงานจังหวัดนครปฐม
- หัวหน้าสำนักงานจังหวัดมหาสารคาม
- ผู้อำนวยการกองสารนิเทศ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดยะลา
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดอุบลราชธานี (พ.ศ. 2540-2542)
- รองผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา (พ.ศ. 2542)
- ผู้ว่าราชการจังหวัดปัตตานี (พ.ศ. 2544)
- ผู้ว่าราชการจังหวัดสงขลา (พ.ศ. 2546)
- อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (พ.ศ. 2549-2551)
- อุปนายกสมาคมวอลเลย์บอลแห่งประเทศไทย

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- พ.ศ. 2524 ตริตาภรณ์มงกุฎไทย
- พ.ศ. 2528 ตริตาภรณ์ช้างเผือก
- พ.ศ. 2531 ทวีติยาภรณ์มงกุฎไทย
- พ.ศ. 2535 ทวีติยาภรณ์ช้างเผือก
- พ.ศ. 2538 ประถมาภรณ์มงกุฎไทย
- พ.ศ. 2541 ประถมาภรณ์ช้างเผือก
- พ.ศ. 2543 เหรียญจักรพรรดิมาลา
- พ.ศ. 2544 มหาวชิรมงกุฎ
- พ.ศ. 2550 มหาปรมาภรณ์ช้างเผือก

นายชวัลย์ กองดีเลิศ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ

อาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน

ประธานมูลนิธิสืบสานล้านนา / เลขาธิการสมาคม
สภาการศึกษาทางเลือกไทย

อายุ

61 ปี

วัน/เดือน/ปี เกิด

วันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2500

สถานที่ติดต่อ

35 ถนนรัตนโกสินทร์ ตำบลวัดเกต อำเภอเมือง
จังหวัดเชียงใหม่ 50000

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี นิติศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประสบการณ์การทำงาน

พ.ศ. 2523-2524 อาสาสมัครเพื่อสังคมรุ่น 1 โครงการ
อาสาสมัครเพื่อสังคม ปฏิบัติงาน
ที่มูลนิธิโกลด์คิมทอง
พ.ศ. 2524-2525 ฝ่ายฝึกอบรมและติดตามอาสาสมัคร
โครงการอาสาสมัคร เพื่อสังคม

พ.ศ. 2525-2527 เจ้าหน้าที่สังคมและการศึกษา
โครงการพัฒนาชนบทสมบูรณ์แบบ
(สำนักงานเกษตรและสหกรณ์
ภาคเหนือกับมูลนิธิฟรีดริชเนามันน์
ประเทศเยอรมันนี)
พ.ศ. 2528-2532 ผู้ประสานงานโครงการศึกษาวัฒนธรรม
ชุมชนภาคเหนือเพื่อการพัฒนา
พ.ศ. 2533-2536 ผู้ประสานงานชมรมนักพัฒนา
ภาคเหนือ (มูลนิธิพัฒนา ภาคเหนือ)
พ.ศ. 2537-2539 ผู้ประสานงานคณะกรรมการส่งเสริม
การระดมทุนเพื่องานพัฒนาภาคเหนือ
พ.ศ. 2540-2546 ผู้อำนวยการโองเฮียนสืบสาน
ภูมิปัญญาล้านนา
พ.ศ. 2546-2551 ผู้อำนวยการวิทยาลัยการจัดการ
ทางสังคม
พ.ศ. 2540-ปัจจุบัน ที่ปรึกษาคณะกรรมการประสานงาน
องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคเหนือ
พ.ศ. 2547-ปัจจุบัน ที่ปรึกษาเครือข่ายเยาวชนสืบสาน
ภูมิปัญญา
พ.ศ. 2550-ปัจจุบัน > ประธานโองเฮียนสืบสาน
ภูมิปัญญาล้านนา
> คณะกรรมการมูลนิธิอาสาสมัคร
เพื่อสังคม
พ.ศ. 2553-ปัจจุบัน เลขาธิการสมาคมสภาการศึกษา
ทางเลือกไทย

- พ.ศ. 2556-ปัจจุบัน อาจารย์พิเศษ ป.โท
ภาควิชาการศึกษาเพื่อการพัฒนา
คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- พ.ศ. 2562
- > อนุกรรมการสมัชชาปฏิรูป
ประเทศไทยประเด็นการศึกษา
 - > รองประธานสภาวัฒนธรรม
จังหวัดเชียงใหม่
 - > กรรมการบริหารสำนักข่าว
ประชาธรรม
 - > ที่ปรึกษาศูนย์รวมการศึกษา
และวัฒนธรรมชาวไทย
ชนเผ่าประเทศไทย
 - > ทีมยุทธศาสตร์ภาคีขับเคลื่อน
เชียงใหม่จัดการตัวเอง
 - > ทีมยุทธศาสตร์การปฏิรูป
การศึกษาเชียงใหม่
 - > ทีมยุทธศาสตร์เครือข่ายเชียงใหม่
นครแห่งการอ่าน
- คอลัมน์นิสต์ ภูมิปัญญาพื้นบ้าน นิตยสารขวัญเรือน
 - บรรณาธิการหนังสือ “ตำนานชุมชนรักป่า”, คณะกรรมการ
ประสานงานองค์กรเอกชนภาคเหนือ, 2536
 - บรรณาธิการหนังสือ “บันทึกกลับ NGO พัฒนาการองค์กร
พัฒนาเอกชนภาคเหนือ”, 2543
 - บรรณาธิการหนังสือ “สืบสานล้านนาเชียงใหม่”, โองเฮียน
สืบสานภูมิปัญญาล้านนา, 2543
 - หนังสือ “แนวคิดฟื้นฟูชุมชนท้องถิ่น”, สถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2547
 - หนังสือ “เส้นทางแห่งศรัทธา”, สำนักพิมพ์อมรินทร์,
2544, มูลนิธิภูมิปัญญา
 - หนังสือ “10 ปี สืบสานล้านนา” 2550, โองเฮียนสืบสาน
ภูมิปัญญาล้านนา
 - หนังสือ “เด็กสืบสานภูมิปัญญา” 2551, โครงการ
เยาวชนสืบสานภูมิปัญญา
 - หนังสือ “ห้องเรียนมีชีวิต” 2553, โครงการเยาวชน
สืบสานภูมิปัญญา
 - เขียนหนังสือ “องค์กรชุมชนกับการปฏิรูปสังคมและ
การเมือง” (วิทยาลัยการจัดการทางสังคม, 2550)

ผลงาน และประสบการณ์

- การจัดฝึกอบรมแก่นักพัฒนาหลักสูตร “การพัฒนาแบบ
มีส่วนร่วม” “การจัดการความรู้ท้องถิ่น”
- บรรณาธิการหนังสือ “ตำนานชุมชนรักป่า”, “สืบสาน
ล้านนา”, “เล่าขานตำนานเมืองแจ่ม”
- หนังสือ “เส้นทางแห่งศรัทธา” รวมบทความ ข้อเขียน
ด้านภูมิปัญญาพื้นบ้าน
- โครงการบวชป่าชุมชน 50 ล้านต้น เฉลิมฉลองในวโรกาส
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงครองราชย์ครบปีที่ 50
รางวัล ashoka fellow
- คณะทำงานเครือข่ายการศึกษาทางเลือก
- คณะกรรมการบริหารแผน “สุขภาวะพื้นที่ชุมชน” สำนัก 3
- คอลัมน์นิสต์ Social Conner นิตยสาร Hiclass

รางวัล

- ศิษย์เก่าดีเด่นมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ครบรอบ 80 ปี
- ASHOKA FELLOW
- Bright and charme Award 2555

การอบรม/ศึกษาดูงานต่างประเทศ

- การพัฒนาที่ยั่งยืน ประเทศฟิลิปปินส์
- Grassroot Democraey ประเทศอเมริกา
- ชุมชนจัดการท่องเที่ยว ประเทศเวียดนาม
- การอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมชุมชนไท ประเทศพม่า
- ศึกษาดูงานชุมชนจัดการตัวเองและ
การจัดการภัยพิบัติ ประเทศญี่ปุ่น

นายแก้ว สัจบุ
กรรมการผู้จัดการ

อาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน

- เกษตรกร
- ประธานในการออกแบบรับฟังการปรับโครงสร้างของกระบวนการองค์กรชุมชน และโครงสร้างของ พอช. จากเดิม 11 ภาค ให้เหลือ 5 ภาค
- ประธานอนุกรรมการสวัสดิการชุมชน

อายุ

68 ปี

วัน/เดือน/ปี เกิด

วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2493

สถานที่ติดต่อ

400 หมู่ที่ 7 ตำบลเกาะเต่า อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

สถานที่ทำงาน

ศูนย์ประสานงานภาคีองค์กรเครือข่ายชุมชน จังหวัดพัทลุง
ถนนสุรินทร์ ตำบลคูหาสวรรค์ อำเภอเมือง
จังหวัดพัทลุง 93000 โทร./แฟกซ์ 074-617-065

ประวัติการศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสุพรรณสุนทรวิทย์
ตำบลทะเลน้อย อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง

ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา

- พ.ศ. 2519 เป็นแกนหลักในการจัดตั้ง “กลุ่มออมทรัพย์” หมู่ที่ 7 ต.เกาะเต่า อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง ซึ่งปัจจุบันยกฐานะเป็นองค์กรชุมชนที่มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้น และมีการบริหารจัดการที่เป็นระบบ
- พ.ศ. 2521 อาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ในเขตสถานีอนามัยบ้านปากเหมือง ต.เกาะเต่า อ.ป่าพะยอม จ.พัทลุง
- พ.ศ. 2522 ผู้นำในการจัดตั้ง “กองทุนสวัสดิการผู้นำ” ปัจจุบันมีสมาชิก จำนวน 2,190 คน และมีเงินจำนวน 10,865,620 บาท ที่สามารถนำมาจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกและสาธารณะประโยชน์ให้แก่ตำบลเกาะเต่าได้
- พ.ศ. 2540 เข้าร่วมกองทุนเพื่อการลงทุนทางสังคม (SIF)
- พ.ศ. 2544 กรรมการพัฒนาลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ดำรงตำแหน่ง 2 วาระ
- พ.ศ. 2550 คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ (กบจ.) จังหวัดพัทลุง, คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดแบบบูรณาการ กลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย (ก.บ.ก.), คณะกรรมการบริหารงานจังหวัดและกลุ่มจังหวัดแบบบูรณาการ (ก.น.จ.)

- พ.ศ. 2550 ร่วมกับ พอช. เสนอผลงานการจัดทำแผนพัฒนาชีวิตชุมชน เกิดเป็นแผนแม่บท 4 ภาคที่มีการรวมตัวของตัวแทนองค์กรชุมชนในระดับ หมู่บ้าน ตำบล ให้กับรัฐบาล เพื่อให้กระทรวง ทบวง กรม นำไปสู่ระดับนโยบาย จนเกิดเป็นรูปธรรม และได้ร่วมงานกับ พอช. และกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เสนองานต่อรัฐบาลในการดำเนินงานเกี่ยวกับสวัสดิการชุมชน
- พ.ศ. 2557 กรรมการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญ

สามารถออกแบบการจัดทำแผนพัฒนาแบบภาษาของคนฐานราก เช่น เครื่องมือการจัดทำแผนแม่บทของชุมชนอย่างเข้าใจ เป็นต้น

รางวัล/เครื่องราชอิสริยาภรณ์

- พ.ศ. 2547 รั้งยกย่องให้เป็นคนดีศรีเมืองลุง ประจำปี 2547
- พ.ศ. 2552 รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ อันเป็นที่สรรเสริญยิ่ง ดิเรกคุณาภรณ์ ผู้กระทำความดีความชอบอันเป็นประโยชน์ แก่ประเทศชาติ ศาสนาและประชาชน ชั้นเบญจมาภรณ์ดิเรกคุณาภรณ์

นายอภิชาติ อภิชาตบุตร
กรรมการผู้แทนส่วนราชการ

ตำแหน่ง

รองปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์

อายุ

59 ปี

วัน/เดือน/ปี เกิด

วันที่ 14 พฤษภาคม พ.ศ. 2502

สถานที่ติดต่อ

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
เลขที่ 1034 ถนนกรุงเกษม แขวงมหานาค
เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย กรุงเทพฯ 10100

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา

ต.ค. 2548 - ก.ย. 2550 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์ จังหวัดนครพนม
ต.ค. 2550 - ก.ย. 2554 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์ จังหวัดยโสธร

ต.ค. 2554 - ก.ย. 2555 พัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์ จังหวัดมุกดาหาร
ต.ค. 2555 - ก.ย. 2556 ผู้อำนวยการสำนักมาตรฐานการ
พัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์
ต.ค. 2556 - ม.ค. 2559 รองอธิบดีกรมกิจการสตรีและ
สถาบันครอบครัว กรมกิจการ
สตรีและสถาบันครอบครัว
ม.ค. 2559 - ม.ค. 2560 รองอธิบดีกรมกิจการผู้สูงอายุ
กรมกิจการผู้สูงอายุ
ม.ค. 2560 - ก.ย. 2561 ผู้ตรวจราชการกระทรวง
ต.ค. 2561 - ปัจจุบัน รองปลัดกระทรวง

การฝึกอบรม

- นักบริหารงานการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของ
มนุษย์รุ่นที่ 3 : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง
ของมนุษย์
- นักบริหารระดับสูง : ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์และคุณธรรม
รุ่นที่ 76 : สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน
- นักบริหารนักบริหารระดับสูง : ผู้บริหารส่วนราชการ
(นบส. 2) รุ่นที่ 7 : สำนักงานข้าราชการพลเรือน
- ผู้ตรวจราชการระดับกระทรวง ประจำปีงบประมาณ
พ.ศ. 2560 : สำนักงานข้าราชการพลเรือน

นางบุษิตาภ วรงค์สุบรรณ
กรรมการผู้แทนส่วนราชการ

ตำแหน่ง

รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อายุ

59 ปี

วัน/เดือน/ปี เกิด

วันที่ 13 มีนาคม พ.ศ. 2502

สถานที่ติดต่อ

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
962 ถนนกรุงเกษม เขตป้อมปราบศัตรูพ่าย
กรุงเทพฯ 10100 โทรศัพท์ที่ทำงาน 02-2810946
โทรสาร 02-6282839

ประวัติการศึกษา

- ระดับปริญญาโท ด้านสถิติประยุกต์ จาก สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร (วปอ.) รุ่นที่ 53

ประสบการณ์การทำงานที่ผ่านมา ณ สสช.

- ผู้อำนวยการสำนักพัฒนาพื้นที่
- ผู้อำนวยการสำนักประเมินผลและเผยแพร่การพัฒนา
- ผู้อำนวยการสำนักยุทธศาสตร์และการวางแผนพัฒนาทางสังคม
- ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนงาน

ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญ

ด้านการวิเคราะห์วางแผน ทั้งแผนพัฒนาฯ ระดับชาติ แผนยุทธศาสตร์ในด้านต่างๆ อาทิ การพัฒนาพื้นที่เมืองและชุมชน การพัฒนาสังคมและคุณภาพชีวิต รวมทั้งด้านการวิเคราะห์โครงการลงทุนทางสังคม การติดตามประเมินผลและจัดทำดัชนีชี้วัดการพัฒนา ตลอดจนงานด้านการคาดประมาณประชากร และนโยบายด้านประชากร

นางสาววราภรณ์ อากาหย์
กรรมการผู้แทนส่วนราชการ

ตำแหน่ง

ผู้อำนวยการสำนักนโยบายระบบการคุ้มครองผลประโยชน์ทางการเงิน

ประสบการณ์การทำงาน

- (1) เสนอแนะนโยบายในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการเงินระดับฐานรากซึ่งรวมถึงการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งสถาบันการเงินและชุมชน และ/หรือ สถาบันการเงินสำหรับผู้มีรายได้น้อยและการกำกับดูแลความมั่นคงขององค์กรการเงินระดับฐานราก
- (2) ศึกษาและเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจทางการเงิน (Financial literacy) แก่ชุมชนและองค์กรการเงินระดับฐานราก
- (3) เสนอแนะนโยบายระบบความคุ้มครองทางสังคม ซึ่งรวมถึงสวัสดิการของแรงงานภาคสังคมและชุมชน
- (4) เสนอแนะนโยบายในการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชนและดำเนินการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน รวมทั้งติดตามประเมินผลการแก้ไขปัญหาหนี้สินภาคประชาชน
- (5) เสนอแนะนโยบาย และมาตรการป้องปรามการเงินนอกระบบ และดำเนินการตรวจสอบติดตามและดำเนินการเกี่ยวกับผู้มีพฤติกรรมสงสัยว่ากระทำความผิด
- (6) จัดเก็บข้อมูล วิเคราะห์และจัดทำรายงานข้อมูลการเงินและการออมภาคประชาชน
- (7) ปฏิบัติงานร่วมกับ หรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

นายนิสิต จันทรสมวงศ์
กรรมการผู้แทนส่วนราชการ

ตำแหน่ง

อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน

อายุ

56 ปี

วัน/เดือน/ปี เกิด

วันที่ 24 กันยายน พ.ศ. 2505

สถานที่ติดต่อ

กรมการพัฒนาชุมชน ศูนย์ราชการเฉลิมพระเกียรติ
80 พรรษา 5 ธันวาคม 2550 อาคารรัฐประศาสนภักดี
ชั้น 5 แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

ประวัติการศึกษา

- ปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต การปกครอง
(เกียรตินิยมอันดับ 1 เหรียญทอง) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต การปกครอง
(เกียรตินิยมดีเยี่ยม) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ประสบการณ์การทำงาน

- 1 ต.ค. 2561 - ปัจจุบัน อธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
- 1 ต.ค. 2560 รองปลัดกระทรวงมหาดไทย
- 1 ต.ค. 2558 ผู้ว่าราชการจังหวัดนนทบุรี

- 1 ต.ค. 2557 ผู้ว่าราชการจังหวัดภูเก็ต
- 2 ต.ค. 2556 ผู้ว่าราชการจังหวัดราชบุรี
- 1 ต.ค. 2556 ผู้ว่าราชการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
- 17 ต.ค. 2555 ผู้ตรวจราชการกระทรวงมหาดไทย
- 2 เม.ย. 2555 ที่ปรึกษาด้านการบริหารงานจังหวัด
แบบบูรณาการ
- 16 ก.พ. 2553 รองอธิบดีกรมการพัฒนาชุมชน
- 16 ต.ค. 2552 รองผู้ว่าราชการจังหวัดสมุทรปราการ
- 2 ต.ค. 2551 ผู้อำนวยการสำนักนโยบายและแผน
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย
- 18 ต.ค. 2549 ผู้อำนวยการสำนักพัฒนายุทธศาสตร์
และติดตามนโยบายพิเศษ
- 18 ก.พ. 2548 ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนายุทธศาสตร์และ
ระบบการบริหารงาน (9 ชช) กลุ่มพัฒนา
ระบบบริหาร สำนักเลขาธิการ
คณะรัฐมนตรี
- 2 ต.ค. 2546 หัวหน้ากลุ่มงานสังคม สำนักบริหาร
การประชุมคณะรัฐมนตรี
สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี
- 2 มิ.ย. 2546 หัวหน้ากลุ่มงานวางแผนอัตรากำลังและ
พัฒนาระบบงาน กองการเจ้าหน้าที่
สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

คณะกรรมการที่สำคัญ

พ.ศ. 2543	คณะกรรมการจริยธรรมประจำกรม การพัฒนาชุมชน สำนักงาน ก.พ.	พ.ศ. 2552	> คณะกรรมการเสริมสร้างความ เข้มแข็งของชุมชนแห่งชาติ
พ.ศ. 2548	คณะอนุกรรมการกำกับพัฒนา กฎหมายของส่วนราชการ ในคณะกรรมการนโยบายแห่งชาติ ว่าด้วยการพัฒนากฎหมาย (รองนายกรัฐมนตรี วิษณุ เครืองาม เป็นประธาน)		> คณะอนุกรรมการกำหนดค่าตอบแทน การประปานครหลวง
ปี 2551	คณะอนุกรรมการปรับปรุงกิจการ การประปานครหลวง		> คณะอนุกรรมการวิสามัญพิจารณา ศึกษาโครงการพัฒนาอาชีพและ รายได้ในชุมชน วุฒิสภา
พ.ศ. 2552 - 2554	ที่ปรึกษาและคณะกรรมการวิสามัญ ศึกษามาตรการป้องกันและแก้ไข ปัญหาพื้นที่ การเกษตรและชุมชน ที่ประสบภัยธรรมชาติ วุฒิสภา	พ.ศ. 2553-2554	คณะอนุกรรมการการศึกษาาระบบ การเสริมสร้างธรรมาภิบาลและ ตรวจสอบการทุจริตในรัฐวิสาหกิจ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
พ.ศ. 2552 - 2554	คณะอนุกรรมการศึกษาระบบการ เสริมสร้างธรรมาภิบาลและตรวจสอบ การทุจริตในรัฐวิสาหกิจ และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น วุฒิสภา	พ.ศ. 2554 - 2555	ที่ปรึกษาคณะกรรมการเสริมสร้าง ธรรมาภิบาลในภาครัฐ
พ.ศ. 2552 - 2553	คณะอนุกรรมการพิจารณาศึกษา ปัญหาเกษตร ทฤษฎีใหม่และปัจจัย การผลิตด้วยการเกษตรวุฒิสภา	พ.ศ. 2557	คณะกรรมการดำเนินการตามวาระ แห่งชาติ ว่าด้วยการรณรงค์และแก้ไข ปัญหาการซื้อสิทธิ์ขายเสียง ปี 2550 ระดับดีเด่น (โล่ประกาศเกียรติคุณ จากนายกรัฐมนตรี)
พ.ศ. 2552 - 2554	คณะอนุกรรมการวิสามัญวางแผน และรายงานผลการศึกษามาตรการ ป้องกันและแก้ไขปัญหาพื้นที่การเกษตร และชุมชนที่ประสบภัยธรรมชาติ วุฒิสภา	พ.ศ. 2561	> คณะอนุกรรมการพิจารณาปรับปรุง หรือยกเลิก กฎหมายที่สร้างภาระ แก่ประชาชนเกินความจำเป็น > คณะกรรมการดำเนินการปฏิรูป กฎหมายในระยะเร่งด่วน

คณะกรรมการในองค์กร/รัฐวิสาหกิจ

- พ.ศ. 2559 - ปัจจุบัน > กรรมการ การประปานครหลวง (กปน.)
- > กรรมการ บริษัท ไปรษณีย์ไทย ดิสทริบิวชั่น จำกัด (ปณด.)
- พ.ศ. 2560 - ปัจจุบัน > กรรมการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)
- > กรรมการ สถาบันวิจัยและพัฒนาพื้นที่สูง (องค์การมหาชน)

กรมพิเศษ

- พ.ศ. 2561 หลักสูตรนิติธรรมเพื่อประชาธิปไตย (นธป.) รุ่นที่ 6 หลักสูตร Director Certification Program (DCP) รุ่นที่ 253/2018
- พ.ศ. 2559 หลักสูตรนักบริหารการงบประมาณระดับสูง (นงส.) รุ่นที่ 2
- พ.ศ. 2556 หลักสูตรพัฒนาการทางการเมืองและการเลือกตั้งระดับสูง (พตส.) รุ่นที่ 4
- พ.ศ. 2554 หลักสูตรนักบริหารงานยุติธรรมระดับสูง (ยธส.) รุ่นที่ 3
- พ.ศ. 2553 หลักสูตรวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร ภาครัฐร่วมเอกชน (วปรอ.) รุ่นที่ 23
- พ.ศ. 2551 หลักสูตรการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยสำหรับนักบริหาร ระดับสูง (ปปร.) รุ่นที่ 11
- พ.ศ. 2545 หลักสูตรการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ รุ่นที่ 2
- พ.ศ. 2539 หลักสูตรนายอำเภอ รุ่นที่ 41
- พ.ศ. 2531 หลักสูตรปลัดอำเภอ รุ่นที่ 91

เครื่องราชอิสริยาภรณ์

มหาวชิรมงกุฏ (ม.ว.ม.)

รางวัล

- รางวัลสำเภาทองคำ ปี 2557, ปี 2559 : หอการค้าไทย
- รางวัลองค์กรแห่งความเป็นเลิศ ด้านการประกันคุณภาพงานตรวจสอบภายในภาครัฐ:กระทรวงการคลัง ปี 2557 และ ปี 2558
- รางวัลเลิศรัฐ ประจำปี 2561 : สำนักงาน ก.พ.ร.
- รางวัลศิษย์เก่าดีเด่น โรงเรียนพิบูลวิทยาลัย จังหวัดลพบุรี

นางทิพย์พร กองสอน
กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน

อาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน

- ทำไร่
- กรรมการบริษัทประชารัฐรักสามัคคีบ้าน (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด

อายุ

55 ปี

วัน/เดือน/ปี เกิด

วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2506

สถานที่ติดต่อ

เลขที่ 82 หมู่ 8 ตำบลบัวใหญ่ อำเภอนาน้อย จังหวัดน่าน

ประวัติการศึกษา

ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) วิทยาลัยเทคนิคบ้าน

ประวัติการทำงาน/ประสบการณ์

- พ.ศ. 2538 - 2539 อาสาสมัครประจำหมู่บ้าน (อสม.)
ประธานกลุ่มสตรีแม่บ้าน บ้านหนองห้า
- พ.ศ. 2540 - 2546 วิทยากรสอนทอผ้า สังกัดกรมพัฒนา
ฝีมือแรงงาน จังหวัดน่าน
- พ.ศ. 2540 - 2548 คณะกรรมการกลุ่มทำไร่บัวใหญ่
- พ.ศ. 2542 - ปัจจุบัน ประธานกลุ่มทอผ้าบ้านหนองห้า
- พ.ศ. 2544 - 2550 คณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน
โรงเรียนชุมชนบ้านอ้อย

พ.ศ. 2545 - 2546 คณะกรรมการ คชค.จ.บ้านหนองห้า
กรรมการที่ปรึกษาองค์การบริหาร
ส่วนตำบลบัวใหญ่

พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน > ที่ปรึกษาคณะกรรมการเครือข่าย
คนจนตำบลบัวใหญ่
(โครงการบ้านมั่นคงชนบท)
> คณะกรรมการกลุ่มอักษณ้อย
> คณะกรรมการสถาบันการเงิน
ชุมชนตำบลบัวใหญ่
> คณะทำงานเครือข่ายแผนชีวิต

พ.ศ. 2549 - 2550 รองประธานกลุ่มทำไร่บัวใหญ่
คณะทำงานยุทธศาสตร์สังคม
ไม่ทอดทิ้งกันจังหวัดน่าน

พ.ศ. 2550 คณะทำงานศูนย์อำนวยการจัด
ความยากจนและพัฒนาชนบท
ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
ภาคประชาชน จังหวัดน่าน (ศจพ.)

พ.ศ. 2551 - 2555 > ผู้นำอาสาพัฒนาชุมชน (อช.หมู่บ้าน)
> ประธานคณะกรรมการศึกษา
ขั้นพื้นฐานโรงเรียนชุมชนบ้านอ้อย

พ.ศ. 2551 - ปัจจุบัน > อนุกรรมการสภาองค์กรชุมชน
ตำบลภาคเหนือ
> ประธานสภาองค์กรชุมชนตำบล
บัวใหญ่

- พ.ศ. 2554 - 2557 คณะกรรมการหมู่บ้านประธาน
คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินทำกิน
(โฉนดชุมชน) บ้านหนองห้า
- พ.ศ. 2555 > คณะกรรมการบริหารศูนย์
คุณธรรม (องค์การมหาชน)
> คณะกรรมการกลั่นกรอง
นายอำเภอที่มีผลงานดีเด่น
ระดับเขต
- พ.ศ. 2555 - ปัจจุบัน > คณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการ
บำบัดทุกข์บำรุงสุขABCจังหวัดน่าน
และอำเภอนาน้อย
> ประธานคณะกรรมการกองทุนพัฒนา
บทบาทสตรีตำบล (คกส.ต.)
> ประธานคณะยุทธศาสตร์
ขบวนองค์กรชุมชนภาคเหนือ
ตอนบน
> กรรมการธรรมาภิบาลจังหวัดน่าน
พ.ศ. 2556
> คณะทำงานด้านแผนยุทธศาสตร์
พัฒนาอำเภอนาน้อย
> คณะอนุกรรมการระดับอำเภอ
(อ.ก.อ.)
- พ.ศ. 2556 - 2559 คณะกรรมการกลั่นกรองนายอำเภอ
ที่มีผลงานดีเด่นระดับเขต
- พ.ศ. 2557 สมาชิกสภาพัฒนาการเมืองมาตรา 7(1)
จ.น่าน
- พ.ศ. 2558 คณะอนุกรรมการประสานงานขบวน
องค์กรชุมชน ภาคเหนือ
- พ.ศ. 2557 - 2558 > คณะกรรมการตรวจประเมินผลงาน
และตัดสินการคัดเลือกหมู่บ้าน
ดีเด่น (บ้านสวยเมืองสุข) ประจำปี
2559 ระดับเขต
> สมาชิกสภาปฏิรูปแห่งชาติ (สปช.)

นายจินดา บุญจันทร์
กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน

อาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน

- เกษตรกร
- ที่ปรึกษาคณะอนุกรรมการภาคใต้
- ประธานที่ประชุมระดับชาติ สภาองค์กรชุมชนตำบล
- คณะอนุกรรมการสภาองค์กรชุมชนตำบล ภาคใต้

อายุ

66 ปี

วัน/เดือน/ปี เกิด

วันที่ 11 เดือน กันยายน พ.ศ. 2495

สถานที่ติดต่อ

107 หมู่ 4 ตำบลปากทรง อำเภอพะโต๊ะ จังหวัดชุมพร

ประวัติการศึกษา

ม.ศ. 5 โรงเรียนหาดใหญ่วิทยาลัย

ประวัติการทำงาน/ประสบการณ์

- ทำงานกิจกรรมสมัยเป็นนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง ปี 1
- พ.ศ. 2517-2518 ทำงานกับชาวนาที่ทุ่งกุลาร้องไห้ จ.ร้อยเอ็ด
- พ.ศ. 2519-2522 ลี้ภัยการเมืองไปอยู่ประเทศกัมพูชา
- พ.ศ. 2523 กลับมาใช้ชีวิตที่จังหวัดชุมพร และทำงานพัฒนาในนาม อาสาสมัครชาวบ้าน ในโครงการจัดการลุ่มน้ำหลังสวน จังหวัดชุมพร
- เป็นผู้นำหลักของเครือข่ายเกษตรกรรมทางเลือก ที่ทำงานร่วมกับสมัชชาคนจน และร่วมมือกับองค์กรชาวนาโลก ไปดูงานในหลายประเทศ เช่น เกาหลี เนปาล เคนยา อิตาลี เยอรมัน และเบลเยียม
- ร่วมงานกับ พอช. ในประเด็นทรัพยากร
- เป็นผู้นำชุมชนแห่งชาติ สมัยคุณประยงค์ วรรณรงค์
- ร่วมผลักดัน พ.ร.บ.สภาองค์กรชุมชนตำบล พ.ศ. 2550
- เป็นสมาชิกสภาพัฒนาการเมือง รุ่นที่ 1
- ประธานคณะอนุกรรมการภาคใต้

นายไพโรจน์ สุวรรณหงส์
กรรมการผู้แทนองค์กรชุมชน

อาชีพ/ตำแหน่งหน้าที่ในปัจจุบัน

- อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล (จักรพงษ์ภูวนารถ)
- ผู้ประสานงานสหพันธ์พัฒนาองค์กรชุมชนคนจนเมือง แห่งชาติภาคกรุงเทพฯ ปริมณฑล

อายุ

62 ปี

วัน/เดือน/ปี เกิด

วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ. 2499

สถานที่ติดต่อ

21/45 ถนนเจริญกรุง แขวงวัดพระยาไกร
เขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ

ประวัติการศึกษา

ปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ประวัติการทำงาน/ประสบการณ์

คณะทำงานสหกรณ์เคหสถานบ้านมั่นคง
ชุมชนวัดพระยาไกร จำกัด

ความรู้พิเศษอื่นๆ

- การจัดทำเอกสารและระบบการเงินการบัญชี
- ทักษะด้านภาษาอังกฤษในการสื่อสารและการอ่าน
- วิทยากรจัดกระบวนการ

“ WOL. มุ่งสร้างชุมชนเข้มแข็ง ”

สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)
Community Organizations Development Institute (Public Organization)

กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
Ministry of Social Development and Human Security

912 ถนนพหลโยธิน แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240
โทรศัพท์ 0 2378 8300 โทรสาร 0 2378 8321
อีเมล : codi@codi.or.th เว็บไซต์ : www.codi.or.th